

HONKAJOEN KUNTA

Perusopetuksen opetussuunnitelma 3. – 9. luokille

15.12.2004

22.8.2011

Sisällysluettelo

PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMA	4
Johdanto	4
Opetuksen järjestämisen lähtökohdat	4
Perusopetuksen arvopohja	4
Perusopetuksen tehtävä	5
Perusopetuksen järjestäminen	6
Perusopetuksen rakenne	6
Opetuksen toteuttaminen	7
Oppimiskäsitys	7
Oppimisympäristö	8
Toimintakulttuuri	9
Opetusmenetelmät ja työtavat	9
Oppimisen ja koulunkäynnin tuki	10
Yleinen tuki	11
Tehostettu tuki	11
Erityinen tuki	12
Yksilölliset suunnitelmat	13
*oppimissuunnitelma osana yleistä tukea	13
*oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana	13
*henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma	14
Oppimisen ja koulunkäynnin tukimuodot	16
Opetusjärjestelyihin liittyvä tuki	16
Tukiopetus	16
Osa-aikainen erityisopetus	16
Erityisopetus	17
Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen	18
Pidennetty oppivelvollisuus	18
Toiminta-alueittainen opiskelu	19
Ohjauksellinen ja muu tuki	19
Kodin ja koulun välinen yhteistyö	19
Ohjauksen järjestäminen	21
Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden järjestäminen	21
Perusopetusta koskeva muu toiminta	21
Joustavan perusopetuksen toiminta	22
Oppilashuolto ja turvallisuuden edistäminen	22
Oppilashuolto	22
Turvallisuuden edistäminen	22
Henkilötietojen käsittely, salassapito ja tietojen luovuttaminen	22
Oppilashuollon ja turvallisuuden edistäminen paikallisessa opetussuunnitelmassa	24
Oppilashuollon yhteistyön järjestäminen, organisointi, rakenne, tavoitteet ja toimintatavat	24
Yhteistyö	25
* Kodin ja koulun yhteistyö	25
* Yhteistyö oppilashuollon palvelujen asiantuntijoiden ja tukiverkostojen kanssa	26
* Yhteisöllinen toiminta ja osallisuuden vahvistaminen	30
* Oppilashuollollinen tuki tehostetun ja erityisen tuen tarpeessa olevan sekä joustavassa perusopetuksessa olevan oppilaan	

tukemisessa	31
* Oppilashuollollinen tuki oppilaan kehitykseen, mielenterveyteen ja elämäntilanteisiin liittyvissä erilaisissa vaikeuksissa	31
* Tupakoinnin ja päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen	32
* Kurinpitotilanteissa toimiminen ja oppilashuollollinen tuki kurinpitorangeistuksen yhteydessä	34
* Oppilashuollon yhteistyö koulutuksen eri siirtymävaiheissa oppilaan ohjauksessa ja jatko-opintojen suunnittelussa	36
* Kasvu- ja oppimisympäristön terveyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen, seuranta ja arviointi kouluyhteisössä	36
* Poissaolojen ehkäiseminen, seuranta ja niistä ilmoittaminen	36
* Kouluruokailun ja välipalojen järjestäminen	38
* Koulukuljetusten ja odotusaikojen järjestäminen ja turvallisuus	38
Toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa	38
Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä	38
Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt	44
Ehkeyttäminen ja aihekokonaisuudet	44
Oppiainekohtaiset opetussuunnitelmat	48
Äidinkieli ja kirjallisuus	48
Vieraat kielet	61
Ruotsi B-kielenä	62
A1-kieli/ Englanti	65
Matematiikka	74
Ympäristö- ja luonnontieto	85
Biologia ja maantieto	92
Biologia	96
Maantieto	99
Fysiikka ja kemia	104
Fysiikka	108
Kemia	112
Terveystieto	116
Uskonto	120
Elämäkatsomustieto	128
Historia	134
Yhteiskuntaoppi	139
Musiikki	141
Kuvataide	155
Käsityö/tekninen työ ja tekstiilityö	168
Liikunta	179
Kotitalous	185
Valinnaiset aineet	189
Ruotsi	189
Englanti	189
Saksa	190
Tietotekniikka	191
Matematiikka	193
Musiikki	193
Kuvataide	194
Tekstiilityö	195
Tekninen työ	196

Liikunta	197
Kotitalous	198
Oppilaanohjaus	199
Oppilaan arviointi	203
Arviointi opintojen aikana	203
Päätösarviointi	207
Todistukset	208

1. PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMA

Johdanto

Perusopetuksen tehtävänä on välittää oppilaille sellaisia arvoja, jotka tukevat oppilaan myönteisiä kehittymismahdollisuuksia ja edesauttavat yhteiskunnan säilymistä ja kehittymistä. Opetussuunnitelman tehtävänä on antaa tavoitteet ja yleiset puitteet opetukselle ja koulun toiminnalle. Toisaalta opetussuunnitelmassa tulee olla myös väljyyttä koulukohtaisiin ratkaisuihin ja painotuksiin.

2. Opetuksen järjestämisen lähtökohdat

2.1 Perusopetuksen arvopohja

Perusopetuksen arvopohjana ovat ihmisoikeudet, tasa-arvo, demokratia, luonnon monimuotoisuuden ja ympäristön elinkelpoisuuden säilyttäminen sekä monikulttuurisuuden hyväksyminen. Ihmisoikeuksia määrittäviä keskeisiä asiakirjoja ovat YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus, Lapsen oikeuksien sopimus sekä Euroopan ihmisoikeussopimus. Perusopetus edistää yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta sekä yksilön oikeuksien ja vapauksien kunnioittamista.

Opetuksen perustana on suomalainen kulttuuri, joka on kehittynyt vuorovaikutuksessa alkuperäisen, pohjoismaisen ja eurooppalaisen kulttuurin kanssa. Opetuksessa on otettava huomioon kansalliset ja paikalliset erityispiirteet sekä kansalliskielet, kaksi kansankirkkoa, saamelaiset alkuperäiskansana ja kansalliset vähemmistöt. Opetuksessa otetaan huomioon suomalaisen kulttuurin monipuolisuus myös eri kulttuureista tulevien maahanmuuttajien myötä. Opetuksen avulla tuetaan oppilaan oman kulttuuri-identiteetin rakentumista sekä hänen osallisuuttaan suomalaisessa yhteiskunnassa ja globaalistuvassa maailmassa. Sen avulla edistetään myös suvaitsevaisuutta ja kulttuurien välistä ymmärtämystä.

Perusopetuksen avulla lisätään alueellista ja yksilöiden välistä tasa-arvoa. Opetuksessa otetaan huomioon erilaiset oppijat ja edistetään sukupuolten välistä tasa-arvoa antamalla tytöille ja pojille valmiudet toimia yhtäläisin oikeuksin ja velvollisuuksin yhteiskunnassa sekä työ- ja perhe-elämässä.

Perusopetuksessa eri oppiaineiden opetus on poliittisesti sitoutumatonta ja uskonnollisesti tunnustetonta.

Perusopetuksen paikallisessa opetussuunnitelmassa tulee tarkentaa opetuksen perustana olevia arvoja. Niiden tulee välittyä opetuksen tavoitteisiin ja sisältöihin sekä jokapäiväiseen toimintaan.

Perusopetuksen tulee edesauttaa oppilaan monipuolista kasvua ihmisenä, tukea oppimista ja terveen itsetunnon kehittymistä, jotta oppilas voi hankkia elämässä tarvitsemiaan tietoja ja taitoja sekä saada valmiudet jatko-opintoihin ja osallistuvana kansalaisena toimimiseen.

Opetuksen arvoperustan tiedostaminen on tärkeä lähtökohta koko opetustoiminnalle. Koulun tehtävänä on tukea oppilaan tunne-elämän kehitystä ja välittää kasvavalle sukupolvelle sellaisia henkisiä arvoja, jotka edesauttavat kasvua myönteiseksi yhteiskunnan jäseneksi ja toiset huomioonottavaksi lähimmäiseksi.

Perusopetuksessa painotettavat arvot:

- hyvä itsetunto. Oppilaasta kehittyy henkisesti tasapainoinen ihminen, jolla on myönteinen elämänasenne ja realistinen minäkuva omista mahdollisuuksistaan.. Hän oppii kehittämään omia kykyjään.
- sosiaalisuus. Oppilaassa kehittyy myönteinen suhtautuminen toisiin ihmisiin ja ryhmässä toimimiseen. Oppilas oppii hyväksymään ja suvaitsemaan erilaisuutta ja ottamaan huomioon toiset ihmiset.
- itsenäisyys. Oppilas pystyy itsenäiseen ja pitkäjänteiseen toimintaan sekä arvioimaan asioita oma-aloitteisesti. Oppilas pystyy ottamaan vastuuta opinnoistaan ja tekemään päätöksiä valinnoistaan. Oppilas arvostaa yrittämistä ja työntekoa.
- tiedonhankintamenetelmiä sekä soveltamaan ja arviomaan tietoa kriittisesti.
- kulttuuritausta. Oppilas oppii tiedostamaan oman kulttuuripohjan ja ymmärtää äidinkielen merkityksen tiedonhankinta. Oppilas kehittyy aktiiviseksi tiedonhakijaksi ja oppii käyttämään eri kulttuuri-identiteetin luojana.
- kestävä kehitys. Oppilas omaksuu kestävän kehityksen periaatteet ja sisäistää ympäristön elinkelpoisuuden säilyttämisen merkityksen
- rehellisyys. Oppilas oppii arvostamaan oikeudenmukaisuutta ja toimii itse oikeudenmukaisesti toisia ihmisiä kohtaan
- luovuus. Oppilas oppii tuottamaan omia ratkaisumalleja eri tilanteisiin ja omaehtoisesti käyttämään tietoa ja mielikuvitusta toimissaan
- hyvät tavat. Oppilas oppii käyttäytymään asiallisesti ja toiset huomioon ottaen joka tilanteessa. hänen käyttäytymisensä osoittaa itsensä että toisten arvostamista joka tilanteessa.

Perusopetus tukee oppilaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä suomalaisessa yhteiskunnassa ja globaalistuvassa maailmassa. Paikalliset, satakuntalaiset ja honkajokiset, erityispiirteet otetaan huomioon opetusta toteutettaessa.

2.2 Perusopetuksen tehtävä

Perusopetus on osa koulutuksen perusturvaa. Sillä on sekä kasvatus- että opetustehtävä. Sen tehtävänä on toisaalta tarjota yksilölle mahdollisuus hankkia yleissivistystä ja suorittaa oppivelvollisuus ja toisaalta antaa yhteiskunnalle väline kehittää sivistyksellistä pääomaa sekä lisätä yhteisöllisyyttä ja tasa-arvoa.

Perusopetuksen on annettava mahdollisuus monipuoliseen kasvuun, oppimiseen ja terveen itsetunnon kehittymiseen, jotta oppilas voi hankkia elämässä tarvitsemiaan tietoja ja taitoja, saada valmiudet jatko-opintoihin ja osallistuvana kansalaisena kehittää demokraattista yhteiskuntaa.

Perusopetuksen on myös tuettava jokaisen oppilaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä sekä äidinkielen kehitystä. Tavoitteena on myös herättää halu elinikäiseen oppimiseen.

Yhteiskunnan jatkuvuuden varmistamiseksi ja tulevaisuuden rakentamiseksi perusopetuksen tehtävänä on siirtää kulttuuriperintöä sukupolvelta toiselle, kartuttaa tarvittavaa tietoa ja osaamista sekä lisätä tietoisuutta yhteiskunnan perustana olevista arvoista ja toimintatavoista. Sen tehtävänä on myös kehittää kykyä arvioida asioita kriittisesti, luoda uutta kulttuuria sekä uudistaa ajattelu- ja toimintatapoja.

Perusopetuksen tehtävä määräytyy sekä yksilöllisistä että yhteiskunnallisista tavoitteista. Perusopetuksen tehtävänä on edistää oppilaan yksilöllistä kasvua, kehitystä ja oppimista hänen ikäkautensa ja kehitysedellytyksensä huomioon ottaen. Perusopetuksen tulee antaa oppilaalle valmiudet jatkuvaan tietojen ja taitojen hankintaan, jatko-opintoihin hakeutumiseen sekä demokraattisen yhteiskunnan jäsenenä toimimiseen. Elinikäisen oppimisen näkemyksen omaksuminen ja kriittinen suhtautuminen moninaiseen tietotulvaan edistävät jatkuvaa yhteiskunnallista kehitystä.

Perusopetuksen tehtävä on tutustuttaa oppilas ympäröivään yhteisöön. Oman kunnan ja maakunnan monipuolinen tuntemus historian, ympäristön ja kulttuurin alueella on osa perusopetusta. Näin edistetään kulttuuriperinnön siirtämistä sukupolvelta toiselle, lisätään tietoa toimintatavoista ja yhteiskunnan perustana olevista arvoista.

2.3 Perusopetuksen järjestäminen

Perusopetusta järjestetään perusopetuslain ja –asetuksen sekä opetussuunnitelman mukaan Hongon koulussa ja yhteiskoulussa. Opetus järjestetään oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti siten, että opetus edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä.

Perusopetuksessa oppilailla on mahdollisuus saada oppimisen tueksi yleistä, tehostettua ja erityistä tukea, koulukuraattoripalvelua sekä opintojen ohjausta. Oppilashuollon käsikirjaan on kirjattu toimenpiteitä, joita noudattaen taataan oppilaille turvallinen ja toisia kunnioittava koulupolku koko perusopetuksen ajan. Maahanmuuttajaoppilaiden osalta on erikseen hyväksytyt säännökset valmistavasta opetuksesta ja Suomi toisena kielenä-opetuksesta.

Alkuopetuksen oppilaille tarjotaan mahdollisuutta aamu- ja iltapäivätoimintaan, jolloin heillä ennen ja/tai koulupäivän jälkeen on mahdollista olla turvallisen aikuisen seurassa.

2.4 Perusopetuksen rakenne

Perusopetus on opetussuunnitelmallisesti yhtenäinen kokonaisuus. Opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt määritellään opetussuunnitelman perusteissa oppiaineittain tai aineryhmittäin tuntijaon (A 1435/20.12.2001, 6 §) mukaisten nivelkohtien välisille osioille. Kunkin osion päätteeksi on laadittu oppilaan hyvän osaamisen kuvaus (8.1). Taide- ja taitoaineiden (musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta) opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt, hyvän osaamisen kuvaukset sekä päättöarvioinnin kriteerit on laadittu oppiainekohtaisille vähimmäistuntimäärille. Opetuksen järjestäjän hyväksymässä opetussuunnitelmassa tuntijako sekä opetuksen tavoitteet ja sisällöt määritellään vuosiluokittain valtioneuvoston asetuksen ja opetussuunnitelman perusteiden pohjalta.

Vuosiluokkien 1–2 opetuksessa tulee ottaa huomioon varhaiskasvatuksen, erityisesti esiopetuksen, antamat valmiudet. Esi- ja perusopetuksesta on rakennettava ehyt ja johdonmukainen kokonaisuus. Alimpien vuosiluokkien opetuksen erityisenä tehtävänä on kehittää valmiuksia myöhempää työskentelyä ja oppimista varten.

Vuosiluokat 8–9 muodostavat perusopetuksen päättövaiheen, jonka tehtävänä on myös ohjata oppilasta jatko-opintoihin ja kehittää valmiuksia toimia yhteiskunnassa ja työelämässä.

Mikäli opetussuunnitelmassa perusopetusasetuksen 11. §:n 3. momentin mukaisesti on päätetty, että oppilas voi edetä vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijasta oman opinto-ohjelmansa mukaisesti, määrittellen tuntijako sekä opetuksen tavoitteet ja sisällöt opintokokonaisuuksille. Opintokokonaisuudet muodostetaan valtioneuvoston määrittelemien oppiaineiden ja aineryhmien osioiden pohjalta. Osiot voidaan tarvittaessa jakaa kahdeksi tai useammaksi opintokokonaisuudeksi, joita voidaan myös yhdistää eri oppiaineiden ja aineryhmien kesken eheytyiksi opintokokonaisuuksiksi. Opetussuunnitelmassa on määrättävä, mitkä opintokokonaisuudet ovat oppilalle pakollisia ja mitkä valinnaisia. Oppilaan opintojen etenemistä ja opintokokonaisuuksien suorittamista tulee seurata järjestelmällisesti.

Mikäli yhdysluokkaopetuksessa yhdysluokan eri vuosiluokilla on joissakin oppiaineissa erilaiset viikkotuntimäärät, oppiaineiden vuosiviikkotunnit voidaan myös jakaa osiin ja siten tasata oppiaineiden opetustunnit. Yhdysluokan oppimäärä voidaan opetussuunnitelmassa määrittellä myös opintokokonaisuuksiksi jakamatta sitä vuosiluokkiin. Tällöin noudatetaan perusopetusasetuksen 11. §:n 3. momentin säännöksiä.

3. Opetuksen toteuttaminen

3.1 Oppimiskäsitys

Opetussuunnitelman perusteet on laadittu perustuen oppimiskäsitykseen, jossa oppiminen ymmärretään yksilölliseksi ja yhteisölliseksi tietojen ja taitojen rakennusprosessiksi, jonka kautta syntyy kulttuurinen osallisuus. Oppiminen tapahtuu tavoitteellisena opiskeluna erilaisissa tilanteissa itsenäisesti, opettajan ohjauksessa sekä vuorovaikutuksessa opettajan ja vertaisryhmän kanssa. Opittavana on uuden tiedon ja uusien taitojen lisäksi oppimis- ja työskentelytavat, jotka ovat elinikäisen oppimisen välineitä.

Oppiminen on seurausta oppilaan aktiivisesta ja tavoitteellisesta toiminnasta, jossa hän aiempien tietorakenteidensa pohjalta käsittelee ja tulkitsee opittavaa ainesta. Vaikka oppimisen yleiset periaatteet ovat kaikilla samat, oppiminen riippuu oppijan aiemmin rakentuneesta tiedosta, motivaatiosta sekä oppimis- ja työskentelytavoista. Yksilöllistä oppimista tukee vastavuoroisessa yhteistyössä tapahtuva oppiminen. Oppiminen on kaikissa muodoissa aktiivinen ja päämääräsuuntautunut, itsenäistä tai yhteistä ongelmanratkaisua sisältävä prosessi. Oppiminen on tilannesidonnaista, joten oppimisympäristön monipuolisuuteen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Opittaessa avautuu uusia mahdollisuuksia ymmärtää kulttuuria ja kulttuurin sisältämiä merkityksiä sekä osallistua yhteiskunnan toimintaan.

Oppiminen on tavoitteellista toimintaa, jota tapahtuu eri oppimistapoja käyttäen joko itsenäisesti opiskellen tai vuorovaikutustilanteissa. Opittavana on uusien tietojen ja taitojen lisäksi työskentely- ja tiedonhankintatavat. Oppilas voi olla mukana oppimisprosessissa asettamassa tavoitteita,

suunnittelemassa toimintaa ja myös arvioimassa sen onnistumista. Opettaja ohjaa oppimisprosessia. Jokainen oppilas rakentaa omaa tietorakennettaan aikaisemmin oppimansa pohjalta. Vaikka oppimisen yleiset periaatteet ovat kaikilla samat, oppiminen riippuu aikaisemmasta tiedosta, motivaatiosta sekä oppimis- ja työskentelytavoista..

Oppimisen edellytyksenä on riittävien henkisten ja aineellisten resurssien saatavuuden lisäksi rakentava yhteistyö eri toimijoiden kesken.

3.2 Oppimisympäristö

Oppimisympäristöllä tarkoitetaan oppimiseen liittyvää fyysisen ympäristön, psyykkisten tekijöiden ja sosiaalisten suhteiden kokonaisuutta, jossa opiskelu ja oppiminen tapahtuvat.

Fyysiseen oppimisympäristöön kuuluvat erityisesti koulun rakennukset ja tilat sekä opetusvälineet ja oppimateriaalit. Siihen kuuluvat lisäksi muu rakennettu ympäristö ja ympäröivä luonto. Opiskelutilat ja -välineet tulee suunnitella ja järjestää siten, että ne mahdollistavat monipuolisten opiskelumenetelmien ja työtapojen käytön. Työvälineiden ja materiaalien sekä kirjastopalvelujen tulee olla oppilaan käytettävissä niin, että ne antavat mahdollisuuden aktiiviseen ja myös itsenäiseen opiskeluun. Oppimisympäristön varustuksen tulee tukea myös oppilaan kehittymistä nykyaikaisen tietoyhteiskunnan jäseneksi ja antaa tilaisuuksia tietokoneiden ja muun mediatekniikan sekä mahdollisuuksien mukaan tietoverkkojen käyttämiseen. Fyysisen oppimisympäristön esteettisyyteen tulee myös kiinnittää huomiota.

Psyykkisen ja sosiaalisen oppimisympäristön muodostumiseen vaikuttavat toisaalta yksittäisen oppilaan kognitiiviset ja emotionaaliset tekijät, toisaalta vuorovaikutukseen ja ihmissuhteisiin liittyvät tekijät.

Oppimisympäristön tulee tukea oppilaan kasvua ja oppimista. Sen on oltava fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti turvallinen ja tuettava oppilaan terveyttä. Tavoitteena on tukea oppilaan oppimismotivaatiota ja uteliaisuutta sekä edistää hänen aktiivisuuttaan, itseohjautuvuuttaan ja luovuuttaan tarjoamalla kiinnostavia haasteita ja ongelmia. Oppimisympäristön tulee ohjata oppilasta asettamaan omia tavoitteitaan ja arvioimaan omaa toimintaansa. Oppilaille voidaan antaa mahdollisuus osallistua oppimisympäristönsä rakentamiseen ja kehittämiseen.

Oppimisympäristön tulee tukea myös opettajan ja oppilaan välistä sekä oppilaiden keskinäistä vuorovaikutusta. Sen tulee edistää vuoropuhelua ja ohjata oppilaita työskentelemään ryhmän jäsenenä. Tavoitteena on avoin, rohkaiseva, kiireetön ja myönteinen ilmapiiri, jonka ylläpitämisestä vastuu kuuluu sekä opettajalle että oppilaille.

Koulun oppimisympäristö koostuu sekä fyysisestä että psyykkisestä ympäristöstä.

Fyysinen oppimisympäristö koostuu

- ihmisistä, jotka toimivat kouluyhteisössä (opettajat, oppilaat, koulun muu henkilökunta, vanhemmat, yhteistyötahot)
- rakennettu ympäristö (koulurakennus, opetustilat, välineistö, opetuksessa käytettävät muut tilat)
- muu ympäristö (piha-alue, urheilukentät, lähialueet)

Psyykkiseen oppimisympäristöön kuuluu

- kognitiiviset rakenteet (oppimista edistävä ilmapiiri)

- sosiaaliset rakenteet (vuorovaikutussuhteet aikuisten ja lasten välillä, lasten kesken ja aikuisten kesken)
- emotionaaliset rakenteet (koulun yleinen ilmapiiri, tunteisiin vaikuttavat rakenteet)

Oppimisympäristön tulee olla sekä fyysisesti että psyykkisesti turvallinen ja viihtyisä ja sen on tuettava paitsi oppimista myös oppilaan terveyttä, aktiivisuutta, luovuutta ja vuorovaikutustaitoja. Hyvä oppimisympäristö huomioi erilaiset oppimis- ja työskentelytavat ja tukee oppilaan kehittymistä nykyaikaisen tietoyhteiskunnan jäseneksi. Tavoitteena on oppimiselle myönteinen, avoin ja kiireetön ilmapiiri.

3.3 Toimintakulttuuri

Koulun toimintakulttuuri vaikuttaa merkittävästi koulun kasvatukseen ja opetukseen ja sitä kautta oppimiseen. Tavoitteena on, että koulun kaikki käytännöt rakennetaan johdonmukaisesti tukemaan kasvatus- ja opetustyölle asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

Toimintakulttuuriin kuuluvat kaikki koulun viralliset ja epäviralliset säännöt, toiminta- ja käyttäytymismallit sekä arvot, periaatteet ja kriteerit, joihin koulutyön laatu perustuu. Toimintakulttuuriin kuuluu myös oppituntien ulkopuolinen koulun toiminta kuten juhlat, teemapäivät sekä erilaiset tapahtumat. Koulun kasvatustavoitteiden ja arvojen sekä aihekokonaisuuksien tulee konkretisoitua toimintakulttuurissa. Tavoitteena on toimintakulttuuri, joka on avoin ja vuorovaikutteinen sekä tukee yhteistyötä niin koulun sisällä kuin kotien ja muun yhteiskunnan kanssa. Myös oppilaalla tulee olla mahdollisuus osallistua koulun toimintakulttuurin luomiseen ja sen kehittämiseen.

Koulun toimintakulttuuri on käytännön tulkintaa ja toteutusta koulun opetus- ja kasvatustehtävästä. Koulun toimintakulttuurin muodostuminen on pitkäaikaisen prosessin tulos ja se luodaan opetus suunnitelmassa mainittavan yhteisen arvoperustan ja kasvatustavoitteiden pohjalta yhteistyössä henkilökunnan, oppilaiden ja eri sidosryhmien myötävaikutuksella.

Koulun toimintakulttuuriin kuuluvat kaikki koulun viralliset ja epäviralliset säännöt, toiminta- ja käyttäytymismallit sekä arvot, periaatteet ja kriteerit, joihin koulutyön laatu perustuu. Oppimista tukevalla toimintakulttuurilla edesautetaan myönteisen oppimisilmapiirin kehittymistä ja ylläpitämistä koulussa.

3.4 Opetusmenetelmät ja työtavat

Opetuksessa käytetään oppilaiden edellytykset huomioon ottavia, eri ikäkausiin sekä erilaisiin oppimistehtäviin ja –tilanteisiin soveltuvia menetelmiä ja monipuolisia työtapoja. Niiden avulla tuetaan ja ohjataan koko opetusryhmän ja yksittäisen oppilaan oppimista. Menetelmien ja työtapojen valinnalla luodaan sellaisia vuorovaikutteisen oppimisen sekä yhdessä ja yksin työskentelyn tilanteita, joissa oppilaat voivat kehittää oppimisen ja oman tulevaisuutensa kannalta tärkeitä taitoja. Näitä ovat mm. ajattelun ja ongelmanratkaisun, työskentelyn ja vuorovaikutuksen, itsetuntemuksen ja vastuullisuuden, osallistumisen ja vaikuttamisen sekä ilmaisun ja käden taidot. Työskentelyn tulee edistää monipuolisesti tieto- ja viestintätekniikan sekä verkossa toimimisen taitoja. menetelmien ja työtapojen tulee antaa mahdollisuuksia myös eri ikäkausille ominaiseen luovaan toimintaan, elämyksiin ja leikkiin.

Opettaja valitsee työtavat. Hänen tehtävänä on opettaa ja ohjata sekä yksittäisen oppilaan että koko ryhmän oppimista ja työskentelyä.

Työtapojen valinnan perusteita ovat, että ne

- virittävät halun oppia*
- ottavat huomioon oppimisen prosessuaalisen ja tavoitteellisen luonteen*
- ottavat huomioon eri oppiaineiden ja oppiainekokonaisuuksien lähtökohdat ja tavoitteet*
- aktivoivat työskentelemään tavoitteellisesti*
- edistävät jäsentyneen tietorakenteen muodostumista sekä taitojen oppimista ja niissä harjaantumista*
- kehittävät tiedon hankkimisen, soveltamisen ja arvioimisen taitoja*
- tukevat oppilaiden keskinäisessä vuorovaikutuksessa tapahtuvaa oppimista*
- edistävät sosiaalista joustavuutta, kykyä toimia rakentavassa yhteistyössä sekä vastuun kantamista toisista*
- kehittävät valmiuksia ottaa vastuuta omasta oppimisesta, arvioida sitä sekä hankkia palautetta oman toiminnan reflektointia varten*
- auttavat oppilasta tiedostamaan omaa oppimistaan sekä mahdollisuuksiaan vaikuttaa siihen*
- kehittävät oppilaan oppimisstrategioita ja taitoja soveltaa niitä uusissa tilanteissa.*

Oppilaiden erilaiset oppimistyyliä ja sekä tyttöjen ja poikien väliset että yksilölliset kehityserot ja taustat tulee ottaa huomioon. Eriyttämisellä vaikutetaan oppimismotivaatioon. Opetusta eriyttämällä oppilaille voidaan tuottaa sopivia haasteita ja onnistumisen kokemuksia sekä tarjota mahdollisuuksia kehittyä ja oppia omien vahvuuksien mukaisesti. Tällöin on tärkeää hyödyntää samassa opetusryhmässä olevien oppilaiden erilaista osaamista ja harrastuneisuutta.

Perusopetuksessa opittavana on uuden tiedon lisäksi oppimis-, työskentely- ja tiedonhankintatapoja, jotka ovat elinikäisen oppimisen välineitä. Opettaja valitsee kulloinkin tarkoituksenmukaisen työtavan niin, että se tukee yksittäisen oppilaan ja koko ryhmän työskentelyä ja oppimista mahdollisimman hyvin tuloksiin kognitiivisesta, emotionaalista ja sosiaalisesta näkökulmasta. Työtavat vaihtelevat erilaisista yksilöllisistä työtavoista erilaisiin pari- ja ryhmätyötapoihin. Työtapoja valittaessa tulee kiinnittää huomiota myös oppimisen elämyksellisyyteen ja monipuolisuuteen lähtökohtana toiminnallisuus ja myönteisten kokemusten kytkeminen tietoon.

Ryhmiä muodostettaessa on tärkeää havaita oppilaiden välisiä sosiaalisia verkostoja ja huolehtia siitä, että jokainen oppilas kokee olevansa hyväksytty ja tarpeellinen. Kliikkiytymistä tulee välttää niin, että oppilaat eivät muodosta ryhmiä ja että opettaja vaihtelee ryhmiä tarkoituksenmukaisella tavalla.

4. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki

Opetuksen ja tuen järjestämisen lähtökohtana ovat sekä opetusryhmän että kunkin oppilaan vahvuudet ja oppimis- ja kehitystarpeet. Tuen tarve voi vaihdella tilapäisestä jatkuvaan, vähäisestä vahvempaan tai yhden tukimuodon tarpeesta useamman tukimuodon tarpeeseen.

Koulutyössä tulee ottaa huomioon erilaiset oppijat ja oppimisen lähtökohdat, esimerkiksi maahanmuuttajaoppilaiden erilaiset kulttuuritaustat. Oppimisen esteet ja oppimisvaikeudet tulisi tunnistaa ja niihin pitäisi puuttua mahdollisimman varhain.

Honkajoella kaikkien tukimuotojen ja työtapojen avuksi kouluille kootaan kansiot, joista löytyy konkreettisia vinkkejä ja erilaisia käytänteitä. Näitä voi kokeilla ja ottaa soveltuvin osin käyttöön eri oppilaiden ja oppilasryhmien tukimuotoina.

4.1 Yleinen tuki

Oppimisen yleinen tuki on tuki, jota jokainen opettaja ja muu opetushenkilöstöön kuuluva on velvollinen antamaan jokaiselle oppilaalle kaikkina työpäivinä. Koulussa tarvitaan havainnointia, tehokasta seuranta ja arviointia sekä pedagogista keskustelua eri toimijoiden kesken (opettajat, oppilaat, avustajat, huoltajat, kuraattori, oppilashuoltoryhmä, muut), jotta voidaan mahdollisimman varhain havaita erilaiset tuen tarpeet. Kaikki oppimisen tukimuodot (esim. oppimissuunnitelma) voivat soveltuvin osin koskea myös erityisen lahjakkaita tai opinnoissaan nopeasti eteneviä oppilaita.

Yleinen tuki voi olla kaikkea, mikä helpottaa oppimista tai oppilaan tilannetta, mm. joustavia/ yksilöllisiä opetusjärjestelyjä, työtapoja ja menetelmiä. Tuki on tilapäistä, suhteellisen lyhytaikaista ja yksilöllisesti tai ryhmässä tapahtuvaa opettajan, erityisopettajan tai kouluavustajan antamaa tukea. Keskeisiä tukimuotoja ovat eriyttäminen tuntityöskentelyssä ja läksyissä, tukiopeutus, joustavat opetusryhmät, osa-aikainen erityisopetus, samanaikaisopetus ja oppimaan oppimisen taitojen vahvistaminen. Yleisen tuen aikana voi luokanopettaja/aineenopettaja laatia oppilaalle tarvittaessa oppimissuunnitelman yhteistyössä huoltajien ja oppilaan kanssa. ja tarvittaessa erityisopettajan kanssa.

Hongon koulussa ja yhteiskoulussa toimii tarvittaessa läksyparkki, jonne voidaan esimerkiksi määrätä oppilaita tekemään unohtuneita kotitehtäviä. Läksyparkki voi toimia myös yhtenä tukiopeutuksen muotona. Läksyparkissa voidaan oppiainesisältöjen ohella myös vahvistaa oppilaan opiskelutaitoja. Yhteiskoulussa oppilaalle annetaan kirjallisesti nelosvaroitusta, mikäli oppilaalla on vaarana saada hylätty arvosana. Nelosvaroitukseen kirjataan toimenpiteet, joiden avulla oppilas suoriutuu kurssista hyväksytysti.

Hongon koulussa harjoitellaan yhteistyötä ja yhdessä oppimista esimerkiksi kummitoiminnan, luokkarajat ylittävän opiskelun ja oppilaskuntatoiminnan avulla. Myös yhteiskoulussa toimii oppilaskunta. Honkajoen kunta on mukana kiusaamista vastustavassa KiVa-koulu hankkeessa. Hankkeen avulla on tarkoitus ehkäistä koulukiusaamista ja luoda myönteistä ilmapiiriä ja hyvää yhteishenkeä kouluihin.

4.2 Tehostettu tuki

Tehostettua tukea tarvitaan, kun oppilas ei hyödy riittävästi yhteisestä opetuksesta ja yleisestä tuesta ja hän tarvitsee vahvempaa, pitkäaikaisempaa ja yksilöllisempää tukea ja useita tukimuotoja. Tehostetun tuen aloittaminen perustuu pedagogiseen arvioon, jonka laadinnasta vastaa oppilaan opetuksesta vastaava opettaja/opettajat. Tarvittaessa voidaan käyttää myös muita asiantuntijoita.

Pedagogisessa arviossa kuvataan oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tilanne, oppimisvalmiudet, oppilaan saama tuki ja tarvittavat tukijärjestelyt. Käytössä on seudullinen kaavake ja ohjeistus. Pedagoginen arvio käsitellään oppilashuoltoryhmässä, jonka jälkeen oppilaan opetuksesta vastaava opettaja/opettajat laatii oppilaalle oppimissuunnitelman yhteistyössä oppilaan ja huoltajien kanssa.

Oppimissuunnitelma laaditaan määräajaksi. Oppilaan edistymistä seurataan ja tarkistetaan lukukausittain. Oppilaan opetuksesta vastaava opettaja kutsuu koolle seurantapalaverin. Mikäli oppimissuunnitelma koskee useampia oppiaineita on koolle kutsujana luokanvalvoja/luokanopettaja. Palaveriin osallistuvat luokanopettaja/luokanvalvoja, opetuksesta vastaavat opettajat, oppilas, huoltaja ja mahdolliset muut asiantuntijat. Palaverissa voidaan todeta, että tehostettua tukea tulee jatkaa, oppilas voi palata yleisen tuen piiriin tai ryhdytään valmistelevaan pedagogista selvitystä ja siirtymistä erityiseen tukeen. Tehostetun tuen aloittaminen, järjestäminen ja tarvittaessa oppilaan siirtyminen takaisin yleisen tuen piiriin käsitellään pedagogiseen arvioon perustuen moniammatillisessa oppilashuoltoryhmässä.

Käytännössä tehostettu tuki toteutetaan oppilaan ja oppilasryhmän tarpeiden mukaan. Voidaan joustaa tavoissa oppia ja opettaa, kuten lisätä havainnollista materiaalia ja konkreettisia esimerkkejä. Oppiainekohtaisia sisältöjä voidaan karsia, mutta oppilaan arviointi perustuu yleiseen opetussuunnitelmaan. Oppimääriä ei voida tehostetun tuen vaiheessa yksilöllistää. Oppilas voi suorittaa kokeen pienemmissä osissa, täydentää koetta suullisesti tai eri tavoin konkreettisesti. Kaikki yleisen tuen muodot ovat edelleen tarpeen mukaan käytössä. Käytännön koulutyössä keskeisiä tukimuotoja ovat eriyttäminen tuntityöskentelyssä ja läksyissä, tukiopetus, joustavat opetusryhmät, osa-aikainen erityisopetus, samanaikaisopetus, oppilaanohjaus ja oppimaan oppimisen taitojen vahvistaminen. Tehostetun tuen vaiheessa osa-aikaisen erityisopetuksen rooli korostuu.

4.3 Erityinen tuki

Erityistä tukea annetaan niille oppilaille, joiden kasvun ja kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi muilla tukitoimilla. Erityinen tuki järjestetään joko yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä. Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja muista perusopetuksen tukimuodoista. Erityisen tuen tehtävänä on auttaa oppilasta suorittamaan oppivelvollisuutensa ja jatkamaan opintoja peruskoulun jälkeen.

Kun tehostettu tuki ei riitä, tehdään pedagoginen selvitys. Ennen selvityksen laatimista on kuultava oppilasta ja tämän huoltajaa. Pedagogisen selvityksen laatii oppilaan opetuksesta vastaava opettaja/opettajat yhteistyössä erityisopettajan ja moniammatillisen oppilashuoltoryhmän kanssa. Erityisopettaja hankkii tiedon oppilaan opetuksesta vastaavilta opettajilta. Käytössä on seudullinen kaavake ja ohjeistus.

Selvitysten perusteella oppilashuoltoryhmä tekee esityksen erityisen tuen päätöksestä. Oppilas voi saada erityistä tukea erityisen tuen päätöksellä, jonka tekee kunnan hallintosäännön mukainen toimielin/viranhaltija laadittujen lausuntojen ja selvitysten perusteella. Päätöksessä todetaan esim. opetuksen järjestämispaikka, pääsääntöinen opetusryhmä ja mahdolliset tulkitsemis- ja avustajapalvelut. Päätöksen myötä oppilalle oppilaan opetuksesta vastaava opettaja laatii yhteistyössä erityisopettajan kanssa HOJKSin eli henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelman. HOJKS voidaan laatia oppiainesisältöihin liittyen ja myös siten, että sen pääpaino on sosiaalisten taitojen tai työtapojen oppimisessa tai esim. kuulo- ja näkövammaisen oppilaan kohdalla poikkeavissa työtavoissa ja opetusjärjestelyissä. Oppilaan opetuksesta vastaavat opettajat laativat HOJKSin yhdessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Käytössä on seudullinen kaavake ja ohjeistus.

Tukikeinona erityisen tuen vaiheessa ovat erityisopetus ja oppimäärän yksilöllistäminen. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan tehostetusti, pidemmissä jaksoissa ja avainaineissa. Oppimäärän yksilöllistäminen tarkoittaa tavoitetason asettamista oppilaan omalle tasolle.

Erityisen tuen tarpeellisuus tulee tarkistaa lain edellyttämässä vaiheissa toisen ja kuudennen luokan jälkeen sekä aina oppilaan tuen tarpeen muuttuessa. Tarkistamista varten oppilaasta tehdään uusi pedagoginen selvitys. Rehtori tekee päätöksen oppilashuoltoryhmän esityksestä tuen jatkamisesta tai lopettamisesta. Kunnan hallintosäännön mukainen toimielin/viranhaltija tekee päätöksen tuen purkamisesta. Tuen purkaminen tai jatkaminen edellyttää jatkuvaa seurantaa ja vaikuttavuuden arviointia. HOJKS-palaverit pidetään syys-lokakuussa ja seurantapalaveri huhti-toukokuussa. Erityisopettaja kutsuu koolle palaverit. Niihin osallistuvat opetuksesta vastaavat opettajat, oppilas, huoltaja ja mahdolliset muut asiantuntijat.

4.5 Yksilölliset suunnitelmat

Oppimissuunnitelma on suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin etenemisestä ja siinä tarvittavista opetusjärjestelyistä sekä oppilaan tarvitsemasta tuesta. Oppimissuunnitelman tavoitteena on turvata oppilaalle hyvät edellytykset edetä opinnoissaan. Suunnitelma lisää opettajien tietoisuutta oppilaan tilanteesta ja helpottaa siten kunkin opettajan oman työn suunnittelua ja opettajien keskinäistä sekä kodin kanssa tehtävää yhteistyötä. Oppimissuunnitelmasta huoltaja saa itselleen tietoa ja voi siten paremmin tukea lastaan. Suunnitelman tarkoituksena on myös, että oppilas oppii vähitellen ottamaan vastuuta opiskelustaan ja saa oppimiseensa enemmän tavoitteellisuutta. Suunnitelma antaa pohjan oppilaan edistymisen arvioinnille. Oppimissuunnitelman avulla ei kuitenkaan oppimäärää voida yksilöllistää.

4.5.1 Oppimissuunnitelma osana yleistä tukea

Jokaiselle oppilaalle voidaan laatia oppimissuunnitelma. Honkajoella maahanmuuttajaoppilaille laaditaan aina oppimissuunnitelma. Oppilaan opetuksesta vastaava opettaja laatii suunnitelman yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Erityisopettajat vastaavat siitä, että oppimissuunnitelmat laaditaan. Suunnitelmaan voidaan kirjata oppilaan oppimista tai tilannetta helpottavia joustavia tai yksilöllisiä opetusjärjestelyjä, työtapoja ja menetelmiä; eriyttäminen tuntityöskentelyssä ja läksyissä, olennaisiin oppisisältöihin keskittyminen ja tärkeiden asioiden painottaminen. Oppilaan opiskelua voidaan syventää ja laajentaa oppimissuunnitelman avulla, silloin kun se on perusteltua oppilaan valmiuksien kannalta.

4.5.2 Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana

Tehostettua tukea varten laadittavan oppimissuunnitelman tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin oppilaan opetuksen ja tukitoimien järjestäminen edellyttää:

- *oppilaan oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet*
- *oppilaan oppimiseen, työskentely- ja vuorovaikutustaitoihin sekä koulunkäyntiin liittyvät tavoitteet*
- *opiskelun erityiset painoalueet eri oppiaineissa*
- *pedagogiset ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelustrategiat, työskentelytavat, kommunikointitavat, erityiset apuvälineet, oppimateriaalit ja muu tuki*
- *fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen oppimisympäristöön liittyvät, oppilashuollolliset, ohjaukselliset tai muut ratkaisut*
- *moniammatillisen yhteistyön kuvaus ja eri toimijoiden vastuualueet*

- yhteistyön toteuttaminen oppilaan ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki
- edistymisen seuranta ja arviointi, oppilaan mahdollisuus osoittaa osaamisensa eri tavoin, arviointitavat ja ajankohdat sekä oppilaan itsearviointi
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet

Suunnitelman laadinnassa hyödynnetään oppilaalle mahdollisesti osana yleistä tukea laadittua oppimissuunnitelmaa sekä pedagogista arviota ja sen yhteydessä kerättyä tietoa. Oppimissuunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia. Oppimissuunnitelmaan ei voi hakea muutosta valittamalla eikä muilla muutoksenhakukeinoilla.

Honkajoella pedagogisen arvion laatii oppilaan opetuksesta vastaava opettaja/opettajat yhteistyössä erityisopettajan kanssa. Tarvittaessa voidaan käyttää myös muita asiantuntijoita. Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa on tärkeää. Käytössä on seudullinen kaavake ja ohjeistus. Pedagoginen arvio käsitellään oppilashuoltoryhmässä. Sen jälkeen oppilaan opetuksesta vastaava opettaja laatii yhteistyössä erityisopettajan, oppilaan ja huoltajien kanssa oppimissuunnitelman. Käytössä on seudullinen kaavake ja ohjeistus. Oppimissuunnitelma laaditaan määräajaksi. Seurantapalaveri, jossa suunnitelmaa tarkistetaan, pidetään lukukausittain. Palaverin kutsuu koolle oppilaan opetuksesta vastaava opettaja. Mikäli oppimissuunnitelma koskee useampia oppiaineita, on koolle kutsujana luokanvalvoja/luokanopettaja. Palaveriin osallistuvat luokanopettaja/luokanvalvoja, opetuksesta vastaavat opettajat, oppilas, huoltaja ja mahdolliset muut asiantuntijat. Seurantapalaverissa voidaan päättää, että tehostettua tukea jatketaan tai siirrytään takaisin yleiseen tukeen (laaditaan pedagoginen arvio, joka käsitellään oppilashuoltoryhmässä) tai aletaan valmistella siirtymistä erityisen tuen piiriin.

4.5.3 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

HOJKSin tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin oppilaan opetuksen ja tukitoimien järjestäminen edellyttää:

- oppilaan oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin yleiset tavoitteet
- oppiaineet ja aineryhmät sekä valinnaiset opinnot, joita oppilas opiskelee sekä oppiaineiden viikkotuntimäärät
- opiskelun erityiset painopistealueet niissä oppiaineissa, joissa oppilaalla on yleinen oppimäärä
- oppilaan muuhun kehitykseen, kuten sosioemotionaalisiin tai motorisiin taitoihin liittyvät tavoitteet
- edistymisen seuranta ja arviointi, oppilaan mahdollisuus osoittaa osaamisensa eri tavoin, arviointitavat ja ajankohdat sekä oppilaan itsearviointi
- pedagogiset ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelustrategiat, työskentelytavat, kommunikointitavat, erityiset apuvälineet, oppimateriaalit ja muu tuki
- fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen oppimisympäristöön liittyvät, oppilashuollolliset, ohjaukselliset tai muut ratkaisut
- erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisten tulkitsemis- ja avustajapalveluiden, muiden opetuspalveluiden sekä tuki- ja kuntoutuspalveluiden järjestäminen ja eri toimijoiden vastuualueet
- kuvaus oppilaan opetuksen järjestämisestä muun opetuksen yhteydessä ja / tai erityisopetuksen ryhmässä

- kuvaus siitä, miten ja millä oppitunneilla erityisopetuksen ryhmässä pääsääntöisesti opiskeleva oppilas opiskelee yleisopetuksen ryhmässä
- moniammatillisen yhteistyön kuvaus ja eri toimijoiden vastuualueet
- kuvaus oppilaan koulukuljetusten järjestelyistä ja vastuista sekä kuljetusta odottavan oppilaan ohjauksesta ja valvonnasta
- oppilaan mahdollinen osallistuminen aamu- ja iltapäivätoimintaan ja kuvaus yhteistyöstä toiminnan järjestäjän kanssa
- yhteistyön toteuttaminen oppilaan ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet

Mikäli oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, HOJKSiin kirjataan edellä mainittujen yleisten kohtien lisäksi

- luettelo niistä oppiaineista, joissa oppilaalla on yksilöllistetty oppimäärä sekä näiden oppiaineiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt
- edistymisen seuranta ja arviointi, oppilaan mahdollisuus osoittaa osaamisena eri tavoin, arviointitavat ja ajankohdat sekä oppilaan itsearviointi niissä oppiaineissa, joissa oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan

Mikäli oppilas opiskelee toiminta-alueittain, HOJKSiin kirjataan edellä mainittujen kohtien lisäksi

- kuvaus toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan yksilöllisistä tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä toiminta-alueittain
- edistymisen seuranta ja arviointi, oppilaan mahdollisuus osoittaa osaamisensa eri tavoin, arviointitavat ja ajankohdat sekä oppilaan itsearviointi toiminta-alueittain

Henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman laatimisessa hyödynnetään oppilaalle osana tehostettua tukea tehtyä oppimissuunnitelmaa sekä pedagogista selvitystä ja sen yhteydessä kerättyä tietoa. Mikäli oppilaalle on laadittu kuntoutussuunnitelma, myös sitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla.

Henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia. HOJKS-asiakirjaan voidaan liittää huoltajan antamat yksilöidyt tiedonsiirtoluvat. HOJKSiin ei voi hakea muutosta valittamalla eikä muilla muutoksenhakuineilla. Suunnitelma tulee tarkistaa tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa, oppilaan tarpeiden mukaiseksi. Henkilökohtaista opetuksen järjestämistä koskevaa suunnitelmaa muutetaan aina oppilaan tuen tarpeen tai opetuksen tavoitteiden muuttuessa.

Kun tehostettu tuki ei riitä, tehdään pedagoginen selvitys. Ennen selvityksen laatimista on kuultava oppilasta ja tämän huoltajaa. Pedagogisen selvityksen laatii oppilaan opetuksesta vastaava opettaja/opettajat yhteistyössä erityisopettajan ja moniammatillisen oppilashuoltoryhmän kanssa. Erityisopettaja hankkii tiedon oppilaan opetuksesta vastaavilta opettajilta. Käytössä on seudullinen kaavake ja ohjeistus. Selvitysten perusteella oppilashuoltoryhmä tekee esityksen erityisen tuen päätöksestä. Oppilas voi saada erityistä tukea erityisen tuen päätöksellä, jonka tekee kunnan hallintosäännön mukainen toimielin/viranhaltija laadittujen lausuntojen ja selvitysten perusteella. Päätöksen myötä oppilaan opetuksesta vastaava opettaja laatii yhteistyössä erityisopettajan, oppilaan ja huoltajien kanssa HOJKSin. HOJKS voidaan laatia oppiainesisältöihin liittyen tai myös siten, että sen pääpaino on sosiaalisten taitojen tai työtapojen oppimisessa tai poikkeavissa työtaivoissa ja opetusjärjestelyissä. HOJKSissa oppimäärää voidaan yksilöllistää, mikä tarkoittaa tavoitetaso asettamista oppilaan omalle tasolle. Käytössä on seudullinen HOJKS-kaavake ja ohjeistus. HOJKS-palaverit pidetään syys-lokakuussa ja huhti-toukokuussa. Erityisopettaja kutsuu koolle palaverit. Niihin osallistuvat opetuksesta vastaavat opettajat, oppilas, huoltaja ja mahdolliset

muut asiantuntijat. Palaverissa tehdään päätös erityisen tuen jatkamisesta tai oppilaan siirtymisestä takaisin tehostetun tuen piiriin. Erityisen tuen tarpeellisuus tulee tarkistaa lain edellyttämässä vaiheissa toisen ja kuudennen luokan jälkeen sekä aina oppilaan tuen tarpeen muuttuessa. Tarkistamista varten oppilaasta tehdään uusi pedagoginen selvitys. Rehtori tekee oppilashuoltoryhmän esityksestä päätöksen tuen jatkumisesta tai oppilaan siirtymisestä tehostetun tuen piiriin.

5. Oppimisen ja koulunkäynnin tukimuodot

5.1 Opetusjärjestelyihin liittyvä tuki

5.1.1 Tukiopetus

Oppilaalla, joka on tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissaan tai muutoin tarvitsee oppimisessaan lyhytaikaista tukea, on oikeus saada tukiopetusta. Tukiopetus tulee aloittaa heti, kun oppimiseen liittyvät vaikeudet on havaittu. Tukiopetusta voidaan antaa myös ennakoivasti. Tukiopetusta voidaan antaa tuen kaikilla tasoilla. Tukiopetusta annetaan joko oppilaan työjärjestyksen mukaisten, sellaisten oppituntien aikana, joihin tuen tarve liittyy, tai oppituntien ulkopuolella. Sitä voidaan antaa samanaikaisopetuksena oppilaan tavallisessa opetusryhmässä, pienryhmässä tai täysin yksilöllisesti. (Perusopetuslaki 16 §)

Tukiopetus on eriyttämisen muoto, jolle ovat ominaista yksilölliset suunnitellut tehtävät, ajankäyttö ja tehtävät. Aloitteen tukiopetuksen antamisesta tekee luokan- tai aineenopettaja. Tukiopetusta voidaan antaa myös oppilaan tai huoltajan pyynnöstä. Tukiopetusta antaa yleensä luokanopettaja tai aineenopettaja.

Tukiopetuksesta tiedotetaan kotiin etukäteen vähintään silloin, kun se tapahtuu kouluajan ulkopuolella samalla sovitaan kuljetuksista. Oppilaan saama tuki kirjataan sähköisessä muodossa kuukausittain. Oppiaineisiin liittyvissä asioissa tukiopetuksesta vastuussa on oppilaan opetuksesta vastaava opettaja.

Mikäli oppilas on tehostetun tuen piirissä, niin oppilaan tarvitsema tukiopetus, sen tavoitteet ja järjestäminen kirjataan oppimissuunnitelmaan. Erityisen tuen alkaessa ne kirjataan HOJKSiin.

5.1.2 Osa-aikainen erityisopetus

Oppilaalla, jolla on vaikeuksia oppimisessaan tai koulunkäynnissään, on oikeus saada osa-aikaista erityisopetusta muun opetuksen ohessa. Osa-aikaisella erityisopetuksella pyritään parantamaan oppilaan oppimisedellytyksiä ja ehkäisemään oppimisen eri alueisiin liittyvien ongelmien kasvua. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan esimerkiksi oppilaille, joilla on kielellisiä tai matemaattisiin taitoihin liittyviä vaikeuksia, oppimisvaikeuksia yksittäisissä oppiaineissa, vaikeuksia opiskelutaidoissa, sosiaalisissa taidoissa tai muuten koulunkäynnissä.

Osa-aikaista erityisopetusta voidaan antaa kaikilla tuen tasoilla. Yleisen tuen aikana osa-aikaisen erityisopetuksen avulla voidaan vahvistaa oppimiseen tarvittavia perustaitoja. Tehostetun tuen aikana osa-aikaisen erityisopetuksen merkitys tukimuotona yleensä vahvistuu. Myös erityisen tuen aikana oppilas voi saada osa-aikaista erityisopetusta. Oppilaan tarvitsema osa-aikainen erityisopetus, sen tavoitteet ja järjestäminen kirjataan oppimissuunnitelmaan tai HOJKSiin. Luokan-/aineenopettaja ja erityisopettaja suunnittelevat ja arvioivat oppilaan osa-aikaista erityisopetusta

yhteistyönä. Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamistavoista tiedotetaan oppilaille ja huoltajille. Osa-aikainen erityisopetus pyritään järjestämään yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa.

Oppilaan osa-aikaista erityisopetusta suunniteltaessa käytetään apuna tarpeen mukaan eri asiantuntijoita, testejä ja tutkimuksia. Tavoitteena on selvittää oppilaan vaikeudet ja tuettavat alueet kattavasti, jotta opetuksesta tulee mahdollisimman tarkoituksenmukaista. Erityisopettaja osallistuu oppilashuoltotyöhön ja oppilaan koulunkäyntiä koskeviin neuvotteluihin.

Tiedot perusopetuksessa annetusta osa-aikaisesta erityisopetuksesta kirjataan muistiin. Mikäli oppilaalle on laadittu oppimissuunnitelma tai HOJKS, tiedot kirjataan siihen. Oppilaan opiskelusta erityisopetuksessa, edistymisestä ja muista havainnoista tiedotetaan huoltajille tarpeen mukaan joko oppilaan opetuksesta vastaavan opettajan tai suoraan erityisopettajan kautta.

Honkajoella perusopetuksen erityisopetuksessa työskentelee kaksi laaja-alaista erityisopettajaa. Heidän vastuualueensa ja opetettavat vuosiluokat määritellään vuosittain yhdessä rehtorin ja sivistystoimenjohtajan kanssa. Erityisopettajat tekevät yhteistyötä luokan- ja aineenopettajien kanssa työskennellen yksilöllisesti, pienryhmässä tai samanaikaisopetuksessa niiden oppilaiden kanssa, jotka tarvitsevat tukea oppimiseensa. Erityisopettajien työhön kuuluvat myös eri luokille tehtävät vuosisuunnitelman mukaiset testit. Lisäksi he tekevät tarpeen mukaan luokka- tai oppilas-kohtaisia testejä. Erityisopettajat osallistuvat oppilashuoltotyöhön ja oppilaan koulunkäyntiä koskeviin neuvotteluihin.

Alkuopetuksessa painotetaan koko ryhmän mahdollisimman kattavaa tukemista koulupolun alussa. Erityisopettaja toimii yhteistyössä 1–2 -luokkien opettajien kanssa. Huoltajilta, esikoulusta tai muilta yhteistyötahoilta saadut ennakkotiedot otetaan huomioon koulutyötä suunniteltaessa. Luokanopettaja, avustaja ja erityisopettaja työskentelevät yksilöllisesti, pienryhmässä tai samanaikaisopetuksessa niiden lasten kanssa, jotka tarvitsevat tukea oppimiseensa.

Alkuopetuksessa oppilas voi tarvita tukea esimerkiksi kielellisen kehityksen, matemaattisten valmiuksien, äänteiden oppimisen, puheopetuksen, keskittymisen, tarkkaavaisuuden ja oman toiminnan ohjauksen osalta.

Luokilla 3-6 oppilas tai ryhmä oppilaita opiskelee erityisopettajan ohjauksessa säännöllisesti tai kausiluontoisesti. Keskeisiä harjoiteltavia asioita ovat äidinkielen, matematiikan ja englannin taidot. Lisäksi korostuvat luetun ymmärtämisen taidot ja lukuaineiden tukeminen sekä opiskelutekniikat.

Luokilla 7-9 oppilas tai ryhmä oppilaita opiskelee erityisopettajan ohjauksessa säännöllisesti tai kausiluontoisesti. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteena on tukea oppilaita, joilla on oppimisvaikeuksia, keskittymisvaikeuksia tai lieviä käyttäytymisongelmia. Lisäksi korostuvat luetun ymmärtämisen taidot ja lukuaineiden tukeminen sekä opiskelutekniikat. Tavoitteena on vuosiluokalta toiselle siirtyminen, päättötodistuksen saaminen ja/tai jatko-opintokelpoisuuden turvaaminen sekä sopivan opiskelupaikan löytäminen erityistä tukea tarvitseville oppilaille.

5.1.3 Erityisopetus

Erityisopetuksen tavoitteena on auttaa ja tukea oppilasta siten, että hänellä on tasavertaiset mahdollisuudet suorittaa oppivelvollisuus edellytystensä mukaisesti yhdessä ikätovereidensa kanssa. Jos

oppilas ei tukitoimista huolimatta saavuta yleisen oppimäärän mukaisia tavoitteita, oppimääriä yksilöllistetään. Oppimäärän yksilöllistäminen edellyttää erityisen tuen päätöstä. Henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan kirjataan ne oppiaineet, jotka on yksilöllistetty. Erityisopetus edellyttää opiskelupaikkaa, -tilaa, -aikaa ja eri toimintoja koskevia päätöksiä sekä resurssien varaamista niiden toteuttamiseen. Oppilas voi opiskella lähikoulussa Honkajoella, vaikka useita oppiaineita olisi yksilöllistetty. Honkajoella erityisopetukseen otetut/siirretyt oppilaat opiskelevat pääsääntöisesti yleisopetuksen ryhmissä. Luokkamuotoinen erityisopetus järjestetään Honkajoella tai palvelu hankitaan Kankaanpäästä yhteistyöpalvelusopimuksen mukaisesti.

5.1.4 Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen

Opetuksen ensisijaisena tavoitteena on tukea oppilaan opiskelua yleisen ja tehostetun tuen avulla siten, että yleisen oppimäärän mukaiset tavoitteet on mahdollista saavuttaa kaikissa oppiaineissa. Mikäli edes ydinsisältöihin liittyvien tavoitteiden saavuttaminen hyväksytysti ei tuesta huolimatta ole oppilaalle mahdollista, yhden tai useamman oppiaineen oppimäärä voidaan yksilöllistää. Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen merkitsee oppilaan oppimiselle asetettavan tavoitetason määrittelyä hänen omien edellytystensä mukaisesti.

Oppimäärää ei voida yksilöllistää ilman kunnan hallintosäännön mukaisen toimielimen/viranhaltijan tekemää erityisen tuen päätöstä. Ennen erityisen tuen päätöstä tehdään pedagoginen selvitys. Jos pedagogisessa selvityksessä todetaan, että oppilaan ei tukitoimista huolimatta arvioida saavuttavan oppiaineessa yleisen oppimäärän mukaisia tavoitteita hyväksytysti, oppiaineen oppimäärä yksilöllistetään. Päätöksen myötä oppilaan opetuksesta vastaava opettaja laatii yhteistyössä erityisopettajan, oppilaan ja huoltajien kanssa HOJKSin. (Erityisen tuen piiriin siirtyminen tarkemmin luvussa 4.5.2.) Jos yksilöllistettävien oppiaineiden määrää on tarpeen myöhemmin lisätä tai vähentää, tehdään uusi pedagoginen selvitys ja sen pohjalta uusi erityisen tuen päätös. Päätöksen aineen lisäämisestä tai poistamisesta tekee rehtori. Jos oppilas opiskelee yksilöllistettyjen oppimäärien mukaan, varustetaan kyseisen oppiaineen numeroarvosana ja sanallinen arvio tähdellä (*) sekä opintojen aikaisessa että päättöarvioinnissa. Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee maininta siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Oppimäärän yksilöllistäminen on ensisijainen vaihtoehto ennen oppilaan vapauttamista oppimäärän suorittamisesta. Rehtori tekee päätöksen vapauttamisesta. Oppilaalle, joka on päätöksen mukaan vapautettu jonkin aineen opiskelusta, tulee järjestää vastaavasti muuta opetusta tai ohjattua toimintaa, joka sisällytetään rehtorin päätökseen.

5.1.5 Pidennetty oppivelvollisuus

Jos arvioidaan, että oppilaan ei ole mahdollista saavuttaa perusopetukselle asetettuja tavoitteita sairauden tai vammaisuuden vuoksi yhdeksässä vuodessa, hän kuuluu pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin. Tällöin oppivelvollisuus alkaa sinä vuonna, kun oppilas täyttää kuusi vuotta ja kestää 11 vuotta, jollei perusopetuksen oppimäärä ole sitä ennen suoritettu. Pidennetty oppivelvollisuus järjestetään yleisen tai yksilöllisen oppimäärän mukaan tai toiminta-alueittain. Tarvittaessa oppilas otetaan erityisen tuen piiriin. Oppilaalle laaditaan HOJKS jo esiopetusvaiheessa ja tulevan koulu- paikan valmistelu aloitetaan ajoissa.

Jos 11-vuotisen opetusvelvollisuuden piiriin kuuluvan oppilaan opetus järjestetään yleisopetuksen luokassa, on ryhmän maksimikoko 20 oppilasta. Mikäli oppilaan opetus järjestetään yleisopetuksen luokassa, osoitetaan tähän koululle erityistä opetusresurssia.

Koulupaikka voi olla Hongon koulussa tuetusti yleisopetuksen ryhmässä tai yhteistyösopimuksen mukaisesti muussa koulussa.

5.1.6 Toiminta-alueellinen opiskelu

Honkajoen kunnalla on ostopalvelusopimus Kankaanpään kaupungin kanssa kehitysvammaisille, vaikeasti kehitysvammaisille tai sairaille oppilaille järjestettävästä opetuksesta.

5.2 Ohjauksellinen ja muut tuki

5.2.1 Kodin ja koulun välinen yhteistyö

Koulun tärkein yhteistyökumppani on oppilaan perhe ja huoltajat. Kodin ja koulun yhteiset tavoitteet ja toiminta oppilaan parhaaksi edesauttavat lapsen oppimista, kasvua ja myönteistä kehitystä koko koulupolun ajan. Ensisijainen vastuu lapsen kasvatuksesta on huoltajilla. Koulu vastaa opetuksesta ja tukee oppilaan kasvua. Yhteistyöllä pystytään parhaiten tukemaan oppilaan hyvinvointia eri ikätasoilla. Pyritään siihen, että huolet tuodaan esiin ja niistä keskustellaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Yhteistyön tavoitteena on edistää oppimisen edellytyksiä, turvallisuutta ja hyvinvointia niin koulussa kuin kotona.

Vanhempainvartti on opettajan ja oppilaan huoltajan keskinäistä yhteydenpitoa ja keskustelua oppilaan koulussa edistymisestä, kasvusta ja kehityksestä. Vanhempainvartiin voivat osallistua myös oppilas itse, erityisopettaja sekä tarvittaessa muita asiantuntijoita. Viimeistään kolmannella luokalla oppilas osallistuu vanhempainvartiin. Tarvittaessa opettaja laatii keskustelusta muistion. Vartti pidetään kaikilla luokka-asteilla syyslukukaudella. Luokanopettaja/luokanvalvoja tarjoaa varttia jokaisen oppilaan huoltajille. Lisäksi vartteja voidaan pitää tarvittaessa myös kevätlukukaudella. Kaikilla opettajilla on yhteydenpitovelvollisuus. Opettajan on oltava yhteydessä huoltajiin varttien lisäksi haluamallaan tavalla. Jokaisen oppilaan huoltajaan ollaan yhteydessä lukukausittain mukaan lukien vanhempainvartit ja vanhempainillat.

Vanhempainillassa koulun rehtori ja /tai opettajat kertovat koulun ajankohtaisista asioista sekä lukuvuoden tavoitteista ja suunnitelmista. Vanhempainillat toimivat koulun tiedotuskanavana huoltajille sekä keskustelufoorumina ajankohtaisista asioista. Vanhempainiltoihin voi kuulua koulukohtainen osuus, jossa ovat mukana kaikkien luokka-asteiden oppilaiden huoltajat sekä luokkakohtainen osuus luokanopettajan /luokanvalvojan johdolla. Eri luokille voidaan pitää vanhempainiltoja myös omana erillisenä tilaisuutenaan. Vanhempainiltaan voi liittyä erityinen aihe tai tema. Vanhempainillassa voi olla myös ulkopuolinen luennoitsija tai asiantuntija. Vanhempainilta järjestetään syyslukukaudella ennen syyslomaa.

Hongon koulusta yhteiskouluun siirtyvien oppilaiden (6.lk) huoltajille voidaan järjestää vanhempainilta huhti-toukokuussa. Tilaisuudessa esitellään yhteiskoulua ja sen toimintaa, siirtymistä luokanopettajan opetuksesta aineenopettajien opetukseen.

Syyslukukaudella järjestettävän vanhempainillan lisäksi järjestetään tammikuussa luokkakohtainen vanhempainilta 7. ja 9. luokille. 7. luokan vanhempainillassa käsitellään valinnaisaineita ja niiden valintaa. 9. luokan vanhempainillassa jatko-opintomahdollisuuksia ja –paikkoja sekä hakuprosessia.

Koulun yhteisiä tai luokkakohtaisia vanhempainiltoja voidaan lisäksi pitää tarpeen mukaan lukuvuoden aikana.

Opettajien tulee olla tavoitettavissa puhelimitse ja/tai sähköpostitse ainakin koulupäivien aikana, välitunneilla tai muina sovittuina aikoina. Halutessaan **opettaja** voi antaa huoltajille henkilökohtaisen puhelinnumeronsa

Tavoitteena on, että kodin ja koulun yhteistyöllä toimii molemmissa kouluissa **vanhempaintoimikunta**. Vanhempaintoimikunnan tarkoituksena on edistää oppilaiden, huoltajien ja koulun välistä yhteistyötä.

Toimintaperiaatteet

- Vanhempaintoimikuntaan pyritään saamaan edustaja/edustajia jokaiselta luokalta.
- Toimikunta voi valita keskuudestaan puheenjohtajan ja sihteerin sekä mahdollisesti muita toimihenkilöitä.
- Toimikunnan kokouksissa voi olla tarvittaessa mukana koulun henkilökunnan edustaja (opettaja tai rehtori).
- Kokoukseen tuleminen ei sido eikä velvoita mihinkään, toiminta on täysin vapaaehtoista.
- Toimikunta kokoontuu tarvittaessa ja kutsu toimitetaan reissuvihoissa/tiedotteessa/ internet-sivulla.
- Toimikunnan kokouksista tehdään muistio, johon kirjataan tärkeimmät kokouksen keskustelunaiheet ja suunnitelmat toimenpiteiksi.
- Vanhempaintoimikunnalla ei ole päätösvaltaa koulun asioihin, vaan se tukee koulua keskustelemalla ajankohtaisista asioista ja voi tuoda omia näkemyksiä sekä ideoita koulun toiminnan kehittämiseksi. Vanhempaintoimikunta voi toimia yhteistyössä esim. oppilaskunnan kanssa.

Tehtävät

- Ylläpitää ja kehittää kodin ja koulun yhteistyötä.
- Tukee vanhemmuutta sekä kodin ja koulun kasvatustyötä.
- Ottaa esille tärkeitä kotia ja koulua koskevia asioita; tuo esille vanhempien näkemyksiä.
- Osallistuu koulun kehittämiseen liittyvään keskusteluun.
- Tekee koulun toimintaa koskevia ehdotuksia ja antaa pyydettyä lausuntoja.
- Käsittelee koulun opetussuunnitelman ja muita koulun toimintaan keskeisesti liittyviä suunnitelmia.
- Organisoii erilaisia tapahtumia tai osallistuu tapahtumien järjestelyihin.
- Järjestää varainkeräyksiä esim. leirikoulun tai koulun retkien tukemiseksi.

Mikäli vanhempaintoimikunta kerää varoja leirikoulun tai koulun retkien toteuttamiseksi, varat talletetaan koulun tätä varten avoimelle tilille.

Hongon koulussa on käytössä **reissuvihko**, joka kulkee oppilaan mukana koulusta kotiin ja kotoa kouluun. Reissuvihkon kautta koulu/opettaja tiedottaa huoltajille ajankohtaisista asioista ja vastavasti huoltajat ilmoittavat kouluun lasta koskevia asioita. Se ei korvaa vanhempainvartteja tai muita keskusteluja lapsen asioista.

Sähköisiä yhteydenpitomuotoja kehitetään. Koekalenteri on koulun nettisivuilla.

5.2.2 Ohjauksen järjestäminen

Ohjaustoiminnan tarkoituksena on tukea oppilaan onnistumista perusopetuksen eri vaiheissa, vahvistaa opiskelutaitoja ja itseohjautuvuutta sekä kehittää oppilaan valmiuksia tehdä opintojaan koskevia valintoja perusopetuksena aikana ja sen jälkeen. Tavoitteena on myös vahvistaa oppilaan yhteistyötaitoja sekä kykyä toimia erilaisissa ryhmissä ja ottaa vastuuta omasta ja yhteisestä työstä.

Ohjauksesta huolehtivat opettajat, oppilaanohjaaja sekä muu henkilöstö, jotka toimivat yhteistyössä oppilaan koko perusopetuksen ajan ja eri nivelvaiheissa. Ohjaus liittyy kaikkiin opetustilanteisiin, oppiaineisiin ja oppilaalle annettavaan arviointipalautteeseen.

Yleisen tuen aikana saadun ohjauksen riittävyys ja kohdentuminen arvioidaan osana pedagogista arviota. Tehostetun tuen alkaessa tehtävään oppimissuunnitelmaan kirjataan tarvittaessa myös oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet. Huomio kiinnitetään opiskelutapoihin, -taitoihin tai yhteistyötilanteissa ilmeneviin tuen tarpeisiin sekä taitoja vahvistaviin ja opiskelumotivaatiota lisääviin toimintatapoihin ja opiskelun sisältöihin.

Tehostetun tuen aikana annetun ohjauksen riittävyys ja vaikutus sekä ohjauksen tarve jatkossa arvioidaan osana pedagogista selvitystä. Erityisen tuen päätöksen jälkeen HOJKSiin kirjataan myös ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet.

Peruskoulun päättövaiheessa on tärkeää ohjata oppilas hänelle soveltuviin jatko-opintoihin ja selvittää oppilaan tarvitseman tuen jatkuminen. Opinto-ohjaaja huolehtii tästä yhteistyössä oppilaan ja huoltajien kanssa. Ohjauksen käytännön toimista on tarkemmin oppilashuollon käsikirjassa.

5.2.3 Tulkittamis- ja avustajapalveluiden järjestäminen

Koulujen käytössä on koulunkäyntiavustajia oppilaiden koulunkäynnin ja oppimisen tukena. Henkilökohtaisista avustajista ja tulkittamispalveluista päätetään erikseen oppilaan oppimisvalmiuksien ja/tai muun avun tarpeen perusteella.

Maahanmuuttajaoppilaille järjestetään mahdollisuuksien mukaan suomi toisena kielenä opetusta ja tukiopetusta opetushallituksen antamien kriteerien ja opetussuunnitelman mukaisesti. tulkittamispalvelua järjestetään huoltajapalaveriin sekä mahdollisuuksien ja tarpeen mukaan oppilaalle osalle koulu-aikaa.

5.2.4 Perusopetusta tukeva muu toiminta

- Honkajoen koulut ovat mukana KiVa Koulu – ohjelmassa.
- Kouluissa on oppilaskunnat sekä kummitoimintaa.
- Yhteiskoulussa on tukioppilastoimintaa

- Hongon koulussa on koulukirjasto oppilaiden käytössä. Monena vuonna Hongon koulu on ollut mukana valtakunnallisessa Netlibris-hankkeessa, joka edistää oppilaiden lukuharrastusta.
- Koulu tekee yhteistyötä kunnankirjaston kanssa.
- Honkajoen kouluissa järjestetään monipuolista kerhotoimintaa. Kerhoja voivat ohjata esim. opettajat, kouluavustajat, vanhemmat tai muu yhteistyötaho.

5.3 Joustavan perusopetuksen toiminta

Joustavaa perusopetusta järjestetään tulevaisuudessa mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä muiden kuntien kanssa.

5.4 Oppilashuolto ja turvallisuuden edistäminen

5.4.1 Oppilashuolto

Oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa.

Oppilashuollossa kehitetään, seurataan ja arvioidaan koko kouluyhteisön, yksittäisten luokkien ja ryhmien hyvinvointia sekä huolehditaan siitä, että oppilaan yksilölliset kasvuun ja kehitykseen sekä terveyteen liittyvät tarpeet otetaan huomioon koulun arjessa.

Oppilashuolto on paitsi koulun sisäiseen toimintaan liittyvää huolenpitoa myös moniammatillista yhteistyötä, johon kytkeytyy kansanterveyslaissa tarkoitettu kouluterveydenhuolto sekä lastensuojelulaissa tarkoitettu koulunkäynnin tukeminen.

5.4.2 Turvallisuuden edistäminen

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Siihen kuuluvat fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on oppilaiden ja koulun henkilökunnan turvallisuuden takaaminen kaikissa tilanteissa. Oppimisympäristön turvallisuuden edistäminen on osa kouluyhteisön toimintakulttuuria. Se tulee ottaa huomioon koulun kaikessa toiminnassa.

Sekä Hongon koulussa että yhteiskoulussa on järjestyssäännöt ja turvallisuussuunnitelma, jonka toimivuutta harjoitellaan säännöllisesti. Muu toimintaohjeet oppilaiden turvallisen koulunkäynnin varmistamiseksi ovat opetussuunnitelman luvussa 5.4.4.

5.4.3 Henkilötietojen käsittely, salassapito ja tietojen luovuttaminen

Henkilötietojen käsittelyssä lähtökohtana on luottamuksellisuus ja yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa.

Kun oppilashuoltotyössä käsitellään yksittäistä oppilasta koskevaa asiaa, asian käsittelyyn voivat osallistua ne oppilaan opetukseen ja oppilashuollon järjestämiseen osallistuvat, joiden tehtäviin oppilaan asian käsittely välittömästi kuuluu. Tällaisia henkilöitä voivat olla rehtori tai koulun johtaja, luokanvalvoja tai oppilaan opettaja, kouluterveydenhoitaja, erityisopettaja, oppilaan

kanssa työskentelevä koulunkäyntiavustaja, koulupsykologi, koulukuraattori ja yläluokilla myös opinto-ohjaaja ja tarvittaessa koululääkäri ja lastensuojelun sosiaalityöntekijä. Ratkaisu asian käsittelyyn osallistuvista tehdään kunkin käsiteltävän asian ja aiheen perusteella erikseen. Oppilaan huoltajan tai muun laillisen edustajan kirjallisella suostumuksella tai niin kuin laissa erikseen säädetään oppilaan asian käsittelyyn voi osallistua myös muita tarvittavia tahoja.

Käsiteltäessä yksittäistä oppilasta koskevaa asiaa oppilashuoltotyössä kirjataan asian vireillepani- ja, aihe, päätetyt jatkotoimenpiteet ja niiden perustelut, asian käsittelyyn osallistuneet sekä se, mitä tietoja ja kenelle oppilaasta on annettu. Henkilötietojen käsittelystä vastaa rekisterinpitäjänä opetuksen järjestäjä.

Oppilashuoltotyössä käsitellään monia oppilasta ja hänen perhettään koskevia tietoja, jotka ovat lainsäädännön mukaan salassa pidettäviä. Salassapidolla tarkoitetaan asiakirjan pitämistä salassa ja kieltoa ilmaista tieto suullisesti eli vaitiolovelvollisuutta sekä kieltoa käyttää salaista tietoa omaksi eduksi tai toisen vahingoksi. Salassa pidettäviä ovat mm. tiedot oppilaiden ja heidän perheenjäsentensä henkilökohtaisista oloista, kuten elintavoista, vapaa-ajan harrastuksista, perhe-elämästä, poliittisesta vakaumuksesta, yksityiselämän piirissä esitetyistä mielipiteistä ja osallistumisesta yhdistystoimintaan, sekä tiedot taloudellisesta asemasta, terveydentilasta ja vammaisuudesta.

Salassa pidettäviä ovat myös tiedot tehostetun ja erityisen tuen antamisesta, opetuksesta vapauttamisesta sekä niihin liittyvät asiakirjat ja asiakirjoihin sisältyvät tiedot. Salassa pidettäviä ovat myös oppilashuoltoa koskevat asiakirjat ja niihin sisältyvät tiedot, tiedot oppilaalle suoritetusta psykologisesta testistä ja soveltuvuuskokeesta sekä oppilaan koesuoritukset. Oppilaalle annettavat todistukset ovat julkisia lukuun ottamatta todistuksiin poikkeuksellisesti sisältyvää oppilaan henkilökohtaisten ominaisuuksien sanallista arviointia, joka on salassa pidettävä tieto.

Salassapitovelvollisia ovat rehtori, opettajat, opetusharjoittelijat, koulunkäyntiavustajat, kouluterveydenhuollon edustajat, koulukuraattorit, koulupsykologit sekä opetuksen järjestämisestä vastaavien toimielinten jäsenet. Myöskään muut opetuksen järjestäjän palveluksessa olevat henkilöt eivät saa sivullisille ilmaista tietoonsa saamia salassa pidettäviä tietoja eivätkä luovuttaa salassa pidettäviä tietoja sisältäviä asiakirjoja.

Oppilashuoltotyöhön osallistuvilla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä oppilaan opettajalle ja perusopetuslain mukaisesta opetuksesta ja toiminnasta vastaavalle viranomaiselle oppilaan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot.

Huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella voidaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömiä salassa pidettäviä tietoja pyytää myös muilta tahoilta. Opetuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada maksutta oppilaan opetuksen järjestämiseksi välttämättömät tiedot sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisilta, muulta sosiaalipalvelujen tai terveydenhuollon palvelujen tuottajalta sekä terveydenhuollon ammattihenkilöltä.

Jos oppilas siirtyy toisen opetuksen järjestäjän perusopetuslain mukaisesti järjestämään opetukseen tai aamu- tai iltapäivätoimintaan, aikaisemman opetuksen järjestäjän on salassapitosäännösten estämättä viipymättä toimitettava oppilaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot uudelle opetuksen järjestäjälle. Uudella opetuksen järjestäjällä on myös pyynnöstä oikeus saada vastaavat tiedot salassa pidettäviä tietoja ei voida, ilman huoltajan suostumusta, antaa oppilaan siirtyessä muuhun kuin perusopetuslain mukaiseen opetukseen, esimerkiksi lukioon tai ammatilliseen koulutukseen.

5.5 Oppilashuollon ja turvallisuuden edistäminen paikallisessa opetussuunnitelmassa

Oppilashuoltoon kuuluu lapsen ja nuoren oppimisen perusedellytyksistä, fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista huolehtiminen. Oppilashuolto on sekä yhteisöllistä että yksilöllistä tukea.

Oppilashuoltoon sisältyvät opetuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen oppilashuolto sekä oppilashuollon palvelut, jotka ovat kansanterveyslaissa tarkoitettu kouluterveydenhuolto sekä lastensuojelulaissa tarkoitettu kasvatuksen tukeminen.

5.5.1 Oppilashuollon yhteistyön järjestäminen, organisointi, rakenne, tavoitteet ja toimintatavat

Oppilashuolto kuuluu kaikille koulu yhteisössä työskenteleville aikuisille sekä oppilashuoltopalveluista vastaaville viranomaisille. Jokainen työntekijä toteuttaa oppilashuoltoa osana omaa perustyötään ja eri työntekijöillä on siinä erilaisia tehtäviä. Oppilashuollon toteutuksessa on ensisijaista kodin ja koulun yhteistyö. Oppilashuollollisten tukitoimien suunnittelussa korostetaan lapsen tai nuoren ja hänen huoltajansa kuulemisen tärkeyttä. Oppilashuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus sekä tietojensaantia ja salassapitoa koskevat säädökset. Oppilashuoltotyötä koordinoidaan ja kehitetään moniammatillisessa oppilashuoltoryhmässä.

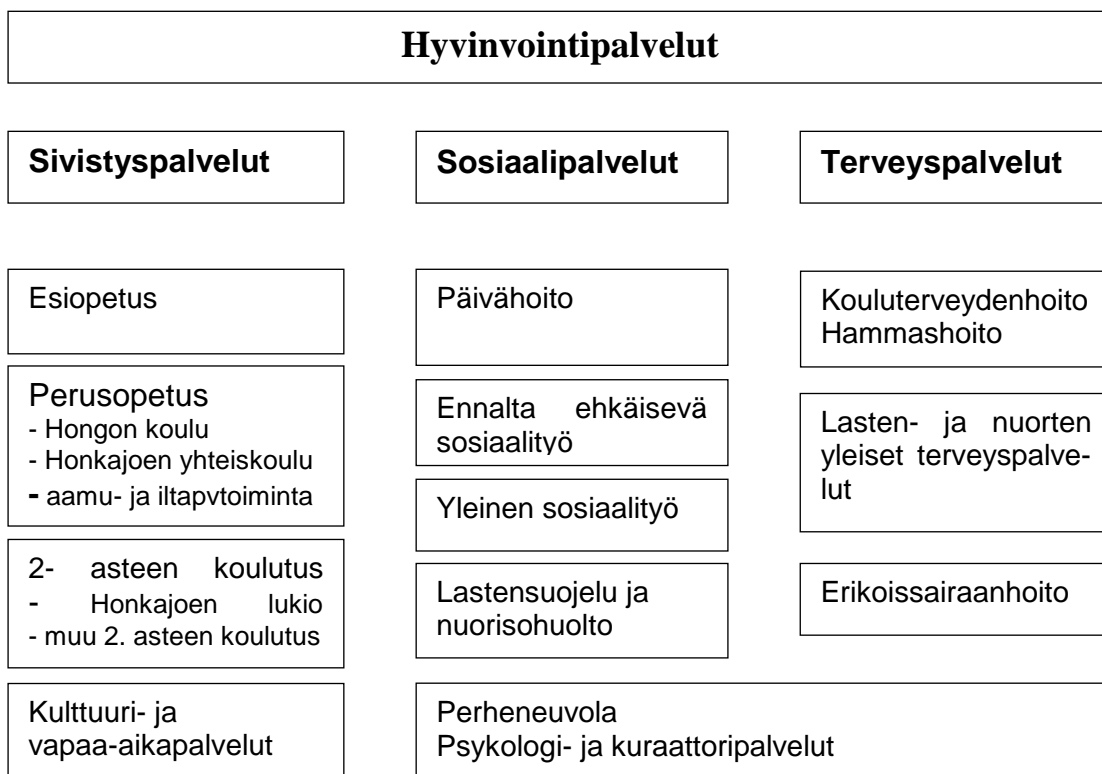
Oppilashuolto on oppilaan kaikenpuolisesta opiskelun hyvinvoinnista huolehtimista: hyvinvoinnin esteiden poistamista ja hyvinvointia lisäävien tekijöiden vahvistamista. Se on ennaltaehkäisevää ja varhaista puuttamista, oppilaiden ja vanhempien/huoltajien tukemista oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvissä kysymyksissä. Oppilashuoltoon sisältyvät opetuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen oppilashuolto sekä oppilashuollon palvelut, joita ovat kansanterveyslaissa tarkoitettu kouluterveydenhuolto sekä uudessa lastensuojelulaissa tarkoitettu koulunkäynnin tukeminen. Oppilaan subjektiivinen oikeus on saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä tarvittava oppilashuolto. Oppilashuollon järjestäminen on opetuksen järjestäjän velvollisuus, mutta edellyttää yhteistyötä kunnan opetus-, sosiaali- ja terveystoimen sekä muiden alan asiantuntijoiden kanssa.

Perusopetuslain (477/2003) mukaan perusopetuksen oppilashuolto on oppilaan hyvän oppimisen, hyvän fyysisen ja psyykkisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä, ylläpitämistä ja niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa.

Kansanterveyslain (626/2007 14 §) mukaan kouluterveydenhuolto kuuluu osaltaan perusopetuslain mukaisiin oppilashuollon palveluihin, joihin sisältyy mm. terveellisyden ja turvallisuuden valvonta ja edistäminen, oppilaan terveyden seuraaminen ja edistäminen suun terveydenhuolto mukaan lukien.

Lastensuojelulain (417/2007 9 §) perusteella kunnan tulee taata oppilaalle riittävä tuki ja ohjaus koulunkäyntiin ja oppilaiden kehitykseen liittyvien sosiaalisten ja psyykkisten vaikeuksien ehkäisemiseksi ja poistamiseksi. Palveluilla tulee edistää myös koulun ja kodin välisen yhteistyön kehittämistä ja kunnan tulee järjestää koulupsykologi ja kuraattoripalveluita. Oppilashuollon selkärangan muodostavat jo olemassa olevat ja vakiintuneet kunnalliset ja seudulliset hyvinvointipalvelut (kuviot 1.). Lapsen oikeuksia ei voida turvata yksin lastensuojelulain keinoin, vaan niiden toteuttaminen on edelleen myös muuta lainsäädäntöä ja muita viranomaisia sekä laajemmin koko

yhteiskuntaa koskeva tehtävä. Lastensuojelulaissa määritellään lastensuojelu laajasti: Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen liittyvillä toimilla ehkäistään varsinaisen lastensuojelun tarvetta ja ehkäisevällä lastensuojelulla tarjotaan apua ja tukea riittävän varhain, jolloin ehkäistään ongelmien syntymistä ja pahenemista. Tärkeä työ ehkäisevän työn toteuttamisessa on neuvolalla, päivähoi-
dolla ja koululla. Lapsi- ja perhekohtaisessa lastensuojelutyössä oppilashuollon työntekijä on asiantuntijajäsenenä yhteistyöverkostoissa oppilaan ja hänen perheensä asioissa.

Kuvio 1: Kunnalliset ja seudulliset hyvinvointipalvelut

5.5.1.1 Yhteistyö

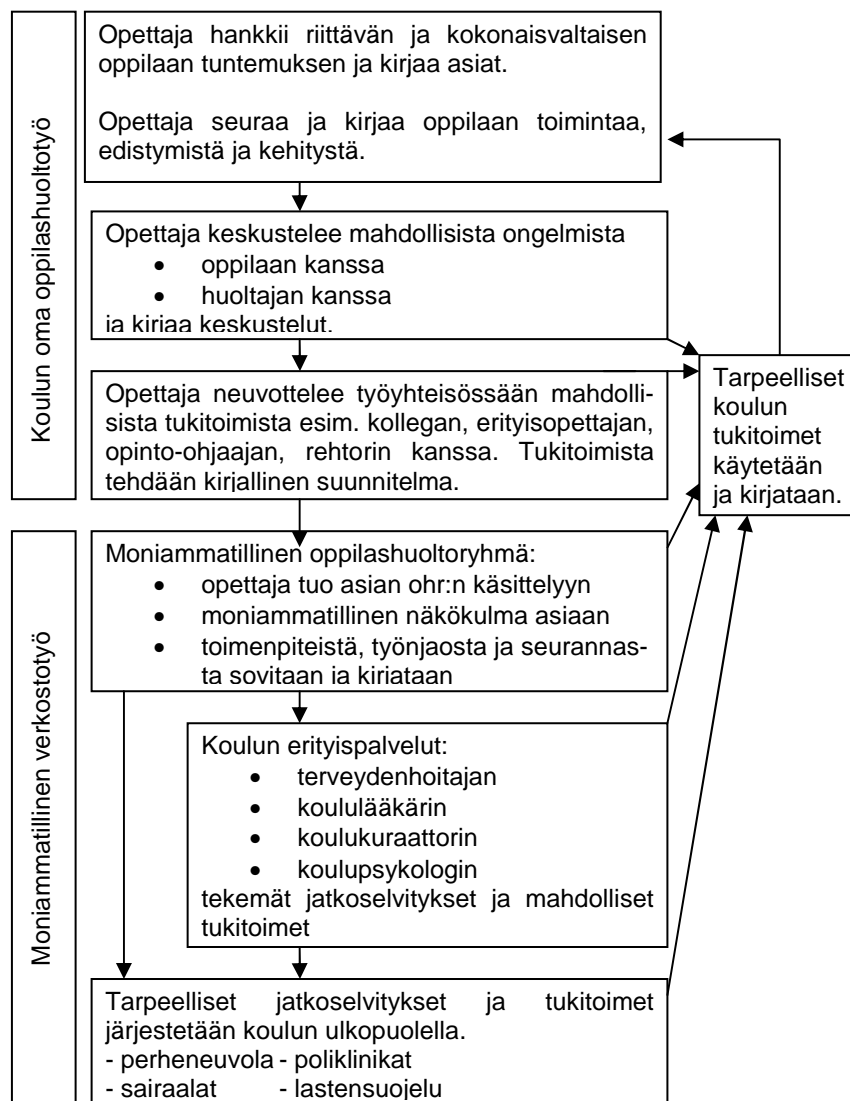
5.5.1.1.1 Kodin ja koulun yhteistyö

Koulun tärkein yhteistyökumppani on oppilaan perhe ja huoltajat. Kodin ja koulun yhteiset tavoitteet ja toiminta oppilaan parhaaksi edesauttavat lapsen oppimista, kasvua ja myönteistä kehitystä koko koulupolun ajan. Ensisijainen vastuu lapsen kasvatuksesta on huoltajilla. Koulu vastaa opetuksesta ja tukee oppilaan kasvua. Yhteistyöllä pystytään parhaiten tukemaan oppilaan hyvinvointia eri ikätasolla. Pyritään siihen, että huolet tuodaan esiin ja niistä keskustellaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Yhteistyön tavoitteena on edistää oppimisen edellytyksiä, turvallisuutta ja hyvinvointia koulussa ja kotona.

Asiasta on myös luvussa 5.2.

5.5.1.1.2 Yhteistyö oppilashuollon palvelujen asiantuntijoiden ja tukiverkostojen kanssa

Koulun oppilashuoltotyö on yhä enenevässä määrin moniammatillista yhteistyötä erityisesti sosiaali- ja terveydenhuoltohenkilöstön kanssa. Eri asiantuntijat ovat opettajalle tärkeä tuki oppilashuollon käytännön toteutuksessa. Merkittävimmän tukiryhmän muodostavat mm. kouluterveydenhoitaja, koulukuraattori ja perheneuvola.

Kuvio 2: Oppilashuollollinen prosessi ja moniammatillinen yhteistyö

Oppilaan terveyden- ja sairaanhoidon tuki

Oppilaiden käytettävissä on kaikki PoSa:n terveyden- ja sairaanhoidon palvelut kouluterveydenhuollon kautta. Palveluita koordinoi kouluterveydenhoitaja, joka on Hongon koululla yhden päivän viikossa ja yhteiskoulu/lukiolla kaksi päivää viikossa. Muina aikoina kouluterveydenhuollon palvelut ovat saatavissa terveysaseman kautta. Kouluterveydenhuollon palveluihin kuuluu mm.

- Terveellisuuden ja turvallisuuden valvonta ja edistäminen yhteistyössä henkilökunnan työterveyshuollon kanssa

- Oppilaan terveyden ja opiskelukyvyn seuraaminen ja edistäminen.
- Hammashoito
- Mielenterveyspalvelut
- Yhteistyö muun oppilashuolto- ja opetushenkilöstön kanssa sekä terveydentilan toteamista varten tarpeellinen erikoistutkimus.
- Oppilaan terveyden seuraamiseen ja edistämiseen kuuluvien neuvonnan ja tarkastusten sisällystä ja määrästä sekä terveydentilan toteamista varten tarpeellisesta erikoistutkimuksesta voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.
- Opiskeluyhteisön hyvinvoinnin varmistaminen.

Terveydenhuollosta kouluyhteisössä vastaa kouluterveydenhoitaja, jonka tehtäviin kuuluu edellä mainittujen ohella seuraavaa:

- Seuraa oppilaan kasvua ja kehitystä.
- Huolehtii vuosittaisista terveystarkastuksista.
- Huolehtii seulontatutkimuksista ja rokotuksista.
- Antaa terveysneuvontaa ja tekee terveydenedistämistyötä yksilöllisesti ja ryhmille.
- Tekee oppilaskohtaista työtä huoltajien ja opettajien kanssa.
- Selvittää oppilaiden kanssa heidän terveydellisiä ongelmiaan.
- Ohjaa tarvittaessa oppilaan lääkärin tai muun terveydenhuoltohenkilön vastaanotolle.
- Osallistuu oppilashuoltotyöhön (mm. oppilashuoltoryhmän kokouksiin).
- Toimii vastuu- ja yhteyshenkilönä allergia- ja ruokavalioasioissa yhteistyössä ravitsemuspäällikön ja koulun henkilökunnan sekä huoltajien kanssa mm. suorittaen allergia- ja ruokavaliokyselyt ja vastaten niiden aiheuttamista toimenpiteistä ja informoinnista.
- Informoi koulua ja huoltajia ajankohtaisista toimialansa asioista ja vastaa niiden toimeenpanosta esim. epidemiatilanteissa.

Kouluterveyskyselyt

Valtakunnallinen kouluterveyskysely tehdään joka toinen vuosi 7-9 luokan oppilaille. Kyselystä saadaan koululle koulukohtaiset tiedot.

Kouluterveyskyselyn tuloksia käsitellään tarvittaessa yhteiskoulun eri luokka-asteilla ja vanhempainillassa. Kyselyn tulosten perusteella suunnitellaan terveyskasvatuksen opetuksen painotuksia. Kouluterveydenhoitaja käsittelee kyselyn tuloksi oppilaiden kanssa omassa työssään.

Muut kyselyt ja tutkimukset suoritetaan kouluterveydenhuollon saamien ohjeiden mukaan yhteistyössä rehtorien kanssa.

Tapaturmien ehkäisy, ensiapu, hoitoonohjaus ja seuranta

Koulussa tai muussa opetuksen järjestämispaikassa, koulumatkalla ja majoituksessa sattuneen tapaturman hoito on oppilaalle maksuton tapaturmavakuutuksessa mainituin ehdoin ja edellytyksin. Mikäli opettaja ja tai muu henkilökuntaan kuuluva ei ole tullut tietoiseksi tapaturmasta, on oppilaan tai huoltajan ilmoitettava siitä mahdollisimman pian.

Koulutapaturman sattuessa toimitaan soveltaen seuraavan toimintamallin mukaan:

1. Oppilaalle annetaan tarvittaessa pientä ensiapua koulussa (esim. haavan puhdistus ja suojaus, kylmähoito).

2. Oppilas toimitetaan terveydenhoitajan tai lääkärin tutkittavaksi mahdollisimman pian jonkun aikuisen (opettajan, kouluavustajan tai huoltajan) seurassa.
3. Tapaturmasta ja sen hoidosta ilmoitetaan kotiin ja sovitaan mahdollisista jatkotoimista.
4. Oma luokanopettaja/luokanvalvoja tekee tapaturmailmoituksen (liite 18), joka toimitetaan rehtorille.
5. Vakuutusyhtiö korvaa myös mahdollisista jatkohoidoista tai tutkimuksista johtuvat kustannukset matkakuluineen.

Kopiot tapaturmailmoituksista säilytetään koulun arkistossa.

Koulukuraattori- ja perheneuvolapalvelut

Koulukuraattoripalvelun Honkajoki ostaa Kankaanpään kaupungilta. Kuraattori on Honkajoella kahtena päivänä viikossa. Koulukuraattorityö voidaan jakaa karkeasti kahteen tasoon:

kaikkiin oppilaisiin kohdistuvaan ennaltaehkäisevään työhön koulu- ja ryhmätasolla sekä tukevaan ja korjaavaan työhön yksilö- ja perhetasolla. Yksilö- ja perhetason työtä tehdään niiden oppilaiden kanssa kenestä huoli on herännyt.

Kaikille tarjottavien koulukuraattoripalvelujen tavoitteena on vahvistaa lapsen/nuoren itsetuntoa, vahvistaa luokka-/ryhmähenkeä, luoda yhteisöllisyyden kokemuksia, lisätä osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia. Näihin tavoitteisiin pyritään esimerkiksi erilaisilla teematunneilla (Kaveruus, Minä en kiusaa, Minä ja muut, Suvaitsevaisuus jne.), ryhmäytymisillä, osallistumalla tukioppilas- ja oppilaskuntatoimintaan, koulujen retkiin ja tapahtumiin, vanhempainiltoihin ja vanhempainyhdistysten kokouksiin.

Opettaja voi ottaa yhteyttä koulukuraattoriin koulu- ja ryhmätason asioissa, kun:

- opettaja haluaa keskustella konsultatiivisesti oppilaan/luokan asioista.
- halutaan käsitellä luokan/ryhmän kanssa esimerkiksi tupakointiin, netinkäyttöön, seurusteluun, kaveruuteen, itsetuntoon, elintapoihin liittyviä asioita jonkun muun aikuisen kuin opettajan johdolla.
- luokassa on tavallisuudesta poikkeavia sosiaalisen vuorovaikutuksen pulmia, epämääräistä huonoa henkeä, kiusaamista, ei-toivottavaa käyttäytymistä ryhmänä.
- halutaan vahvistaa luokan ryhmähenkeä ja/tai vuorovaikutusta.
- koululla/kouluympäristössä/vapaa-aikana on tapahtunut jotain häkellyttävää, hämmentävää, järkyttävää, joka nousee esille luokkatilanteissa.

Yksilö- ja perhetason työ sisältävät mm. oppilaan elämäntilanteen kartoittamista, mahdollisen tuen tarpeen selvittämistä sekä tukitoimien suunnittelua ja koordinoimista. Työssä käytetään toiminnallisia menetelmiä, tukea antavia keskusteluja ja verkostoyhteistyötä. Opettaja voi ottaa yhteyttä yksilö- ja perhetason asioissa koulukuraattoriin keskusteltuaan huolestaan aina ensin oppilaan ja tämän huoltajan kanssa. Opettajan huoli voi herätä, kun:

- oppilaan opiskelumotivaatio on heikko.
- oppilas saa kehotuksia useissa aineissa.
- oppilaan kehotukset johtuvat lähinnä häiritsevistä käyttäytymisistä ja/tai poissaoloista ja/tai tehtävien laiminlyönneistä ja/tai unohtamisista.
- oppilas on ujo/arka/hiljainen/vetäytyvä/alakuloinen eikä ehkä siksi osaa tuoda osaamistaan esiin.

Psykologi- ja perheneuvolapalvelua saa tarvittaessa Pohjois-Satakunnan peruspalvelu liikelaitoskuntayhtymän (PoSa) perheneuvolasta. Psykologi- ja perheneuvolapalveluita voidaan tarvita esimerkiksi seuraavissa tilanteissa:

- Esiopetusoppilaan kouluvalmiusasioissa; mietityttää onko lapsi valmis aloittamaan koulua.
- Oppilaalla on oppimisvaikeuksia, keskittymisvaikeuksia tai muita käyttäytymisen ongelmia; tuki opettajille, koulun henkilökunnalle ja perheelle.
- Kun tarvitaan psykologisia tutkimuksia tai lausuntoja (esim. oppimiskykytutkimukset)
- Oppilaan siirtäminen erityisopetukseen/takaisin yleisopetukseen.
- Konsultointiavun tarve oppilaan asioissa tai esim. HOJKS:n laadinnassa.

Opettajat/oppilashuoltoryhmät toimivat yhteistyössä oppilaan huoltajien kanssa psykologi- ja perheneuvolapalveluja hankittaessa. Myös huoltajat voivat tehdä aloitteen asiassa ja he voivat käyttää palveluja myös oma-aloitteisesti.

Oppilashuoltoryhmät

Oppilashuoltoryhmä (ohr) koordinoi ja kehittää oppilashuoltotyötä koulussa, osallistuu koko kouluyhteisön hyvinvointia edistävään työhön sekä etsii ratkaisuja tukea tarvitsevien oppilaiden auttamiseksi.

Oppilashuoltoryhmät toimivat koulujen oppilashuoltotyön tukena. Ryhmissä neuvotellaan yksittäisen oppilaan tai oppilasryhmän koulunkäynnin erityiskysymyksistä ja tukitoimista, käsitellään koulun kasvatustyötä ja toiminnan kehittämistä turvalliseksi oppimisympäristöksi sekä annetaan tarvittavia lausuntoja.

Hongon koululla ja yhteiskoulu/lukiolla on omat oppilashuoltoryhmät, jotka kokoontuvat säännöllisesti vähintään kerran kuukaudessa. Esiopetusoppilaiden asioita voidaan käsitellä Hongon koulun oppilashuoltoryhmän kokousten yhteydessä. Syksyisin käydään läpi kaikki oppilaat luokanopettajan/luokanvalvojan alustuksella. Kevään siirtopalaverissa käsitellään koulutulokkaiden ryhmää ja tuen tarpeita. Oppilashuoltoryhmät kokoontuvat tarvittaessa yhteen käsiteltäessä laajempia asioita, kehittämistä tai esimerkiksi nivelvaiheita.

Oppilashuoltoryhmän toiminnasta ja työn organisoinnista vastaa koulun rehtori ja esiopetuksessa esikoulun opettaja. Hänen lisäksi ryhmään kuuluvat erityisopettaja, koulukuraattori ja kouluterveydenhoitaja, yhteiskoulu/lukiolla lisäksi opinto-ohjaaja ja Hongon koululla tarvittaessa vastuupettaja. Kun oppilashuoltoryhmässä käsitellään koulun yhteisiä asioita (ei oppilasasioita), voi ryhmän kokoonpano olla vapaampi. Näissä asioissa voidaan tehdä yhteistyötä esim. oppilaskunnan tai vanhempaintoimikunnan kanssa.

Tarvittaessa (esim. oppilasasioissa) oppilashuoltoryhmän kokoukseen voidaan kutsua oppilaan huoltajat, oppilas, esikoulun opettaja, luokanopettaja/luokanvalvoja. Myös muita asiantuntijoita (esim. perheneuvolan psykologi) voidaan kutsua huoltajan/lapsen suostumuksella.

Esiopetuksen oppilashuollollisia asioita voidaan käsitellä alakoulun ohr:n kokouksissa (esim. nivelasiat, oppimisen tukeminen).

Oppilashuollon kirjaamiskäytännöt, yksittäistä oppilasta koskevan asian vireillepano ja käsittely

Oppilashuoltoryhmän kokouksen kulku on yleensä seuraavanlainen:

- edellisen kokouksen muistion läpikäyminen; onko sovitut asiat hoidettu
- uuden asian käsittely: taustat, keskustelu ja kuulemiset ja johtopäätökset

- toimintasuunnitelma: mitä tehdään ja kuka tekee eli ottaa yhteyttä huoltajiin tai viranomaisiin
- asian mahdollisista jatkotoimista ja seurannasta sopiminen

Kokouksista tiedotetaan henkilökunnalle viimeistään viikkoa ennen kokousta. Ehdotukset oppilashuoltoryhmän käsittelyyn otettavista asioista tehdään ajoissa puheenjohtajan kautta.

Käsiteltäessä yksittäisen oppilaan oppimista, fyysistä tai sosiaalista hyvinvointia, lastensuojelutarvetta, kiusaamiseen liittyviä asioita yms. tulee huoltajalle tiedottaa etukäteen, että oppilaan asioita käsitellään oppilashuoltoryhmässä.

Oppilashuoltoryhmän kokouksesta tehdään muistio, jonka laatii erityisopettaja tai joku muu rehtorin nimeämä jäsen. Rehtori säilyttää muistiot ja pöytäkirjat lukitussa kaapissa ja kopiot (sähköiset ja paperiversiot) rehtorin päättämässä turvallisessa paikassa. Asiakirjat ovat julkisuuslain 24§:n 30 momentin mukaan salassa pidettäviä.

Yksittäisen oppilaan asiassa kirjataan seuraavat asiat, muissa asioissa soveltaen:

- asia ja vireille panija
- läsnäolijat
- mitä on tehty tähän mennessä
- päätetyt jatkotoimet ja vastuut niiden eteenpäin viemisessä
- asioiden seuranta
- muut mahdolliset asiat

Oppilashuoltoryhmien toiminnan periaatteet ja vuosisuunnitelmat on kirjattu tarkemmin oppilashuollon toimintasuunnitelmaan ja oppilashuollon käsikirjaan.

Seudullinen yhteistyö

Pohjois-Satakunnan seutukunnan yhteistyöalueeseen kuuluvat Honkajoki, Jämijärvi, Kankaanpää, Karvia, Lavia ja Siikainen. Yhteistyön tavoitteena on kehittää oppilashuoltoa seudullisesti, miettiä yhteisiä toimintalinjoja ja lomakkeita oppilashuollon käytännön toteutuksessa. Rehtorit ja/tai sivistystoimenjohtaja osallistuu seudullisen oppilashuoltoryhmän kokouksiin.

5.5.1.1.3 Yhteisöllinen toiminta ja osallisuuden vahvistaminen

Oppilaskunnat

Oppilaskunnat vaikuttavat koulun ja koulutyön kehittämiseen hallitustensa kautta. Hongon koululla on oma oppilaskunta, yhteiskoulu/lukiolla yhteinen oppilaskunta. Oppilaskunnilla on merkittävä tehtävä koulun yhteisöllisyyden edistämässä.

Jokaiselta luokka-asteelta valitaan oppilaskunnan hallitukseen kaksi edustajaa. Hallitukselle valitaan puheenjohtaja ja sihteeri, joka kirjaa ylös oppilaskunnan päättämät asiat.

Luokkien edustajat oppilaskunnan hallituksessa huolehtivat kokouksissa käsiteltyjen asioiden tiedottamisesta luokalle. Koulu nimeää oppilaskuntaa ohjaavan opettajan.

Oppilaskunnan tehtäviä

- Toimii linkkinä oppilaiden ja opettajien välillä edistäen keskinäistä yhteistyötä
- Käsittelee ja voi ottaa kantaa tai antaa lausuntoja koulun toimintaan liittyvistä ajankohtaisista asioista.

- Tekee esityksiä koulun viihtyvyyden parantamiseksi.
- Opettaa ottamaan vastuuta yhteisten asioiden hoidosta.
- Voi järjestää yhteisiä tapahtumia tai tempauksia koulun antamalla tuella.
- Yhteistyö Hongon koulun ja yhteiskoulun välillä; rajan hälventäminen ala- ja yläkoulun välillä esimerkiksi yhteisiä teemapäiviä järjestämällä.
- Yhteistyö vanhempainoimikuntien kanssa; yhteisesti järjestettyjä tapahtumia.

Kummioppilastoiminta

Kummioppilastoimintaa järjestetään Hongon koululla. Ensimmäisen luokan oppilaille nimetään henkilökohtaiset kummioppilaat 5. luokan oppilaista keväällä ennen ensimmäisen luokan alkua. Toimikausi on kaksi lukuvuotta.

Kummioppilastoiminnan tavoitteita:

- Edistää uusien koululaisten turvallista ja pehmeää koulun alkua
- Lisätä suvaitsevaisuutta ja toisten huomioon ottamista
- Ehkäistä koulukiusaamista
- Lisätä eri ikäisten yhteistoimintaa ja aktiivisuutta
- Parantaa koulun ja luokan yhteishenkeä ja kouluviihtyvyyttä
- Parantaa sosiaalisia taitoja ja vastuuntuntoa

Tukioppilastoiminta

Tukioppilastoimintaa järjestetään yhteiskoulussa. 8. luokan oppilaista nimetään vapaaehtoiset tukioppilaat tuleville 7. luokkalaisille. Tukioppilaat osallistuvat 6. luokkalaisten tutustumispäivän järjestelyihin ja ohjelman suunnitteluun. Syksyllä lukuvuoden alettua tukioppilaat järjestävät 7. luokkalaisille ohjattua välitunti- ja tuntitoimintaa.

Tukioppilastoiminnan tavoitteita:

- Hyvien kaverisuhteiden, kouluviihtyvyyden ja yhteisöllisyyden edistäminen
- Pyrkimys koulukiusaamisen ja sosiaalisen syrjäytymisen vähenemiseen
- Suvaitsevaisuuden lisääminen
- Ryhmytymisen ja sopeutumisen helpottaminen
- Tapahtumien järjestäminen
- Sosiaalisten taitojen ja vastuullisuuden edistäminen

5.5.1.1.4 Oppilashuollollinen tuki tehostetun ja erityisen tuen tarpeessa olevan sekä joustavassa perusopetuksessa olevan oppilaan tukemisessa

Käsitelty kohdissa 4. ja 5.3.

5.5.1.1.5 Oppilashuollollinen tuki oppilaan kehitykseen, mielenterveyteen ja elämäntilanteisiin liittyvissä erilaisissa vaikeuksissa

Oppilaan psyykinen oireilu näkyy yleensä häiriökäyttäytymisenä; muutoksina oppilaan käyttäytymisessä kuten masentuneisuutena, syrjään vetäytymisenä, koulutyön laiminlyöntinä joko läksyjen teossa tai koulupinnauksena, syömishäiriöinä jne. Taustalla olevat ongelmat voivat olla moninaisia ja usein on vaikea osoittaa vain yhtä syytä psyykkisen oireilun taustaksi. Ongelmat voivat johtua

oppimisvaikeuksista, vaikeuksista toveripiirissä, kotona ja perhesuhteissa ilmenevistä vaikeuksista jne. Kouluterveydenhoitaja teettää säännöllisesti mielenterveyskyselyn oppilaille

Mikäli on perusteltu syy olettaa, että oppilaalla on mielenterveyden ongelmia toimitaan näin:

- Opettaja keskustelee toisten oppilasta opettavien opettajien kanssa ja ovatko tämä tehneet samanlaisia havaintoja.
- Opettaja ottaa yhteyttä kouluterveydenhoitajaan tai kuraattoriin.
- Keskustelu oppilaan kanssa (opettaja, terveydenhoitaja).
- Keskustelu huoltajan kanssa (opettaja, terveydenhoitaja, tarvittaessa oppilas).
- Oppilaan ohjaaminen asiantuntijan vastaanotolle/hoitoon. Sovitaan työnjaosta kuka huolehtii jatkotoimista. Tärkeää on, että aikuiset ottavat vastuun oppilaan hoidon jatkotoimista. Kouluterveydenhuolto on lähin hoitoon ohjaaja.
- Tarvittaessa yhteys kuraattoriin.

Mikäli oppilas joutuu äkilliseen kriisiin ja saa esimerkiksi paniikkihäiriön kaltaisen kohtauksen, tulee oppilas saattaa rauhalliseen paikkaan aikuisen valvonnassa. Koulu ottaa välittömästi yhteyttä oppilaan huoltajaan ja terveydenhoitajaan. Oppilas tulee toimittaa terveyskeskuksen päivystysvastaanotolle tai Poriin psykiatrian poliklinikalle jatkohoitoon ohjausta varten. Aihetta on käsitelty myös PoSan lastensuojelun toimintamallissa.

Kriisitilanne

Kriisitilanteeksi katsotaan sellainen äkkinäisesti tapahtunut vakava tilanne, joka edellyttää asian käsittelyä normaaliin päiväjärjestykseen palaamiseksi. Tällaisia tilanteita voivat olla esimerkiksi koululla sattunut tulipalo, vakava onnettomuustilanne, jossa on mukana koulun oppilaita tai henkilökuntaa tai kuolemantapaus.

Toimintaohje kriisitilanteessa:

- Koulun henkilökunta arvioi tilanteen ja sen edellyttämät toimenpiteet.
- Koulu sopii työnjaosta ketkä opettajat hoitavat tilannetta ja ketä asiantuntijoita on syytä kutsua paikalle, esimerkiksi terveydenhoitaja, kuraattori, kriisiryhmä.
- Oppilaille selvitetään tilanne ja annetaan mahdollisuus saada asiantuntija-apua joko ryhmässä tai henkilökohtaisesti.
- Oppilaiden huoltajille tiedotetaan tilanteesta ja toimenpiteistä. Huoltajat ja koulu toimii yhteistyössä tilanteen selvittämiseksi.
- Tiedotusvälineisiin päin asiaa hoitaa aina rehtori.
- Tilanteen jatkoseuranta hoidetaan normaalin koulutyön puitteissa. Mikäli on tarpeen oppilashuoltoryhmä käsittelee jatkotoimenpiteitä.

On huomioitava, että edellä mainitun kaltaiset tilanteet sattuvat aina yhtäkkisesti ja ne hoidetaan viipymättä siinä laajuudessa kuin on mahdollista.

Kriisitilanteen vakavuus ja sen edellyttämät toimenpiteet tulee arvioida tapauskohtaisesti.

5.5.1.1.6 *Tupakoinnin ja päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen*

Tupakointi, nuuskaaminen ja päihteiden käyttö on kielletty kouluaikana, koulualueella, koulumatkoilla ja koulun järjestämissä tilaisuuksissa.

Jokainen kouluyhteisön jäsen on velvollinen ilmoittamaan välittömästi rehtorille tai luokanvalvojalle/ryhmäohjaajalle havaittuaan tai epäillessään koulussa:

- Oppilaan olevan päihtynyt tai huumeiden vaikutuksen alainen.
- Oppilaan käyttävän lääkkeitä, huumeita tai imppaavan liimaa tai liuotinaiteita.
- Oppilaalla olevan hallussaan lääkkeitä, alkoholia, huumeita tai impattavia aineita.

Oppilas päihtyneenä koulussa

Toimintaohje, jos epäillään oppilaan olevan päihtyneenä koulussa:

- Rehtori tai hänen valtuuttamansa opettaja ottaa yhteyttä oppilaan huoltajiin ja pyytää heitä saapumaan välittömästi koululle. Mikäli oppilaan huoltajia ei tavoiteta, rehtori tai opettaja ottaa yhteyttä kuraattoriin.
- Huume-epäilyssä rehtori tai hänen valtuuttamansa opettaja ilmoittaa asiasta oppilaan huoltajalle, kouluterveydenhoitajalle ja poliisille.
- Rehtori tai opettaja kutsuu kouluterveydenhoitajan koululle. Mikäli tämä ei ole mahdollista, oppilas viedään rauhalliseen tilaan, jossa hän on aikuisen henkilön valvonnassa odottamassa huoltajan saapumista koululle. Päihtynyttä oppilasta ei saa jättää yksin ilman aikuisen valvontaa eikä häntä saa päästää yksin kotiin.
- Huumeiden käyttöä epäiltäessä voi kouluterveydenhoitaja oppilaan suostumuksella ottaa näytteen huumetestistä varten. Mikäli oppilas kieltäytyy huumetestistä, huoltajaa pyydetään viemään oppilas terveyskeskukseen lääkärin tutkimukseen ja huumetesteihin.
- Mikäli (koulu)terveydenhoitajaa tai lääkärinä ei ole tavoitettavissa ja oppilas on huonokuntoinen, hänet toimitetaan terveyskeskukseen, tarvittaessa Kankaanpään terveyskeskuksen päivystyspoliklinikalle.
- Mikäli oppilas käyttäytyy väkivaltaisesti tai uhkaavasti ja on aihetta epäillä, että hän on vaaraksi itselleen tai ympäristölleen, kutsutaan paikalle poliisi.
- Koulu huolehtii, että oppilaan asia käsitellään välittömästi oppilashuoltoryhmässä, johon osallistuvat rehtorin ja opettajan lisäksi oppilas, hänen huoltajansa, kouluterveydenhoitaja, tarvittaessa lääkäri, sosiaalityöntekijä sekä tarpeen mukaan muita asiantuntijoita.

Muuta huomioitavaa

- Lastensuojelulain 25 §:n mukainen ilmoitusvelvollisuus ja 40 §:n mukainen huostaanotto
- Rehtori tekee poliisille ilmoituksen huumausaineiden hallussapidosta, välittämisestä, myynnistä tai löydetyistä välineistä.
- Rehtori vastaa tiedottamisesta koulun henkilökunnalle, oppilaille, huoltajille ja tiedotusvälineille ja sopii toimintatavoista yhteistyössä poliisin kanssa.
- Asiasta tiedotetaan aina myös oppilashuoltoryhmässä.
- Kouluterveydenhoitaja teettää päihdekyselyn (liite 26) yhteiskoulun oppilaille.

Tupakointi

Tupakkalain mukaan tupakointi on kielletty perusopetusta, ammatillista koulutusta ja lukio-opetusta antavien oppilaitosten sisätiloissa ja oppilaitosasuntoloissa sekä niiden käytössä olevilla ulkoalueilla

Toimintaohje tupakointitilanteessa (tämän voisi siirtää käsikirjaan?)

Ensimmäinen kerta:

- Kun oppilas tavataan ensimmäisen kerran kiistatta polttamasta tupakkaa koulun alueella tai sen välittömässä läheisyydessä koulupäivän aikana, oppilasta kuullaan ja annetaan hänelle kirjallinen huomautus asiasta.
- Huomautus kirjataan rangaistuskirjaan. Oppilaalle annetaan kahden tunnin jälki-istunnon ja jälki-istuntolomakkeessa asia saatetaan kodin tietoon.
- Kirjallinen huomautus kuuluu seuraavasti:
”Sinä _____ koulumme oppilas olet polttanut tupakkaa koulupäivän aikana koulun alueella tai sen välittömässä läheisyydessä ja olet siten rikkonut Suomen lakia (Tupakkalaki 12 § 20.8.2010/698).
- Seuraavista tupakointikerroista tehdään ilmoitus poliisille, joka ryhtyy asian vaatimiin toimenpiteisiin (lastensuojeluilmoitus, sakkorangaistus)

Seuraavat kerrat:

- Kun sama oppilas uudelleen kiistatta polttamasta koulun alueella tai sen välittömässä läheisyydessä, siirretään asia poliisin selvitettäväksi seuraavalla tavalla.
- Tapaus kirjataan rangaistuskirjaan. Asiasta tiedotetaan perusopetuksen oppilaan kotiin jälki-istuntolomakkeen mukana. Jokaisen kalenterikuukauden lopussa rehtori tarkastaa kansiot ja toimittaa tarvittavat tiedot poliisille.
- Tupakoinnin havainnut opettaja tai muu henkilökuntaan kuuluva toimii asiassa todistajana ja hänen yhteystietonsa toimitetaan poliisille oppilaan tietojen mukana.
- Koulun järjestämät matkat kuuluvat tämän ohjeistuksen piiriin.

5.5.1.1.7 Kurinpitotilanteissa toimiminen ja oppilashuollollinen tuki kurinpitoviranomaisten yhteydessä

Järjestyssäännöt

Kouluilla on järjestyssäännöt, jotka tulee olla esillä luokissa ja niistä tiedotetaan kotisivuilla tai syystiedotteessa. Niiden ydinasioista voidaan tehdä myös selkeitä käyttäytymisohjelmia sijoitettaviksi sopiviin paikkoihin. Järjestyssäännöt käydään läpi lukuvuoden alussa opettajien kokouksessa ja oppilaskunnassa ja tehdään tarvittavat päivitysehdotukset, jotka rehtori ja sivistyslautakunta lopullisesti hyväksyvät.

Kurinpitosäännökset

Perusopetuslain 36 § määrittelee koulunkäytössä olevat kurinpitokeinot seuraavasti:

Oppilas, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo koulun järjestystä taikka menettelee vilpillisesti:

- Voidaan määrätä jälki-istuntoon enintään kahdeksi tunniksi tai hänelle voidaan antaa kirjallinen varoitus.
- Jos rikkomus on vakava tai jos oppilas jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä jälki-istunnon tai kirjallisen varoituksen saatuaan, oppilas voidaan erottaa enintään kolmeksi kuukaudeksi. Kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen ovat kurinpitoviranomaisten toimenpiteitä.
- Opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulun järjestämästä tilaisuudesta.

Oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan taikka koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen

vuoksi. Kotitehtävänsä laiminlyönyt oppilas voidaan määrätä työpäivän päätyttyä enintään tunniksi kerrallaan valvonnan alaisena suorittamaan tehtäviään.

Perusopetuslain 36 §:n 1 momentissa tarkoitettua jälki-istunnosta, pykälän 2 momentissa tarkoitettua oppilaan määräämisestä poistumaan luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, ja pykälän 4 momentissa tarkoitettua tehtävien suorittamisesta työpäivän päätyttyä päättää oppilaan opettaja. Mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitettua oppilaan määräämisestä poistumaan koulun järjestämästä tilaisuudesta päättää rehtori tai opettaja. Mainitun pykälän 3 momentissa tarkoitettua opetuksen epäämisestä päättää rehtori.

Häiritsevän ja turvallisuutta vaarantavan oppilaan poistaminen

- Rehtorilla ja opettajalla on oikeus poistaa luokkahuoneesta tai muusta opetustilasta taikka koulun tilaisuudesta oppilas, joka ei noudata 36 §:n 2 momentissa tarkoitettua poistumismääräystä.
- Rehtorilla ja opettajalla on myös oikeus poistaa koulun alueelta oppilas, joka ei poistu saatuaan tiedon 36 §:n 3 momentissa tarkoitettua opetuksen epäämisestä.
- Jos poistettava oppilas koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia oppilaan poistamiseksi välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina oppilaan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen.
- Rehtori ja opettaja voivat 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa toimia yhdessä tai kumpikin erikseen. Oppilaan poistamisessa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä.
- Voimakeinojen käyttöön turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta opetuksen järjestäjälle.

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain (39/1889) 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

Menettely kurinpitoasiassa ja erottamisen täytäntöönpano

Ennen oppilaan määräämistä jälki-istuntoon, kirjallisen varoituksen antamista oppilaalle ja oppilaan määräaikaista erottamista

- On yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti, kuultava oppilasta ja hankittava muu tarpeellinen selvitys.
- Ennen kurinpitovaroituksen (kirjallinen varoitus tai määräaikainen erottaminen) antamista on oppilaan huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi.
- Muista POL 36 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä on ilmoitettava oppilaan huoltajalle ja opetuksen epäämisestä tarvittaessa koulun sijaintikunnan sosiaalitoimelle.
- Määräaikaisesta erottamisesta ja kirjallisesta varoituksesta tulee antaa päätös, ja muut PL 36 §:ssä tarkoitettua toimenpiteitä tulee kirjata.

Opetuksen järjestäjän tulee järjestää opetus, joka estää määrääjäksi erotetun oppilaan jäämisen jälkeen vuosiluokkansa ja opetusryhmänsä edistymisestä. Erotetulle oppilaalle laaditaan opetussuunnitelmaan perustuva henkilökohtainen suunnitelma, jonka mukaan opetus toteutetaan ja oppimista seurataan.

Määräaikaista erottamista koskevan päätöksen täytäntöönpanosta on voimassa, mitä hallintolainkäyttölain (586/1996) 31 §:n 1 ja 2 momentissa ja 32 §:ssä säädetään, ja lisäksi, mitä jäljempänä 4 momentissa säädetään.

- Kun oppilas on käyttäytynyt niin väkivaltaisesti tai uhkaavasti, että toisen oppilaan tai koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus on kärsinyt tai vakavasti vaarantunut, ja on olemassa ilmeinen vaara, että väkivaltainen tai uhkaava käyttäytyminen toistuu, määräaikaisten erottaminen voidaan panna täytäntöön sen estämättä, ettei päätös ole lainvoimainen.
- Määräaikaista erottamista koskevan päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajankohdasta on päätettävä samalla kun määräaikaisesta erottamisesta päätetään.

Rehtorin ja opettajan päätösvallassa jälki-istunnon määräämisessä sekä POL 36 §:n 2–4 momentissa tarkoitettua asiasta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Kurinpitorangaistuksissa oppilasta ja tarvittaessa huoltajaa tulee aina kuulla. Oppilaalle tarjotaan oppilashuollollisia palveluita ja tukea (kuraattori, terveydenhoitaja, sosiaalityöntekijä)

5.5.1.1.8 Oppilashuollon yhteistyö koulutuksen eri siirtymävaiheissa oppilaan ohjauksessa ja jatko-opintojen suunnittelussa

Oppilashuolto muodostaa jatkumon varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja edelleen perusopetukseen ja toisen asteen koulutukseen. Varhaiskasvatuksessa ei varsinaisesti puhuta oppilashuollosta vaan lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistämisestä, syrjäytymisen ennaltaehkäisemisestä ja varhaisesta puutumisesta. Nivelvaiheessa painottuu ennaltaehkäisevä ja luottamuksellinen oppilashuolto. Lapsen turvallisen koulunkäynnin takaamiseksi on tärkeää, että riittävät tiedot siirtyvät nivelvaiheessa oppilaan mukana.

Asiaa käsitelty myös luvussa 5.2.2

5.5.1.1.9 Kasvu- ja oppimisympäristön terveyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen, seuranta ja arviointi koulu yhteisössä

Koulun fyysisen ympäristön turvallisuudesta vastaa opetuksen ylläpitäjä (kunta), jonka koulun viranomaisena toimii koulun rehtori. Kouluterveyskyselyillä, työsuojelutarkastuksilla, palotarkastuksilla ja terveydellisten olojen seurannalla varmistetaan turvallinen kouluympäristö.

Jokainen koulu yhteisön jäsen on velvollinen ilmoittamaan koulun rehtorille havaitsemistaan puutteista, mm. vaarallisista aineista, välineistä tai tiloista. Työvälineinä ei saa käyttää eikä oppilaiden saatavilla olla sellaisia esineitä, työvälineitä tai materiaaleja, jotka oppilaan ikä- ja kehitystaso huomioiden voisivat todennäköisesti väärin käytettynä aiheuttaa vaaratilanteita (esim. voimakkaat liuottimet, teräaseet, koneet).

Kouluterveydenhuolto on käsitelty kohdassa 5.4.4.1.1.2

5.5.1.1.10 Poissaolojen ehkäiseminen, seuraaminen ja niistä ilmoittaminen

Perusopetuksen oppilaan ollessa poissa koulusta oppilaan huoltaja on velvollinen ilmoittamaan poissaolon ja sen syyn ja arvioidun keston heti ensimmäisenä poissaolopäivänä. Kuka tahansa koulun henkilöstöön kuuluva voi ottaa vastaan ilmoituksen poissaolosta ja toimittaa sen asianomai-

selle luokanopettajalle/luokanvalvojalle.

Jos huoltaja ei ilmoita poissaolosta, kyseessä on luvaton poissaolo. Tällöin oppilaan oma luokanopettaja/luokanvalvoja ottaa välittömästi yhteyden kotiin.

Oppilaan tultua kouluun poissaolosta toimitetaan huoltajan allekirjoittama kirjallinen selvitys (poissaolovihko) oppilaan luokanopettajalle/luokanvalvojalle, joka on velvollinen pitämään kirjaa luokkansa poissaoloista. Poissaolot tilastoidaan tuntimääräisinä seuraavin syyryhmin: sairaus, luvallinen poissaolo, luvaton poissaolo.

Jos oppilas sairastuu koulussa, hänen on viipymättä käännyttävä terveydenhoitajan tai opettajan puoleen saadakseen luvan koulusta poistumiseen ja kotimatkan asianmukaisen suorittamisen varmistamiseksi. Poissaoloon liittyvät lomakkeet ovat liitteissä 5 ja 6.

Toimintamalli oppilaan poissaoloissa

Luvallinen poissaolo:

- Huoltaja pyytää vapautusta koulutyöstä ennen poissaoloa.
- Luokanopettaja/luokanvalvoja (enintään kolme päivää) tai rehtori myöntää luvan (yli kolme päivää).
- Oppilas selvittää ennen poissaoloa korvaavat tehtävät.
- Luvallisen poissaolon jälkeen ei anneta tukiopetusta.

Sairauspoissaolo:

- Huoltaja ilmoittaa poissaolosta kouluun ensimmäisen poissaolopäivän aikana.
- Oppilas huolehtii mahdollisuuksien mukaan kotitehtävistään.
- Sairauden jälkeen oppilas selvittää yhdessä opettajien kanssa puutteet opimisessa.
- Tarvittaessa käytetään tukiopetusta.

Runsaasti sairauspoissaoloja:

- Luokanopettaja/luokanvalvoja ottaa yhteyttä kotiin, ohjaa oppilaan terveysta kastukseen ja ilmoittaa oppilashuoltoryhmälle.
- Jos oppilaan terveydentilassa on normaali, mutta runsaat sairauspoissaolot jatkuvat, asiaa käsitellään oppilashuoltoryhmässä, johon kutsutaan oppilas ja huoltaja.
- Jos poissaolot jatkuvat edelleen, oppilas ohjataan keskustelemaa terveydenhoitajan kanssa ja tarvittaessa tehdään lastensuojeluilmoitus.

Luvaton poissaolo:

- Kouluun ei tule ilmoitusta ensimmäisen poissaolopäivän aikana.
- Luokanopettaja/luokanvalvoja ottaa yhteyttä huoltajaan poissaolon syyn selvittämiseksi, samalla sovitaan poissaolotuntien suorittamisesta.
- Luokanopettaja/luokanvalvoja päättää rangaistuksesta.
- Jos luvaton poissaolo toistuu, rehtori ottaa yhteyttä huoltajaan, huoltaja ja oppilas kutsutaan oppilashuoltoryhmään kuultaviksi.
- Jos luvattomat poissaolot jatkuvat edelleen, oppilas ohjataan keskustelemaan kuraattorin kanssa ja tarvittaessa tehdään lastensuojeluilmoitus.

5.5.1.1.11 Kouluruokailun ja välipalojen järjestäminen

Oppilaille tarjotaan peruskoululain mukainen ateria jokaisena koulupäivänä. Käytössä on lukuvuositain tarkistettava ruokalista. Kouluruokailun järjestämisestä vastaa ruokahuoltoyksikkö ja ravitsemuspäällikkö. Koulu voi tarjota välipalan ja oppilas voi tuoda välipalan myös kotoa. Välipalan nauttimiseen tarjotaan mahdollisuus koulun osoittamalla välitunnilla.

5.5.1.1.12 Koulukuljetusten ja odotusaikojen järjestäminen ja turvallisuus

Sivistyslautakunta kilpailuttaa koulukuljetukset ja vastaa kyyditysten, kyydityskaluston ja reittien turvallisuuden valvonnasta. Koulukuljetuksissa oppilaiden tulee käyttää turvavöitä ja noudattaa kuljettajien antamia ohjeita sekä yleisiä liikenne- ja turvallisuussääntöjä.

Kyyditystä odotetaan aina koulun siihen osoittamissa tiloissa tai alueella. Odotusajat ovat valvottua tai ohjattua toimintaa ja varsinkin pienimpiä oppilaita ohjataan ja opetetaan siirtymään oikeaan autoon turvallisesti.

5.5.2 Toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa

Määritellään erillisessä kriisisuunnitelmassa, jossa käsitellään seuraavat tilanteet:

Koulujen järjestyssäännöt

Pelastussuunnitelmat

Toimintaohjeet kriisitilanteissa

Psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestäminen

5.5.3 Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Väkivaltatilanteet tai väkivallan uhka

Perusopetuslain 29 §:n mukaan kaikilla perusopetukseen osallistuvilla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Tämän tarkoittaa sekä fyysisiltä että psyykkisiltä puitteiltaan turvallista oppimisympäristöä. Turvallinen oppimisympäristö on myös koulun henkilökunnan tuloksellisen toiminnan perusta.

Opettajaan ja muihin aikuisiin kohdistuva nimittely ja solvaaminen

- Opettajaan kohdistuvaan loukkaavaan kielenkäyttöön puututaan aina.
- Jokaisen tapauksen kohdalla on arvioitava, onko kysymyksessä rikoslain 24. luvussa tarkoitusta kunnianloukkaukseksi luettavasta solvauksesta tai nimittelystä, jolloin asianomainen voi tehdä poliisille tutkintapyynnön.
- Rikoslain 25. luvussa säädetään laittomasta uhkauksesta, jonka seurauksena uhattu henkilö voi tuntea turvallisuutensa olevan vakavassa vaarassa. Jos opettajaa uhataan ja hänellä on perusteltu syy pelkoonsa, hän tekee asiasta tutkintapyynnön poliisille.
- Jos asiasta tehdään tutkintapyyntö poliisille, koulun rehtori ilmoittaa asian oppilaan huoltajalle,
- Rehtori ilmoittaa myös sivistystoimenjohtajalle tutkintapyynnöstä.

Opetajaan ja muihin aikuisiin kohdistuva väkivalta

Rikoslain 21. luvussa pahoinpitelyrikos luokitellaan joko lieväksi pahoinpitelyksi, pahoinpitelyksi tai törkeäksi pahoinpitelyksi. Pahoinpitelyn kohteeksi joutuneelle ei välttämättä tarvitse aiheutua ruumiinvammaa, jotta teko täyttäisi ainakin lievän pahoinpitelyn tunnusmerkit.

- Mikäli väkivaltatilanne ei koulun keinoin rauhoitu, kutsutaan paikalle poliisi.
- Lievä pahoinpitely on asianomistajarikos, josta pahoinpitelyn kohteeksi joutuvan on tehtävä itse rikosilmoitus poliisille ja vaadittava tekijälle rangaistus.
- Pahoinpitely ja törkeä pahoinpitely ovat virallisen syytteen alaisia rikoksia.
- Koulun henkilökunnan on aina pahoinpitelyn kohteeksi joutuessaan tehtävä rikosilmoitus poliisille.
- Vaikka kysymyksessä olisi alle 15-vuotiaan oppilaan teko, suoritetaan asiassa poliisitutkinta, joka jo sinänsä voi estää vastaavan käyttäytymisen uusiutumisen.
- Ainoastaan poikkeuksellisen lievissä tapauksissa, joissa tekoon syyllistyneen ikä ja aikaisempi käyttäytyminen huomioon ottaen voidaan perustellusti olettaa, että tekoon syyllistynyt ojentuu koulun kurinpitokeinoin, voidaan rikosilmoitus jättää tekemättä.
- Väkivallan kohteeksi joutunut ohjataan terveydenhoitajan tai lääkärin vastaanotolle vammojen toteamiseksi.
- Koulun rehtori ilmoittaa asiasta sivistystoimenjohtajalle.
- Väkivaltatilanteesta tehdään muistio, johon otetaan myös todistajien nimet.

Oppilaaseen kohdistuva väkivalta

Väkivaltatilanteeseen puututaan välittömästi ja rauhoitetaan tilanne. Mikäli tilannetta ei saada koulun voimin rauhoittumaan, toimitaan seuraavasti:

- Kutsutaan paikalle muita aikuisia, tarvittaessa myös poliisi.
- Jos väkivaltatilanne on vakava kutsutaan poliisi paikalle, vaikka tilanne olisi jo rauhoittunut.
- Väkivaltatilanteen uhriksi joutunut oppilas toimitetaan terveydenhoitaja ja/tai lääkärin tarkastukseen ja hoitoon. Mikäli mahdollista terveydenhoitaja kutsutaan koululle.
- Väkivaltatilanteen osapuolet viedään eri tiloihin rauhoittumaan aikuisen valvonnassa.
- Tilanteesta kirjoitetaan muistio, johon tulevat myös todistajien nimet.
- Rehtori tai hänen valtuuttamansa henkilö ottaa välittömästi yhteyttä molempien osapuolten huoltajiin.
- Sovitaan yhteisneuvottelu, jossa tilanne selvitetään huoltajille, sovitaan seuraamuksista ja mahdollisista korvauksista.
- Väkivaltatilanne käsitellään aina oppilashuoltotyöryhmässä ja tarvittaessa oppilaat ohjataan oppilashuollon tukitoimien piiriin.
- Vakavista ja toistuvista väkivaltatilanteista tehdään lastensuojeluilmoitus, josta vastaa koulun rehtori.
- Vakavissa väkivaltatilanteissa uhri, hänen huoltajansa tai rehtori tekee rikosilmoituksen poliisille.

Tärkeää väkivaltatilanteen sattuessa on hakea apua sekä uhrille että väkivallan tekijälle siten, että voitaisiin välttää tilanteen toistuminen ja saada aikaan pysyviä muutoksia käyttäytymisessä.

Koulukiusaaminen

Koulut ovat toteuttavat soveltaen KiVa -koulu -toimintamallia kiusaamisen ehkäisyssä ja siihen puuttumisessa.

Koulukiusaaminen on tapahtumasarja, jossa yksi tai useampi henkilö alistaa, psyykkisesti tai fyysisesti, suoraan tai epäsuoraan, toista henkilöä toistuvasti ja jatkuvasti.

Oleennaista kiusaamisessa on epätasapaino osapuolten välillä, jolloin kiusattu joutuu puolustautumaan tai on avuton kiusaajaa tai kiusaajia vastaan.

Kouluyhteisössä on tärkeää erottaa toisistaan leikinomainen kiusoittelu, hännääminen ja nahinointi varsinaisesta kiusaamisesta. Kiusaamista ei ole se, kun kaksi tasaväkistä oppilasta riitelee tai tappelee keskenään. Kiusaamista eivät myöskään ole satunnaiset, milloin keneenkin kohdistuvat hyökkäykset tai huutelut. Välienselvittelyt ja erimielisyydet eivät sinänsä ole paha asia, vaan niillä on myös kehitykselliset tehtävänsä, jolloin opitaan hallitsemaan erilaisia tunteita, selvittelemään riitoja ja sopimaan niitä.

Kiusaamiseen liittyviä piirteitä:

- Kiusaaminen on fyysistä, verbaalista (sanallista) tai sosiaalista (ystävyyssuhteiden luomiseen tai rikkomiseen liittyvää) kiusantekoa.
- Tarkoituksena vahingoittaminen, loukkaaminen, alistaminen, nolaaminen tms.
- Kiusaaminen on suoraa tai epäsuoraa.
- Kiusaamista tapahtuu toistuvasti.
- Kiusaajan ja kiusatun välillä vallitsee voimasuhteiden epätasapaino.
- Kiusaaminen on tahallista ja tietoista.
- Kiusaamisella alistetaan ja loukataan toista.
- Kiusaamiseen voi liittyä ryhmän vahvistava tai hyväksyvä käyttäytyminen.
- Kiusaaminen on usein hienovaraista, jolloin sitä on usein vaikea havaita (esim. vaikeneminen, selän kääntäminen, toisen puhuttelun väistäminen ja toisen kohtelemisen, kuin hän olisi ilmaa).

Netti- ja kännykkäkiusaamisen muotoja

- Nettipäiväkirjojen sisältöjen lainaaminen ja levittäminen.
- Netissä olevien valokuvien (esim. kuvagallerioiden profiileista) muokkaaminen ja levittäminen.
- Kiusattavasta varta vasten luodut kiusasivut tai siihen soveltuvat valmiit sivustot ja näiden sivujen osoitteiden levittäminen, esim. ”äänestä rumin kuva”
- Kiusattavan nimellä tai nimimerkillä sopimattomasti esiintyminen verkkoyhteisöissä.
- Pilkkaavien, uhkaavien tai järkyttävien viestien lähettäminen (usein nimettömänä tai väärällä nimellä).
- Pilkkaavien tai uhkaavien tekstiviestien lähettäminen.
- Kännykkäkameralla kiusatusta otettujen valokuvien levittäminen.
- Viestejä voidaan lähettää nimettömänä esimerkiksi pre-paid -liittymästä tai internetin kautta.

Jokaisella opetukseen osallistuvalla oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Koulun henkilökunta käsittelee asiaa oppilaiden kanssa todeten, että koulussa ei hyväksytä kiusaamista ja mahdollisiin kiusaamistapauksiin puututaan välittömästi. Samalla todetaan kiusatun ja kiusaamisesta kertovien oppilaiden anonyymiys. Koulussa tulee olla luottamuksellinen ilmapiiri, jolloin kuka tahansa voi kertoa opettajalle havaitsemastaan kiusaamisesta tietäen, että ongelmaan puututaan asiantuntevasti. Asiaa käsitellään koulun vanhempainilloissa, koska oppilaiden huoltajat vaikuttavat lastensa käyttäytymismalleihin ja asenteisiin ja heillä on päävastuu lastensa kasvatuksesta.

Toimintamalleja ja järjestelmiä kiusaamisen tunnistamiseen ja ennaltaehkäisyyn:

- Koulussa on selvät rajat hyväksytylle ja ei-hyväksytylle käyttäytymiselle.
- Koulussa on yhteisesti hyväksytyt järjestyssäännöt ja toimintaperiaatteet, joiden noudattamista valvotaan yhteisvastuullisesti

- Luokan kanssa keskustellaan miten kiusaamista ilmenee ja mitä pitää tehdä kun kiusaamista havaitaan
- Luokan kanssa keskustellaan mitä pitää tehdä kiusaaville oppilaille, pelisäännöt kiusaamisen poistamiseksi
- Luokan tuki kiusatuille oppilaille
- Tuki- ja kummioppilas- ja oppilaskuntatoiminta ja niiden vahvistaminen
- Vanhemmat oppilaat valmistavat ohjelmaa ja tekemistä nuoremmille (ja päinvastoin)
- Mahdollisuuksia ns. vapaisiin tilanteisiin lukuvuoden aikana
- Myönteinen palaute kiusaajille, kun kiusaaminen on vähentynyt
- Tietoa koulun henkilökunnalle ja lasten huoltajille, yhteiset toimintatavat, jotka myös oppilaat tietävät
- Yhteisöllisyyden, viihtyvyyden ja toiminnallisuuden lisääminen (yhteiset teemat ja toiminnot yli luokkarajojen, oppilaskunta-, kummioppilas ja tukioppilastoiminta, kerhotoiminta)
- Ryhmädynamiikan säätely: vaihtuvat ryhmät/työparit, klikkiytymisen ja toisten hylkimisen ehkäisy
- Välituntivalvonta
- Videovalvonta
- Oppimisen tukipalvelut ja erityisopetuksen keinot
- Oppilashuoltoryhmän / kuraattorin laatimat toimintaohjeet
- Kuraattorin pitämät tunnit ja toiminta- ja teematuokiot ym.
- Opettajien ja koulun muun henkilökunnan havainnot
- Kyselyt (ks. kohta kiusaamiskyselyt) ja palautelaatikat
- Oppilaiden ja vanhempien ilmoitukset
- Keskustelut mm. vanhempainvarteissa, teemoja / asiantuntijoita aiheesta vanhempainiltoihin

Toimintamalli, kun kiusaamista havaitaan tai noudatetaan KiVa –koulun toimintamallia.

1. Opettaja puuttuu tilanteeseen välittömästi ja lopettaa tilanteen
2. Opettaja selvittää kiusaamistilanteen
 - mitä on tapahtunut
 - ketkä ovat osallisia eli kiusaamistilanteen osapuolet
 - tärkeää puolueettomuus ja rauhallisuus
3. Opettaja keskustelee kiusaajan kanssa
 - tapahtumien kulku lapsen kertomana
 - kuinka pitkää kiusaamista on kestänyt
 - kiusaamisen seuraukset
 - vaihtoehtoisten käyttäytymismallien käsittely
4. Opettaja keskustelee kiusatun kanssa
 - tapahtumien kulku lapsen kertomana
 - kuinka pitkään kiusaamista on kestänyt
 - myönteinen palaute, että kiusaamisen ilmitulo on oikein ja oppilaan turvallisuudesta huolehditaan
 - selviytymiskeinoista keskustelu, myös mahdollisesta ulkopuolisesta avusta
5. Yhteiskeskustelu molempien osapuolten kanssa
 - eri osapuolten näkemysten yhteensovittaminen

- sopimus kiusaamisen lopettamisesta
 - sopimus kiusaamisen lopettamisen seurannasta; selkeä sopimus seuranta-ajoista ja seuranta-toimenpiteistä
 - sopimus seuraamuksista, jos kiusaamista esiintyy seurannasta huolimatta
6. Mikäli kiusaamista ei saada loppumaan, asia viedään oppilashuoltoryhmään, joka jatkaa asian käsittelyä ja ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin.

Rikosluontoisesta kiusaamisesta tehdään aina ilmoitus poliisille.

Opettaja harkitsee onko kiusaamistapauksesta aiheellista keskustella koko luokan kanssa. Toisinaan kiusaaminen on myös ryhmäilmiö koskien joko osaa tai koko luokkaa. Tällöin on tärkeää käsitellä asiaa myös luokan kanssa..

Opettaja tai rehtori sopii tarvittaessa tapaamisesta molempien osapuolten huoltajien kanssa.

Yhteistapaaminen on tarpeen aina, jos kysymyksessä on pitkään jatkunut kiusaaminen tai fyysisen tai aineellisen vahingon aiheuttaminen

Asioiden kirjaaminen

- Esiin tulleet kiusaamistapaukset tulee aina kirjata.
- Selvittelyn kulku tulee kirjata ja säilyttää koulussa.
- Kiusaamistapausten selvittelyyn on usein hyvä pyytää työpari, joko opettajaveri/ rehtori, kuraattori, terveydenhoitaja tai sivistystoimenjohtaja.
- Jos kysymyksessä on pitkään jatkunut kiusaaminen asiaa käsitellään myös asiantuntijaryhmässä (oppilashuoltoryhmässä).
- Tieto sivistystoimistoon, mikäli on kysymys laajalle levinneestä ongelmasta.

Häirintä

Koulun menetelmät perusopetuslaissa

Perusopetuslain 36 § määrittelee koulunkäytössä olevat kurinpitokeinot seuraavasti:

Oppilas, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo koulun järjestystä taikka menettelee vilpillisesti:

- Voidaan määrätä jälki-istuntoon enintään kahdeksi tunniksi tai hänelle voidaan antaa kirjallinen varoitus.
- Jos rikkomus on vakava tai jos oppilas jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä jälki-istunnon tai kirjallisen varoituksen saatuaan, oppilas voidaan erottaa enintään kolmeksi kuukaudeksi. Kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen ovat kurinpitorangeistuksia.
- Opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulun järjestämästä tilaisuudesta.
- Oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan taikka koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.
- Kotitehtävänsä laiminlyönyt oppilas voidaan määrätä työpäivän päätyttyä enintään tunniksi kerrallaan valvonnan alaisena suorittamaan tehtäviään.

Perusopetuslain 36 §:n 1 momentissa tarkoitettusta jälki-istunnosta, pykälän 2 momentissa tarkoitettusta oppilaan määräämisestä poistumaan luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, ja pykälän 4 momentissa tarkoitettusta tehtävien suorittamisesta työpäivän päätyttyä päättää oppilaan opettaja. Mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitettusta oppilaan määräämisestä poistumaan koulun järjestämästä tilaisuudesta päättää rehtori tai opettaja. Mainitun pykälän 3 momentissa tarkoitettusta opetuksen epäämisestä päättää rehtori.

Häiritsevän ja turvallisuutta vaarantavan oppilaan poistaminen

- Rehtorilla ja opettajalla on oikeus poistaa luokkahuoneesta tai muusta opetustilasta taikka koulun tilaisuudesta oppilas, joka ei noudata 36 §:n 2 momentissa tarkoitettua poistumismääräystä.
- Rehtorilla ja opettajalla on myös oikeus poistaa koulun alueelta oppilas, joka ei poistu saatuaan tiedon 36 §:n 3 momentissa tarkoitettusta opetuksen epäämisestä.
- Jos poistettava oppilas koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia oppilaan poistamiseksi välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina oppilaan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen.
- Rehtori ja opettaja voivat 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa toimia yhdessä tai kumpikin erikseen. Oppilaan poistamisessa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä.
- Voimakeinojen käyttöön turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta opetuksen järjestäjälle.

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain (39/1889) 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

Menettely kurinpitoasiassa ja erottamisen täytäntöönpano

Ennen oppilaan määräämistä jälki-istuntoon, kirjallisen varoituksen antamista oppilaalle ja oppilaan määräaikaista erottamista

- On yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti, kuultava oppilasta ja hankittava muu tarpeellinen selvitys.
- Ennen kurinpitorangeistuksen (kirjallinen varoitus tai määräaikainen erottaminen) antamista on oppilaan huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi.
- Muista POL 36 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä on ilmoitettava oppilaan huoltajalle ja opetuksen epäämisestä tarvittaessa koulun sijaintikunnan sosiaalitoimelle.
- Määräaikaisesta erottamisesta ja kirjallisesta varoituksesta tulee antaa päätös, ja muut PL 36 §:ssä tarkoitettut toimenpiteet tulee kirjata.

Opetuksen järjestäjän tulee järjestää opetus, joka estää määräajaksi erotetun oppilaan jäämisen jälkeen vuosiluokkansa ja opetusryhmänsä edistymisestä. Erotetulle oppilaalle laaditaan opetussuunnitelmaan perustuva henkilökohtainen suunnitelma, jonka mukaan opetus toteutetaan ja oppimista seurataan.

Määräaikaista erottamista koskevan päätöksen täytäntöönpanosta on voimassa, mitä hallintolainkäyttölain (586/1996) 31 §:n 1 ja 2 momentissa ja 32 §:ssä säädetään, ja lisäksi, mitä jäljempänä 4 momentissa säädetään.

- Kun oppilas on käyttäytynyt niin väkivaltaisesti tai uhkaavasti, että toisen oppilaan tai koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus on kärsinyt tai vakavasti vaarantunut, ja on olemassa ilmeinen vaara, että väkivaltainen tai uhkaava käyttäytyminen toistuu, määräaikainen erottaminen voidaan panna täytäntöön sen estämättä, ettei päätös ole lainvoimainen.

- Määräaikaista erottamista koskevan päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajankohdasta on päätettävä samalla kun määräaikaisesta erottamisesta päätetään.

Rehtorin ja opettajan päätösvallassa jälki-istunnon määräämisessä sekä POL 36 §:n 2–4 momentissa tarkoitettusta asiasta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Tarkempi toimintamalli ongelmatilanteisiin on oppilashuollon käsikirjassa.

6. Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt

6.1 Eheyttäminen ja aihekokonaisuudet

Opetus voi olla ainejakoista tai eheytettyä. Opetuksen eheyttämisen tavoitteena on ohjata tarkastelemaan ilmiöitä eri tiedonalojen näkökulmista rakentaen kokonaisuuksia ja korostaen yleisiä kasvatuksellisia ja koulutuksellisia päämääriä.

Aihekokonaisuudet ovat sellaisia kasvatus- ja opetustyön keskeisiä painoalueita, joiden tavoitteet ja sisällöt sisältyvät useisiin oppiaineisiin. Ne ovat kasvatusta ja opetusta eheyttäviä teemoja. Niiden kautta vastataan myös ajan koulutushaasteisiin.

Aihekokonaisuudet kuvataan tässä kohdassa, mutta ne toteutuvat eri oppiaineissa niille luonteenomaisista näkökulmista oppilaan kehitysvaiheen edellyttämällä tavalla. Opetussuunnitelmaa laadittaessa aihekokonaisuudet tulee sisällyttää yhteisiin ja valinnaisiin oppiaineisiin sekä yhteisiin tapahtumiin, ja niiden tulee näkyä koulun toimintakulttuurissa.

1. Ihmisenä kasvaminen

Koko opetuksen kattavan Ihmisenä kasvaminen -aihekokonaisuuden päämääränä on tukea oppilaan kokonaisvaltaista kasvua ja elämän hallinnan kehittymistä. Tavoitteena on luoda kasvu ympäristö, joka tukee toisaalta yksilöllisyyden ja terveen itsetunnon ja toisaalta tasa-arvoon ja suvaitsevaisuuteen pohjautuvan yhteisöllisyyden kehitystä.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- ymmärtämään omaa fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kasvuaan sekä omaa ainutkertaisuuttaan
- arvioimaan toimintansa eettisyyttä ja tunnistamaan oikean ja väärän
- tunnistamaan esteettisten kokemusten tärkeyden elämänlaadulle
- tunnistamaan oman oppimistyylinsä ja kehittämään itseään oppijana
- toimimaan ryhmän ja yhteisön jäsenenä.

KESKEISET SISÄLLÖT

- fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen kasvuun vaikuttavia tekijöitä, tunteiden tunnistaminen ja käsittely, vireyteen ja luovuuteen vaikuttavia tekijöitä
- oikeudenmukaisuus, tasa-arvo
- esteettinen havainnointi ja esteettisten ilmiöiden tulkinta
- opiskelutaidot ja pitkäjänteinen, tavoitteellinen itsensä kehittäminen
- toisten huomioon ottaminen, oikeudet, velvollisuudet ja vastuut ryhmässä, erilaisia yhteistoimintatapoja.

2. Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys -aihekokonaisuuden päämääränä on auttaa oppilasta ymmärtämään suomalaisen ja eurooppalaisen kulttuuri-identiteetin olemusta, löytämään oma kulttuuri-identiteettinsä sekä kehittämään valmiuksiaan kulttuurien väliseen vuorovaikutukseen ja kansainvälisyyteen.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- *tuntemaan ja arvostamaan omaa henkistä ja aineellista kulttuuriperintöään ja näkemään suomalaisen kulttuuri-identiteetin osana alkuperäistä, pohjoismaista ja eurooppalaista kulttuuria*
- *ymmärtämään oman kulttuurinsa juuria ja monimuotoisuutta sekä näkemään oman sukupolvensa aikaisempien sukupolvien elämäntavan jatkajana ja kehittäjänä*
- *tutustumaan muihin kulttuureihin ja elämänkatsomuksiin ja saa valmiuksia toimia monikulttuurisessa yhteisössä ja kansainvälisessä yhteistyössä*
- *ymmärtämään kulttuuri-identiteetin osatekijöitä ja niiden merkitystä yksilölle ja yhteisölle.*

KESKEISET SISÄLLÖT

- *oma kulttuuri, kotiseudun kulttuuri, suomalaisuus, pohjoismaalaisuus ja eurooppalaisuus*
- *muita kulttuureita ja monikulttuurisuus*
- *ihmisoikeudet ja ihmisryhmien välisen luottamuksen, keskinäisen arvostuksen ja onnistuneen yhteistyön edellytyksiä*
- *kansainvälisyys eri elämänalueilla ja taidot toimia kansainvälisessä vuorovaikutuksessa*
- *tapakulttuurien merkitys.*

3. Viestintä ja mediataito

Viestintä- ja mediataito -aihekokonaisuuden päämääränä on kehittää ilmaisu- ja vuorovaikutustaitoja, edistää median aseman ja merkityksen ymmärtämistä sekä kehittää median käyttötaitoja. Viestintätaitoista painotetaan osallistuvaa, vuorovaikutuksellista ja yhteisöllistä viestintää. Mediataitoja tulee harjoitella sekä viestien vastaanottajana että tuottajana.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- *ilmaisemaan itseään monipuolisesti ja vastuullisesti sekä tulkitsemaan muiden viestintää*
- *kehittämään tiedonhallintataitojaan sekä vertailemaan, valikoimaan ja hyödyntämään hankkimaansa tietoa*
- *suhtautumaan kriittisesti median välittämiin sisältöihin ja pohtimaan niihin liittyviä eettisiä ja esteettisiä arvoja viestinnässä*
- *tuottamaan ja välittämään viestejä ja käyttämään mediaa tarkoituksenmukaisesti*
- *käyttämään viestinnän ja median välineitä tiedonhankinnassa, -välittämisessä sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.*

KESKEISET SISÄLLÖT

- *omien ajatusten ja tunteiden ilmaisu, erilaiset ilmaisukeilet ja niiden käyttö eri tilanteissa*
- *viestien sisällön ja tarkoituksen erittely ja tulkinta, viestintäympäristön muuttuminen ja monimediaalisuus*

- median rooli ja vaikutukset yhteiskunnassa, median kuvaaman maailman suhde todellisuuteen
- yhteistyö median kanssa
- lähdekritiikki, tietoturva ja sananvapaus
- viestintätekniset välineet ja niiden monipuolinen käyttö sekä verkkoetiikka.

4. Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys

Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys -aihekokonaisuuden päämääränä on auttaa oppilasta hahmottamaan yhteiskuntaa eri toimijoiden näkökulmista ja kehittää osallistumisessa tarvittavia valmiuksia sekä luoda pohjaa yrittäjämäisille toimintatavoille. Koulun oppimiskulttuurin ja toimintatapojen tulee tukea oppilaan kehittymistä omatoimiseksi, aloitteelliseksi, päämäärätietoiseksi, yhteistyökykyiseksi ja osallistuvaksi kansalaiseksi sekä tukea oppilasta muodostamaan realistinen kuva omista vaikutusmahdollisuuksistaan.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- ymmärtämään koulu yhteisön, julkisen sektorin, elinkeinoelämän ja järjestöjen merkitystä, toimintaa ja tarpeita yhteiskunnan toimivuuden näkökulmasta
- muodostamaan oman kriittisen mielipiteen erilaista asiantuntijuutta hyödyntäen
- osallistumaan tarkoituksenmukaisella tavalla ja ottamaan vastuuta yhteisten asioiden hoidosta omassa koulu yhteisössä ja paikallisyhteisössä
- kohtaamaan ja käsittelemään muutoksia, epävarmuutta ja ristiriitoja sekä toimimaan yritteliäästi ja aloitteellisesti
- toimimaan innovatiivisesti ja pitkäjänteisesti päämäärän saavuttamiseksi sekä arvioimaan omaa toimintaansa ja sen vaikutuksia
- tuntemaan työelämää ja yritystoimintaa sekä ymmärtämään näiden merkityksen yksilölle ja yhteiskunnalle.

KESKEISET SISÄLLÖT

- perustietoja koulu yhteisön, julkisen sektorin, elinkeinoelämän ja järjestöjen toiminnasta sekä työnjaosta
- demokratian merkitys yhteisössä ja yhteiskunnassa
- erilaisia osallistumis- ja vaikuttamiskeinoja kansalaisyhteiskunnassa
- verkostoituminen oman ja yhteisen hyvinvoinnin edistämiseksi
- osallistuminen ja vaikuttaminen omassa koulussa ja elinympäristössä sekä oman toiminnan vaikuttavuuden arviointi
- yrittäjyys ja sen merkitys yhteiskunnalle, perustietoja yrittäjyydestä ammattina sekä työelämään tutustuminen.

5. Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta -aihekokonaisuuden päämääränä on lisätä oppilaan valmiuksia ja motivaatiota toimia ympäristön ja ihmisen hyvinvoinnin puolesta. Perusopetuksen tavoitteena on kasvattaa ympäristötietoisia, kestävään elämäntapaan sitoutuneita kansalaisia. Koulun tulee opettaa tulevaisuusajattelua ja tulevaisuuden rakentamista ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestäville ratkaisuille.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- *ymmärtämään ympäristönsuojelun välttämättömyyden ja ihmisen hyvinvoinnin edellytykset ja niiden välisen yhteyden*
- *havaitsemaan ympäristössä ja ihmisten hyvinvoinnissa tapahtuvia muutoksia, selvittämään syitä ja seurauksia sekä toimimaan elinympäristön hyväksi ja hyvinvoinnin lisäämiseksi*
- *arvioimaan oman kulutuksensa ja arkikäytäntöjensä vaikutuksia ja omaksumaan kestävän kehityksen edellyttämiä toimintatapoja*
- *edistämään hyvinvointia omassa yhteisössä sekä ymmärtämään hyvinvoinnin uhkia ja mahdollisuuksia globaalilla tasolla*
- *ymmärtämään, että yksilö rakentaa valinnoillaan sekä omaa tulevaisuuttaan että yhteistä tulevaisuuttamme, ja toimimaan rakentavasti kestävän tulevaisuuden puolesta.*

KESKEISET SISÄLLÖT

- *ekologisesti, taloudellisesti, kulttuurisesti ja sosiaalisesti kestävä kehitys omassa koulussa ja elinympäristössä*
- *yksilön ja yhteisön vastuu elinympäristön tilasta ja ihmisten hyvinvoinnista*
- *ympäristöarvot ja kestävä elämäntapa*
- *ekotehokkuus tuotannossa ja yhteiskunnassa sekä arjen toimintavoissa, tuotteen elinkaari*
- *oman talouden hallinta ja kulutuskäyttäytyminen, kuluttajan vaikuttamiskeinot*
- *toivottava tulevaisuus ja sen edellyttämät valinnat ja toiminta.*

6. Turvallisuus ja liikenne

Turvallisuus ja liikenne -aihekokonaisuuden päämääränä on auttaa oppilasta ymmärtämään turvallisuuden fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia ulottuvuuksia sekä opastaa vastuulliseen käyttäytymiseen. Perusopetuksen tulee antaa oppilaalle ikäkauteen liittyvät valmiudet toimia erilaisissa toimintaympäristöissä ja tilanteissa turvallisuutta edistäen.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- *tunnistamaan turvallisuus- ja terveystrikkkejä, ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita sekä toimimaan terveyttä ja turvallisuutta edistävästi*
- *edistämään väkivallattomuutta ja toimimaan kiusaamistilanteissa rakentavasti*
- *toimimaan onnettomuus- ja kriisitilanteissa tarkoituksenmukaisesti*
- *toimimaan vastuullisesti ja turvallisesti liikenteessä*
- *vaikuttamaan liikenneympäristön ja muun toimintaympäristön turvallisuuteen*
- *tuntemaan yhteiskunnan hyvinvointipalveluja.*

KESKEISET SISÄLLÖT

- *onnettomuuksilta, päihteiltä ja rikollisuudelta suojautuminen omassa elinympäristössä*
- *työturvallisuus ja ympäristöturvallisuus*
- *terveyttä, turvallisuutta, väkivallattomuutta ja rauhaa edistäviä toimintamalleja*
- *väkivallan ulottuvuudet lähiyhteisössä ja yhteiskunnassa*
- *keskeiset liikennesäännöt ja erilaiset liikenneympäristöt*
- *muut huomioiva liikennekäyttäytyminen, liikenneympäristön turvallisuus ja turvalaitteet*
- *lähiympäristön vaaranpaikkojen kartoittaminen ja turvallisuuden parantaminen*
- *turvallisuutta edistävät palvelut*
- *kodin ja koulun yhteistyö turvallisuuden edistämiseksi.*

7. Ihminen ja teknologia

Ihminen ja teknologia -aihekokonaisuuden päämääränä on auttaa oppilasta ymmärtämään ihmisen suhdetta teknologiaan ja auttaa näkemään teknologian merkitys arkielämässämme. Perusopetuksen tulee tarjota perustietoa teknologiasta, sen kehittamisestä ja vaikutuksista, opastaa järkeviin valintoihin ja johdattaa pohtimaan teknologiaan liittyviä eettisiä, moraalisia ja tasa-arvokysymyksiä. Opetuksessa tulee kehittää välineiden, laitteiden ja koneiden toimintaperiaatteiden ymmärtämistä ja opettaa niiden käyttöä.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- ymmärtämään teknologiaa, sen kehittämistä ja vaikutuksia eri elämänalueilla, yhteiskunnan eri sektoreilla ja ympäristössä*
- käyttämään teknologiaa vastuullisesti*
- käyttämään tietoteknisiä laitteita ja ohjelmia sekä tietoverkkoja erilaisiin tarkoituksiin*
- ottamaan kantaa teknologisiin valintoihin ja arvioimaan tämän päivän teknologiaan liittyvien päätösten vaikutuksia tulevaisuuteen.*

KESKEISET SISÄLLÖT

- teknologia arkielämässä, yhteiskunnassa ja paikallisessa tuotantoelämässä*
- teknologian kehitys ja kehitykseen vaikuttavia tekijöitä eri kulttuureissa, eri elämänalueilla eri aikakausina*
- teknologisten ideoiden kehittäminen, mallintaminen, arviointi ja tuotteiden elinkaari*
- tietotekniikan ja tietoverkkojen käyttö*
- teknologiaan liittyvät eettiset, moraaliset, hyvinvointi- ja tasa-arvokysymykset*
- tulevaisuuden yhteiskunta ja teknologia.*

7. Oppiainekohtaiset opetussuunnitelmat

ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS

SUOMI ÄIDINKIELENÄ

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen perustehtävänä on kiinnostuttaa oppilas kielestä, kirjallisuudesta ja vuorovaikutuksesta. Opetuksen tulee perustua yhteisölliseen näkemykseen kielestä: yhteisön jäsenyys ja osallisuus tietoon syntyvät, kun oppii käyttämään kieltä yhteisön tavoin. Opetuksen tulee perustua myös oppilaiden kielellisiin ja kulttuurisiin taitoihin ja kokemuksiin ja tarjota mahdollisuuksia monipuoliseen viestintään, lukemiseen ja kirjoittamiseen, joiden avulla oppilas rakentaa identiteettiään ja itsetuntoaan. Tavoitteena on, että oppilaasta tulee aktiivinen ja eettisesti vastuullinen viestijä sekä lukija, joka pääsee osalliseksi kulttuurista sekä osallistuu ja vaikuttaa yhteiskuntaan.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa opitaan käsitteitä, joilla kielentää maailmaa ja omaa ajattelua: oppilas saa keinoja todellisuuden jäsentämiseen mutta myös mahdollisuuksia irrota siitä, rakentaa uusia maailmoja ja kytkeä asioita uusiin yhteyksiin.

Äidinkieli ja kirjallisuus on tieto-, taito- ja taideaine, joka saa sisältöaineikseen kieli- ja kirjallisuustieteistä sekä viestintätieteistä. Oppiaineen pohjalla on laaja tekstikäsitelmä: tekstit ovat puhuttuja ja kirjoitettuja, kuvitteellisia ja asiatekstejä, sanallisia, kuvallisia, äänellisiä ja graafisia sekä näiden tekstityyppien yhdistelmiä. Opetuksessa on otettava huomioon, että oppilaan äidinkieli on oppimisen perusta: kieli on oppilaalle sekä oppimisen kohde että väline. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävä on suunnitelmallisesti kehittää kieleen pohjautuvia opiskelu- ja vuorovaikutustaitoja.

Äidinkielen oppiminen kattaa laajasti kielen osa-alueet ja tehtävät. Opetuksen tulee kehittää tietoa kielestä ja kirjallisuudesta sekä vuorovaikutustaitoja uusissa ja yhä vaativammassa kielenkäyttö- ja viestintätilanteissa.

Honkajoella äidinkielen opetuksen erityisvahvuuksia ja – mahdollisuuksia ovat Netlibris – hanke (lukuharrastuksen tukeminen), Satakunnan Kansa nettilehti-projekti – oma verkkolehti ”Plari”, koulun juhlaperinne varsinkin luokilla 1-6 (aitoa esiintymiskokemusta)

Äidinkielen aihekokonaisuudet

1. Ihmisenä kasvaminen

- opiskelutaidot: äidinkielessä luodaan perusta opiskelutaidoille panostamalla sujuvaan ja ymmärtävään lukutaitoon ja myöhemmin myös tiedonhakuun ja jäsentämiseen.
- Kaunokirjallisuuden avulla pohditaan ihmisenä kasvamisen kysymyksiä ja käsitellään erilaisia tunteita.

2. Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

- Pohditaan äidinkielen ja identiteetin suhdetta.
- Tutustutaan suomalaiseen, ja eurooppalaiseen kulttuuriin kirjallisuuden ja median avulla.

3. Viestintä ja mediataito

- Opetellaan omien ajatusten ja tunteiden ilmaisua erilaisissa puheharjoituksissa ja kirjoitelmissa
- lähdekritiikkiä opetellaan tiedonhakutehtävien ja aineistokirjoittamisen avulla.

4. Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjäyys

- osallistumis- ja vaikuttamiskeinoja opetellaan esim. mielipidekirjoitusten ja väittelyiden avulla.

7. Ihminen ja teknologia

- teknologia arkielämässä: käytetään tekstinkäsittelyohjelmaa ja sähköpostia
- Opetellaan internetin kriittistä hyödyntämistä.

Vuosiluokat 3–5

Vuosiluokkien 3–5 äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen keskeinen tehtävä on äidinkielen perustaitojen oppiminen. Opetuksen tavoitteena on sujuvan luku- ja kirjoitustekniikan oppiminen, luetun ymmärtämisen syventäminen ja tiedonhankintataitojen kartuttaminen. Oppilasta ohjataan kuuntelemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan erityyppisiä tekstejä.

Kirjallisuuden lukemisella ja monipuolisella kirjoittamisella on näinä vuosina itseisarvoa, mutta niillä tuetaan myös oppilaan lukutaidon, ilmaisuvarojen, mielikuvituksen ja luovuuden kehittymistä. Oppilasta harjaannutetaan myös oman lukukokemuksen jakamiseen ja käsittelemiseen.

TAVOITTEET

Oppilaan vuorovaikutustaidot karttuvat

Oppilas

- *oppii erilaisissa viestintätilanteissa aktiivisen kuuntelijan ja viestijän taitoja; hän rohkaistuu osallistumaan keskusteluihin ja pyrkii ottamaan vastaanottajaa huomioon omassa viestinnässään*
- *oppii toimimaan tekstiympäristöissä, joissa sanat, kuvat ja äänet ovat vuorovaikutuksessa*
- *kehittää omaa kerrontaansa ja kokonaisilmaisuaan.*

Oppilaan taito tulkita ja hyödyntää erilaisia tekstejä kehittyy

Oppilas

- *oppii lukemaan sujuvasti erilaisia tekstejä ja tottuu tarkkailemaan ja arvioimaan itseään lukijana*
- *tutustuu erilaisiin lukutapoihin ja harjaantuu käyttämään luetun ymmärtämistä parantavia strategioita*
- *oppii valitsemaan sopivaa luettavaa eri tarkoituksiin ja tottuu pohtimaan ja ilmaisemaan tekstien herättämiä ajatuksia sekä siltaamaan niitä omaan elämäänsä ja ympäristöönsä*
- *opettelee etsimään tietoa erityyppisistä ikäkaudelleen sopivista lähteistä.*

Oppilaan taito tuottaa tekstejä ja hyödyntää niitä eri tarkoituksiin kehittyy

Oppilas

- *oppii rakentamaan erilaisia tekstejä sekä suullisesti että kirjallisesti*
- *kehittää taitoaan ilmaista itseään, hänen sanavarastonsa laajenee ja täsmentyy; hän tottuu arvioimaan omaa ilmaisuaan*
- *oppii kirjoittamaan sujuvasti käsin, saa kokemuksia erilaisten tekstien tuottamisesta tekstin-käsittelyohjelmalla ja oppii käyttämään viestinnän välineitä.*

Oppilaan suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin syvenee

Oppilas

- *tutustuu oman maansa ja muitten kansojen kulttuureihin kirjallisuuden, teatterin ja elokuvan keinoin*
- *lukee paljon ja monipuolisesti lasten- ja nuortenkirjallisuutta ja oppii valitsemaan itselleen kiinnostavaa ja sopivaa luettavaa; hänen positiivinen asenteensa lukemiseen säilyy*
- *kasvattaa kiinnostustaan kielen toimintaan; hän oppii ymmärtämään kieliopillisen kuvauksen perusasioita ja havaitsemaan ympäristössään puhuttavat eri kielet ja antamaan niille arvon*
- *oppii perustietoja mediasta ja hyödyntää viestintävälineitä tavoitteellisesti.*

Minimitavoitteita 3. luokan päättyessä: Oppilaan jättämistä 3. vuosiluokalle tulee harkita, jos

- *hän ei osaa lukea ääneen kohtuullisen sujuvasti.*
- *hän ymmärtää lukemansa erityisen heikosti.*
- *hänen kirjoitustaitonsa on erityisen heikko (paljon kirjoitusvirheitä, ei loogisia tarinoita, kieli köyhää)*
- *hänen kielelliset valmiutensa todetaan testeillä erityisen heikoiksi.*

KESKEISET SISÄLLÖT

Vuorovaikutustaidot

- viestinnän perustekijöihin tutustumista, vuorovaikutuksen havainnointia
- kertomista ja selostamista, oman mielipiteen esittämistä, asiointia, kysymysten tekoa ja keskustelupuheenvuoroja sekä aktiivisen kuuntelun opettelua
- ilmaisuharjoituksia

Tekstinymmärtäminen

- keskittyvän ja ymmärtävän kuuntelun harjoittelua
- silmäilevää, etsivää, sana- ja asiatarikkaa sekä päättelevää lukemista
- tekstien sisällön ja rakenteen ennustamista kuvien, otsikon ja aikaisempien lukukokemusten ja ennakkotietojen perusteella
- pääasioiden erottamista sivuasioista, tiivistämistä, väliotsikointia, kysymysten esittämistä, muistiinpanojen tekemistä, päätelmien tekoa sekä luetun ja kuullun arviointia
- ajatuskarttojen laatimista, tekstin ajatusten pohdintaa ja tekstien vertaamista

Puhe-esitysten ja kirjoitusten laatiminen

- tukisanalistan laatimista ja käyttöä, kontaktin ottamista yleisöön, esityksen jaksottamista ja havainnollistamista, äänenkäytön selkeyttämistä
- tutun asian selostaminen ja kuvailu, juonellinen kertomus, hankittujen tietojen koonti, mielipiteen ilmaisu ja perustelevuus
- oman tekstin suunnittelua, muokkaamista ja viimeistelyä
- palautteen vastaanottamista ja antamista
- otsikoinnin ja kappalejaon opettelua
- selkeän ja sujuvan käsialan opettelemista
- oikeinkirjoituksen perusasioita, yleiskielen käytön harjoittelua

Tiedonhallintataidot

- erilaisten tietokirjojen käyttöä
- erityyppisten tietotekstien avaamista
- kirjaston aineiston ryhmittelyyn ja sisältöihin tutustumista, kirjojen hakua ja varausta, yksinkertaisia tiedonhakuja tietoverkoista ja tiedonhaun vaiheita ohjatusti

Kielen tehtävät ja rakenne

- sanojen merkitysten tarkastelua tekstiyhteydessä
- sanojen ryhmittelyä merkityksen ja taivutuksen perusteella
- taivutuksen tehtävä tekstilauseissa
- lauseet rakenteellisina ja toisiinsa liittyvinä yksikköinä
- puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien vertailua

Kirjallisuus ja muu kulttuuri

- luokan yhteisten kokonaisteosten ja lyhyempien tekstien sekä useiden valinnaisten kirjojen runsasta lukemista ja kuuntelemista sekä niiden käsittelyä ja oman lukukokemuksen jakamista
- keskeisiä kirjallisuuden käsitteitä kuten juoni, pää- ja sivuhenkilö, tapahtuma-aika ja —paikka, sekä niiden käyttöä
- kirjallisuuden ja muiden taiteenalojen yhteyksien etsimistä

Sisällöistä vuosiluokittain:

Vuorovaikutustaitojen tekstinyymmärtämistaitojen, puhe-esitysten, kirjoitusten laatimisen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin sisältöjä opetellaan ja harjoitellaan **kaikilla luokka-asteilla**. Harjoitukset ja tehtävät valitaan luonnollisesti kullekin luokkatasolle sopiviksi. Edelleen kaikilla luokka-asteilla käydään myös kirjastossa ja käytetään tekstinkäsittelyohjelmaa. Mahdollisuuksien mukaan käydään myös teatterissa ja/tai elokuvissa.

Esittämisen ja ilmaisun harjoittelua integroidaan koulun juhliin.

Tietotekstin tuottamisharjoituksia ja vuorovaikutusharjoituksia voi integroida lukuaineisiin (esitelmät, tiedonhakutehtävät, ryhmätyöt, muut projektiluonteiset harjoitukset).

On tärkeää huomata, että tässä vaiheessa lukutaito ei ole enää pelkästään harjoiteltava oppisisältö, vaan myös opiskelun väline. Niinpä ymmärtävän lukemisen ja opiskelutaitojen harjoittelu on erittäin olennainen äidinkielen osa-alue vuosiluokilla 3–5.

Kielenhuollon ja tekstien tuottamiseen liittyviä sisältöjä vuosiluokittain:

3. lk

- sanaluokista substantiivin (yleisnimi, erisnimi), adjektiivin ja verbin tunnistaminen
- lause: toteamus-, huudahdus- ja kysymyslause ja päättövälimerkit, iso alkukirjain
- luetaan ainakin kaksi kirjaa, joista vähintään toinen on luokan yhteinen. Keskustellaan kirjoista, tehdään erilaisia niihin liittyviä tehtäviä.
- pyritään sujuvan lukutaitoon, runsaasti lukemisen monipuolista harjoittelua
- runsaasti tyyppikirjoituksen harjoittelua.
- runsaasti erilaisia lyhyehköjä tekstintuottamistehtäviä.
- asiateksti: laaditaan suppeita ryhmitöitä, esitelmiä tai raportteja (integraatio lukuaineisiin)

4. lk

- sanaluokista: kaikkien sanaluokkien tunnistaminen, verbin persoonamuodot, adjektiivin vertailumuodot, eri pronominiryhmiä
- yhdyslause
- vuorosanojen merkitseminen tekstissä
- luetaan ainakin kaksi kirjaa, joista vähintään toinen on luokan yhteinen. Keskustellaan kirjoista, tehdään erilaisia niihin liittyviä tehtäviä; suppea kirjaesitelmä esim. valmiin tehtäväkaavakkeen pohjalta
- lukeminen: korostetaan ja harjoitellaan ymmärtävää lukemista, tiedon jäsentämistä (muistiinpanotekniikkaan tutustumista, ajatuskarttoja jne), oleellisen tiedon erottamista epäoleellisesta.
- asiateksti: laaditaan ryhmitöitä, esitelmiä tai raportteja (integraatio lukuaineisiin) Aikaisempaa suurempi huomio tiedonhakuun; useita lähteitä.

5. lk

- sanaluokista: edellisten lisäksi verbin aikamuodot
- lauseenjäsennys: subjekti, predikaatti ja objekti
- kappalejako tekstissä
- oman murteen tunnistaminen ja erottaminen yleiskielestä
- luetaan ainakin kaksi kirjaa, joista vähintään toinen on luokan yhteinen. Kirjojen analysointia. Kirjaesitelmä.

- lukeminen: korostetaan ja harjoitellaan ymmärtävää lukemista, tiedon jäsentämistä (muistiinpanotekniikkaan tutustumista, ajatuskarttoja jne), oleellisen tiedon erottamista epäoleellisesta.
- asiateksti: laaditaan ryhmätöitä, esitelmiä tai raportteja (integraatio lukuaineisiin), tiedonhaku useista lähteistä (myös internetistä) ja kokoaminen yhteen esim. muistiinpanoiksi tai ajatuskartaksi.

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 5. Luokan päättyessä

Oppilaan vuorovaikutustaidot ovat kehittyneet niin, että hän

- *rohkenee ilmaista itseään sekä suullisesti että kirjallisesti erilaisissa tilanteissa ja haluaa kehittää ilmaisu- ja vuorovaikutustaitojaan; hän osaa käyttää puheenvuoron keskustelutilanteessa*
- *kertoo ja kuvailee omia havaintojaan ja ajatuksiaan sekä vertailee niitä toisten havaintoihin; hän pystyy jo omassa viestinnässään jonkin verran ottamaan huomioon viestintätilanteen ja -välineen ja pyrkii siihen, että hänen oma viestinsä on ymmärrettävä ja saavuttaa vastaanottajan*
- *osaa kuunnella toisten ajatuksia ja osaa myös muodostaa omia mielipiteitä ja pyrkii perustelevaan niitä; hän on tottunut arvioimaan kuulemaansa ja lukemaansa*
- *osaa tehdä puhutussa ja kirjoitetussa tekstissä käytetyistä keinoista viestin sisältöä ja viestintätilannetta koskevia päätelmiä*
- *pystyy pitämään tutulle yleisölle pienimuotoisen, selkeän suullisen esityksen; hän osallistuu aktiivisesti ilmaisuharjoituksiin.*

Oppilaan taito tulkita ja hyödyntää erilaisia tekstejä on kehittynyt niin, että hän

- *on saavuttanut sujuvan peruslukutaidon*
- *osaa käyttää luetun ymmärtämistä parantavia strategioita*
- *tuntee tiedonhankinnan päävaiheet*
- *on tottunut käyttämään kirjastoa ja pystyy etsimään tarvitsemaansa tietoa painetuista ja sähköisistä lähteistä*
- *löytää pääasiat, myös teksteistä, joissa on sanoja, ääntä ja kuvia*
- *erottaa mielipiteen ikäisilleen sopivasta tekstistä ja pohtii tekstin luotettavuutta ja merkitystä itselleen*
- *käyttää lukutaitoaan sekä hyödykseen että huvikseen.*

Oppilaan taito tuottaa tekstejä ja hyödyntää niitä eri tarkoituksiin on kehittynyt niin, että hän

- *osaa tuottaa kirjallisesti ja suullisesti erilaisia tekstejä kuten kertomuksen, kuvauksen ja ohjeen*
- *suunnittelee ja ideoi tekstinsä sisältöä ja pystyy rakentamaan tietoon, kokemukseen ja mielikuvitukseen perustuvia tekstejä; hänen kirjoitelmissaan on havaittavissa kirjoittajan oma ääni ja laajeneva sanavarasto*
- *ymmärtää lauserakenteiden ja kappalejaon merkityksen tekstin jäsentämisessä ja osaa käyttää tietoaan kronologisesti etenevää tekstiä suunnitellessaan ja tuottaessaan; hän osaa käyttää teksteissään vaihtelevasti erimittaisia lauseita ja yhdistää niitä melko sujuvasti*
- *osaa tekstata, ja hänelle on kehittynyt luettava sidosteinen käsiala*
- *osaa tuottaa tekstiä myös tekstinkäsittelyohjelmilla*

- *hallitsee oikeinkirjoituksesta perusasiat ison ja pienen alkukirjaimen käytössä ja yhdyssanojen muodostamisessa, käyttää oikein lopetusmerkkejä ja on tottunut käyttämään myös muita välimerkkejä.*

Oppilaan suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin on kehittynyt niin, että hän

- *hyödyntää kielellisiä havaintojaan ja taitojaan omien ja muiden tekstien ymmärtämisessä ja tuottamisessa*
- *on tottunut tarkastelemaan tekstiä kokonaisuutena ja erottelemaan sen osia, osaa etsiä ja luokitella tekstien sanoja eri perustein ja ryhmitellä sanoja merkityksen ja taivutuksen perusteella sanaluokkiin*
- *tietää, että verbeillä voi ilmaista aikaa ja persoonaa*
- *hahmottaa yksinkertaisen tekstin lauseista subjektin ja predikaatin sekä hahmottaa lauseen tekstin osaksi*
- *tuntee puhutun ja kirjoitetun kielimuodon eroja ja hyödyntää niiden työnjakoa jo omassa ilmaisussaan*
- *on lukenut luokan yhteiset kokonaisteokset, runsaasti lyhyitä tekstejä ja erilaisia valinnaisia kirjoja ja työstänyt niitä eri menetelmin*
- *pystyy valitsemaan itselleen mieluista luettavaa ja osaa kuvailla itseään lukijana; hän laajentaa lukemalla tietämystään, saa elämyksiä ja kehittää mielikuvitustaan*
- *on tutustunut myös elokuvan, teatterin ja muun median keinoin rakennettuun fiktion.*

Vuosiluokat 6–9

Vuosiluokilla 6–9 äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen ydintehtävä on laajentaa oppilaan tekstitaitoja lähipiirissä tarvittavista taidoista kohti yleiskielen ja oppilaalle uusien tekstilajien vaatimuksia.

Pyrkimys on, että oppilas tulee entistä tietoisemmaksi tavoitteistaan ja itsestään kielenkäyttäjänä. Hän kehittyy tekstien erittelijänä ja kriittisenä tulkitsijana ja pystyy tuottamaan erityyppisissä viestintätilanteissa tarvitsemiaan tekstejä. Opetuksen tehtävänä on kannustaa oppilasta lukemaan ja arvioimaan kirjallisuutta, myös erilaisia median tekstejä. Opetus ohjaa oppilasta hankkimaan yleissivistävää tietoa kirjallisuudesta ja innostaa häntä tutkimaan kieltä.

TAVOITTEET

Oppilaan vuorovaikutustaidot karttuvat

Oppilas

- *kehittää viestintävalmiuttaan ja tilannetajuun*
- *harjaantuu toimimaan puhujana, lukijana ja kirjoittajana tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen erilaisissa viestintäympäristöissä koulussa ja sen ulkopuolella*
- *pyrkii suojelemaan vuorovaikutukselle myönteistä ilmapiiriä ja tottuu siihen, että on erilaisia näkemyksiä ja tapoja osallistua vuorovaikutukseen.*

Oppilaan taito tulkita ja hyödyntää erilaisia tekstejä kehittyy

Oppilas

- *harjaantuu aktiiviseksi ja kriittiseksi lukijaksi ja kuulijaksi; hänen tulkitsevat ja arvioivat luku- ja kuuntelutaitonsa kehittyvät*

- *kehittää tekstityyppien ja tekstilajien tuntemustaan ja tottuu ennakoimaan, millaista luku-, kuuntelu- tai tiedonhankintatapaa tekstilaji ja tavoite edellyttävät*
- *tottuu tiedonhankinnan ja -käytön prosessiin ja oppii käyttämään monenlaisia lähteitä.*

Oppilaan taito tuottaa tekstejä ja hyödyntää niitä eri tarkoituksiin kehittyy

Oppilas

- *kehittyy monipuoliseksi ja omaääniseksi tekstien tekijäksi, joka osaa hyödyntää oppimaansa kielitietoa puhuessaan ja kirjoittaessaan*
- *rohkaistuu tuomaan esille ja perustelemaan näkemyksiään sekä kommentoimaan rakentavasti muiden ajatuksia*
- *tottuu suunnittelemaan viestintäänsä ja etenemään tavoitteellisesti puhe- ja kirjoitustehtävissään*
- *oppii ottamaan huomioon tilanteen, viestintävälineen ja vastaanottajan teksteissään.*

Oppilaan suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin syvenee

Oppilas

- *oppii perustietoa omasta äidinkielestään, sen rakenteesta, vaihtelusta ja muuttumisesta*
- *monipuolistaa lukuharrastustaan; hänen kirjallisuudentuntemuksensa syvenee, ja hän oppii tuntemaan Suomen kirjallisuuden vaiheita ja eri maiden klassikkoja*
- *saa lisää kokemuksia teatterin ja elokuvan ilmaisukeinoista*
- *saa käsityksen median ja tekstien mahdollista tuottaa mielikuvia, muokata maailmankuvaa ja ohjata ihmisten valintoja*
- *saa mahdollisuuksia avartaa esteettistä kokemusmaailmaansa; hänen eettinen tietoisuutensa vahvistuu, ja hänen näkemyksensä kulttuureista laajenee*
- *kasvaa suvaitsevaiseksi erilaisia kielenpuhujia kohtaan.*

KESKEISET SISÄLLÖT

Vuorovaikutustaidot

- *perustietoa vuorovaikutuksesta ja tekstien sisällöstä, rakenteesta ja ilmaisutavasta sekä niiden yhteydestä viestinnän tavoitteeseen, välineeseen ja viestintäsuhteeseen*
- *tehtävän mukaista etenemistä ja puheenvuorolajien monipuolistamista erityyppisissä keskusteluissa ja viestintäympäristöissä*
- *puheenvuoron ajoittaminen ja mitoittaminen, kielimuodon valinta, menettely ristiriitatilanteissa ja eriävien näkemysten hyödyntäminen, palautteen antaminen ja vastaanottaminen*
- *viestintärohkeuden ja –varmuuden kehittämistä: omien näkemysten esittämisen ja puolustamisen sekä ilmaisutapojen harjoittelua*
- *omien luku-, viestintä- ja mediankäyttötottumusten sekä -taitojen arviointia*

Tekstinymmärtäminen

- *ymmärtävän ja arvioivan kuuntelun harjoittelua*
- *silmäilevän, etsivän sekä sana- ja asiatarkan ja päättelevän lukutavan valinta, lukuprosessin hallinnan varmentamista*
- *siltojen rakentamista tekstin ja vastaanottajan välille, lukukokemusten jakamista*
- *kaunokirjallisten tekstien tulkintaa ja tarkastelua elämysten antajina ja näkemysten kehittäjinä*
- *selostavat, kuvailevat, ohjaavat, kertovat, pohtivat ja kantaa ottavat tekstityypit asia- ja kaunokirjallisissa teksteissä*

- *kulttuurissa keskeisiä tekstilajeja ja tekstien tarkastelua rakenteellisina ja merkityksellisinä kokonaisuuksina*
- *tekstien verbaalisten, visuaalisten ja audiitiivisten keinojen tarkastelua tekstien merkityksen rakentajina*
- *tekstin sisällön tiivistämistä, mielipideainesten, tekijän tavoitteiden ja keinojen tunnistamista, erittelyä ja arviointia vaikuttavuuden kannalta, tekstien vertaamista eri näkökulmista*
- *puheeseen, kirjoitukseen ja kuviin kätkeytyneiden näkemysten, arvojen ja asenteiden etsimistä ja arviointia*

Puhe-esitysten ja kirjoitelmien laatiminen

- *omien tekstien ja työskentelyn tavoitteiden määrittelyä ja tekstintekoprosessien vakiinnuttamista*
- *tavallisten jäsentelytapojen harjoittelua, jaksotus-, aloitus- ja päätäntätaidon varmentamista*
- *tekstien suuntaamista eri kohderyhmille ja erilaisiin viestintävälineisiin ja –tilanteisiin*
- *omia elämyksiä ja näkemyksiä kuvaavien ja uusia maailmoja rakentavien fiktioiden tuottamista*
- *yleispuhekielen ja kohteliaan, kuulijan huomioon ottavan ilmaisu- ja viestintätavan opettelu*
- *kirjoitetun kielen lause- ja virketajun kehittämistä ja oikeinkirjoituksen vakiinnuttamista*
- *erilajisten tekstien kirjoittamista käsin ja tietotekniikkaa hyödyntäen*
- *ilmaisukeinojen monipuolistamista*

Tiedonhallintataidot

- *tietojen hankintaa erityyppisistä lähteistä: tiedonhankinnan suunnittelua, lähteiden luotettavuuden ja käyttökelpoisuuden arviointia*
- *muistiinpanojen tekemisen ja yksinkertaisten lähdemerkintöjen opettelu, aineistojen valikointia, ryhmittelyä ja rakentamista esitykseksi*

Suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin

- *perustiedot Suomen ja maailman kielitilanteesta ja käsitys kielidemokratiasta sekä äidinkielen merkityksestä*
- *suomen kielen vaihteita ja vaihtelua*
- *suomen kielen äänne-, muoto- ja lauserakenteen ominaisuuksia ja vertailua muihin kieliin*
- *suomen kielen tilanteenmukaisen, sosiaalisen ja maantieteellisen vaihtelun sekä yleiskielen käytön perusteiden pohdintaa*
- *kirjallisen yleissivistyksen pohjan luomista: tietoa keskeisistä teoksista ja niiden kirjoittajista sekä Kalevalasta, kansanperinteestä ja Suomen kirjallisuuden päävaiheista*
- *yhteisten ja valinnaisten kokonaisteosten lukemista, runsaasti myös erilajisten lyhyitten tekstien käsittelyä*
- *kaunokirjallisuuden luokittelu pää- ja joihinkin alalajeihin*
- *tekstien tyylillinen pääjako: romanttisten, realististen ja modernististen tekstien tuntomerkkejä*
- *fiktio rakenteiden erittelyä luokkatasolle sopivia käsitteitä käyttäen*
- *teatteri- ja elokuvakokemusten hankkimista, kokemusten erittelyä ja jakamista*

Sisältöjä

VUOSILUOKKA 6

- vahvistetaan ja syvennetään aikaisemmin opittuja taitoja.
- tutustutaan alustavasti sijamuotoihin.
- mielipiteen ilmaiseminen ja perusteleminen kirjoittaen ja suullisesti, väittely.
- esitelmää, ryhmätöitä, muita projektiluonteisia harjoituksia (integronni lukuaineisiin).
- opiskelutaitojen harjoittelu korostuu (myös integrointia lukuaineisiin)!
- monipuolisia harjoituksia: puhe-esityksiä, kirjoitustehtäviä, ymmärtävää ja päättelevää lukemista, mediaan tutustumista.
- huomioidaan erityisesti nettilehden ja Netlibris –hankkeen mahdollisuudet.

VUOSILUOKKA 7

Ai 1

Kurssilla painotetaan vuorovaikutus-, tiedonhankinta- ja opiskelutaitoja.

- Harjoitellaan ryhmäkeskustelua ja opetellaan keskustelun pelisääntöjä.
- Harjoitellaan rakentavan palautteen antamista.
- Vahvistetaan tiedonhankintataitoja (Internet, kirjasto, media).
- Pidetään esitelmää, jotka voivat integroitua muihin oppiaineisiin, esim. biologiaan, historiaan ja maantietoon.
- Keskitytään ikäkauteen ja kehitystasoon sopivien tietotekstien lukemiseen. Lisäksi omavalmintainen kaunokirjallinen teos.
- Kirjoitetaan asiapohjaisia ja fiktiivisiä kirjoitelmia.
- Kiinnitetään huomiota yleisimpiin jo opetettuihin oikeinkirjoitussopimuksiin ja kirjoitelmien rakentamiseen ja jaksottamiseen sekä selkeään käsialaan ja tekstin aseteluun.

Ai 2

- Vuorovaikutustaidoissa keskitytään kuunteluun ja rakentavan palautteen antamiseen.
- Lukemisen keskipisteessä on kertomus. Harjoitellaan sanatarkkaa ja päättelevää lukemista. Kirjallisuuskäsitteistä esillä erityisesti juoni, aihe kertoja, pää- ja sivuhenkilöt Luetaan vähintään yksi kokonaisteos ja lisäksi kertomuksia, novelleja ym.
- Käydään kirjallisuuspohjaisia keskusteluja, jotka perustuvat oppilaiden omiin elämykset ja tulkintoihin. Keskustelut voidaan käydä myös verkkoympäristössä (Netlibris).
- Kirjoittamisessa harjoitellaan tekstin suunnittelua, rakentamista ja muokkaamista. Tutustutaan kerronnan keinoihin (kerrontaan, kuvaukseen ja dialogiin).
- Oikeakielisyyden asioista esillä suoran esityksen välimerkit, iso ja pieni alkukirjain, yhdys-sanat sekä pilkku pää- ja sivulauseen rajalla.

Ai 3

- Kurssilla keskitytään kaunokirjallisuuden ja median (lehtien, radion, television, elokuvan ja mainosten) tarjoamiin kertomuksiin, niiden sisältöön ja rakenteeseen.
- Tarkasteltavana on faktan ja fiktion erottaminen erityisesti median tarjoamissa kertomuksissa.
- Tuotetaan omia kertomuksia ja tarinoita sekä suullisesti että kirjallisesti. Kirjoitetaan faktasta fiktiota.
- Viestintätaidoissa keskitytään luovaan ilmaisuun esim. improvisaation ja omien näytelmien avulla.
- Kielioppiasiana verbien aikamuodot.

Ai 4

- Kurssilla keskitytään lukuharrastuksen syventämiseen

- Luetaan monenlaista kaunokirjallisuutta, romaanien lisäksi myös näytelmiä ja runoja. Tulokinnan pohjaksi otetaan sanatarkka ja päättelevä lukeminen.
- Kirjoittamisessa pyritään luovaan ilotteluun sekä sanavaraston ja ilmaisukeinojen rikastuttamiseen.
- Tutustutaan elokuvakerronnan keinoihin. Mahdollisesti oman lyhyen elokuvan tuottaminen.

Kielioppiasiana sanaluokat ja sijamuodot.

VUOSILUOKKA 8

Ai 5

- Lukemisessa keskitytään nuortenkirjallisuuteen, varsinkin nuorten omia ongelmia käsittelevään kotimaiseen kirjallisuuteen ja nuorten omiin teksteihin.
- Laajennetaan kirjallisuuskäsitteiden tuntemusta. Perehdytään erityisesti teeman ja tulkinnaan. Keskustellaan luetun pohjalta, mahdollisesti myös verkossa (Netlibris).
- Kielioppiasiana verbien modukset. Kerrataan ison ja pienen alkukirjaimen sekä yhdyssanojen käyttö.

Ai 6

- Vuorovaikutustaidoissa kiinnitetään huomiota oheisviestintään. Perehdytään kielen vaihteluun erilaisissa viestintätilanteissa ja tavoitteiden mukaiseen sekä sanallisten että sanattomien viestintäkeinojen valintaan. Harjoitellaan rakentavan palautteen antamista.
- Harjoitellaan mielipiteiden ilmaisua ja perustelua. Perehdytään mielipidetekstien argumentointitapoihin ja harjoitellaan niiden käyttöä. Kirjoitetaan mielipidekirjoitus ja vastine. Käydään paneelikeskusteluja ja harjoitellaan väittelyä.
- Kielioppiasioina verbien persoona- ja nominaalimuodot sekä tekstin tiivistäminen nominaalimuotojen avulla. Kerrataan välimerkkien käyttö. Perehdytään rinnasteisten lauseiden ja lauseenjäsenten väliseen pilkkuun sekä kaksoispisteen käyttöön.

Ai 7

- Tutustutaan medioihin ja syvennetään kriittisen lukemisen taitoja.
- Perehdytään mainonnan keinoihin ja tuotetaan omia mainoksia.
- Kirjoittamisessa keskitytään aineistopohjaiseen kirjoittamiseen.
- Kielioppiasiana lauseenjäsenet.
- Kielenhuollonasioista esillä kaksoispiste ja ajatusviiva sekä sanojen lyhentäminen.

VUOSILUOKKA 9

Ai 8

- Pohditaan äidinkielen merkitystä yksilölle ja kansakunnalle.
- Sijoitetaan suomen kieli kielikartalle. Tutustutaan sukukieliin ja –kansoihin.
- Tutustutaan suomen kielen erityispiirteisiin.
- Tarkastellaan nimistöä, sanastoa ja sanaston karttumiskeinoja.
- Perehdytään erilaisiin kielen vaihteluihin kuten puhekieleen, slangiin ja murteisiin.
- Tutustutaan yleisimpiin sivistyssanoihin ja niiden oikeinkirjoitukseen.
- Kirjallisuudessa erityisesti esillä nuorten aikuisten kirjallisuus.

Ai 9

- Kurssin pääpaino on suomalaisessa kansanperinteessä, kansanrunoudessa ja Kalevalassa.

- Kirjoittamisessa painotetusti esillä aineistopohjainen kirjoittaminen ja työelämän tekstit kuten raportti ja työhakemus.
- Syvennetään kirjoitelman rakenteen hallintaa.
- Tiedonhankintataidoissa perehdytään erityisesti lähdekritiikkiin ja lähteiden käytön etikettiin.
- Kerrataan kielen rakenteita.

Ai 10

- Tutustutaan Suomen kirjallisuuden vaiheisiin ja keskeisiin kirjailijoihin ja heidän teoksiinsa erilaisin menetelmin.
- Perehdytään kirjallisuuden tutkimuksen keskeisiin käsitteisiin ja käydään kirjallisuusaiheisia keskusteluja.
- Kerrataan ja syvennetään kielenhuoltoon liittyviä asioita.

Päätösarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Oppilaan vuorovaikutustaidot ovat kehittyneet niin, että hän

- *haluaa ja rohkenee ilmaista itseään kirjallisesti ja suullisesti sekä ryhmän jäsenenä että yksin esiintyessään*
- *osoittaa päättelevän ja arvioivan kuuntelemisen taitoa*
- *osaa ottaa ideointi- ja ongelmanratkaisukeskusteluissa sekä muissa ryhmäviestintätilanteissa puheenvuoron ja esittää ehdotuksen, kannanoton, kysymyksen, lisätietoja ja perusteluja*
- *edistää ryhmän pääsyä tavoitteeseen sekä osaa toimia rakentavasti myös silloin, kun asioista ollaan eri mieltä*
- *tuntee keskeisimmät puhutun ja kirjoitetun kielimuodon erot ja ottaa huomioon viestintätilanteen, vastaanottajan ja välineen muun muassa kielimuotoa valitessaan; hän pystyy vaihtamaan nuorison oman puhekielen tarvittaessa yleispuhekieleksi*
- *pystyy havainnoimaan ja arvioimaan äidinkielen taitojaan; hän ottaa vastaan palautetta ja hyödyntää sitä omien taitojensa kehittämiseksi; hän antaa myös rakentavaa palautetta toisille ja työskentelee tavoitteellisesti sekä yksin että ryhmässä.*

Oppilaan taito tulkita ja hyödyntää erilaisia tekstejä on kehittynyt niin, että hän

- *osaa keskustella erilaisten tekstien kanssa: hän osaa kysyä, tiivistää, kommentoida, väittää vastaan, esittää tulkintoja ja arvioita sekä pohtia tekstin yhteyksiä omiin kokemuksiinsa ja ajatuksiinsa*
- *tuntee erilaisten tekstien käyttömahdollisuuksia ja osaa suunnistaa monenlaisessa tekstiympäristössä*
- *lukee tekstejä, myös erilaisia median tekstejä, tarkoituksenmukaista lukutapaa käyttäen*
- *erottaa tavallisia tekstityyppejä tekstikokonaisuuksista*
- *tunnistaa tavallisia kaunokirjallisuuden, median ja arjen tekstilajeja*
- *osaa vertailla tekstejä, löytää sisällön ydinasiat sekä tekijän mielipiteen ja sen perustelut*
- *pystyy tiivistämään fiktiivisen tekstin juonen, laatimaan henkilökuvia sekä seuraamaan henkilöiden ja heidän suhteittensa kehitystä*
- *osaa kuvata runoa ja esittää siitä ajatuksia*
- *tietää, että tekstillä on tekijä ja tarkoitus, jotka vaikuttavat sen sisältöön, muotoon ja ilmaisuun*
- *pystyy tekemään havaintoja ja päätelmiä tekstien visuaalisista ja auditiivisistä keinoista*

- pystyy tekemään havaintoja kielen keinoista ja huomaa esimerkiksi sananvalintojen, käydetyn kuvakielen, lausemuotojen sekä tyyliarvoltaan erilaisten ilmausten yhteyksiä tekstin tarkoitukseen ja sävyyn
- pystyy käyttämään opettuja kielitiedon ja tekstitiedon käsitteitä tekstejä havainnoidessaan sekä kirjallisuustietoa fiktiivisiä tekstejä käsitellessään.

Oppilaan taito tuottaa tekstejä ja hyödyntää niitä eri tarkoituksiin on kehittynyt niin, että hän

- osaa käyttää kirjastoa, tietoverkkoja, tieto- ja kaunokirjallisia teoksia sekä suullisesti välitettyä tietoa tiedonhankinnassaan; hän osaa valita lähteensä ja myös ilmoittaa ne
- tuntee puhe-esityksen ja kirjoitelman laatimisen prosessin ja soveltaa tietoaan tekstejä tuottaessaan
- kokoaa esitykseensä riittävästi aineksia, jäsentelee niitä sekä tuo asiasta esille olennaisen; hänen tekstinsä ajatuskulkua on helppo seurata
- pystyy laatimaan suullisia ja kirjoitettuja tekstejä eri tarkoituksiin, muun muassa kuvauksia, kertomuksia, määritelmiä, tiivistelmiä, selostuksia, kirjeitä, hakemuksia, yleisönosastokirjoituksia ja muita kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä
- pystyy tuottamaan tekstinsä sekä käsin että tekstinkäsittelyohjelmalla ja muutenkin hyödyntämään työskentelyssään tietotekniikkaa ja viestintävälineitä
- osaa hyödyntää kielitietoaan tekstien tuottamisessa ja tehdä tyylillisiä, sanastollisia ja rakenteellisia valintoja; hän osaa säädellä virkkeiden rakennetta ja pituutta sekä tarpeen mukaan tiivistää tekstiään
- soveltaa teksteihinsä tietoaan puhutun ja kirjoitetun kielen eroista, kohteliaisuuskeinoista ja oikeinkirjoituskäytännöistä.

Oppilaan suhde kieleen, kirjallisuuteen ja kulttuuriin on kehittynyt niin, että hän

- on saavuttanut lukutaidon, joka riittää myös kokonaisten kirjojen lukemiseen
- löytää itseään kiinnostavaa tieto- ja kaunokirjallisuutta sekä muita tekstejä ja osaa perustella valintojaan
- on lukenut sekä kotimaisesta että ulkomaisesta kaunokirjallisuudesta runoja, satuja, tarinoita, novelleja, esimerkkejä näytelmäteksteistä ja sarjakuvia sekä tuntee Kalevalan runoja ja muutakin kansanperinnettä; kokonaisteoksia hän on lukenut ainakin yhteisesti sovitun määrän
- tuntee kirjallisuuden pääläjit, tekstien tyylillisen pääjaon sekä joitakin kirjallisuuden klassikkoja, jotka edustavat eri aikakausia
- pystyy jakamaan luku- ja katselukokemuksensa muiden kanssa
- osaa puhua kielen äänne-, muoto- ja lauserakenteesta sekä sanastosta; hänellä on tietoa sanaluokista ja tärkeimmistä lauseenjäsenistä, hän tuntee suomen kielen keskeisimmät ominaispiirteet ja pystyy vertailemaan suomen kieltä muihin opiskelemiinsä kieliin; hänellä on käsitys kielisukulaisuudesta ja suomen sukukielistä
- tietää, että suomen kieli vaihtelee tilanteen, käyttäjän ja alueen mukaan
- tietää kielen muuttuvan, hänellä on tietoa äidinkielen asemasta muiden kielten joukossa ja monikulttuurisessa kieliyhteisössä; oppilas tuntee Suomen kielitilanteen, hänellä on perustietoa Suomessa puhuttavista kielistä.

VIERAAT KIELET

Peruskoulun oppilaat opiskelevat kaikille pakollisena aineena A1-kielenä englantia 3.luokalta lähtien ja B1-kielenä ruotsia 7.luokalta alkaen. Valinnaisena B2-kielenä opiskellaan saksaa 8.luokalta lähtien.

Eheyttäminen ja aihekokonaisuudet kielten opetuksessa

1. Ihmisenä kasvaminen

Kielenopiskelu vaatii pitkäjänteisyyttä ja kasvattaa täten oppilasta suunnitelmalliseen sekä päämäärätietoiseen toimintaan. Opiskelu antaa aineksia oppilaan laajemmalle maailmankatsomukselle ja sosiaalisuudelle sekä rohkeutta ja kykyä tulla toimeen vieraan kulttuurin edustajien kanssa

2. Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

Aihekokonaisuutta toteutetaan kielenopiskelussa kaikilla vuosiluokilla. Opiskelussa perehdytään sekä omaan että vieraisiin kansoihin ja niiden kulttuuriin. Opiskelussa kehitetään valmiuksia kulttuurien väliseen vuorovaikutukseen sekä kansainvälisyyteen. Oppilas harjaantuu käyttämään kielitaitoaan ja samalla hän kasvaa ymmärtämään ja kunnioittamaan eri kulttuureja.

3. Viestintä ja mediataito

Vieraan kielen hallinta on nykyisten viestintä- ja mediataitojen perusvaatimus. Oppilasta kannustetaan ja ohjataan itsenäiseen, vieraalla kielellä tapahtuvaan tiedonhankintaan eri viestimien, muun muassa internetin kautta. Taitoja harjoitellaan myös opetuksen kannalta tärkeillä pari- ja ryhmätyöstrategioilla.

4. Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys

Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys aihekokonaisuutena toteutuu parhaiten ylempien vuosiluokkien opetuksessa. Tällöin käsitellään eri kulttuurien yhteiskuntarakenteita ja päätöksentekoa. Asiaa sivutaan myös käsiteltäessä eri ammatteja ja ammattikuntia.

5. Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

Tavoitteena on saada oppilas ymmärtämään mitä kestävä kehitys tarkoittaa ja kuinka sitä toteutetaan sekä yksilö että yhteisötasolla. Oppilaan tulee ymmärtää ympäristön hyvinvoinnin merkitys yksilön hyvinvoinnille. Näitä asioita sivutaan ensisijaisesti ylemmillä vuosiluokilla. Asiaa käsittelevä vieraskielinen perussanasto on yleismaailmallista ja siten tukee oman ja vieraan kulttuurin välistä vuorovaikutusta.

6. Turvallisuus ja liikenne

Kielenopetuksessa sivutaan myös liikennettä.

Opetustilanteissa otetaan esille maa-, vesi- ja ilmaliikenteen lähinnä matkustamiseen liittyviä tapahtumia. Myös matkustamiseen liittyvistä pulmatilanteista selviytyminen vieraassa kulttuuriympäristössä on olennainen osa opetusta.

7. Ihminen ja teknologia

Kielenopetuksessa käytetään runsaasti monenlaista teknologiaa, esimerkiksi äänitteitä, kuvatallenteita, kielistudiota ja atk:ta. Oppilaat ohjataan käyttämään sujuvasti teknisiä apuvälineitä opiskelun osana.

Kielenopiskeluun laadittuja atk-ohjelmia käytetään hyväksi kielten opiskelussa,

varsinkin sanaston ja rakenteiden perusharjoittelussa. Lisäksi ns. nettisanakirjat ovat hyvänä apuna opiskelun edistyessä.

RUOTSI B-KIELENÄ

Vuosiluokat 7–9

Opetuksen tavoitteena on suulliseen vuorovaikutukseen painottuvan ruotsin kielen perustaidon saavuttaminen. Lisäksi opetukseen kuuluu keskeisiä sisältöjä ruotsinkielisestä ja pohjoismaisesta kulttuurista. Opetus edistää oppilaan kielenopiskelutaitoja.

TAVOITTEET

Kieli

Oppilas oppii

- kommunikoidaan ruotsiksi kaikkein tavallisimmissa tilanteissa, joissa puhekuppani voi auttaa
- ymmärtämään arkielämää ja rutiininomaisia tapahtumia käsittelevän tekstin tai puheen keskeisimmän sisällön avulla
- kirjoittamaan vastaavanlaisista asioista lyhyen viestin.

Kulttuuritaidot

Oppilas oppii

- tuntemaan kielialueen keskeisiä kulttuurisisältöjä, kuten henkilöitä, tapahtumia ja paikkoja
- vertailemaan muiden Pohjoismaiden kulttuureita omaansa
- viestimään arkitilanteissa ruotsinkieliselle kulttuurille luontevalla tavalla
- ymmärtämään ja arvostamaan omaa kulttuuriaan sekä muiden Pohjoismaiden kulttuureja.

Oppimaan oppiminen

Oppilas oppii

- käyttämään erilaisia kielen opiskelulle tyypillisiä työtapoja, kuten omien viestien laatimista ja tiedonhankintavälineiden käyttöä
- tarkkailemaan ja korjaamaan tuotostaan sekä korvaamaan kielitaitonsa puutteita käyttämällä erilaisia ymmärtämis- ja viestintästrategioita
- arvioimaan työskentelyään ja kielitaitonsa eri alueita suhteessa annettuihin tavoitteisiin.

KESKEISET SISÄLLÖT

Tilanteet ja aihepiirit

- lähiympäristö ja siihen olennaisesti kuuluvat tutut henkilöt, asiat ja toiminnot, kuten koti, perheenjäsenet ja ystävät
- harrastukset ja vapaa-ajan vietto
- koulu ja oppilastoverit sekä opettajat
- asuminen maalla ja kaupungissa
- ostoksilla käynti ja julkisten palvelujen käyttö
- kotimaa, suomenruotsalaisuus, Pohjoismaat, pohjoismaisuus osana identiteettiä.

Rakenteet

- Verbin taivutus ja aikamuodot
- substantiivin taivutus, adjektiivin taivutus ja vertailu

- tavallisimmat pronominit ja yleisimmät prepositiot
- keskeinen lauseoppi ja sidosrakenteet.

Viestintästrategiat

- Kielitaidon kehitysvaiheeseen sopivat vastaanottamis-, tuottamis- ja vuorovaikutusstrategiat.

Keskeisiä sisältöjä kursseittain

1. KURSSI

Tilanteet ja aihepiirit

- Tervehdykset
- Esittäytyminen ja itsestä kertominen
- Koti ja lähiympäristö
 - sukulaisuussuhteet
- Kaverit ja vapaa-aika
 - harrastukset
- Viikonpäivät ja kuukaudet

Rakenteet

- Persoonapronominit sekä den ja det
- Substantiivit
 - yksikön epämääräinen ja määräinen muoto
- Verbit
 - preesens
 - kieltosanat
- Perusluvut
 - kellonajat
- Kysymyssanoja
- Prepositioita

2. KURSSI

Tilanteet ja aihepiirit

- Mielenpitemen ilmaiseminen
- Asioiminen ja ostosten tekeminen
- Musiikkiharrastus
- Ruoka

Rakenteet

- Apuverbit
- Substantiivit
 - monikon epämääräinen ja määräinen muoto
 - genetiivi
- Adjektiivit
 - perusmuoto, t-muoto, a-muoto
- Omistuspronominit
- Päälauseen sanajärjestys
 - suora ja käänteinen sanajärjestys

VUOSILUOKKA 8

3. KURSSI

Tilanteet ja aihepiirit

8.-luokalla laajennetaan 7.-luokan aihepiirejä, lisäksi uusina aihepiireinä seuraavat:

- Matkustaminen
- Vaatteet
- Ruokaileminen
- Ruumiinjäseniä ja sairauksia

2. Rakenteet

- Pronominit
 - persoonapronominien objektimuodot
 - den här, den där
- Verbit
 - imperfekti
- Adverbit
- Järjestysluvut
 - päiväykset
- Ajanmääreet

4. KURSSI

Tilanteet ja aihepiirit

- Nuorten maailma/nuorisokulttuuri
- Tunteet
- Eriävän mielipiteen ilmaiseminen

2. Rakenteet

- Pronominit
 - någon, ingen, någonting, ingenting
 - man-pronomini subjektina
- Verbit
 - perfekti ja pluskvamperfekti
 - verbi + prepositio
- Adjektiivit
 - vertailu
- Rinnastuskonjunktioita

VUOSILUOKKA 9

5. KURSSI

Aihepiirit

9.-luokalla laajennetaan 7.- ja 8.-luokkien aihepiirejä, lisäksi uusina aihepiireinä:

- Ammatit ja tulevaisuus
- Vastuu ympäristöstä ja kestävä kehitys

Rakenteet

- Sivulauseet
- Imperatiivi
- Konditionaaliin tutustuminen

6. KURSSI

Aihepiirit

- Pohjoismaat

Rakenteet

- Refleksiiviverbit
- Verbin perusmuoto eli infinitiivi
- Prepositioilmauksia

Arviointi

Arvioinnin tulee perustua sekä suulliseen että kirjalliseen kielitaitoon

Päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Kieli

Kielen osaamisen taso 9. luokalla taitotasokuvausasteikon (liite) mukaan:

<i>Kuullun ymmärtäminen</i>	<i>Puhuminen</i>	<i>Tekstin ymmärtäminen</i>	<i>Kirjoittaminen</i>
A2.1	A1.3	A2.1	A1.3

Kulttuuritaidot

Oppilas tuntee oman ja ruotsalaisen kulttuurin keskinäisiä suhteita, eroja ja yhtäläisyyksiä sekä historiallisia juuria.

Oppimaan oppiminen

Oppilas käyttää säännöllisesti kielten opiskelulle tyypillisiä työtapoja. Oppilas on oivaltanut kielen opiskelussa välttämättömän sinnikkään viestinnällisen harjoittelun merkityksen.

A1 -KIELI / ENGLANTI

Englantia opiskellaan Honkajoella kaikille yhteisenä aineena. Englannin kielen opiskelu aloitetaan kolmannella vuosiluokalla. Hyvien opiskelutottumusten omaksuminen englannin kielessä luo pohjaa myöhemmin alkaville kieliopinnoille.

Opetuksen tehtävänä on totuttaa oppilasta käyttämään kielitaitoaan ja kasvattaa hänet ymmärtämään ja kunnioittamaan eri kulttuureja. Näin oppilaalle alkaa kielen opiskelun myötä kehittyä kulttuurien välinen toimintakyky.

Vuosiluokat 3-6

YLEISTÄ

Opetuksen tehtävänä on totuttaa oppilas viestimään vieraalla kielellä hyvin konkreettisissa ja itselleen läheisissä tilanteissa erityisesti suullisesti. Hänen tulee tiedostaa, että kielet ja kulttuurit ovat erilaisia, mutta eivät eriarvoisia. Oppilaalle tulee kehittyä hyviä opiskelutottumuksia. Hänen tulee ymmärtää, että vieraan kielen opiskelu vaatii runsasta, pitkäjänteistä ja vastuullista harjoittelua sekä myönteistä asennetta kielen opiskelua kohtaan.

TAVOITTEET

Kielitaito

Oppilas oppii

- *kertomaan perustietoja itsestään ja lähipiiristään sekä viestimään englanniksi yksinkertaisissa arkipäivän puhetilanteissa tarvittaessa puhekumppanin apuun tukeutuen*
- *ymmärtämään arkielämää ja rutiininomaisia tapahtumia käsittelevän puheen tai tekstin keskeisimmän sisällön tilanneyhteyden tukemana*
- *kirjoittamaan lyhyen viestin kaikkein tutuimmissa, helposti ennakoitavissa arkisiin tarpeisiin ja kokemuksiin liittyvissä tilanteissa.*

Kulttuuritaidot

Oppilas oppii

- *tuntemaan englanninkielistä kulttuuria ja tutustuu alustavasti sen ja suomalaisen kulttuurin yhtäläisyyksiin ja eroihin*
- *viestimään englanninkieltä puhuvien kanssa arkitilanteissa luontevalla ja kohteliaalla tavalla.*

Opiskelustrategiat

Oppilas oppii

- *toimimaan vastuullisesti ja yritteliäästi kielenoppimistilanteessa*
- *käyttämään pari- ja pienryhmätilanteita hyväkseen kielen opiskelussa*
- *käyttämään itsenäisesti oppikirjaa, sanakirjaa ja muita tiedonhankintavälineitä*
- *käyttämään uusia sanoja ja rakenteita omissa tuotoksissaan*
- *päättelemään sanojen ja sanontojen merkityksiä asiayhteyksistä*
- *tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja heikkouksiaan kielenopiskelijana sekä arvioimaan työskentelyään ja kielitaitonsa eri alueita suhteessa tavoitteisiin.*

KESKEISET SISÄLLÖT

Tilanteet ja aihepiirit oman ja englanninkielisen kielialueen näkökulmasta

- *lähiympäristö ja siihen olennaisesti kuuluvat tutut henkilöt, asiat ja toiminnot, kuten koti ja perheenjäsenet*
- *koulu, oppilastoverit sekä opettajat*
- *asuminen maalla ja kaupungissa*
- *ikäkauteen liittyvät vapaa -ajan toiminnot*
- *asioiminen eri tilanteissa*
- *perustietoja omasta ja englanninkielisestä kulttuurista.*

Rakenteet

- *viestinnän kannalta englanninkielelle ominainen keskeinen kielioppi ja lauseenmuodostus.*

Viestintästrategiat

- *kirjoitetun ja puhutun englannin välisen eron ymmärtäminen*
- *puheen ja kirjoitetun tekstin pääasioiden tunnistaminen*
- *rajatun tiedon löytäminen tekstistä ja puheesta*
- *omien viestien suunnittelu*
- *puhekumppanin apuun ja nonverbaaliseen viestintään tukeutuminen suullisessa vuorovaikutuksessa*
- *kirjallisiin apuneuvoihin tukeutuminen tekstin tulkitsemisessä ja tuottamisessa.*

KESKEISET SISÄLLÖT VUOSILUOKITTAIN

VUOSILUOKKA 3

- suullista kautta pidetään opetuksen alussa riittävän pitkästi. Tällöin harjoitellaan mm. kuulun ymmärtämistä ja sanojen tunnistamista
- houkutellaan oppilaita kommunikoimaan englanniksi; pienet parikeskustelut ja haastattelut
- opetellaan foneettiset merkit
- kiinnitetään runsaasti huomiota oikeiden kielenopiskelutaitojen oppimiseen.

Tilanteet ja aihepiirit

Opetellaan

- tervehtimään, esittäytymään
- kertomaan itsestä ja omasta ympäristöstä
- kysymään yksinkertaisia kysymyksiä
- pieniä asiointitilanteita
- kuvailemaan yksinkertaisesti ihmisiä, asioita, esineitä ja toimintaa
- luokkahuone- ja opiskelufraasit
- lukusanat 1-20

Rakenteet

- be, can ja have-verbit sekä keskeisiä verbejä perusmuodossa
- substantiivien s-monikko, tavallisimpia adjektiiveja
- persoona- ja possessiivipronominit yksikössä
- prepositioita; in, on, under ja behind

Opiskelustrategiat

- tavallisimmat vieraan kielen työtavat; esimerkiksi pari- ja pienryhmätyöskentely
- sanaston omaksumisen harjoittelu
- sanojen tunnistaminen niin kirjoitetussa kuin puhutussakin englannissa
- tavallisimmat äänne- ja kirjainmerkit
- vastuullinen suhtautuminen sekä koti- että tuntityöskentelyyn
- hieman itsearviointia

VUOSILUOKKA 4

- kirjoitetun kielen määrä lisääntyy ja sanojen oikeinkirjoitusta harjoitellaan enemmän
- samoin harjoitellaan lisää omien lauseiden kirjoittamista

Tilanteet ja aihepiirit

Opetellaan

- kolmannen luokan tilanteita ja aihepiirejä tarkemmin
- aakkoset
- kellonajat ja viikonpäivät
- koulu
- harrastukset
- maita ja kansoja, hieman englantilaista kulttuuria
- ammatteja
- yksinkertaista asiointia, tien kysymistä ja neuvomista.

Rakenteet

- kolmannella luokalla opitun vahvistaminen
- päälauseiden muodostamista
- kysymysten muodostamista
- persoona- ja possessiivipronominit
- substantiivien monikkoja
- artikkelit a ja an
- lisää prepositioita
- tutustuminen do ja does-apuverbeihin
- lisää lukusanoja
- ´s-genetiivi

Opiskelustrategiat

- pienimuotoista tekstin ja kuullun ymmärtämistä
- reagointia ohjatuissa tilanteissa
- sanaston elaborointia
- enemmän itsearviointia ja pientä omien tavoitteiden asettelua.

VUOSILUOKKA 5

Tilanteet ja aihepiirit

- edellisten vuosien aihepiirien vahvistamisen lisäksi opetellaan
- matkustamiseen liittyvää sanastoa ja fraaseja
- henkilötietojen antamista ja kysymistä
- ohjeiden antamista ja noudattamista
- vapaa-aikaan liittyvää kielenkäyttöä
- kirjeen ja lyhyen viestin kirjoittamista
- kuukaudet
- säätiloja

Rakenteet

- edellisinä vuosina opitun vahvistaminen
- yleispreesens: väite-, kysymys- ja kielteiset lauseet
- There is ja There are - rakenteet alustavasti
- persoonapronominien objektimuodot
- apuverbi must alustavasti
- järjestysluvut
- lisää prepositioita.
- alustava tutustuminen imperfektiin

Opiskelustrategiat

- edellisten lisäksi vapaampaa ja itsenäisempää tuottamista
- syvempää kielen sääntöihin tutustumista ja niiden soveltamista
- itsearviointia ja tavoitteiden asettelua

VUOSILUOKKA 6

Tilanteet ja aihepiirit

- edellisillä luokilla opitun vahvistamisen lisäksi käsitellään
- lomailua ja matkustamista ulkomailla
- opetellaan kertomaan Suomesta englanniksi
- tutustutaan englanninkieliseen kulttuurialueeseen, mm. juhlatapoihin
- kansainvälisyyteen
- luontoon
- uutisiin ja lehtiin

Rakenteet

- edellisinä vuosina opitun vahvistaminen
- imperfekti; väite-, kysymys- ja kielteiset lauseet, säännölliset ja säännöttömät verbit
- yleiskäsitys artikkelien käytöstä
- adjektiivien vertailu
- alustavasti of-genetiivi.

Opiskelustrategiat

- edellisten lisäksi luovien kielenkäyttötilanteiden harjoittelua
- tavoitteellista kielenopiskelua ja itsearviointia
- sanakirjojen sekä muiden lähteiden käyttöä opiskelun tukena
- kielen eri rekistereiden tunnistamista.

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 6. Luokan päättyessä

Kielitaito

Kielen osaamisen taso 6. Luokalla kielitaidon tasojen kuvausasteikon (liite) mukaan:

	Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Tekstin ymmärtäminen	Kirjoittaminen
Englanti	A2.1 Peruskielitaidon alkuvaihe	A1.3 Toimiva alkeiskielitaito	A2.1 Peruskielitaidon alkuvaihe	A1.3 Toimiva alkeiskielitaito

Kulttuuritaidot

Oppilas

- *tuntee oman ja englanninkielisen kulttuurin sisältöjä, yhtäläisyyksiä ja eroja*
- *pystyy vuorovaikutukseen englantia puhuvan henkilön kanssa yksinkertaisissa arkipäivän tilanteissa.*

Opiskelustrategiat

Oppilas

- *käyttää luontevasti joitakin kielen opiskelun ja oppimisen kannalta tehokkaita työtapoja kuten pari- ja pienryhmäkeskustelua sekä oppi- ja sanakirjaa*
- *ymmärtää säännöllisen kotitehtävien tekemisen ja sinnikkään harjoittelun merkityksen ja on tottunut arvioimaan omaa työskentelyään.*

Vuosiluokat 7–9

Opetuksen tehtävänä on, että oppilaan kielitaito laajenee vaativampiin sosiaalisiin tilanteisiin sekä harrastuksien, palveluiden ja julkisen sektorin alueelle. Kirjoitetun kielen osuus opetuksessa kasvaa hiukan. Oppilaan taito toimia kohdekulttuurin edellyttämällä tavalla kasvaa ja hän hankkii lisää kielten opiskelulle ominaisia strategioita.

TAVOITTEET

Kielitaito, muu kuin englanti

Oppilas oppii

- *ymmärtämään kouluikäisen nuoren elämään liittyvää sekä yleistietoa sisältävää selkeää yleiskielistä puhetta ja tekstiä*
- *selviytymään vastaavanlaisia aiheita käsittelevistä keskusteluista*
- *kertomaan vastaavanlaisista asioista suullisesti ja kirjallisesti.*

Kielitaito, englanti

Oppilas oppii

- *ymmärtämään myös laajempaa yleistietoa sisältävää, kuultua tai luettua, selvästi jäsennettyä tekstiä.*

Kulttuuritaidot

Oppilas oppii

- *vertailemaan omaa ja kohdekulttuuria*
- *viestimään ja toimimaan kohdekulttuurissa hyväksyttävällä tavalla tavanomaisissa arkipäivän tilanteissa*
- *tuntemaan oman kulttuurinsa juuria*
- *arvostamaan omaa ja kohdekulttuuria.*

Oppimaan oppiminen

Oppilas oppii

- *käyttämään erilaisia kielen opiskelulle tyypillisiä työtapoja ja opiskelustrategioita, kuten päättelemään merkityksiä asiayhteydestä ja käyttämään hyväksi äidinkielessä oppimaansa*
- *korvaamaan kielitaitonsa puutteita esimerkiksi selittämällä toisin sanoin*
- *hyödyntämään tieto- ja viestintätekniikkaa kieliopinnoissaan*
- *arvioimaan omaa työskentelyään ja kielitaitonsa eri alueita suhteessa annettuihin tavoitteisiin ja tarvittaessa muuttamaan työskentelytapojaan.*

KESKEISET SISÄLLÖT KURSSEITTAIN

1. KURSSI

Tilanteet ja aihepiirit

Luokilla 3–6 esiin tulleen lisäksi

- *Esittäytyminen ja esittely*
- *Kuulumisten kysyminen*
- *Tapaamispaikasta ja –ajasta sopiminen*
- *Uutisten kertominen ja niihin reagoiminen*
- *lähiympäristö*
- *lemmikkieläimet*

- koulunkäynti Englannissa ja Uudessa-Seelannissa
- ystävyys

Rakenteet

- verbin aikamuodot
- have- ja be-verbien käyttö
- adjektiivien vertailu
- tavan adverbit

2. KURSSI

Tilanteet ja aihepiirit

- vapaa-ajan vietto ja harrastukset
 - mieltymyksistä ja harrastuksista keskusteleminen
- rahankäyttö
 - ehdottaminen ja ehdotuksiin reagoiminen
- vaatteet
 - kohteliaisuuksia pukeutumisesta ja niihin reagointi
- ruokailutottumukset
 - tarjoaminen, pyytäminen ja reagointi

Rakenteet

- Verbit
 - be going to- rakenne
 - verbin –ing-muoto
 - kestopreesens ja kestoimperfekti
- futuuri
- indefiniittipronomineja
- sanajärjestys
- liikkuvat määreet
- konditionaali
- imperatiivi

3. KURSSI

Tilanteet ja aihepiirit

- Euroopan nuoret ja kulttuuri
- matkustaminen
 - matkatoimistossa asioiminen
 - tien kysyminen ja neuvominen

Rakenteet

- muodollinen subjekti it ja there
- substantiivit
 - artikkelin (a/an ja the) käyttö
 - yksikkö ja monikko
- relatiivipronominit
- paljoussanat
- genetiivi

4. KURSSI

Tilanteet ja aihepiirit

- Amerikka ja sen osavaltiot
 - amerikanenglannin ja brittienglannin eroja
 - kulttuurieroja
 - amerikkalaisia urheilulajeja
 - kuuluisimmat nähtävyydet
 - amerikkalainen ruokakulttuuri

Rakenteet

- verbimuotoja
- persoonapronominit
 - perusmuodot
 - adjektiiviset omistusmuodot
 - objektimuodot
 - itsenäiset omistusmuodot
- artikkelit maantieteellisissä nimissä
- adjektiivien vertailumuodot
- adverbit ja niiden vertailu

5. KURSSI

Tilanteet ja aihepiirit

- ihmissuhteet ja ystävyys
- kuvasta kertominen
- Suomi ja suomalaiset

Rakenteet

- - modaaliapuverbejä
- - ehtolauseita
- - liitekysymykset

Viestintästrategiat

- Kielitaidon kehitysvaiheeseen sopivat vastaanottamis-, tuottamis- ja vuorovaikutusstrategiat.

6. KURSSI

Tilanteet ja aihepiirit

- ihmissuhteet
- tunne-elämä
- terveys ja hyvinvointi
- kestävä kehitys

Rakenteet

- I konditionaali
- relatiivipronominit
- could, should

7. KURSSI

- Tilanteet ja aihepiirit
- opiskelu
- työ ja elinkeinot
- yhteiskunnan palvelut

Rakenteet

- kerrataan adjektiivien vertailu
- kerrataan adjektiivit ja adverbit
- adverbien vertailu
- kerrataan futuuri ja I konditionaali
- yksikkömuotoiset substantiivit
- II konditionaali

8. KURSSI

Tilanteet ja aihepiirit

- tiedotusvälineet
- viestintä
- mainonta
- arkielämän teknologia
- nuorisokulttuuri
- taide ja viihde

Rakenteet

- kertauksena perusaikamuodot
- paljoussanat
- passiivin preesens
- passiivin imperfekti
- IT ja THERE muodollisina subjekteina
- kertauksena indefiniittipronominit

Päätöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Kieli

Kielen osaamisen taso 9. luokalla taitotasokuvausasteikon (liite) mukaan:

	<i>Kuullun ymmärtäminen</i>	<i>Puhuminen</i>	<i>Tekstin ymmärtäminen</i>	<i>Kirjoittaminen</i>
<i>Englanti</i>	<i>B1.1 Toimiva peruskielitaito</i>	<i>A2.2 Kehittyvä peruskielitaito</i>	<i>B1.1 Toimiva Peruskielitaito</i>	<i>A2.2 Kehittyvä peruskielitaito</i>
<i>Muut kielet</i>	<i>A2.2</i>	<i>A2.1</i>	<i>A2.2</i>	<i>A2.1</i>

Kulttuuritaidot

Oppilas tuntee oman ja kohdekulttuurin keskinäisiä suhteita, eroja ja yhtäläisyyksiä sekä historiallisia juuria.

Oppimaan oppiminen

Oppilas käyttää säännöllisesti kielten opiskelulle tyypillisiä työtapoja. Oppilas on oivaltanut kielen opiskelussa välttämättömän sinnikkään viestinnällisen harjoittelun merkityksen.

MATEMATIIKKA

Matematiikan opetuksen tehtävänä on tarjota mahdollisuuksia matemaattisen ajattelun kehittämiseen ja matemaattisten käsitteiden sekä yleisimmin käytettyjen ratkaisumenetelmien oppimiseen. Opetuksen tulee kehittää oppilaan luovaa ja täsmällistä ajattelua, ja sen tulee ohjata oppilasta löytämään ja muokkaamaan ongelmia sekä etsimään ratkaisuja niihin. Matematiikan merkitys on nähtävä laajasti – se vaikuttaa oppilaan henkiseen kasvamiseen sekä edistää oppilaan tavoitteellista toimintaa ja sosiaalista vuorovaikutusta.

Matematiikan opetuksen on edettävä systemaattisesti, ja sen tulee luoda kestävä pohja matematiikan käsitteiden ja rakenteiden omaksumiselle. Konkreettisuus toimii tärkeänä apuvälineenä yhdistettäessä oppilaan kokemuksia ja ajattelujärjestelmiä matematiikan abstraktiin järjestelmään. Arkipäivän tilanteissa eteen tulevia ongelmia, joita on mahdollista ratkoa matemaattisen ajattelun tai toiminnan avulla, tulee hyödyntää tehokkaasti. Tieto- ja viestintätekniikkaa tulee käyttää oppilaan oppimisprosessin tukemisessa.

Aihekokonaisuudet matematiikan opetuksessa

Ihmisenä kasvaminen

Oppilas suorittaa itsearviointia ja oppii tunnistamaan omaa oppimistyyliään ja kehittämään itseään oppijana. Opiskellessaan matematiikkaa yhdessä toisten kanssa, oppilas harjaantuu erilaisiin yhteistoimintatapoihin, ottamaan toiset huomioon sekä havaitsemaan oikeudet ja velvollisuudet ryhmässä. Oppilas harjaantuu pitkäjänteiseen, tavoitteelliseen opiskeluun, jossa huomataan oman työn merkitys.

Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

Matematiikan kansainvälinen luonne harjaannuttaa oppilasta ymmärtämään sivistyksen ja tietoyhteiskunnan perusteita. Opiskellessaan matematiikkaa oppilas perehtyy matematiikan keskeisten rakenteiden ja sen historian avulla ymmärtämään kulttuurien välisiä yhtäläisyyksiä ja eroja.

Viestintä ja mediataito

Oppilas harjaantuu hankkimaan, vertailemaan ja valikoimaan tietoa, sekä esittämään sitä taulukoiden ja diagrammien muodossa.

Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys

Matematiikan tunneilla ratkotaan soveltuviin tilanteisiin yhteiskuntaelämään ja yrittäjyyteen liittyviä matemaattisia ongelmia.

Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

Matemaattisten tehtävien avulla oppilas perehtyy oman talouden hallintaan, kansantalouden matemaattisiin perusteisiin sekä ekologian laskentaperusteisiin.

Turvallisuus ja liikenne

Opiskellessaan matematiikkaa oppilas oppii ymmärtämään matemaattisten menetelmien ja loogisen päättelyn merkityksen erityisesti turvallisuuden ja terveyden kehittämisen ja tutkimustyössä.

Ihminen ja teknologia

Opiskellessaan matematiikkaa oppilas saa valmiuksia teknologisten apuvälineiden käyttämiseen jokapäiväisessä elämässä. Oppilas ymmärtää matematiikan merkityksen teknologian kehittämisessä.

Vuosiluokat 3–5

Vuosiluokkien 3–5 matematiikan opetuksen ydintehtävinä ovat matemaattisen ajattelun kehittäminen, matemaattisten ajattelumallien oppimisen pohjustaminen, lukukäsitteen ja peruslaskutoimitusten varmentaminen sekä kokemusten hankkiminen matematiikan käsitteiden ja rakenteiden omaksumisen pohjaksi.

TAVOITTEET

Oppilas

- saa onnistumisen kokemuksia matematiikan parissa
- oppii tutkien ja havainnoiden muodostamaan matemaattisia käsitteitä ja käsitejärjestelmiä
- oppii käyttämään matemaattisia käsitteitä
- oppii peruslaskutaitoja ja ratkaisemaan matemaattisia ongelmia
- löytää ilmiöistä yhtäläisyyksiä ja eroja, säännönmukaisuuksia sekä syy-seuraussuhteita
- perustelee toimintaansa ja päätelmiään sekä esittämään ratkaisujaan muille
- oppii esittämään kysymyksiä ja päätelmiä havaintojen pohjalta
- oppii käyttämään sääntöjä ja noudattamaan ohjeita
- oppii työskentelemään keskittyneesti ja pitkäjänteisesti sekä toimimaan ryhmässä.

KESKEISET SISÄLLÖT

Luvut ja laskutoimitukset

- Kymmenjärjestelmä -käsitteen varmentaminen, tutustuminen 60-järjestelmään kellonaikojen avulla
- lukujen luokittelua, järjestämistä
- kertolaskua
- sisältöjako, ositusjako ja jaollisuus
- laskualgoritmeja ja päässä laskua
- murtoluvun käsite, murtolukujen muunnokset
- desimaaliluvun käsite
- murtoluvun, desimaaliluvun ja prosenttien välinen yhteys
- murtolukujen ja desimaalilukujen yhteen- ja vähennyslaskua sekä kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla
- laskutoimitusten tulosten arviointi, tarkistaminen ja pyöristäminen
- sulkeiden käyttö
- negatiivisen kokonaisluvun käsite
- erilaisten vaihtoehtojen lukumäärän tutkiminen.

Algebra

- Lausekkeen käsite
- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksia, suhteita ja riippuvuuksia
- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättämällä.

Geometria

- *Suurennoksia ja pienennöksiä, yhdenmuotoisuus ja mittakaava*
- *peilauksia suoran ja pisteen suhteen, symmetria, yhtenevyys konkreetein välinein*
- *ympyrä ja sen osia*
- *yhdensuuntaiset ja kohtisuorat suorat*
- *kulman mitta ja kulmien luokittelu*
- *erilaisten monikulmioiden tutkiminen ja luokittelu*
- *piiri ja pinta-ala*
- *kuvioiden ja kappaleiden geometrinen ominaisuuksien tutkiminen*
- *mittaamisen periaatteen ymmärtämisen vahvistaminen*
- *mittayksiköiden käyttö, vertailua ja muuntamista*
- *mittaustuloksen arviointia ja mittauksen tarkistaminen.*

Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys

- *Tietojen etsiminen, kerääminen, tallentaminen ja esittäminen*
- *koordinaatisto*
- *yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien lukeminen*
- *keskiarvon käsite ja laskeminen*
- *tietojen luokittelu ja järjestäminen, tyyppiä ja mediaanin käsitteiden pohjustaminen*
- *kokemuksia klassisesta ja tilastollisesta todennäköisyydestä.*

VUOSILUOKKA 3

Luvut ja laskutoimitukset

- *Luonnolliset luvut*
- *kellonajat, digitaali- ja viisarinäyttö*
- *kertotaulut 10:en asti*
- *kertolaskun ja jakolaskun yhteys*
- *laskulausekkeita ja päässäälaskua*
- *laskutoimitusten tulosten arviointi ja tarkistaminen*
- *laskimen käyttöä*

Algebra

- *lauseke, yhtäsuuruus ja tuntematon jäsen*
- *lukujonojen säännönmukaisuuden etsiminen ja kirjoittaminen*
- *yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättämällä, alkeita*

Geometria

- *peilauksia suoran ja pisteen suhteen, symmetria, yhtenevyys konkreetein välinein*
- *yhdensuuntaiset ja kohtisuorat suorat*
- *kappaleiden geometrinen ominaisuuksien tutkiminen*
- *mittaamisen periaatteen vahvistaminen*
- *mittayksiköiden käyttö*
- *pituusmitoissa muuntaminen, mittaustuloksen arviointi ja mittauksen tarkistaminen (mm, cm, m, km)*

Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys

- konkreettisten havaintojen etsiminen, kerääminen, tallentaminen ja esittäminen
- koordinaatiston alkeet
- yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien lukeminen

VUOSILUOKKA 4

Luvut ja laskutoimitukset

- allekkain kertominen myös useampinumeroinen kertoja
- jakolaskut, jakokulma
- positiiviset ja negatiiviset luvut lämpömittarimallilla
- murtoluvun käsite ja muunnokset sekä yhteen- ja vähennyslaskuja
- desimaaliluvun käsite
- laskutoimitusten tulosten arviointi ja tarkistaminen
- laskulausekkeitä ja päässäälaskua

Algebra

- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päätelemällä

Geometria

- kulman mitta sekä kulmien luokittelu
- peilauksia suoran ja pisteen suhteen, symmetria, yhtenevyys konkreetein välinein
- kolmioiden, nelikulmioiden ja monikulmioiden tutkiminen ja luokittelu
- kappaleiden geometrinen ominaisuuksien tutkiminen
- mittaamisen periaatteen vahvistaminen
- pituus- ja painoyksiköiden käyttö, vertailu ja muuntaminen
- mittaustuloksen arviointia ja mittauksen tarkistaminen

Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys

- koordinaatisto
- konkreettisten havaintojen etsiminen, kerääminen, tallentaminen ja esittäminen
- yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien lukeminen

VUOSILUOKKA 5

Luvut ja laskutoimitukset

- laskulausekkeitä ja päässäälaskua
- murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välinen yhteys
- desimaalilukujen yhteen- ja vähennyslaskua sekä kertominen ja jakaminen luonnollisilla luvuilla
- murtolukujen kertominen ja jakaminen luonnollisilla luvuilla
- laskutoimitusten tulosten pyöristäminen
- sulkeiden käyttö
- erilaisten ratkaisuvaihtoehtojen määrän tutkiminen
- laskimen käyttöä

Algebra

- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelämällä
- yksinkertaisten yhtälöiden ratkaiseminen

Geometria

- suurennoksia ja pienennöksiä, yhdenmuotoisuus ja mittakaava
- piiri ja pinta-ala
- ympyrä, säde ja halkaisija
- mittayksiköiden käyttö, vertailu ja muuntaminen
- mittaustuloksen arviointia ja mittauksen tarkistaminen

Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys

- keskiarvo käsite ja laskeminen
- tietojen luokittelu ja järjestäminen, tyyppiä ja mediaanin käsitteiden pohjustaminen
- kokemuksia klassisesta ja tilastollisesta todennäköisyydestä
- tietojen etsiminen, kerääminen, päätelmien tekeminen, tallentaminen ja esittäminen

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 5. Luokan päättyessä

Ajattelun ja työskentelyn taidot

Oppilas

- osoittaa matematiikkaan liittyvien käsitteiden ymmärtämistä käyttämällä niitä ongelman ratkaisussa ja esittämällä niitä monipuolisesti: välineillä, kuvilla, symboleilla, sanoilla, lukujen avulla tai diagrammeilla
- pyrkii tietoisesti kohdistamaan tarkkaavaisuutensa havaintoja tehdessään; hän pystyy kommunikoimaan havainnoistaan ja ajatuksistaan monipuolisesti, toimimalla, puhumalla, kirjoittamalla ja symbolien avulla
- osaa kuvata reaali maailman tilanteita ja ilmiöitä matemaattisesti: vertailulla, luokittelulla, järjestämällä, konstruoimalla ja mallintamalla
- osaa ryhmitellä tai luokitella annetun ja valitsemansa kriteerin perusteella sekä osaa etsiä yhteistä ominaisuutta; hän osaa erottaa laadullisen ja määrällisen ominaisuuden; hän osaa kuvata asia- ja esineryhmiä tehden niistä tosia ja epätosia väitteitä
- osaa esittää matemaattisia ongelmia uudessa muodossa; hän pystyy tulkitsemaan yksinkertaisen tekstin, kuvan tai tapahtuman ja tekemään suunnitelman ongelman ratkaisemiseksi
- osaa noudattaa sääntöjä.

Luvut, laskutoimitukset ja algebra

Oppilas

- ymmärtää kymmenjärjestelmän myös desimaalilukujen osalta ja osaa käyttää sitä varmasti; hän ymmärtää negatiivisen luvun ja murtoluvun käsitteet sekä osaa esittää niitä eri metodeilla
- osaa esittää laskutoimitukset kirjallisesti ja suullisesti ja tietää eri laskutoimitusten väliset yhteydet; hän osaa etukäteen arvioida tuloksen suuruusluokan ja tehtävän ratkaisemisen jälkeen tarkistaa laskun vaiheet sekä arvioida ratkaisun mielekkyyden
- osaa muodostaa ja jatkaa lukujonoja sekä esittää riippuvuuksia.

Geometria

Oppilas

- osaa muodostaa kuvioita annettuja ohjeita noudattaen; hän pystyy havaitsemaan yksinkertaisten geometrinen kuvioiden ominaisuuksia sekä tuntee tasokuvioiden käsitteiden muodostamaa rakennetta
- tunnistaa yhdenmuotoisuuden; oppilas osaa peilata suoran suhteen sekä suurentaa ja pienentää kuvioita annetussa suhteessa; hän tunnistaa suoran suhteen symmetriset kuviot
- ymmärtää mittaamisen periaatteen; hän osaa arvioida mittaushetken suuruuden ja tarkastaa mittauksen tuloksen mielekkyyden sekä ilmoittaa mittaustuloksen sopivalla mittayksiköllä
- osaa laskea suunnikkaiden ja kolmioiden pinta-aloja ja piirejä.

Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys

Oppilas

- osaa kerätä tietoja, järjestää, luokitella ja esittää niitä tilastoina; hän osaa lukea yksinkertaisia taulukoita ja diagrammeja
- osaa selvittää erilaisten tapausten ja vaihtoehtojen lukumäärän sekä osaa päätellä mahdotoman ja varman tapauksen.

Vuosiluokat 6–9

Vuosiluokkien 6–9 matematiikan opetuksen ydintehtävänä on syventää matemaattisten käsitteiden ymmärtämistä ja tarjota riittävät perusvalmiudet. Perusvalmiuksiin kuuluvat arkipäivän matemaattisten ongelmien mallintaminen, matemaattisten ajattelumallien oppiminen sekä muistamisen, keskittymisen ja täsmällisen ilmaisun harjoittelu.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- luottamaan itseensä ja ottamaan vastuun omasta oppimisestaan matematiikassa
- ymmärtämään matemaattisten käsitteiden ja sääntöjen merkityksen sekä näkemään matematiikan ja reaalimaailman välisiä yhteyksiä
- laskutaitoja ja ratkaisemaan matemaattisia ongelmia
- loogista ja luovaa ajattelua
- soveltamaan erilaisia menetelmiä tiedon hankintaan ja käsittelyyn
- ilmaisemaan ajatuksensa yksiselitteisesti ja perustelemaan toimintaansa ja päätelmiään
- esittämään kysymyksiä ja päätelmiä havaintojen perusteella
- näkemään säännönmukaisuuksia
- työskentelemään keskittyneesti ja pitkäjänteisesti sekä toimimaan ryhmässä.

KESKEISET SISÄLLÖT

Ajattelun taidot ja menetelmät

- loogista ajattelua vaativia toimintoja, kuten luokittelua, vertailua, järjestämistä, mittaamista, rakentamista, mallintamista, sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä sekä niiden esittämistä
- vertailussa ja riippuvuuksissa tarvittavien käsitteiden tulkinta ja käyttö
- matemaattisten tekstien tulkinta ja tuottaminen
- todistamisen pohjustaminen: perustellut arvaukset ja kokeilut, systemaattinen yritys-erehdysmenetelmä, vääräksi osoittaminen, suora todistus
- kombinatoristen ongelmien ratkaisemista eri menetelmillä

- ajattelua tukevien piirrosten ja välineiden käyttöä
- matematiikan historiaa

Luvut ja laskutoimitukset

- peruslaskutoimitusten varmentaminen
- luonnolliset luvut, kokonaisluvut, rationaaliluvut, reaalityluvut
- vastaluku, itseisarvo, käänteisluku
- aikalaskut, aikaväli
- alkuluku, luvun jakaminen alkutekijöihin, lukujen jaollisuussääntöjä
- murtolukujen supistaminen ja laventaminen sekä desimaaliluvun esittäminen murtolukuna
- kertominen ja jakaminen desimaaliluvuilla sekä murtoluvuilla
- lausekkeiden sieventäminen
- suhde ja verrannollisuus
- prosenttikäsitteen vahvistaminen, prosenttilasku
- pyöristäminen ja arviointi sekä laskimen käyttö
- potenssi, eksponenttina kokonaisluku
- juuren käsite ja laskutoimituksia neliöjuurella

Algebra

- lauseke ja sen sieventäminen
- potenssilauseke ja sen sieventäminen
- polynomien käsite, polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolasku
- muuttuja-käsite, lausekkeen arvon laskeminen
- yhtälö, epäyhtälö, määrittelyjoukko, ratkaisujoukko
- ensimmäisen asteen yhtälön ratkaiseminen
- vaillinaisen toisen asteen yhtälön ratkaiseminen
- verranto
- yhtälöpari ja sen ratkaiseminen algebrallisesti ja graafisesti
- lukujonojen tutkimista ja muodostamista

Funktiot

- riippuvuuden havaitseminen ja sen esittäminen muuttujien avulla
- funktion käsite
- lukuparin esittäminen koordinaatistossa
- yksinkertaisten funktioiden tulkitseminen ja niiden kuvaajien piirtäminen koordinaatistoon
- funktionkuvaajan tutkimista: funktion nollakohta, suurin ja pienin arvo, kasvaminen ja väheneminen
- lineaarinen funktio
- suoraan ja kääntäen verrannollisuus

Geometria

- kulmien välisiä yhteyksiä
- kolmioihin ja nelikulmioihin liittyviä käsitteitä
- säännölliset monikulmiot
- ympyrä ja siihen liittyviä käsitteitä
- tasokuvioiden piirin ja pinta-alan laskeminen
- kappaleiden nimeäminen ja luokittelu
- kappaleen tilavuuden ja pinta-alan laskeminen

- yhdenmuotoisuus ja yhtenevyys
- geometrista konstruointia
- yhtenevyyskuvauksia: peilaukset, kierto ja siirto tasossa
- Pythagoraan lause
- kolmion ja ympyrän välisiä yhteyksiä
- trigonometriaa ja suorakulmaisen kolmion ratkaiseminen

Todennäköisyys ja tilastot

- todennäköisyyden käsite
- frekvenssi ja suhteellinen frekvenssi
- keskiarvon, tyyppiarvon ja mediaanin määrittäminen
- hajonnan käsite
- diagrammien tulkinta
- tietojen kerääminen, muuntaminen ja esittäminen käyttökelpoisessa muodossa

VUOSILUOKKA 6

Luvut ja laskutoimitukset

- luonnolliset luvut
- murtoluvut, supistaminen ja laventaminen
- laskutoimitukset murtoluvuilla
- lausekkeiden sieventäminen
- käsite prosentti, prosenttiluvut käytännössä
- laskimen käyttöä

Algebra

- yhtälön ja epäyhtälön ratkaisu päättelemällä

Geometria

- yksikön muunnoksia
- suorakulmion, suunnikkaan ja kolmion pinta-alat ja piirit
- suorakulmaisen särmiön tilavuus
- suurennot ja pienennökset
- käsite kulma, kulman piirtäminen, suuruuden arviointi ja mittaaminen
- lukuparin esittäminen koordinaatistossa

Tietojen käsittely, tilastot, todennäköisyys

- diagrammien tulkitseminen
- käsite todennäköisyys
- keskiarvon laskeminen

Vuosiluokat 7-9

Pakolliset kurssit ja niiden jakautuminen eri vuosiluokille:

7.lk kurssit MA 1, MA 2 ja MA 3

8.lk kurssit MA 4, MA 5, MA 6 ja MA 7

9.lk kurssit MA 8, MA 9 ja MA 10

7. luokka

MA 1: Luvut ja laskutoimitukset

Sisältö

Luonnolliset luvut, kokonaisluvut ja rationaaliluvut ja niiden laskutoimitukset. Luvun potenssi, kun eksponenttina on luonnollinen luku.

MA 2: Tasogeometria I

Sisältö

Kulmat ja suorat. Ympyrä ja siihen liittyvät käsitteet. Kolmioihin ja nelikulmioihin liittyviä käsitteitä. Säännölliset monikulmiot. Tasokuvioiden piiri ja pinta-ala. Koordinaatisto. Symmetria suoran ja pisteen suhteen. Siirto ja kierto tasossa. Pituuden ja pinta-alan yksiköt ja niiden muunnoksia.

MA 3: Lukujonot ja yhtälöt

Sisältö

Lukujonot. Aritmeettinen ja geometrinen lukujono. Muuttuja ja lauseke. Yhtälön käsite ja yksinkertaisten yhtälöiden ratkaiseminen. Suoran yhtälö ja suoran piirtäminen yhtälön avulla.

8. luokka

MA 4: Prosenttilaskenta ja potenssioppi

Sisältö

Prosenttilaskenta. Suhde. Potenssioppia. Juuren käsite ja laskutoimituksia neliöjuurella. Reaaliluvut.

MA 5: Polynomilaskenta I

Sisältö

Polynomien käsite. Polynomilausekkeiden yhteen, vähennys- ja kertolasku. Polynomilausekkeiden kertominen ja jakaminen luvulla. Verrannollisuus. Ensimmäisen asteen yhtälön ratkaiseminen.

MA 6: Tasogeometria II

Sisältö

Yhdenmuotoisuus ja yhtenevyys. Kolmion ja ympyrän välisiä yhteyksiä. Pythagoraan lause. Trigonometria ja suorakulmaisen kolmion ratkaiseminen.

MA 7: Todennäköisyys ja tilastot

Sisältö

Todennäköisyyden käsite. Tilastollinen todennäköisyys. Klassinen todennäköisyys. Tilastot. Frekvenssi ja suhteellinen frekvenssi. Keskiarvo, moodi ja mediaani. Hajonnan käsite. Tietojen kerääminen, luokittelu ja esittäminen. Diagrammit ja niiden tulkinta.

9.lk

MA 8: Avaruusgeometria

Sisältö

Monitahokkaat. Nimeäminen ja luokittelu. Kappaleiden pinta-ala ja tilavuus. Kappaleiden piirtäminen. Tilavuuden yksiköt ja niiden muunnokset.

MA 9: Polynomilaskenta II

Sisältö

Polynomilaskennan laajennus: Polynomien yhteen- vähennys- ja kertolasku. Termien summan ja erotuksen tulo. Binomin neliö. Murtolauseke. Yhtälöparin ratkaiseminen algebrallisesti ja graafisesti. Epäyhtälöt. Vaillinainen toisen asteen yhtälö.

MA 10: Funktio-oppi I

Sisältö

Riippuvuuden havaitseminen ja esittäminen muuttujien avulla. Funktion käsite. Lineaarinen funktio. Lineaarisen funktion kuvaaja, arvojoukko, nollakohta, kasvaminen ja väheneminen. Toisen asteen polynomifunktio ja sen kuvaaja. Suoraan ja kääntäen verrannollisuus.

Päätöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Ajattelun taidot ja menetelmät

Oppilas

- huomaa eri tapauksien yhtäläisyydet ja säännönmukaisuudet
- osaa käyttää puheessaan loogisia elementtejä kuten ja, tai, jos niin, ei, on olemassa, ei ole olemassa
- osaa päätellä yksinkertaisten väitelauseiden totuusarvon
- osaa muuntaa yksinkertaisen tekstimuodossa olevan ongelman matemaattiseen esitysmuotoon ja tehdä suunnitelman ongelman ratkaisemiseksi, ratkaista sen ja tarkistaa tuloksen oikeellisuuden
- osaa käyttää luokittelua matemaattisten ongelmien ratkaisuihin
- osaa esittää järjestelmällisesti mahdolliset ratkaisuvaihtoehdot taulukkoa, puu-, polku- tai muuta diagrammia käyttäen.

Luvut ja laskutoimitukset

Oppilas osaa

- arvioida mahdollista tulosta sekä laatia suunnitelman laskun ratkaisemisesta ja hänellä on luotettava peruslaskutaito
- korottaa luvun potenssiin, jonka eksponenttina on luonnollinen luku ja pystyy jakamaan luvun alkutekijöihinsä.
- ratkaista tehtäviä, joissa tarvitaan neliöjuurta
- käyttää verrantoa, prosenttilaskua ja muita laskutoimituksia arkielämässä eteen tulevien ongelmien ratkaisemisessa.

Algebra

Oppilas osaa

- ratkaista ensimmäisen asteen yhtälön
- sieventää yksinkertaisia algebrallisia lausekkeita
- potenssien laskutoimitukset
- muodostaa yksinkertaisesta arkielämään liittyvästä ongelmasta yhtälön ja ratkaista sen algebrallisesti tai pääättelemällä
- käyttää yhtälöparia yksinkertaisten ongelmien ratkaisemiseen
- arvioida tuloksen järjestyttä sekä tarkastaa ratkaisunsa eri vaiheet.

Funktiot

Oppilas

- osaa määrittää pisteen koordinaatit koordinaatistosta
- osaa laatia taulukon lukupareista annetun säännön mukaan
- osaa etsiä lineaarisen funktion nollakohdan
- osaa jatkaa lukujonoa annetun säännön mukaan ja pystyy kertomaan sanallisesti yleisen säännön annetun lukujonon muodostumisesta
- tietää suoran yhtälön kulmakertoimen ja vakion merkityksen; hän osaa määrittää kahden suoran leikkauspisteen piirtämällä.

Geometria

Oppilas osaa

- tunnistaa eri geometriset muodot ja tuntee niiden ominaisuudet
- soveltaa oppimiansa piirin, pinta-alan ja tilavuuden laskutapoja
- käyttää harppia ja viivoitinta yksinkertaisten geometrinen konstruktioiden tekemiseen
- löytää yhdenmuotoisia ja yhteneviä sekä symmetrisiä kuvioita ja pystyy soveltamaan tätä taitoa kolmioiden ja nelikulmioiden ominaisuuksien tutkimisessa
- soveltaa kahden kulman välisiä yhteyksiä yksinkertaisissa tilanteissa
- käyttää Pythagoraan lausetta ja trigonometriaa suorakulmaisen kolmion osien ratkaisemiseen
- suorittaa mittauksia ja niihin liittyviä laskelmia sekä muuntaa tavanomaisimpia mittayksiköitä.

Todennäköisyys ja tilastot

Oppilas osaa

- määrittää mahdollisten tapausten lukumäärän ja järjestää yksinkertaisen empiirisen tutkimuksen todennäköisyydestä; hän ymmärtää todennäköisyyden ja satunnaisuuden merkityksen arkielämän tilanteissa
- lukea erilaisia taulukoita ja diagrammeja ja määrittää annetusta aineistosta frekvenssit, keskiarvon, mediaanin ja tyyppiärvon.

YMPÄRISTÖ- JA LUONNONTIETO

Vuosiluokat 1-4

Yleistä

Ympäristö- ja luonnontieto on biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon tiedonaloista koostuva integroitu aineryhmä, jonka opetukseen sisältyy kestävän kehityksen näkökulma. Opetuksen tavoitteena on, että oppilas oppii tuntemaan ja ymmärtämään luontoa ja rakennettua ympäristöä, itseään ja muita ihmisiä, ihmisten erilaisuutta sekä terveyttä ja sairautta.

Ympäristö- ja luonnontiedon opetus tukeutuu tutkivaan ja ongelmakeskeiseen lähestymistapaan, jossa lähtökohtana ovat oppilaan ympäristöön ja oppilaaseen itseensä liittyvät asiat, ilmiöt ja tapahtumat sekä oppilaan aikaisemmat tiedot, taidot ja kokemukset. Kokemuksellisen ja elämyksellisen opetuksen avulla oppilaalle kehittyy myönteinen ympäristö- ja luontosuhde.

Ympäristö- ja luonnontiedon lähestymistavat ja sisällöt valitaan oppilaiden edellytysten ja kehitystason perusteella sekä siten, että opiskelutilanteissa voidaan työskennellä myös maastossa. Ympäristö- ja luonnontietoon liittyvät käsitteet voidaan jäsentää kokonaisuuksiksi, joissa tarkastellaan oppilasta, ympäröivää maailmaa ja hänen toimintaansa yhteisön jäsenenä. Näiden kokonaisuuksien opiskelu auttaa häntä ymmärtämään omaa ympäristöään sekä ihmisen ja ympäristön välistä vuorovaikutusta.

Tavoitteet

Oppilas oppii

- toimimaan ympäristössään turvallisesti, ja itseään suojellen sekä noudattaa annettuja ohjeita koulussa, lähiympäristössä ja liikenteessä
- tuntemaan oman lähiseudun luontoa ja rakennettua ympäristöä sekä havaitsemaan niissä tapahtuvia muutoksia sekä hahmottamaan kotiseutunsa osana Suomea ja Pohjoismaita
- hankkimaan tietoa luonnosta ja ympäristöstä havainnoimalla, tutkimalla ja erilaisia lähdeaineistoja käyttämällä
- tekemään havaintoja eri aisteja ja yksinkertaisia tutkimusvälineitä käyttäen sekä kuvailemaan, vertailemaan ja luokittelemaan havaintojaan
- tekemään yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita
- lukemaan ja laatimaan yksinkertaisia karttoja sekä käyttämään kartastoa
- esittämään eri tavoin ympäristöön ja sen ilmiöihin liittyvää tietoa
- käyttämään niitä käsitteitä, joiden avulla ympäristöä sekä niihin kuuluvia ilmiöitä ja kohteita kuvataan ja selitetään
- suojelemaan luontoa ja säästämään energiavaroja
- psyykkistä ja fyysistä itsetuntemusta, itsensä ja muiden arvostamista ja sosiaalista osaamista
- terveyteen ja sairauteen sekä terveyden edistämiseen, liittyviä käsitteitä, sanastoa ja toimintatapoja sekä tekemään terveyttä edistäviä valintoja.

Keskeiset sisällöt

Eliöt ja elinympäristöt

- elottoman ja elollisen luonnon peruspiirteet
- erilaisia elinympäristöjä ja eliöiden sopeutuminen niihin
- oman lähiympäristön tavallisimpia kasvi-, sieni- ja eläinlajeja
- luonto eri vuodenaikoina

- kasvien ja eläinten elämänvaiheita
- ruoan alkuperä ja tuottaminen

Oma lähiympäristö, kotiseutu ja maapallo ihmisen elinpaikkana

- oma lähiympäristö
- vuorokauden- ja vuodenaajat
- maaston keskeiset piirteet ja kartta
- kotiseutu ja oma maakunta, niiden luonnonolot ja maisemat sekä rakennettu ympäristö ja ihmisen toiminta
- Suomi, Pohjoismaat ja muut lähialueet sekä maapallo ihmisen elinpaikkana

Ympäristön ilmiöitä

- ääneen ja valoon liittyviä ilmiöitä sekä kuulon ja näön suojeleminen
- lämpöön liittyviä ilmiöitä ja lämmön lähteitä
- yksinkertaisten laitteiden toimintaperiaatteita ja erilaisten rakenteiden lujuuden tutkiminen
- magneettisia ja sähköisiä ilmiöitä

Ympäristön aineita

- arkielämään kuuluvia aineita ja materiaaleja sekä niiden säästävää käyttöä ja kierrätystä
- ilman ominaisuuksia sekä palaminen ja paloturvallisuus
- veden ominaisuuksia ja olomuodon muutokset, veden käyttö ja kiertokulku luonnossa

Ihminen ja terveys

- ihmisen keho sekä kasvun ja kehityksen vaiheet pääpiirteissään
- omasta terveydestä huolehtiminen ja arkipäivän terveystottumukset
- sairastaminen ja tavallisimpia lasten sairauksia, toimiminen hätätilanteissa ja yksinkertaiset ensiaputoimet
- perheen ja ystävyys, tunteiden tunnistamisen ja vuorovaikutuksen merkitys hyvinvoinnille ja mielenterveydelle

Turvallisuus

- kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy, fyysisen koskemattomuuden kunnioittaminen, oman koulun turvallisuus, liikennekäyttäytyminen ja vaaratilanteiden välttäminen, koti- ja vapaa-ajan tapaturmat
- sopimukset ja säännöt, hyvät tavat ja toisten huomioon ottaminen, rahan käyttö ja toisen omaisuuden kunnioittaminen

Keskeiset sisällöt vuosiluokittain

3. luokka

Eliöt ja elinympäristöt

- esim. pihapiiri, tienvarsi ja metsä elinympäristönä:
 - havainnoimista eri vuodenaikoina,
 - esim. lehtipuiden ja ruohokasvien tarkkailua, paikka- ja muuttolintuja
 - tavallisimpia kasvi-, sieni- ja eläinlajeja, esim. niiden tunnistamista ja luokittelemista, elämän vaiheita ja sopeutumista elinympäristöihin, ohjattua kasvien keräämistä
 - Honkajoella keskeistä kuiva kangasmetsä
- selkärangattomien ja selkärankaisten eroavaisuuksia

- eläinten luokittelua ravinnon mukaan
- ravintoketjuja
- hyönteisen muodonvaihdos
- linnun lisääntyminen, kehittyminen ja rakenne
- kasvin rakenne (juuri, varsi, lehti, kukka) ja kasvinosien merkitys
- kasvin lisääntyminen; pölytys

Oma lähiympäristö, kotiseutu ja maapallo ihmisen elinpaikkana

- oman asuinympäristön, luonnonympäristön ja rakennetun ympäristön vertailua
- kartan piirtäminen lähiympäristöstä, esim. oman koulun pihasta tai pururadan maastosta
- karttamerkit ja -värit
- erilaisin karttoihin tutustuminen ja niiden käyttäminen
- ilmansuunnat
- Suomi:
 - oma kotiseutu osana Suomea; Honkajoki, naapurikunnat, Satakunta, Länsi-Suomen lääni, esim. tutkitaan aluetta kartalta, tutustutaan Satakunnan luonnonoloihin ja maisemiin, tutustutaan kotiseudun kulttuuriin ja perinteisiin, vieraillaan Honkajoen kotiseutumuseossa
 - Suomen karttaan tutustuminen
 - Suomen pinnanmuotoja, vesistöjä, maisema-alueita, kasvillisuutta, elinkeinoja ja vähemmistöjä, esim. tutustutaan Honkajoella puutarhoihin, leipomoon, maatalouselinkeinoihin tms. vierailemalla erilaisissa kohteissa
 - Helsinkiin ja johonkin lähialueen suurempaan kaupunkiin tutustuminen, esim. Pori, Tampere tai Seinäjoki

Ympäristön ilmiöitä ja aineita

- yksinkertaisiin laitteisiin tutustumista; havainnointia ja niiden toiminnan selittämistä, esim. ruuvi, kiila, varsi, vipu, pyörä, jousi
- erilaisten rakenteiden lujuuteen tutustumista, esim. kolmio ja putki
- erilaisten arkielämän aineiden tutkimista, niiden säästävää käyttöä ja kierrätystä, esim. selvitetään Honkajoen paperinkeräyspisteet yms., vieraillaan kaatopaikalla, pidetään roskaratsia koulun lähiympäristössä keväällä

Ihminen ja terveys

- koulun ja luokan yhteishenki, kiusaaminen
- erilaisia oppilaita (huonokuuloiset, näkövammaiset yms.), esim. kutsutaan koululle vierailijoita, tutustutaan pistekirjoitukseen ja viittomakieleen
- yksinkertaisia ensiaputoimia

Turvallisuus

- turvallinen liikkuminen liikenteessä jalankulkijana ja pyöräilijänä

4. luokka

Eliöt ja elinympäristöt

- esim. pellot, niityt ja vesi elinympäristönä:
 - havainnoimista eri vuodenaikoina
 - tavallisimpia kasvi-, sieni- ja eläinlajeja, esim. niiden tunnistamista ja luokittelemista, elämän vaiheita ja sopeutumista elinympäristöihin, ohjattua kasvien keräämistä
 - Honkajoella keskeistä tutustuminen Karvianjoen ympäristöön
- viljalajit ja muita viljelyskasveja
- kotieläimiä
- ruoan alkuperä ja tuottaminen

Oma lähiympäristö, kotiseutu ja maapallo ihmisen elinpaikkana

- Pohjois-Eurooppa:
 - karttaan tutustuminen
 - valtioiden ja kaupunkien tarkastelemista, esim. tutustaan Honkajoen ystävyyskaupunkeihin
 - pinnanmuotoja, vesistöjä, kasvillisuutta ja elinkeinoja

Ympäristön ilmiöitä

- ääneen ja valoon liittyviä ilmiöitä, esim. taittuminen, heijastuminen, sateenkaaren synty
- äänen ja valon lähteitä sekä kuulon ja näön suojeleminen
- lämpöilmiöiden tutkiminen, esim. lämpötilan mittaaminen, lämmön siirtyminen, oman koulun lämmittäminen
- magnetismiin ja sähköisiin ilmiöihin tutustuminen, esim. yksinkertaisen virtapiirin rakentaminen

Ympäristön aineita

- ilman ominaisuuksien tutkiminen sekä palaminen ja paloturvallisuus
- veden ominaisuuksien ja olomuotojen tutkiminen
- veden säästävä käyttö kotona ja koulussa
- vesien suojelu, esim. tutustuminen Honkajoen jäteveden puhdistamoon
- veden kiertokulku luonnossa

Ihminen ja terveys

- toimiminen koululaisena, esim. läksyistä ja tavaroista huolehtiminen, pukeutuminen, nukkuminen, terveellinen ruoka
- sairastaminen ja tavallisimmat lasten ja nuorten sairaudet
- yksinkertaisia ensiaputoimia

Turvallisuus

- sopimuksien ja sääntöjen, hyvien tapojen ja toisten huomioonottamisen, rahan käytön ja toisen omaisuuden kunnioittamisen pohtiminen

Aihekokonaisuudet ympäristö- ja luonnontiedossa

1. Ihmisenä kasvaminen

Tutustumalla pääpiirteittäin ihmisen kasvuun ja kehitykseen, kehon osiin ja niiden tehtäviin opitaan ymmärtämään omaa fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kasvua vauvasta koululaiseksi. Omaan kasvuun vaikuttaviin tekijöihin perehdytään mm. opettelemalla huolehtimaan omasta terveydestä ja koululaisen arkipäiväisistä terveystottumuksista, kuten liikunnasta, terveellisestä ruuasta ja nukkumisesta. Esim. pohtimalla perheen ja ystävyyden merkitystä, opettelemalla taitoja koulun ja luokan yhteishengen luomiseen ja kiusaamisen ehkäisemiseen sekä harjoittelemalla yhteistyötä erilaisten oppilaiden kanssa tuetaan yksilöllisyyden ja terveen itsetunnon sekä toisaalta yhteisöllisyyden kehitystä.

2. Kulttuuri-identiteetti

Alkuopetuksessa ja kolmannella luokalla perehdytään erityisesti omaan kotiseutuun, maakuntaan, lääneihin ja koko Suomeen myös tutustumalla niiden kulttuuriin ja perinteisiin. Neljännellä luokalla tutustumista laajennetaan Pohjois-Eurooppaan. Tällä tavalla opitaan tuntemaan ja arvostamaan omaa henkistä ja aineellista kulttuuriperintöä sekä näkemään suomalainen kulttuuri-identiteetti osana eurooppalaista kulttuuria.

3. Viestintä- ja mediataito

Ympäristö- ja luonnontiedossa opetellaan hankkimaan tietoa erilaisia tietolähteitä hyväksi käyttäen. Tavallisimpia ovat esim. erilaiset kirjat, lehdet, internetsivut ja cd-romit, joiden teksteistä, kuvista, kartoista ja taulukoista harjoitellaan etsimään keskeiset asiat. Harjoittelemme myös mediakriittisyyttä esim. pohtimalla voiko jokin teksti tai kuva olla totta. Opittuja asioita harjoitellaan esittämään paitsi puhuen ja kirjoittaen myös esim. erilaisten itse tehtyjen diagrammien ja karttojen avulla.

4. Osallistuva kansalaisuus

Esim. kolmannella luokalla tutustutaan erilaisiin elinkeinoihin niin koko Suomessa kuin omalla kotiseudullakin. Honkajoella voi tehdä vaikka yritysvierailun puutarhalle, maatilalle, leipomoon tms.

5. Vastuu ympäristöstä

Koko ympäristö- ja luonnontiedon opiskelua leimaa kestävän kehityksen näkökulma. Luontoon ja rakennettuun ympäristöön tutustutaan kokemuksellisesti ja elämyksellisesti. Tällä tavalla oppilaalle kehittyy myönteinen ympäristö- ja luontosuhde. Opetuksen lähtökohtana ovat oppilaan ympäristöön ja oppilaaseen itseensä liittyvät asiat, ilmiöt ja tapahtumat. Ihmisen ja ympäristön välistä vuorovaikutusta harjoitellaan ymmärtämään oman asuinalueen ja kotiseudun esimerkkien avulla. Ympäristö- ja luonnontiedon tunneilla opetellaan suojelemaan luontoa ja säästämään energiavaroja. Vastuun kantamiseksi oman ympäristön hyvinvoinnista opetellaan pieniä ja konkreettisia käytännön keinoja (esim. jätteiden lajittelu, roskat roskikseen, palautuspullot kauppaan, koulun ympäristöpäivä), joita jokainen voi tehdä ja saada toimiessaan onnistumisen elämyksiä.

6. Turvallisuus ja liikenne

Liikennesääntöjä ja turvalista liikenteessä liikkumista opetellaan joka luokalla niin jalankulkijan kuin pyöräilijänkin näkökulmasta. Asioita harjoitellaan myös toistuvasti käytännössä koulun arkipäiväisten toimien yhteydessä liikkumalla yhdessä luokan kanssa keskustassa esim. kirjasto-käynneillä tai matkalla liikuntatunneille Honkalaan.

7. Ihminen ja teknologia

Ympäristö- ja luonnontiedossa käytetään tarvittaessa opiskeluvälineinä myös mm. tietokoneita. Oppilaita opastetaan jo alkuopetuksessa käyttämään koneita tiedon etsimiseen ja opitun asian esittämiseen. Esim. kolmannella luokalla tutustutaan yksinkertaisiin laitteisiin ja niiden toimintaperiaatteisiin, kuten ruuviin, kiilaan ja jouseen. Tällä tavalla kehitetään välineiden, laitteiden ja koneiden toimintaperiaatteiden ymmärtämistä ja käyttöä.

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 4. luokan päättyessä

Luonnon tutkimisen taidot

Oppilas

- *osaa tehdä havaintoja eri aisteilla sekä osaa kohdistaa huomionsa havaintojen teon kohteen olennaisiin piirteisiin*
- *osaa kuvailla, vertailla ja luokitella kappaleita ja eliöitä sekä ilmiöitä niiden erilaisten ominaisuuksien perusteella*
- *osaa tehdä ohjatusti yksinkertaisia tutkimuksia, jotka kohdistuvat luontoon, luonnon ilmiöihin ja rakennettuun ympäristöön*
- *osaa käyttää erilaisia tietolähteitä ja vertailla eri tavoin hankkimaansa tietoa*
- *osaa ilmaista luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä hankkimaansa tietoa puhuen, kirjoittaen ja piirtäen.*

Eliöt ja ympäristöt

Oppilas

- *ymmärtää kuinka elollinen ja eloton luonto eroavat toisistaan ja osaa kuvata eri elinympäristöjen kuten pihan, puiston, metsän, niityn ja pellon piirteitä sekä tunnistaa niiden tavallisia eliölajeja; oppilas osaa antaa esimerkkejä selkärangattomista ja selkärangaisista eläimistä*
- *tuntee vuodenaikojen vaihtelun piirteet ja osaa kuvata kuinka eliöt ovat sopeutuneet eri vuodenaikoihin ja erityisesti Suomen talveen*
- *tietää mistä ruoka-aineet ovat peräisin ja missä ruoka tuotetaan*
- *osaa kuvata luonnonympäristön ja rakennetun ympäristön eroja, osoittaa kiinnostusta ja vastuullisuutta niitä kohtaan sekä osaa arvioida ympäristön kauneutta, monimuotoisuutta ja viihtyisyyttä*
- *ymmärtää kartan ilmaisutavan sekä osaa käyttää kartanluvussa apuna ilmansuuntia, karttamerkkien selitystä ja janamittakaavaa ja osaa laatia yksinkertaisen kartan koulun pihasta ja omasta lähiympäristöstään*
- *osaa kuvata kotiseutunsa ja oman maakuntansa luonnonoloja ja ihmisen toimintaa*
- *oppilas osaa hahmottaa Suomea, Pohjoismaita ja muita lähialueita sekä ymmärtää näiden alueiden maisemallisen rikkauden*
- *ymmärtää kotiseutunsa osana Suomea ja Suomen osana Pohjoismaita sekä ymmärtää maapallon ihmisen elinpaikkana.*

Ympäristön aineita ja ilmiöitä

Oppilas

- *osaa käyttää keskeisiä käsitteitä ja hahmottaa käsitteitä kokonaisuuksina*
- *osaa käyttää yksinkertaisia tutkimusvälineitä, kuten kelloa, pituusmittoja, lämpömittaria ja luuppia, sekä käyttää havaintojen teossa myös itse tehtyjä välineitä*

- osaa selittää yksinkertaisten laitteiden, kuten vivun, pyörän, jousen, toimintaa sekä osaa tutkia erilaisten rakenteiden lujuutta
- osaa rakentaa yksinkertaisen virtapiirin pariston, lampun ja johtimien avulla sekä tuntee kodissa käytettäviä sähkölaitteita; hän ymmärtää, että sähkön käyttöön liittyy vaaroja ja osaa käyttää sähkölaitteita turvallisesti
- tuntee erilaisia valon, äänen ja lämmön lähteitä sekä tunnistaa ja osaa tutkia valoon, ääneen ja lämpöön liittyviä ilmiöitä kuten äänen eteneminen, valon eteneminen ja heijastuminen sekä lämmön siirtyminen ja lämmittäminen
- tuntee näön ja kuulon suojeluun sekä palovammojen ehkäisyyn liittyviä toimenpiteitä ja osaa toimia niiden mukaisesti
- osaa tutkia ilman ja veden ominaisuuksia, veden olomuodon muutoksia ja osaa kuvailla veden kiertokulkua luonnossa
- ymmärtää aineen muuttumisen toiseksi aineiksi esimerkiksi kynttilän tai puun palaessa sekä tuntee herkästi syttyviä aineita ja osaa käyttää alkusammutusvälineitä
- tuntee erilaisten aineiden ja materiaalien ominaisuuksia ja käyttötarkoituksia ja tietää, että kotona voi olla vahingollisia aineita, kuten lääkkeitä, pesu- ja puhdistusaineita sekä liuottimia, tupakka- ja alkoholituotteita
- osaa lajitella jätteitä, ei roskaa ympäristöä sekä osaa säästää vettä, sähköä ja lämpöä.

Ihminen ja terveys

Oppilas

- osaa kuvata kasvun ja kehityksen sekä elämänsä eri vaiheita, osaa nimetä ihmisen tärkeimmät ruumiinosat ja keskeisiä elintoimintoja
- tuntee terveyttä edistäviä arkikäytäntöjä ja tottumuksia: vuorokausirytmä, riittävä uni ja lepo, ravinto, säännöllinen ruokaileminen, päivittäinen liikunta, oikeat työskentelyasennot koulussa ja kotona, ryhti, suun terveys, hygienia, pukeutuminen
- osaa perussäännöt ryhmässä toimimisesta ja kohteliaasta käytöksestä; hän osaa tunnistaa ja nimetä erilaisia tunteita ja tietää, että tunteiden ilmaisua voidaan säädellä
- osaa kuvata tavallisimpia lasten sairauksia, niiden oireita ja itsehoitoa; hän tietää lääkkeiden käytön perussääntöjä; hän osaa yksinkertaisia ensiaputaitoja sekä osaa hälyttää ja hakea apua tarvittaessa.

Turvallisuus

Oppilas

- osaa kuvata erilaisia kiusaamisen ja väkivallan tunnuspiirteitä; hän tietää yksilön oikeuden fyysiseen koskemattomuuteen sekä tunnistaa hyväksytyt ja ei-toivotut kosketuksen erot; hän tietää, miten tarvittaessa voi hakea apua itselleen, ja tietää, ketkä auttavat koulussa ja lähiyhteisössä
- tietää ikäkautensa mukaisesti, mikä on luvallista toimintaa ja mikä ei
- tietää ja tunnistaa turvallisuutta uhkaavia vaaratekijöitä lähiympäristössä ja liikuttaessa liikenteessä, vesillä tai jäällä; hän tuntee jalankulkijana ja pyöräilijänä keskeiset liikennesäännöt ja ymmärtää, miksi sovittuja ohjeita ja sääntöjä pitää noudattaa.

BIOLOGIA JA MAANTIETO

Vuosiluokat 5-6

Yleistä

Biologian opetuksessa tutkitaan elämää ja sen ilmiöitä. Tärkeää biologian opetuksessa ovat eliölajien tunnistaminen, eliöiden ja elinympäristöjen vuorovaikutus ja ympäröivän luonnon tunteminen ja arvostus. Opetus perustuu tutkivaan oppimiseen, jota toteutetaan sekä luokkahuoneessa että luonnossa.

Maantiedon opetuksessa tarkastellaan maapalloa ja sen erilaisia alueita. Tärkeää maantiedon opetuksessa ovat luonnon ja ihmisen toiminnan ilmiöt ja niiden vuorovaikutus, luonnonympäristöjen ja kulttuuriympäristöjen rikkaus, maailmankuvan laajentaminen Eurooppaan ja muualle maailmaan sekä kulttuurien välinen suvaitsevaisuus ja kansainvälisyys.

Terveystieto kuuluu osana biologian ja maantiedon opetukseen. Tavoitteena terveystiedossa on auttaa oppilasta ymmärtämään omaa kasvuaan ja kehitystään.

Biologian ja maantiedon opetuksen tulee painottaa vastuullisuutta, luonnon suojelua ja elinympäristöjen vaalimista sekä tukea oppilaan kasvua aktiiviseksi ja kestävän elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi.

Tavoitteet

Oppilas oppii

- *tuntemaan eliölajeja, niiden rakennetta ja elämää sekä eliölajien sopeutumista elinympäristöihinsä*
- *hahmottamaan eliökunnan kokonaisuuden ja luokittelemaan eliöitä*
- *liikkumaan luonnossa sekä havainnoimaan ja tutkimaan luontoa maastossa*
- *ymmärtämään, että ihminen on ravinnontuotannossaan riippuvainen muusta luonnosta*
- *kehittämään ympäristölukutaitoaan, toimimaan ympäristöystävällisesti, huolehtimaan lähiympäristöstään ja suojelemaan luontoa*
- *tietämään perusasiat ihmisen rakenteesta ja elintoiminnoista*
- *arvostamaan kasvua ja kehitystä jokaisen henkilökohtaisena prosessina, tunnistamaan murrosiän tunnuspiirteitä sekä ymmärtämään ihmisen seksuaalisuutta*
- *pohtimaan kasvuun, kehitykseen, ihmisten erilaisuuteen ja sosiaaliseen vuorovaikutukseen liittyviä kysymyksiä*
- *ottamaan vastuuta omista teoistaan sekä ottamaan huomioon toiset ihmiset*
- *laatimaan ja tulkitsemaan karttoja sekä käyttämään tilastoja, diagrammeja, kuvia ja sähköisiä viestimiä maantieteellisen tiedon lähteinä*
- *hahmottamaan maailmankartan ja tuntemaan sen keskeisen nimistön*
- *ymmärtämään ihmisen toiminnan riippuvuutta ympäristön tarjoamista mahdollisuuksista maapallolla*
- *perehtyy Euroopan maantietoon ja maapallon muihin alueisiin sekä oppii arvostamaan ja suhtautumaan myönteisesti vieraisiin maihin, niiden kansoihin ja kulttuureihin.*

Keskeiset sisällöt

Eliöt ja elinympäristöt

- *lähialueiden keskeisen eliölajiston tunnistaminen ja ohjattu kasvien keruu*
- *eliöiden elinympäristöjä, kuten metsä ja suo, ravintoketjut sekä metsien hyötykäyttö*

- kasvien kasvu ja sen kokeellinen tutkiminen sekä eläinten ja kasvien lisääntyminen
- elintarvikkeiden alkuperä ja tuottaminen sekä puutarhan antimet

Ihmisen rakenne, elintoiminnot, kasvu, kehitys ja terveys

- ihmisen kehon rakenne ja keskeiset elintoiminnot, lisääntyminen sekä murrosiän fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset muutokset
- oman kehon arvostus ja suojeleminen, tervettä kasvua ja kehitystä tukevat ja haittaavat tekijät sekä seksuaalisen kehityksen yksilöllinen vaihtelu
- ihmissuhteisiin, huolenpitoon ja tunteiden säätelyyn liittyvät sosiaaliset tekijät, suvaitsevaisuus sekä ikäkauteen liittyvät oikeudet ja vastuu

Luonnon monimuotoisuus

- luonnon monimuotoisuuden merkitys sekä jokamiehen oikeudet ja velvollisuudet

Eurooppa osana maailmaa

- Eurooppa maailman kartalla ja Euroopan karttakuva
- Euroopan ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet sekä ihmisen toiminta

Ihmisten elämän ja elinympäristöjen monimuotoisuus maapallolla

- maailmankartan keskeinen nimistö ja karttataidot
- sademetsät, savannit, arot, aavikot, talvisateiden alueet sekä lauhkean ja kylmän vyöhykkeen alueet ihmisen elinympäristöinä sekä ihmisten monimuotoinen elämä erilaisissa ympäristöissä
- luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutus maapallolla sekä ihmisen toiminnan aiheuttamat muutokset ympäristössä

5. luokka

Eliöt ja elinympäristöt

- elintarvikkeiden alkuperä ja tuottaminen, esim. tutustumiskäynti paikallisella maatilalla
- puutarhan antimet
- eliökunnan kokonaisuuden hahmottamisen ja luokittelun harjoittelua, esim. sukupuumalleja
- kasvien kerääminen ohjatusti
- lähialueiden selkärangattomien ja selkärankaisten tutkimista, eliöstön luokittelua ja tunnistamista

Ihmisen rakenne, elintoiminnot, kasvu, kehitys ja terveys

- ihmisen kehon rakenne
- keskeiset elintoiminnot
- lisääntyminen
- murrosiän fyysisiin, psyykkisiin ja sosiaalisiin muutoksiin perehtyminen
- seksuaalisen kehityksen yksilöllinen vaihtelu, oman kehon arvostaminen ja suojeleminen sekä tervettä kasvua ja kehitystä tukevat ja haittaavat tekijät
- läheisyyden tarve, ihmissuhteisiin ja tunteiden säätelyyn liittyvät sosiaaliset tekijät, ikäkauteen liittyvät oikeudet ja vastuu
- esim. vierailu terveyskeskuksessa

Eurooppa osana maailmaa

- erilaisten karttojen, karttapallon ja muiden maantieteellisten tietolähteiden käyttöä
- sekä tiedon havainnollistamisen harjoittelua
- Eurooppa:
 - vesistöjä, korkeuseroja, valtioita ja pääkaupunkeja
 - ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeitä, väestö, elinkeinoja, eläimistöä

6. luokka

Eliöt ja elinympäristöt

- esim. metsä ja suo elinympäristönä:
 - tavallisimpia kasvi-, sieni- ja eläinlajeja, esim. metsän kasvinsyöjät ja petoeläimet, metsän ravintoketjuja, metsän kenttä- ja pohjakerroksen kasveja, puita ja pensaita, sienten merkitys luonnossa
- metsän hoito, metsän hyötykäyttö
- kasvien kerääminen ohjatusti

Luonnon ja ympäristön suojeleminen

- jokamiehen oikeudet ja velvollisuudet
- ympäristön suojeleminen:
 - ilman suojeleminen, esim. kasvihuoneilmiö
 - vesien suojeleminen, esim. happamoituminen, Itämeren uhat
 - luonnon suojeleminen, esim. luonnon monimuotoisuuden merkitys
 - kansallispuistoja ja luonnonpuistoja, esim. vierailu Huidankeitaan suoalueella tai Kauhaneva-Pohjankankaan kansallispuistossa
 - uhanalaisia eläimiä
 - esim. ympäristöpäivän järjestäminen koulussa

Ihmisen elämä ja elinympäristöjen monimuotoisuus maapallolla

- maailmankartan keskeinen nimistö ja karttataitojen harjoittelua
- sademetsät, savannit, arot, aavikot, talvisateiden alueet sekä lauhkean ja kylmän vyöhykkeen alueet ihmisen elinympäristöinä sekä ihmisen monimuotoinen elämä erilaisissa ympäristöissä, esimerkkialueina mm. Aasia, Afrikka, Australia ja muu Oseania
- luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutus maapallolla sekä ihmisen toiminnan aiheuttamat muutokset ympäristössä

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 6. luokan päättyessä

Luonnon tutkimisen taidot

Oppilas

- osaa liikkua luonnossa sekä havainnoida ja tutkia luontoa
- osaa kuvata tekemiään yksinkertaisia luontoon ja muuhun ympäristöön liittyviä tutkimuksia sekä selostaa niiden tuloksia
- tunnistaa yleisimpiä kasvilajeja ja osaa kerätä lähiympäristön kasveja ohjeiden mukaisesti.

Eliöt ja elinympäristöt

Oppilas

- tuntee eri selkärangkaisryhmät ja tunnistaa lähiympäristön yleisimmät nisäkkäät, linnut ja kalat sekä osaa kertoa esimerkkejä eläinten sopeutumisesta ympäristöönsä

- tietää, että vihreät kasvit valmistavat itse oman ravintonsa yhteyttämisen avulla
- osaa selittää ravintoketjun pääperiaatteet jonkin esimerkin avulla
- ymmärtää ja osaa antaa esimerkkejä siitä, miksi ja miten ihminen on riippuvainen luonnosta ja osaa selvittää peruselintarvikkeiden alkuperän
- osaa antaa esimerkkejä siitä, miten lähiluontoa ja asuinympäristöä voidaan vaalia ja suojella.

Ihmisen rakenne, elintoiminnot, kasvu, kehitys ja terveys

Oppilas

- osaa kuvata perusasioita ihmisen rakenteesta ja elintoiminnoista
- osaa tarkastella omaan kasvuunsa ja kehitykseensä liittyviä muutoksia, osaa selittää murrosiän ja seksuaalisen kehityksen muutoksia tytöillä ja pojilla sekä antaa esimerkkejä niiden yksilöllisestä ilmenemisestä
- osaa antaa esimerkkejä siitä, miten tunteiden ilmaisua voidaan säädellä, ja siitä, miten asioita voidaan tarkastella myös muiden ihmisten näkökulmasta, sekä osaa esimerkein kuvata tunnelmaisuuksiin liittyvää ihmisten erilaisuutta
- tietää ikäkauteensa liittyvät oikeutensa ja vastuunsa.

Karttataidot

Oppilas

- osaa etsiä kartastosta tutkimiaan paikkoja, käyttää kartanluvussa hyväkseen karttamerkkejä ja mittakaavoja sekä osaa tulkita erilaisia karttoja
- osaa tulkita tilastoja, diagrammeja, kuvia, ja sähköisten viestimien välittämää tietoa sekä osaa kriittisesti arvioida eri tietolähteitä
- osaa itse laatia yksinkertaisia karttoja ja diagrammeja.

Eurooppa osana maailmaa

Oppilas

- tietää pääpiirteissään Euroopan valtiot ja niiden pääkaupungit sekä osaa kuvata luonnonolojen vaihtelua ja ihmisen toimintaa Euroopassa.

Ihmisten elämän ja elinympäristöjen monimuotoisuus maapallolla

Oppilas

- tietää maailmankartan keskeisen nimistön, kuten maanosat, valtameret, suurimmat vuoristot sekä sademetsä- ja aavikkoalueet
- tietää, että maapallolla on erilaisia ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeitä ja osaa kertoa esimerkkejä siitä, miten ilmasto-olot, kuten lämpötila ja sademäärä, vaikuttavat ihmisen toimintaan, erityisesti maatalouteen ja asumiseen eri vyöhykkeillä sekä osaa kuvata ihmisten elämää erilaisissa ympäristöissä
- osaa kertoa esimerkkejä eri alueilta siitä, miten ihmisen toiminta, kuten kaupunkien ja teollisuuden rakentaminen, liikalaiduntaminen ja polttopuun kerääminen ovat aiheuttaneet muutoksia ympäristössä
- osaa tunnistaa oman kulttuurin ja vieraiden kulttuurien piirteitä.

BIOLOGIA

Vuosiluokat 7–9

Biologian opetuksessa tutkitaan elämää, sen ilmiöitä ja edellytyksiä. Opetuksen tulee kehittää oppilaan luonnontuntemusta ja ohjata ymmärtämään luonnon perusilmiöitä. Tavoitteena on, että oppilaat tutustuvat myös evoluutioon, ekologian perusteisiin ja ihmisen rakenteeseen ja elintoiintoihin. Biologian opetuksessa oppilasta ohjataan kiinnittämään huomiota ihmisen ja muun luonnon välisiin vuorovaikutussuhteisiin sekä korostetaan ihmisen vastuuta luonnon monimuotoisuuden suojelussa

Biologian opetuksen tulee perustua tutkivaan oppimiseen ja kehittää oppilaan luonnontieteellistä ajattelua. Opetuksen tavoitteena on antaa oppilaille valmiudet havainnoida ja tutkia luontoa sekä hyödyntää biologisen tiedon haussa myös tietoteknisiä mahdollisuuksia. Opetus järjestetään siten, että oppilaat saavat myönteisiä elämyksiä ja kokemuksia luonnossa opiskelusta, oppilaiden ympäristötietoisuus kehittyy ja halu vaalia elinympäristöjä ja elämän eri muotoja kasvaa.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- *käyttämään biologialle ominaisia käsitteitä sekä tiedonhankinta- ja tutkimusmenetelmiä*
- *kuvaamaan elämän perusilmiöitä*
- *tunnistamaan eliölajeja ja arvostamaan luonnon monimuotoisuutta sekä suhtautumaan myönteisesti sen vaalimiseen*
- *hahmottamaan ekosysteemien rakennetta ja toimintaa*
- *tuntemaan kasvien kasvattamisen ja viljelyn periaatteita sekä kiinnostuu kasvien kasvattamisesta*
- *tuntemaan ihmisen perusrakenteen ja keskeiset elintoinnot sekä ymmärtämään seksuaalisuuden biologisen perustan*
- *tuntemaan perinnöllisyyteen liittyviä keskeisiä käsitteitä*
- *tunnistamaan kotiseudun ympäristömuutoksia, pohtimaan niiden syitä ja esittämään ongelmien ratkaisumahdollisuuksia*
- *ymmärtämään ympäristönsuojelun keskeiset tavoitteet ja luonnonvarojen kestävän käytön periaatteet.*

KESKEISET SISÄLLÖT

Luonto ja ekosysteemit

- *kotiseudun keskeisten kasvi-, eläin- ja sienilajien tunnistaminen sekä ohjattu kasvien kerääminen*
- *ekosysteemi, sen rakenne ja toiminta, metsä- ja vesiekosysteemin ominaispiirteet sekä yhden ekosysteemin omakohtainen tutkiminen*
- *metsänhoitoon ja kasvinviljelyyn tutustuminen*
- *luonnon monimuotoisuus*

Elämä ja evoluutio

- *solun rakenne ja toiminta*
- *eliökunnan synty ja kehitys sekä eliökunnan järjestelmä*
- *ihmisen biologinen ja kulttuurinen evoluutio sekä ihmislajin ominaispiirteet*
- *biotekniikan mahdollisuudet ja niihin liittyvät eettiset kysymykset*

Ihminen

- *ihmisen rakenne ja keskeiset elintoiminnot*
- *ihmisen seksuaalisuus ja lisääntyminen*
- *perimän ja ympäristön merkitys ihmisen ominaisuuksien kehittämisessä*

Yhteinen ympäristö

- *ekologisesti kestävä kehitys sekä ympäristönsuojelun sisältö ja tavoitteet*
- *oman elinympäristön tilan ja ympäristömuutosten tutkiminen, oman lähiympäristön tilaa parantavien toimien tarkastelu sekä oman ympäristökäyttäytymisen pohtiminen*

KESKEISET SISÄLLÖT

Vuosiluokka 7 (1 kurssi)

Vesiekosysteemit

- kotiseudun vesiekosysteemin keskeisten eliöläjien luokittelu ja tunnistaminen sekä ohjattu vesikasvien kerääminen
- vesiekosysteemin rakenne ja toiminta sekä niiden tutkiminen
- ihmisen vaikutus vesiekosysteemeihin

Vuosiluokka 8 (2 kurssia)

Metsän ja suon vesiekosysteemit

- kotiseudun metsä- ja suoekosysteemin keskeisten eliöläjien luokittelu ja tunnistaminen sekä ohjattu kasvien kerääminen
- ekosysteemien rakenne ja toiminta sekä niiden tutkiminen
- ihmisen vaikutus ekosysteemeihin ja yksilön vastuun ymmärtäminen
- metsänhoitoon ja kasvinviljelyyn tutustuminen

Elämä ja evoluutio sekä yhteinen ympäristö

- eliökunnan synty ja kehitys sekä eliökunnan järjestelmä ihmisen biologinen ja kulttuurinen evoluutio ja lajimme ominaispiirteet

Vuosiluokka 9

Ihmisen rakenne ja elintoiminnot (1 kurssi)

- solun rakenteen ja toiminnan tutkiminen
- ihmisen rakenne ja elintoiminnot
- ihmisen lisääntyminen ja seksuaalisuuden biologinen perusta
- perimän ja ympäristön merkitys ominaisuuksien kehittämisessä
- biotekniikan mahdollisuuden ja niihin liittyvät eettiset kysymykset

Päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Biologian tutkimustaidot

Oppilas osaa

- käyttää mikroskooppia näytteitä tutkiessaan
- työskennellä maastossa ja laboratoriossa annettujen ohjeiden mukaan sekä osaa kerätä kasveja ohjeiden mukaisesti
- toteuttaa itsenäisesti pienimuotoisia tutkimuksia.

Luonto ja ekosysteemit

Oppilas osaa

- jaotella eliöitä pääryhmittäin keskeisten tuntomerkkien avulla ja osaa tunnistaa lähiluonnon kasvi-, eläin- ja sienilajeja
- kuvata ekosysteemin perusrakenteen ja toiminnan
- nimetä ja kuvata metsä- ja järvityyppejä
- tehdä pienimuotoisia metsä-, vesi- tai suoekosysteemiin liittyviä tutkimuksia
- selostaa perusasioita metsänhoidosta ja kasvinviljelystä
- kuvata esimerkein luonnon monimuotoisuutta, osaa perustella sen merkitystä ekologisen kestävyyden kannalta sekä tuntee metsien kestävän käytön periaatteet.

Elämä ja evoluutio

Oppilas osaa

- kuvata pääpiirteet kasvi- ja eläinsolun rakenteesta
- selostaa fotosynteesin ja kuvata sen merkityksen eliökunnan kannalta
- kuvata kasvien, eläinten, sienten ja mikrobien lisääntymistä
- selostaa evoluution peruspiirteet ja ihmisen evoluution vaiheet
- jäsentää eliökunnan pääryhmiin ja perustella ryhmittelyn.

Ihminen

Oppilas osaa

- kuvata ihmisen tärkeimpien kudosten, elinten ja elimistöjen rakenteen ja toiminnan pääpiirteet
- selvittää seksuaalisuuden erilaisia ilmenemismuotoja
- selostaa pääpiirteissään sukupuolisolujen synnyn, yhdyntän, hedelmöityksen, raskauden kulun ja synnytyksen
- käyttää periytymiseen liittyviä keskeisiä käsitteitä.

Yhteinen ympäristö

Oppilas osaa

- kuvata ekologisesti kestävää kehitystä sekä luonnon monimuotoisuuden säilymisen ja ympäristösuojelun merkitystä
- tehdä pienimuotoisia tutkimuksia oman elinympäristönsä tilasta
- kertoa esimerkkejä kotiseutunsa luonnonympäristön muuttumisesta ja osaa antaa esimerkkejä siitä, millä tavalla voi itse toimia kestävän kehityksen tavoitteiden mukaisesti.

MAANTIETO

Vuosiluokat 7–9

Maantiedon opetuksessa tutkitaan maapalloa ja sen erilaisia alueita sekä alueellisia ilmiöitä. Opetuksen tulee kehittää oppilaiden maantieteellistä maailmankuvaa ja sen alueellista perustaa. Maantiedon opetuksen tavoitteena on kehittää oppilaan kykyä tarkastella luonnonympäristöä, rakennettua ympäristöä ja sosiaalista ympäristöä sekä ihmisen ja ympäristön välistä vuorovaikutusta paikallistasolta globaalille tasolle saakka. Opetuksen tulee ohjata oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia maailmassa ja arvioimaan niiden vaikutusta luontoon ja ihmisen toimintaan.

Maantiedon opetus järjestetään siten, että oppilaiden kulttuurien tuntemus lisääntyy ja kyky ymmärtää ihmisten elämän ja elinympäristöjen erilaisuutta eri puolilla maailmaa kehittyy. Maantiedon opetuksen tulee toimia siltana luonnontieteellisen ja yhteiskuntatieteellisen ajattelun välillä. Opetuksen tavoitteena on ohjata oppilaita pohtimaan maapallolla esiintyvien luonnontieteellisten, kulttuuristen, sosiaalisten ja taloudellisten ilmiöiden syy- ja seuraussuhteita. Maantiedon opetuksen tulee tukea oppilaiden kasvua aktiiviseksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneiksi kansalaisiksi.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- käyttämään ja tulkitsemaan fyysisiä karttoja ja teemakarttoja sekä käyttämään muita maantieteellisiä tietolähteitä, kuten diagrammeja, tilastoja, ilmakuvia, satelliittikuvia, valokuvia, kirjallisuutta, uutislähteitä sekä sähköisiä viestimiä*
- määrittelemään alueiden sijainnin ja paikkojen väliset etäisyydet*
- ymmärtämään planetaarisuuden vaikutuksia maapallolla*
- ymmärtämään maanpintaa muokkaavien tekijöiden vaikutuksen maisemassa*
- ymmärtämään luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutusta Suomessa, Euroopassa ja muualla maailmassa sekä oppii tietämään syyt, jotka ohjaavat ihmisen toimintojen sijoittumista*
- tunnistamaan eri kulttuurien piirteitä, ja oppii suhtautumaan myönteisesti vieraisiin maihin ja niiden kansoihin sekä erilaisten kulttuurien edustajiin*
- tuntemaan ja arvostamaan Suomen luonnonympäristöä ja rakennettua ympäristöä sekä oppii hahmottamaan oman alueellisen identiteettinsä*
- tietämään, miten Suomessa jokainen kansalainen voi vaikuttaa oman elinympäristönsä suunnitteluun ja kehittymiseen*
- ymmärtämään ja kriittisesti arvioimaan uutistietoa esimerkiksi maailmanlaajuisista ympäristö- ja kehityskysymyksistä sekä oppii toimimaan itse kestäväen kehityksen mukaisesti.*

KESKEISET SISÄLLÖT

Maa – ihmisen kotiplaneetta

- maailman luonnonmaantieteellisen ja kulttuurimaantieteellisen karttakuvan hahmottamien sekä maailman alueellinen jäsentäminen*
- maapallon sisäiset ja ulkoiset tapahtumat*
- Aasia, Afrikka, Pohjois- ja Etelä-Amerikka, Australia ja Eurooppa: kahden tai useamman maanosan luonnonolojen, ihmistoiminnan ja kulttuuristen piirteiden vertailu*

Eurooppa

- *Euroopan karttakuvan, luonnonolojen, maiseman ja ihmisen toiminnan peruspiirteet sekä niiden vuorovaikutus Euroopan eri alueilla*
- *Euroopan maantieteellinen tarkastelu osana maailmaa ja Euroopan tulevaisuus*

Suomi maailmassa

- *Suomen karttakuva ja maisema*
- *luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutus Suomen eri alueilla sekä rakennettu ympäristö ja perinnemaisemat*
- *Suomen väestö ja sen vähemmistökulttuurit*
- *vaikuttamismahdollisuudet oman ympäristön suunnittelussa ja kehittämisessä*
- *Suomi osana maailmaa*
- *oman lähiympäristön tai kotikunnan pienimuotoinen tutkiminen: luonnonympäristö, rakennettu ympäristö ja sosiaalinen ympäristö*

Maailman jäsentäminen

Oppilas osaa

- *hahmottaa ja jäsentää maailmaa sekä tunnistaa eri maanosien luonnon- ja kulttuurimaan-tieteelliset peruspiirteet*
- *soveltaa oppimaansa maantieteellistä tietoa eri lähteistä saamiensa ajankohtaisten uutistieto-
jen analysointiin ja osaa sijoittaa uutisten tapahtumapaikat maailmankartalle.*

Euroopan jäsentäminen

Oppilas osaa

- *kuvata Euroopan eri alueiden luonnonoloja ja ihmisen toimintaa sekä ymmärtää Euroopan
maisemallisen ja kulttuurisen rikkauden*
- *vertailla Eurooppaa muihin maanosiin ja ymmärtää, että Eurooppa on vuorovaikutuksessa
muiden maailman alueiden kanssa.*

Suomen jäsentäminen

Oppilas osaa

- *selostaa, miten Suomen luonnonmaisemat ovat muotoutuneet ja miten luonnonolot ovat
vaikuttaneet ihmisen toimintaan Suomen eri alueilla*
- *kuvata ja analysoida asutuksen ja elinkeinoelämän alueellisia piirteitä ja sijoittumista Suo-
messä*
- *analysoida Suomen rakennetun ympäristön piirteitä ja tuntee, mitä ovat arvokkaat kulttuuri-
ja perinnemaisemat*
- *osaa selostaa, miten jokainen kansalainen voi vaikuttaa Suomessa oman elinympäristönsä
suunnitteluun ja kehittämiseen*
- *suunnitella ja toteuttaa pieniä kotiseutunsa luonnonympäristöön ja rakennettuun ympäris-
töön liittyviä tutkimuksia*
- *tunnistaa oman kulttuurin piirteitä sekä tuntee Suomen ja lähialueiden vähemmistökulttuurit*
- *kuvata sitä, miten Suomi on vuorovaikutuksessa omien lähialueidensa sekä Euroopan ja
koko maailman kanssa.*

Yhteinen ympäristö

Oppilas osaa

- *selostaa lyhyesti, mitä ovat keskeiset maailmanlaajuiset ympäristö- ja kehitysongelmat, kuten kasvihuoneilmion voimistuminen, otsonikato, aavikoituminen, elinympäristöjen saastuminen, väestönkasvu sekä köyhyys- ja nälkäongelma*
- *kuvata Itämeren alueen ympäristöongelmia ja niiden syitä sekä osaa esittää keinoja parantaa Itämeren alueen ympäristön tilaa*
- *kuvata, mitkä ovat hänen omat vaikutusmahdollisuutensa ympäristön tilan parantamiseksi ja tietää keinoja, joiden avulla keskeisiä maailmanlaajuisia ympäristö- ja kehityskysymyksiä voidaan ratkaista.*

KESKEISET SISÄLLÖT

Vuosiluokka 7 (1 kurssi)

Maa – ihmisen kotiplaneetta

- maailman luonnonmaantieteellisen ja kulttuurimaantieteellisen karttakuvan hahmottaminen
- maailman alueellinen jäsentäminen
- maapallon sisäiset ja ulkoiset tapahtumat
- Aasia, Afrikka, Pohjois-Amerikka, Väli- ja Etelä-Amerikka sekä Australia: kahden tai useamman alueen luonnonolojen, ihmisen toiminnan ja kulttuuristen piirteiden tarkastelu ja vertailu

Vuosiluokka 8 (1kurssi)

Eurooppa

- maapallon planetaarisuus ja sen vaikutukset
- Euroopan karttakuva, luonnonolot, maisemat ja ihmisen toiminta sekä niiden välinen vuorovaikutus Euroopan eri alueilla
- Eurooppa osana maailmaa ja maanosan tulevaisuus

Vuosiluokka 9 (1kurssi)

Suomi maailmassa

- Suomi osana maailmaa
- Suomen karttakuva, maisema, luonnon ja ihmisen välinen vuorovaikutus
- vähemmistökulttuurit
- vaikuttamismahdollisuuden oman ympäristön suunnittelussa ja kehittämisessä
- eri ympäristöihin perehtyminen lähialueilla sekä eri osissa Suomea

Vuosiluokkien 7-9 kokoava teema

Yhteinen ympäristö

- ympäristö- ja kehityskysymykset paikallisesti ja maailmanlaajuisesti sekä niiden ratkaisumahdollisuudet
 - 7.luokalla väestönkasvu ja köyhyys- ja nälkäongelma, aavikoituminen
 - 8.luokalla elinympäristöjen saastuminen Euroopan näkökulmasta
 - 9.luokalla ilmasto—olosuhteiden historia, ilmaston lämpeneminen, otsonikato sekä elinympäristöjen saastuminen paikallisesta näkökulmasta. Itämeren ympäristöongelmia, niiden syitä sekä keinoja Itämeren tilan parantamiseksi. Kulutuksen merkitys.

- Kaikilla vuosiluokilla (7-9) pohditaan vaikutusmahdollisuuksia ympäristön tilan parantamiseksi sekä keinoja , joilla keskeisiä maailmanlaajuisia ympäristö- ja kehityskysymyksiä voidaan ratkaista.

Ehettäminen ja aihekokonaisuudet biologiassa ja maantiedossa

1. Ihmisenä kasvaminen

Tämä aihekokonaisuus on olennainen osa kaikkea koulutyöskentelyä. Tavoitteenamme on kasvattaa yhteistyökykyisiä, toiset huomioonottavia ja velvollisuuksistaan huolehtivia aktiivisia kansalaisia (osana jokaista kurssia ja toteutuu ryhmä- ja paritöiden ja yksilötyöskentelyn kautta). Etenkin 5. ja 9. biologian asiassällöissä käsitellään fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen kasvuun vaikuttavia tekijöitä, tunteiden tunnistamista ja käsittelyä.

2. Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

Tätä aihekokonaisuutta toteutetaan kaikilla maantiedonkursseilla, joilla perehdytään sekä omaan että vieraisiin kansoihin ja kulttuureihin. Tavoitteena on kasvattaa suvaitsevaisia oppilaita, jotka pitävät erilaisuutta rikkautena. Biologiassa on keskeistä oppilaan kasvattaminen maapallon luontoa arvostavaksi kansalaiseksi.

3. Viestintä ja mediataito

Oppiaineissamme käytetään monipuolista lähdemateriaalia, samalla oppilasta opetetaan kriittiseen suhtautumiseen eri tietolähteistä löytäänsä tietoon. Oppilasta kannustetaan itsenäiseen tiedonhankintaan ja opetetaan ymmärtämään asioiden syitä ja seurauksia. Etenkin maantiedossa tutustutaan , tuotetaan ja tulkitaan erilaisia graafisia esityksiä.

4. Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys

Tähän tavoitteeseen pyritään ohjaamalla oppilaita löytämään keinoja käytännössä osallistua oman ympäristön suojeluun. Kannustamme oppilaita osallistumaan oppiaineisiin liittyviin yritysten järjestämiin tapahtumiin (esim. Metsävisa).

5. Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

Aihekokonaisuus on oleellinen osa oppiaineidemme sisältöjä. Tavoitteenamme on kasvattaa oppilaita ymmärtämään, mitä on kestävä kehitys ja kuinka sitä voidaan toteuttaa yksilö ja yhteisötasolla. Painotamme myös yksilön vastuuta sekä paikallisella että globaalilla tasolla. Erityisesti yksilön hyvinvointiin liittyvät asiat painottuvat biologian 9 luokan kursseilla. Olennaista on myös ymmärtää ympäristön hyvinvoinnin merkitys yksilön hyvinvointiin.

6. Turvallisuus ja liikenne

Oppilaita ohjataan turvalliseen ja sääntöjen mukaiseen liikkumiseen liikenteessä, luontoretkillä ja maastotunneilla. Ihmisen biologian osuuksissa opetellaan terveyttä ja turvallisuutta edistäviä toimintamalleja.

7. Ihminen ja teknologia

Oppiaineissamme käytämme monenlaista teknologiaa osana opetusta: tietokoneet, mikroskoopit, demokamera jne. Opettaja ohjaa oppilaita käyttämään teknisiä välineitä opiskelun apuna.

Päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Maantieteelliset taidot

Oppilas osaa

- etsiä kartoista ja kartastoista tutkimiaan paikkoja sekä osaa käyttää hyväksi karttamerkkejä ja kartan mittakaavaa
- tulkita fyysisiä kartoja, teemakarttoja, valokuvia ja tilastoja sekä osaa käyttää hyväksi uutislähteitä ja tietoverkoissa olevaa tietoa
- havainnollistaa maantieteellistä tietoa karttojen ja piirrosten avulla
- vertailla eri alueiden ilmastodiagrammeja ja väestöpyramideja sekä laatia itse ilmastodiagrammin tilastotietojen perusteella.

Maailman jäsentäminen

Oppilas osaa

- hahmottaa ja jäsentää maailmaa sekä tunnistaa eri maanosien luonnon- ja kulttuurimaantieteelliset peruspiirteet
- soveltaa oppimaansa maantieteellistä tietoa eri lähteistä saamiensa ajankohtaisten uutistietojen analysointiin ja osaa sijoittaa uutisten tapahtumapaikat maailmankartalle.

Euroopan jäsentäminen

Oppilas osaa

- kuvata Euroopan eri alueiden luonnonoloja ja ihmisen toimintaa sekä ymmärtää Euroopan maisemallisen ja kulttuurisen rikkauden
- vertailla Eurooppaa muihin maanosiin ja ymmärtää, että Eurooppa on vuorovaikutuksessa muiden maailman alueiden kanssa.

Suomen jäsentäminen

Oppilas osaa

- selostaa, miten Suomen luonnonmaisemat ovat muotoutuneet ja miten luonnonolot ovat vaikuttaneet ihmisen toimintaan Suomen eri alueilla
- kuvata ja analysoida asutuksen ja elinkeinoelämän alueellisia piirteitä ja sijoittumista Suomessa
- analysoida Suomen rakennetun ympäristön piirteitä ja tuntee, mitä ovat arvokkaat kulttuuri- ja perinnemaisemat
- osaa selostaa, miten jokainen kansalainen voi vaikuttaa Suomessa oman elinympäristönsä suunnitteluun ja kehittymiseen
- suunnitella ja toteuttaa pieniä kotiseutunsa luonnonympäristöön ja rakennettuun ympäristöön liittyviä tutkimuksia
- tunnistaa oman kulttuurin piirteitä sekä tuntee Suomen ja lähialueiden vähemmistökulttuurit
- kuvata sitä, miten Suomi on vuorovaikutuksessa omien lähialueidensa sekä Euroopan ja koko maailman kanssa.

Yhteinen ympäristö

Oppilas osaa

- selostaa lyhyesti, mitä ovat keskeiset maailmanlaajuiset ympäristö- ja kehitysongelmat, kuten kasvihuoneilmiön voimistuminen, otsonikato, aavikoituminen, elinympäristöjen saastuminen, väestönkasvu sekä köyhyys- ja nälkäongelma
- kuvata Itämeren alueen ympäristöongelmia ja niiden syitä sekä osaa esittää keinoja parantaa Itämeren alueen ympäristön tilaa
- kuvata, mitkä ovat hänen omat vaikutusmahdollisuutensa ympäristön tilan parantamiseksi ja tietää keinoja, joiden avulla keskeisiä maailmanlaajuisia ympäristö- ja kehityskysymyksiä voidaan ratkaista.

FYSIIKKA JA KEMIA

Vuosiluokat 5–6

Fysiikan ja kemian opetuksen lähtökohtana ovat oppilaan aikaisemmat tiedot, taidot ja kokemukset sekä ympäristön kappaleista, aineista ja ilmiöistä tehdyt havainnot ja tutkimukset, joista edetään kohti fysiikan ja kemian peruskäsitteitä ja periaatteita. Opiskelun tulee innostaa oppilasta luonnontieteiden opiskeluun, auttaa oppilasta pohtimaan hyvän ja turvallisen ympäristön merkitystä sekä opettaa oppilasta huolehtimaan ympäristöstään ja toimimaan siinä vastuullisesti. Opetukseen integroidaan terveystiedon opetusta, jossa oppilaan toimintaa tarkastellaan turvallisuuden ja terveyden näkökulmasta.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- työskentelemään ja liikkumaan turvallisesti itseään ja ympäristöään suojellen sekä noudattamaan annettuja ohjeita
- tekemään havaintoja ja mittauksia, etsimään tietoa tutkittavasta kohteesta sekä pohtimaan tiedon luotettavuutta
- tekemään johtopäätöksiä havainnoistaan ja mittauksistaan sekä tunnistamaan luonnonilmiöihin ja kappaleiden ominaisuuksiin liittyviä syy-seuraussuhteita
- tekemään yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita, joissa selvitetään ilmiöiden, eliöiden, aineiden ja kappaleiden ominaisuuksia sekä niiden välisiä riippuvuuksia
- käyttämään luonnontieteellisen tiedon kuvailemisessa, vertailemisessa ja luokittelussa fysiikan ja kemian alaan kuuluvia käsitteitä
- ymmärtämään päihde- ja vaikuteaineiden vaarallisuuden.

KESKEISET SISÄLLÖT

Energia ja sähkö

- lämmön, valon ja liikkeen aikaansaaminen sähkön avulla sekä sähköturvallisuus
- erilaisia sähkön ja lämmön tuotantotapoja sekä energiavarat

Luonnon rakenteet

- Maan vetovoima ja kitka sekä voimista aiheutuvia liike- ja tasapainoilmiöitä
- turvallinen liikkuminen ja tapaturmien ehkäiseminen
- Maan ja Kuun liikkeet ja näistä aiheutuvia ilmiöitä sekä Aurinkokunnan rakenne ja tähti-taivas

Aineet ympärillämme

- ilman koostumus ja ilmakehä
- veden ominaisuudet ja sen merkitys liuottimena, luonnonvesien tutkiminen sekä veden puhdistaminen
- maaperästä saatavien aineiden luokittelu sekä aineiden erotusmenetelmiä
- elinympäristöön kuuluvien aineiden ja tuotteiden alkuperä, käyttö ja kierrätys sekä niiden turvallinen käyttö
- vaikuttavat aineet päihteissä ja huumaavissa aineissa ja niiden haitat

Opiskeltavat asiat on jaksoteltu vuosiluokittain, mutta sijoittelu luokille 5 ja 6 on ohjeellinen ja voidaan muuttaa. Kunkin koulun fysiikan ja kemian opiskeluun tarjoutuvia tiloja, oppimateriaaleja ja välineitä sovelletaan mahdollisuuksien mukaan.

Kokeellinen opiskelu vaatii välineistön hankintaa, joka voisi sisältää mm. : magneetteja, rautajauhe, suppilo, lasiastioita, lasipulloja, muovivati, ohut muoviletku, keittoastiat, ilmapalloja, kynttilöitä,

keitin ja kaasupullo, pattereita, sähkökokeisiin yksinkertaisia laitteita, lämpömittari, aineita: mm. suola, jauho, sokeri, väriaineita nesteiden värjäykseen, maaperään liittyviä näytteitä. Voidaan laatia työkortteja, joissa on oppilaalle ohje, ja korttiin liittyy laatikko, jossa on tarvittava välineistö.

VUOSILUOKKA 5

Työskentely

- turvallinen työskentely, ympäristön suojeleminen, ohjeiden noudattaminen
- havaintojen teko ja mittausharjoitukset aisteilla ja mittausvälineillä
- (esim. liike ja lämpötilan muutokset)
 - johtopäätös havainnoista
 - mittaustulos taulukkoon
 - luonnonilmiöiden syy- ja seuraussuhteiden selittäminen
- yksikertaiset kokeet (esim. kiinteän aineen liukeneminen - kokeilut suola ja vesi, lämmin, kylmä vesi)

Energia ja sähkö

Sähkö, sähköturvallisuus

- lämpö
- valo
- liike
- jännitelähteet (paristo, akku)
- oppilas tekee kokeita, joissa sähköä käytetään valon lämmön ja liikkeen aikaansaamiseen

Luonnon rakenteet

Maan vetovoima ja kitka ja voimista aiheutuvia liike- ja tasapainoilmiöitä

- painovoima, kitka ja ilman- ja vedenvastus ja erilaisten liikkeiden tunnistaminen

Turvallinen liikkuminen ja tapaturmien ehkäisy

- liikettä kuvaavien käsitteiden soveltaminen
- tutkitaan, miten voima muuttaa liikettä
- luonnontieteellisen tiedon soveltaminen - kuvataan ja arvioidaan vaaratilanteita liikenteessä

Aineet ympärillämme

Ilma

- Ilman koostumus (havainnollistetaan, että ilma on ainetta: ilmapallovaaka – pallon puhkaisu, kynttilän liekin suunta esim. vetoisassa paikassa, liidokin lennätys, viileä ilmapallolla peitetty pullo kuumaan veteen - lämmin ilma laajenee)
- Ilmakehän kaasujen kemiallisia merkkejä
- Ilmakehän merkitys elämän ylläpitäjänä

Vesi

- Vesi (ominaisuudet)
- Vesi (liuottimena)
- Luonnonvedet
- Veden puhdistaminen

VUOSILUOKKA 6

Työskentely

- harjoitetaan yhä edellisen luokan aikana aloitettua tutkivaa opiskelua
 - käytetään käsitteitä, suureita ja niiden yksiköitä aineiden, kappaleiden ja ilmiöiden ominaisuuksien kuvailussa, vertailussa ja luokittelussa

Energia ja sähkö

Sähkön ja lämmön tuotantotapoja ja maapallon energiavarat

- eri luonnonvarojen avulla tuotetaan sähkö ja lämpö
- uusiutuvat ja uusiutumattomat luonnonvarat

Luonnon rakenteet

- kartta ja kompassi (integrointi myös muihin oppiaineisiin)

Maan ja kuun liikkeet

- näistä aiheutuvia ilmiöitä :
 - vuorokaudenajat
 - vuodenajat
 - kuun vaiheet ja pimennykset
 - integroidaan ympäristö- ja luonnontietoon (vuorovesi-ilmiö, monsuunisateet)

Aurinkokunnan rakenne ja tähtitaivas

- Aurinkokunta
- Havaintoja tähtitaivaasta

Aineet ympärillämme

Aineet

Aineiden luokittelu (maaperästä saatavat)

- maaperän alkuaineiden kemiallisia merkkejä

Aineiden erotusmenetelmä

- harjoitellaan käyttämään erotusmenetelmiä: suodatus, kiteyttäminen (esim. suolan kiteyttäminen), seulominen (esim. jauhot, sokeri)

Elinympäristöön kuuluvien aineiden ja tuotteiden alkuperä, käyttö ja kierrätys sekä niiden turvallinen käyttö

- perusasioita ympäristön aineiden ja tuotteiden turvallisesta käytöstä
- ja niiden elinkaaresta
 - aineiden ja tuotteiden ominaisuuksien tutkiminen (esim. happamuus)
- perustietoa päihde- ja huumausaineista ja niiden haitallisuudesta ja välttämisestä
 - integroidaan ympäristö- ja luonnontietoon (esim. maatala ja viljely)

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 6. Luokan päättyessä

Luonnon tutkimisen taidot

Oppilas

- *osaa työskennellä ja toimia turvallisesti itseään ja ympäristöään suojellen sekä noudattaa annettuja ohjeita*
- *osaa tehdä havaintoja ja mittauksia eri aisteilla ja mittausvälineillä sekä osaa kohdistaa havaintojen teon kohteen olennaisiin piirteisiin, esimerkiksi liikkeeseen tai lämpötilaan ja niiden muutoksiin*

- osaa tehdä johtopäätöksiä havainnoistaan ja mittauksistaan, esittää mittaustuloksiaan esimerkiksi taulukoiden avulla sekä selittää luonnon perusilmiöihin ja kappaleiden ominaisuuksiin liittyviä syy-seuraussuhteita, esimerkiksi mitä suurempi massa kappaleella on, sitä vaikeampi se on saada liikkeelle tai pysäyttää
- osaa tehdä yksinkertaisia kokeita, esimerkiksi tutkia, mitkä tekijät vaikuttavat kiinteän aineen liukenemiseen
- osaa käyttää käsitteitä, suureita ja niiden yksiköitä aineiden, kappaleiden ja ilmiöiden ominaisuuksien kuvailemisessa, vertailemisessa ja luokittelussa
- osaa koota eri lähteistä löytämäänsä tietoa sekä pohtia sen oikeellisuutta aikaisempien tietojensa, tutkimustensa ja muiden kanssa käytyjen keskustelujen perusteella.

Energia ja sähkö

Oppilas

- tuntee eri jännitelähteitä, kuten paristo ja akku sekä osaa tehdä kokeita, joissa sähköä käytetään valon, lämmön ja liikkeen aikaansaamiseen
- tietää, että sähköä ja lämpöä voidaan tuottaa erilaisten luonnonvarojen avulla sekä osaa luokitella luonnonvaroja uusiutuviin ja uusiutumattomiin.

Luonnon rakenteet

Oppilas

- osaa tutkia vuorovaikutuksista aiheutuvia voimia kuten painovoima, kitka sekä ilman- ja vedenvastus sekä tunnistaa erilaisia liikkeitä
- osaa tutkia, miten voima muuttaa liikettä ja soveltaa luonnontieteellistä tietoa liikkumisessa ja liikenteessä
- tunnistaa Maan ja Kuun liikkeistä johtuvia ilmiöitä, kuten vuorokaudenajat, vuodenajat, Kuun vaiheet, pimennykset sekä tuntee Aurinkokunnan rakenteen ja osaa tehdä havaintoja tähtitaivaasta
- osaa kuvata vaaratilanteita liikenteessä ja muussa arkiympäristössä.

Aineet ympärillämme

Oppilas

- tuntee ilman koostumuksen ja osaa ilmakehän kaasujen kemiallisia merkkejä sekä ymmärtää ilmakehän merkityksen elämän ylläpitäjänä
- osaa tutkia erilaisia veden ominaisuuksia sekä tietää, miten vesiä puhdistetaan
- osaa luokitella maaperästä saatavia aineita, tuntee maaperän alkuaineiden kemiallisia merkkejä sekä osaa käyttää erilaisia aineiden erottamismenetelmiä, kuten suodatusta, kiteytystä ja seulomista
- tuntee perusasioita ympäristönsä aineiden ja tuotteiden turvallisesta käytöstä ja elinkaaresta sekä osaa tutkia aineiden ja tuotteiden ominaisuuksia esimerkiksi happamuutta
- tuntee keskeisiä asioita tupakasta, päihteistä ja huumaavista aineista, tietää, miksi ne ovat haitallisia, ja antaa esimerkkejä siitä, miksi niiden käyttö on vaarallista.

FYSIIKKA

Vuosiluokat 7–9

Vuosiluokilla 7–9 fysiikan opetuksen ydintehtävänä on laajentaa oppilaan tietämystä fysiikasta ja käsitystä fysikaalisen tiedon luonteesta sekä vahvistaa kokeellisen tiedonhankinnan taitoja.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat oppilaan aikaisemmat tiedot, taidot ja kokemukset sekä ympäristön kappaleista, aineista ja ilmiöistä tehdyt havainnot ja tutkimukset, joista edetään kohti fysiikan peruskäsitteitä ja lakeja. Kokeellisuuden tehtävänä on auttaa oppilasta hahmottamaan luonnontieteiden luonnetta ja omaksumaan uusia luonnontieteellisiä käsitteitä, periaatteita ja malleja sekä kehittää kokeellisen työskentelyn ja yhteistyön taitoja ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun.

Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin elämän eri tilanteissa. Opetus antaa oppilaalle valmiuksia keskustella ja kirjoittaa fysiikan ja teknologian tiedonalaan kuuluvista asioista ja ilmiöistä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä auttaa häntä ymmärtämään fysiikan ja teknologian merkityksen jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa.

Fysiikan opiskelu tukee oppilaan persoonallisuuden kehittymistä ja nykyaikaisen maailmankuvan muodostamista sekä antaa valmiuksia tehdä jokapäiväisiä valintoja erityisesti energiavarojen käyttöön ja ympäristön suojeluun liittyvissä asioissa.

Aihekokonaisuudet

Ihmisenä kasvaminen

Yhteistoiminnalliset ja oppijakeskeiset työtavat tukevat oppilaan persoonallisuuden kehittymistä yksilönä ja kasvattavat toiset huomioon ottavaksi ihmiseksi. Fysiikan opiskelu ohjaa oppilasta luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin elämän eri tilanteissa. Opetuksen tarkoituksena on myös kehittää oppilaan itsearviointikykyä.

Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

Fysiikan "suurekieli" on kansainvälistä. Kansainvälisiä tietoverkkoja käytetään hyväksi ajankohtaisen tiedon saamiseksi. Opiskelun yhteydessä mukaan tuleva fysiikan historiallinen kehitys tuo esille maailmanlaajuisen tutkimuksen, joka yhä jatkuu ja johon myös suomalaiset osallistuvat ansiokkaasti.

Viestintä ja mediataito

Fysiikan opiskelussa opitaan hankkimaan tietoa lähdekirjoista, kirjastoista, sanoma- ja aikakauslehdistä, sähköisistä viestimistä sekä tietoverkoista ja suhtautumaan kriittisesti näin saatuun tietoon. Oppilaan viestintätaitoja kehitetään laatimalla taulukoita ja kuvaajia sekä pitämällä esitelmää.

Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys

Fysiikan opiskelun yhteydessä pyritään järjestämään yritysvierailuja paikallisiin yrityksiin ja antamaan näin konkreettinen kuva fysiikan soveltamisesta käytännössä.

Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

Fysiikan opiskelu lisää oppilaan valmiuksia ja motivaatiota tehdä jokapäiväisiä valintoja energiavarojen käyttöön ja ympäristön suojeluun liittyvissä asioissa sekä toimia ihmisten ja hyvinvoinnin puolesta. Tarkoituksena on kasvattaa ympäristötietoisia, kestävään elämäntapaan sitoutuneita kansalaisia.

Turvallisuus ja liikenne

Fysiikan opiskelu auttaa oppilasta tunnistamaan turvallisuus- ja terveysriskejä, ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita sekä toimimaan terveyttä ja turvallisuutta edistävästi sekä antaa valmiuksia toimia turvallisesti ja vastuullisesti liikenteessä.

Ihminen ja teknologia

Fysiikan opetuksen tarkoituksena on auttaa oppilasta ymmärtämään fysiikan ja teknologian välisen yhteyden ja merkityksen jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa.

Kurssien jakautuminen eri vuosiluokille:

7. lk kurssi FY1

9. lk kurssit FY2, FY3 ja FY4

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- *työskentelemään ja tutkimaan luonnonilmiöitä turvallisesti ja yhdessä toisten kanssa*
- *luonnon tutkimisen taitoja, kuten kysymysten tekeminen ja ongelmien hahmottaminen*
- *havaintojen, mittauksien ja päätelmien tekemistä, vertailua ja luokittelua, hypoteesin esittämistä ja sen testaamista sekä tulosten käsittelyä, esittämistä ja tulkittamista myös tieto- ja viestintäteknikkaa hyväksi käyttäen*
- *suunnittelemaan ja tekemään luonnontieteellisen tutkimuksen, jossa vakioidaan ja variaoidaan luonnonilmiöissä vaikuttavia muuttujia ja selvitetään muuttujien välisiä riippuvuuksia*
- *muodostamaan yksinkertaisia malleja ja käyttämään niitä ilmiöiden selittämisessä sekä tekemään yleistyksiä ja arvioimaan tutkimusprosessin ja tulosten luotettavuutta*
- *käyttämään tarkoituksenmukaisia käsitteitä, suureita ja yksiköitä kuvatessaan fysikaalisia ilmiöitä ja teknologiaan kuuluvia asioita*
- *arvioimaan eri lähteistä hankkimansa tiedon luotettavuutta*
- *käyttämään erilaisia graafisia ja algebrallisia malleja ilmiöiden selittämisessä, ennusteiden tekemisessä ja ongelmanratkaisussa*
- *tuntemaan luonnonilmiöitä ja prosesseja ja niissä tapahtuvia energiamuutoksia, erilaisia luonnon rakenteita ja rakenneosien vuorovaikutuksia sekä ymmärtämään ilmiöiden syy-seuraussuhteita.*

7. luokka

FY01: Värähdys- ja aaltoliike. Maailmankaikkeus

SISÄLLÖT

Värähdys- ja aaltoliike

- *erilaiset värähdys- ja aaltoliikkeiden perusilmiöt sekä aaltoliikkeen synty ja vastaanottaminen sekä havaitseminen, heijastuminen ja taittuminen sekä niihin liittyvät ominaisuudet, suureet ja lait*

- äänen ja valon merkitys ja sovellukset
- optisten laitteiden toimintaperiaatteita

Luonnon rakenteet

- luonnon rakenteet ja mittasuhteet

9. luokka

FY02: Liike ja voima. Lämpö

SISÄLLÖT

Liike ja voima

- syntyvät voimat sekä niistä aiheutuvat liike- ja tasapainoilmiöt sekä niiden esiintyminen ympäristössä
- liike, tasaisen ja tasaisesti kiihtyvän liikkeen mallit
- voiman tekemä työ, mekaaninen energia ja teho

Lämpö

- kappaleiden ja aineiden lämpenemiseen ja jäähtymiseen liittyvät ilmiöt sekä niiden kuvaaminen tarkoituksenmukaisilla käsitteillä ja laeilla sekä lämpöilmiöiden merkitys ja sovellukset
- energian säilyminen ja huononeminen, lämpö energiamuotona

FY03: Sähkö ja magnetismi

SISÄLLÖT

Sähkö

- kappaleiden väliset sähköiset ja magneettiset voimat
- tasavirtapiiri ja virtapiirin perusilmiöt sekä näiden ilmiöiden soveltaminen turvallisesti jokapäiväisessä elämässä ja tekniikassa
- sähkömagneettinen induktio ja sen käyttö energian siirrossa sekä sähkön käyttö kotona

FY04: Radioaktiivisuus. Ydinenergia

SISÄLLÖT

Luonnon rakenteet

- rakenneosia koossa pitävät vuorovaikutukset sekä energian sitoutuminen ja vapautuminen rakenneosien välisissä prosesseissa
- radioaktiivinen hajoaminen, fissio ja fuusio, ionisoiva säteily ja sen vaikutus elolliseen luontoon sekä säteilyltä suojautuminen

Kertaus

- suurelaskentaa
- kokeellisia tutkimus- ja työmenetelmiä

Päätöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Luonnon tutkimisen taidot

Oppilas

- *osaa työskennellä turvallisesti, ohjeita noudattaen ja yhdessä toisten kanssa*
- *osaa tehdä luonnontieteellisen tutkimuksen annetun ohjeen mukaan sekä suunnitella yksinkertaisia kokeita, sopia työnjaosta ja tehtävistä sekä osaa asettaa tavoitteita tai päämääriä yhdessä muiden oppilaiden kanssa*
- *osaa laatia pienimuotoisia tutkimusselostuksia, esittää tulokset esimerkiksi taulukkojen ja graafien avulla sekä tulkita niitä*
- *osaa tehdä kontrolloidun kokeen ja arvioida koejärjestelyn toimivuutta sekä tulosten luotettavuutta, tarkkuutta ja mielekkyyttä*
- *tietää, että fysiikka on perusluonnontiede ja että fysiikan tietoja ja kokeellista tiedonhankintamenetelmää käytetään muissa luonnontieteissä ja tekniikassa.*

Liike ja voima

Oppilas

- *osaa tutkia erilaisia vuorovaikutus- ja liikeilmiöitä sekä käyttää niitä kuvaavia suureita, kuten aika, matka, nopeus, kiihtyvyys ja voima*
- *osaa tehdä graafisia esityksiä esimerkiksi tasaisen ja kiihtyvän liikkeen mittaustuloksista sekä tulkita niitä sekä käyttää tasaisen liikkeen mallia liikettä koskevien ennusteiden tekemiseen ja keskinopeuden yhtälöä matkan tai ajan arviointiin ja laskemiseen*
- *ymmärtää yksinkertaisten mekaanisten koneiden, esimerkiksi vivun, toimintaperiaatteen ja tietää mekaanisten koneiden ja erilaisten rakenteiden sovelluksia*
- *osaa käyttää kappaleiden ja aineiden ominaisuuksia kuvaavia suureita ja osaa selittää niiden avulla havaitsemiaan ilmiöitä, esimerkiksi vertailla aineiden tiheyksiä ja selittää tiheyden avulla erilaisia ilmiöitä, kuten kellumisen ja kuumailmapallon toiminnan*
- *tuntee työn ja energian välisen yhteyden*
- *ymmärtää liikenneturvallisuutta koskevien määräysten fysikaalisen perustan.*

Värähdys- ja aaltoliike

Oppilas

- *tunnistaa aaltoliikkeitä ja niille luonteenomaisia ilmiöitä, esimerkiksi aaltoliikkeen synnyn, etenemisen, vastaanottamisen, heijastumisen ja taantumisen*
- *tunnistaa erilaisia jaksollisia ilmiöitä ja värähtelijöitä ympäristöstään ja niille ominaisia ilmiöitä sekä osaa luonnehtia kyseessä olevia ilmiöitä niitä kuvaavien suureiden avulla*
- *osaa tutkia valon heijastumista ja taantumista sekä selittää valonsädettä mallina käyttäen erilaisia näkemiseen liittyviä ilmiöitä ja peilien ja linssien toimintaa*
- *ymmärtää äänen ja valon merkityksen ihmisen ja yhteiskunnan kannalta, esimerkiksi melu ja siltä suojautuminen sekä valo tiedonsiirrossa.*

Lämpö

Oppilas

- *tunnistaa ympäristöstä lämmön siirtymiseen ja varastoitumiseen liittyviä ilmiöitä ja osaa tulkita niitä*
- *osaa luonnehtia lämpöopin perusilmiöitä, kuten lämpölaajenemista ja kappaleen lämpenemistä, niitä kuvaavien suureiden ja kokeellisten lakien avulla*
- *osaa käyttää lämpenemisen, olomuodon muutosten ja lämpölaajenemisen lakeja tarkastellessaan ja selittäessään ympäristössään tapahtuvia lämpöilmiöitä.*

Sähkö

Oppilas

- *osaa sähkölaitteiden ja lämpöä tuottavien laitteiden turvallisen ja taloudellisen käytön periaatteet sekä osaa arvioida ja laskea eritehoisten sähkölaitteiden käyttökustannuksia*
- *ymmärtää jännitteen ja sähkövirran välisen yhteyden suljetussa virtapiirissä ja vastuksien vaikutuksen sähkövirran suuruuteen sekä osaa tehdä ennusteita virtapiirin toiminnasta ja käyttää kytkentäkaaviota virtapiirin mallina*
- *tuntee sovelluksia kuten sähkölaitteet ja sähköinen viestintä*
- *tuntee sähkön tuotantoon ja siirtoon liittyviä prosesseja kuten muuntajan toiminta, osaa selittää energian muuntumisen voimalaitoksessa sekä arvioida erilaisten voimalaitosten hyötyjä ja haittoja.*

Luonnon rakenteet

Oppilas

- *tuntee säteilylajit ja säteilyn vaikutuksia, pystyy erottamaan vaaralliset säteilylajit vaarattomista ja osaa suojautua säteilyltä*
- *hahmottaa rakenneosien ketjun ja mittasuhteita alkeishiukkasista galakseihin ja osaa havainnollistaa näitä rakenteita ja järjestelmiä sopivilla malleilla*
- *osaa käyttää keskusteluissaan keskeisiä fysiikan käsitteitä muun muassa energia, vuorovaikutus ja säteily*
- *ymmärtää energian säilymisen periaatteen sekä osaa antaa esimerkkejä energian muuntumisesta erilaisissa prosesseissa, kuten puun palamisessa ja kiven putoamisessa.*

KEMIA

Vuosiluokat 7–9

Kemian opetuksen tehtävänä vuosiluokilla 7–9 on laajentaa oppilaan tietämystä kemiasta ja kemiallisen tiedon luonteesta sekä ohjata luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan ja tietojen käyttämiseen elämän eri tilanteissa. Opetus antaa oppilaalle persoonallisuuden kehittämisen ja nykyaikaisen maailmankuvan muodostamisen kannalta välttämättömiä aineksia ja se auttaa ymmärtämään kemian ja teknologian merkityksen jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Kemian opetuksen tulee antaa oppilaalle valmiuksia tehdä jokapäiväisiä valintoja ja keskustella erityisesti energian tuotantoon, ympäristöön ja teollisuuteen liittyvistä asioista ja ohjata oppilasta ottamaan vastuuta ympäristöstään.

Opetus tukeutuu kokeelliseen lähestymistapaan, jossa lähtökohtana on elinympäristöön liittyvien aineiden ja ilmiöiden havaitseminen ja tutkiminen. Tästä edetään ilmiöiden tulkitsemiseen, selittämiseen ja kuvaamiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkielellä. Kokeellisuuden tulee auttaa oppilasta hahmottamaan luonnontieteiden luonnetta ja omaksuma uusia luonnontieteellisiä käsitteitä, periaatteita ja malleja, kehittää käden taitoja, kokeellisen työskentelyn ja yhteistyön taitoja sekä innostaa oppilasta kemian opiskeluun.

Aihekokonaisuudet

Ihmisenä kasvaminen

Yhteistoiminnalliset ja oppijakeskeiset työtavat tukevat oppilaan persoonallisuuden kehittymistä yksilönä ja kasvattavat toiset huomioon ottavaksi ihmiseksi. Fysiikan opiskelu ohjaa oppilasta luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin elämän eri tilanteissa. Opetuksen tarkoituksena on myös kehittää oppilaan itsearviointikykyä.

Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

Kemian merkkikieli on kansainvälistä. Kansainvälisiä tietoverkkoja käytetään hyväksi ajankohtaisen tiedon saamiseksi. Opiskelun yhteydessä mukaan tuleva kemian historiallinen kehitys tuo esille maailmanlaajuisen tutkimuksen, joka yhä jatkuu ja johon myös suomalaiset osallistuvat ansiokkaasti.

Viestintä ja mediataito

Kemian opiskelussa opitaan hankkimaan tietoa eri lähteistä ja suhtautumaan kriittisesti näin saatuun tietoon.

Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjäyys

Kemian opiskelun yhteydessä pyritään järjestämään yritysvierailuja paikallisiin yrityksiin ja antamaan näin konkreettinen kuva kemian soveltamisesta käytännössä.

Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

Kemian opiskelu lisää oppilaan valmiuksia ja motivaatiota tehdä jokapäiväisiä valintoja. Tarkoituksena on kasvattaa ympäristötietoisia kansalaisia.

Turvallisuus ja liikenne

Kemian opiskelu auttaa oppilasta tunnistamaan vaarallisia aineita ja ottamaan huomioon niistä aiheutuvat terveysriskit.

Ihminen ja teknologia

Kemian opiskelu auttaa ymmärtämään kemian tutkimukseen liittyvää teknologiaa.

Kurssien jakautuminen eri vuosiluokille:

7. lk kurssi KE1

8. lk kurssit KE2 ja KE3

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- *työskentelemään turvallisesti ja ohjeita noudattaen*
- *käyttämään luonnontieteellisen tiedonhankinnan kannalta tyypillisiä tutkimusmenetelmiä, myös tieto- ja viestintäteknikkaa, sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä*
- *tekemään luonnontieteellisen tutkimuksen sekä tulkitsemaan ja esittämään tuloksia*
- *aineiden kiertokulkuun ja tuotteiden elinkaareen liittyviä prosesseja sekä niiden merkityksen luonnolle ja ympäristölle*
- *tuntemaan aineiden ominaisuuksia kuvaavia fysikaalisia ja kemiallisia käsitteitä ja käyttämään niitä*
- *aineen rakennetta ja kemiallisia sidoksia kuvaavia käsitteitä ja malleja*

- kuvailemaan ja mallintamaan kemiallisia reaktioita reaktioyhtälöiden avulla
- soveltamaan omia tietojaan käytännön tilanteissa ja valinnoissa
- tuntemaan kemian ilmiöiden ja sovellusten merkityksen sekä ihmiselle että yhteiskunnalle.

7. luokka

KE01

SISÄLLÖT

Ilma ja vesi

- ilmakehän aineet ja niiden merkitys ihmiselle ja luonnon tasapainolle
- vesi ja veden ominaisuuksia, kuten happamuus ja emäksisyys
- aineiden paloherkkyys, palamisreaktio, sen kuvaaminen kemian merkkikielellä sekä palamistuotteiden ominaisuudet ja vaikutukset ympäristössä

Raaka-aineet ja tuotteet

- alkuaineiden ja yhdisteiden merkitseminen, luokittelu ja erottaminen sekä reaktionopeuksien vertailu
- reaktioyhtälöiden tulkitseminen

8. luokka

KE02

SISÄLLÖT

Raaka-aineet ja tuotteet

- tärkeimmät maankuoresta saatavat alkuaineet ja yhdisteet ja niiden ominaisuuksia sekä tuotteiden valmistus, käyttö, riittävyys ja kierrätettävyys
- sähkökemiallisia ilmiöitä, sähköpari, elektrolyysi ja niiden sovellukset
- reaktioyhtälöiden tulkitseminen sekä yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tasapainottaminen
- alkuaineiden ja yhdisteiden ominaisuuksien ja rakenteiden selittäminen atomimallin tai jaksollisen järjestelmän avulla

KE03

SISÄLLÖT

Elollinen luonto ja yhteiskunta

- fotosynteesi ja palaminen, energialähteet
- orgaanisten yhdisteiden hapettumisreaktioita ja reaktiotuotteita, kuten alkoholit ja karboksyylihapot sekä niiden ominaisuudet ja käyttö
- hiilivedyt, öljynjalostusteollisuus ja sen tuotteita
- hiilihydraatit, valkuaisaineet, rasvat, niiden koostumus ja merkitys ravintoaineina sekä teollisuuden raaka-aineina
- pesu- ja kosmeettiset aineet ja tekstiilit
-

Päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Oppilas

- *osaa työskennellä annetun ohjeen mukaan turvallisesti yksin ja ryhmässä*
- *osaa tehdä yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita, esimerkiksi kokeen, jossa tutkitaan aineen palamista, palamistuotteen liukenemistä veteen ja syntyneen vesiliuoksen happamuutta*
- *osaa esittää kokeidensa tulokset ja tulkita niitä*
- *tuntee aineiden kiertoprosesseja ja niiden aiheuttamia ilmiöitä luonnossa ja ympäristössä, esimerkiksi hiilen kiertokulku, kasvihuoneilmiö ja happamoituminen*
- *tuntee kemian ilmiöiden ja sovellusten merkityksen ihmiselle ja yhteiskunnalle, esimerkiksi fotosynteesin merkityksen elollisen luonnon energiavarannolle sekä korroosion ja korroosiolta suojaamisen merkityksen rakentamisessa ja metalliteollisuudessa*
- *tuntee ympäristöön vaikuttavia aineita, niiden lähteitä, leviämistapoja ja vaikutuksia ihmisen ja luonnon hyvinvointiin, esimerkiksi fossiilisten polttoaineiden palamistuotteita ja raskasmetalleja*
- *tuntee teollisuuden eri aloja kuten metalli- ja puunjalostusteollisuus sekä niiden tuotteita ja niiden merkityksen jokapäiväisessä elämässä*
- *osaa tulkita tavaraselosteita, selittää tuotteen elinkaaren ja osaa tehdä valintoja kuluttujana*
- *osaa käyttää oikeita käsitteitä kuvaillessaan aineiden ominaisuuksia ja kemiallisia ilmiöitä, esimerkiksi happamuutta, sähkönjohtokykyä ja olomuodon muutoksia*
- *osaa tutkia aineiden ominaisuuksia ja käyttää tuloksia alkuaineiden ja yhdisteiden luokittelussa, tunnistamisessa ja erottamisessa, esimerkiksi epäjalot ja jalot metallit*
- *osaa kuvata atomia, kemiallisia sidoksia ja yhdisteitä asianmukaisilla malleilla käyttäen*
- *osaa tulkita yksinkertaisia reaktioyhtälöitä ja kirjoittaa esimerkiksi hiilen palamisreaktion yhtälön*
- *osaa tehdä päätelmiä aineen reaktioherkkyydestä atomin uloimman elektronikuoren rakenteen tai alkuaineen paikan perusteella jaksollisessa järjestelmässä*

TERVEYSTIETO

Terveystiedon aihekokonaisuudet

1. Ihmisenä kasvaminen
 - fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen kasvu aiheena 7 lk:n kurssilla, 8 lk:lla keskitytään terveydenhoitoon, 9 lk:lla mielenterveyteen
 - toisten huomioon ottamista ja yhteistoimintatapoja opetellaan vuorovaikutustaitoja harjoiteltaessa 7 lk kurssilla
 - pitkäjänteistä itsensä kehittämistä opetellaan 9 lk kurssilla (oman tulevaisuuden suunnittelua)
3. Viestintä ja mediataito
 - mediakriittisyyttä harjoitellaan, jotta osataan suodattaa vääränlainen terveystietotulva (ihmedietit yms.) mediasta
5. Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta
 - opetellaan vastuuta omasta ja kanssaihmissen hyvinvoinnista.
 - pohditaan ihmisen suhdetta ympäristöönsä.
 - toivottava tulevaisuus ja sen edellyttämät valinnat ja toiminta: käsitellään päihteettömyyttä, ravinnon ja elämäntapojen vaikutusta omaan ja yhteiskunnan tulevaisuuteen.
6. Turvallisuus ja liikenne
 - opetellaan onnettomuuksien ehkäisyä, päihteiltä ja rikollisuudelta, väkivallalta suojautumista
 - opetellaan turvallisuutta edistäviä toimintamalleja

Vuosiluokat 7–9

Terveystiedon opetus perustuu monitieteiseen tietoperustaan. terveystiedon opetuksen tarkoitus on edistää oppilaiden terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista. Opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden tiedollisia, sosiaalisia, tunteiden säätelyä ohjaavia, toiminnallisia ja eettisiä valmiuksia.

Opetuksen lähtökohtana on terveyden ymmärtäminen fyysiseksi, psyykkiseksi ja sosiaalisesti toimintakyvyksi. Opetuksessa kehitetään tietoja ja taitoja terveydestä, elämäntavasta, terveystottumuksista ja sairauksista sekä kehitetään valmiuksia ottaa vastuuta ja toimia oman sekä toisten terveyden edistämiseksi.

Terveystieto on oppiaineena oppilaslähtöinen, toiminnallisuutta ja osallistuvuutta tukeva. Opetuksen lähtökohtana tulee olla lapsen ja nuoren arki, kasvu ja kehitys sekä ihmisen elämänkulku. Opetuksessa otetaan huomioon myös yleiset ja koulu- ja paikkakuntakohtaiset ajankohtaiset terveyteen ja turvallisuuteen liittyvät kysymykset. Opetuksessa kehitetään tärkeitä tiedonhankintaan ja sen soveltamiseen liittyviä taitoja sekä edistetään terveyden ja hyvinvoinnin kriittistä arvopohdintaa.

Terveystietoa opetetaan vuosiluokilla 1–4 osana ympäristö- ja luonnontieto- oppiaineryhmää, vuosiluokilla 5–6 osana biologia/maantietoa ja fysiikka/kemiaa ja itsenäisenä oppiaineena vuosiluokilla 7–9. terveystiedon opetus tulee suunnitella siten, että oppilaalle muodostuu kokonaisvaltainen kuva terveystiedosta koko perusopetuksen aikana. terveystiedon sekä biologian, maantiedon, fysiikan, kemian, kotitalouden, liikunnan ja yhteiskuntaopin opetusta tulee suunnitella yhteistyössä. Opetuksen suunnittelussa tehdään yhteistyötä myös oppilashuollon henkilöstön kanssa.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- *tuntemaan ihmisen kasvun, kehityksen ja elämänkulun tunnuspiirteitä ja oppii ymmärtämään nuoruuden fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kehitystä*
- *ymmärtämään yhteisöllisyyden, ihmissuhteiden sekä keskinäisen huolenpidon merkityksen ihmisten hyvinvoinnissa*
- *ymmärtämään itseään ja ihmisten erilaisuutta sekä terveyteen, vammaisuuteen ja sairauksiin liittyviä arvoja ja näkemyksiä*
- *kuvaamaan ja arvioimaan terveyttä edistäviä ja sairauksia aiheuttavia keskeisiä tekijöitä sekä tunnistamaan ja pohtimaan terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä valintoja*
- *huolehtimaan itsestään ja ympäristöstään, tunnistamaan ennaltaehkäisyä ja avun tarpeen sekä toimimaan tarkoituksenmukaisesti terveyteen, sairauteen ja turvallisuuteen liittyvissä tilanteissa*
- *tunnistamaan, ymmärtämään ja kehittämään terveydelle ja hyvinvoinnille tärkeitä selviytymisen taitoja*
- *arvioimaan ympäristön, elämäntavan ja kulttuurin sekä median merkitystä turvallisuuden ja terveyden näkökulmasta*
- *käyttämään terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä ja tiedonhankintamenetelmiä ja hyödyntämään niitä terveyden edistämiseksi*
- *ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkityksen yhteisöjen kuten perheen, koulun, vertaisryhmän ja yhteiskunnan hyvinvoinnin edellytyksenä.*

KESKEISET SISÄLLÖT

Kasvu ja kehitys

- *ihmisen elämänkulku, eri ikäkaudet, syntymä, kuolema*
- *fyysinen kasvu ja kehitys: vuorokausirythmi, uni, lepo ja kuormitus, terveyttä edistävä liikunta, ravitsemus ja terveys*
- *psyykinen kasvu ja kehitys: itsetuntemus ja itsensä arvostaminen, perhe ja sosiaaliset suhteet, mielenterveys ja sen vaihtelu, mielen ja ruumiin tasapaino*
- *sosiaalinen kasvu ja kehitys: yksilöllisyys ja erilaisuus, yksilön velvoitteet ja vastuu yhteisössään, suvaitsevaisuus, välittäminen ja huolenpito*
- *nuoruuden kehityksen erityispiirteitä ja tarpeita, kehittyvä seksuaalisuus*
- *omasta terveydestä huolehtiminen*

Terveys arkielämän valintatilanteissa

- *ravitsemukselliset tarpeet ja ongelmat eri tilanteissa, yleisimmät allergiat ja erityisruokavaliot*
- *tupakka, alkoholi ja muut päihteet, mielihyvä ja riippuvuus sekä niihin liittyvät valinnat*
- *ristiriitojen selvittäminen ja mieltä painavista asioista puhuminen*
- *seksuaaliterveys: ihmissuhteet, seksuaalisuus, käyttäytyminen ja niihin liittyvät arvot ja normit*
- *tavallisimmat tartuntataudit ja sairaudet, oireiden tunnistaminen, sairastaminen, itsehoito*
- *liikenneturvallisuus ja -käyttäytyminen, vaaratilanteet ja onnettomuudet, tapaturmat ja ensiapu*

Voimavarat ja selviytymisen taidot

- *terveys, työ- ja toimintakyky voimavarana, henkilökohtaiset voimavarat*
- *tunteet ja niiden ilmaiseminen, sosiaalinen tuki ja turvaverkostot, vuorovaikutustaidot*
- *kehitykseen ja elämänkulkuun liittyvät muutokset, kriisit ja niistä selviytyminen*

Terveys, yhteiskunta ja kulttuuri

- *kansantaudit*
- *ympäristö ja terveys, työhyvinvointi, kulttuuri ja terveys*
- *keskeiset terveydenhuolto- ja hyvinvointipalvelut ja kansalaisjärjestöjen työ*
- *lasten ja nuorten oikeuksia, toiminnan rajoituksia ja seuraamuksia koskeva lainsäädäntö*

7-luokan kurssi

Yläasteelle tulevan nuoren elämä on täynnä muutoksia: Oma keho muuttuu, seksuaalisuus herää, ystävät tulevat yhä tärkeämmiksi itsenäistyminen vanhemmista alkaa. Tässä vaiheessa nuori tarvitsee tukea minäkuvan vahvistamiselle, omien vahvuuksien löytämiselle ja sosiaalisten taitojen kehittymiselle. Kurssi keskittyykin lähinnä näiden psyykkisten ja sosiaalisten osa-alueiden kehittämiseen unohtamatta nuoren fyysistä kasvua ja kehitystä. Samalla autetaan uuden luokan ryhmäytymistä ja luodaan pohjaa seuraavan vuoden kurssille. Terveyttä edistävien elämäntapojen valitseminen on mahdollista vain jos arvostamme itseämme.

Tavoite: Tukea nuoren itsenäistymistä, identiteetin ja itsetunnon kehitystä sekä sosiaalisia vuorovaikutustaitoja.

Sisältö: Mitä terveys on?, Nuoren fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen kasvu, vuorovaikutustaidot sekä yksilön velvoitteet yhteisössä

8-luokan kurssi

8-luokkalainen nuori elää monella tapaa valintojen aikaa. Useilla murrosiän pahin kuohuntavaihe on meneillään. Nuoret tytöt miettivät yhä enemmän ruokavaliotaan. Pojilla kehon muuttuminen voi innostaa lihasharjoituksiin. Ensimmäiset tupakka-alkoholikokeilut ovat tulossa ajankohtaisiksi tai joidenkin kohdalla jo käyty. Nyt on siis syytä pohtia erilaisten valintojen merkitystä terveydelle

Tavoite: Elämäntapojen vaikutus omaan hyvinvointiimme ja terveyteemme ja kannustaa ottamaan vastuuta omasta terveydestä

Sisältö: Ravinnon ja liikunnan vaikutus terveyteen, Stressi, päihteet, ergonomia, tavallisimmat tartuntataudit ja sairaudet, seksuaaliterveys, yksilön vastuu itsestä ja elämäntapojemme vaikutus terveyteen.

9-luokan kurssi

Elämä on monimutkainen kokonaisuus: Vaikka meillä olisi hyvä itsetunto sekä tiedot ja taidot oikeiden terveyttä edistävien päätösten tekemiseen, voimme silti sairastua tai voimme joutua kohtaamaan muita vaikeuksia.

Tavoite: Antaa ymmärrystä ja kykyä kohdata elämän mukanaan tuomia haasteita sekä kannustaa ottamaan vastuuta ja sitoutumaan oman tulevaisuuden suunnitteluun.

Sisältö: Ihmisen elämänkaari, kriisit ja niistä selviytyminen, ympäristö, perintötekijät, kansanterveys, mielenterveys ja ensiapu

Päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Kasvu ja kehitys

Oppilas

- *tietää eri ikäkausien piirteitä ja elämäntapaan liittyviä tapahtumia ja osaa tarkastella niitä terveyden näkökulmasta*
- *osaa selittää, miten uni ja lepo vaikuttavat vireyteen ja hyvinvointiin, antaa esimerkkejä terveyden kannalta tasapainoisesta ja monipuolisesta ravinnosta ja tietää liikunnan terveysvaikutuksia*
- *osaa kuvata hyvän ystävyysuhteen ja toimivan yhteisön ominaispiirteitä sekä antaa esimerkkejä keskeisistä vuorovaikutuksen taidoista*
- *tietää, miten voi hoitaa itseään ja terveyttään*
- *osaa pohtia ja eritellä nuorten ongelmatilanteiden syitä ja seurauksia sekä kuvata niiden mahdollisia ratkaisuja.*

Terveys arkielämän valintatilanteissa

Oppilas

- *tietää seksuaaliterveyden perusteita, tietää raskauden ehkäisyn merkityksen ja menetelmiä sekä osaa pohtia ja perustella vastuullista seksuaalikäyttäytymistä*
- *osaa kuvata ja pohtia päihde- ja vaikuteaineiden kuten tupakan, nuuskan, alkoholin, huumeiden ja liuottimien käyttöön liittyviä riippuvuutta ja terveysriskejä sekä käytön syitä ja seurauksia ja antaa perustellen esimerkkejä keinoista välttää niiden käyttöä*
- *tunnistaa kiusaamisen ja muun väkivallan tunnuspiirteitä ja osaa tuottaa käytännön esimerkkejä väkivallan ehkäisemisestä ja rakentavasta kommunikaatiosta*
- *osaa nimetä yleisimpiä tartuntatauteja ja muita sairauksia ja kuvata esimerkein niiden ehkäisyä pääpiirteissään*
- *tietää liikenneturvallisuuden pääperiaatteita ja osaa kuvata tai esittää, miten erilaisissa vaara- ja onnettomuustilanteissa toimitaan ja annetaan ensiapua.*

Voimavarat ja selviytymisen taidot

Oppilas

- *osaa nimetä, tunnistaa ja ilmaista erilaisia tunteita ja kuvata niiden syitä sekä antaa esimerkkejä siitä, miten niihin perustuvaa käyttäytymistä ja vuorovaikutusta voidaan säädellä tilanteeseen sopivalla tavalla*
- *osaa tehdä havaintoja tuntemuksistaan ja oireistaan ja tietää lääkkeiden tarkoituksenmukaisen käytön perusteet*
- *osaa pohtia elämäntapavalintojen merkitystä terveydelle ja perustella tai näyttää esimerkein arkielämän terveyttä edistäviä valintoja*
- *osaa käyttää keskeisiä terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä sekä käyttää ja arvioida kriittisesti erilaisia terveystiedon tiedonhankintalähteitä*

Terveys, yhteiskunta ja kulttuuri

Oppilas

- *tietää tavallisimmat kansantaudit ja niiden riskitekijöitä*
- *osaa kuvata ympäristön terveyttä ja turvallisuutta ja antaa esimerkkejä niitä edistävästä keinoista omassa lähiympäristössään*
- *tietää oman koulun ja kunnan keskeisiä terveys- ja hyvinvointipalveluja, osaa hakeutua niihin ja kuvata esimerkein, miten palveluja käytettäessä toimitaan tarkoituksenmukaisesti*
- *osaa kuvata keskeisiä lasten ja nuorten oikeuksia, toiminnan rajoituksia ja seuraamuksia koskevaa lainsäädäntöä.*

USKONTO

Kaikki uskontosidonnaiset ryhmät

Uskonnon opetuksessa tarkastellaan elämän uskonnollista ja eettistä ulottuvuutta oppilaan oman kasvun näkökulmasta sekä laajempaan yhteiskunnalliseen ilmiönä. Uskontoa käsitellään yhtenä inhimillisen kulttuuriin vaikuttavana pohjavirtana. Uskonnon opetuksessa korostetaan oman uskonnon tuntemista sekä valmiutta kohdata muita uskontoja ja katsomuksia, etenkin suomalaisessa yhteiskunnassa vaikuttavia katsomusperinteitä.

Uskonnon opetuksen tehtävänä on tarjota oppilaalle tietoja, taitoja ja kokemuksia, joista hän saa aineksia identiteetin ja maailmankatsomuksen rakentamiseen. Opetus antaa valmiuksia kohdata uskonnollinen ja eettinen ulottuvuus omassa ja yhteisön elämässä. Opetuksen tavoite on uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetuksessa kunnioitetaan oppilaiden ja heidän vanhempiansa uskonnollista vakaumusta.

Opetuksen tavoitteena on

- *perehdyttää omaan uskontoon*
- *perehdyttää suomalaiseen katsomusperinteeseen*
- *tutustuttaa muihin uskontoihin*
- *auttaa ymmärtämään uskontojen kulttuurista ja inhimillistä merkitystä*
- *kasvattaa eettisyyteen ja auttaa ymmärtämään uskonnon eettistä ulottuvuutta.*

Evangelisluterilainen uskonto

Evangelisluterilaisen uskonnon opetuksen lähtökohtana on tutustuttaa oppilas monipuolisesti uskonnolliseen kulttuuriin ja tuoda esiin oppilaan kehityksen ja kasvun kannalta keskeisiä tekijöitä. Oppilasta autetaan ymmärtämään uskonnon merkitystä hänelle itselleen sekä näkemään uskontojen vaikutuksia yhteiskunnassa ja kulttuurissa. Opetuksen tavoite on laaja-alainen uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys.

AIHEKOKONAISUUDET USKONNONOPETUKSESSA

Ihmisenä kasvaminen

Uskonnonopetus kaikissa kurseissaan antaa aineksia oppilaan maailmankatsomuksen ja arvomaailman muodostamista varten sekä tiedon että kokemusten kautta.

Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

Maailmanuskontoihin, kirkkojen historiaan, Suomen ja oman paikkakunnan uskonnolliseen tilanteeseen, Raamattuun ja etiikkaan tutustuminen auttaa oppilasta selkiyttämään omaa kulttuuri-identiteettiään. Oppilas tutustuu lähetystyöhön, eri uskontojen, kirkkokuntien ja aikakausien tapakulttuuriin ja oppii arvostamaan erilaisuutta sekä omaa kulttuuria.

Viestintä ja mediataito

Uskonnonopetukseen liittyvissä keskusteluissa oppilas harjaantuu ilmaisemaan ja perustelemaan näkemyksiään. Omien esitysten tekemisessä oppilas harjaantuu myös uusien viestintävälineiden käyttöön sekä suhtautumaan kriittisesti eri tietolähteisiin.

Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys

Osallistuva kansalaisuus näkyy uskonnonopetuksessa kuulumisena uskontokuntaan, perehtymisenä sen päätöksentekojärjestelmään ja toimintaan.

Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

Uskonnonopetuksessa lähestytään vastuuta ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta kristillisen ihmiskäsityksen pohjalta. Erityisesti etiikassa oppilas pääsee tarkastelemaan omien sanojensa ja tekojensa suhdetta ja seurauksia.

Turvallisuus ja liikenne

Uskonnonopetuksen keskeisiä tavoitteita on turvallisuudentunteen luominen, joka luo pohjaa kaikelle muulle toiminnalle.

Ihminen ja teknologia

Uskonnonopetus on avoin kaikille oppilaan elinpiirin ongelmille. Teknologiaa käytetään ja arvioidaan uskonnonopetuksessa. Etsitään rajoja, joiden puitteissa teknologia on hyvä palvelija. Erityisesti tätä tapahtuu etiikan kurssilla, mutta se kulkee mukana kaikessa opetuksessa, joten sen tehokas käyttö on syytä tunnistaa.

Vuosiluokat 3-5

Evangelisluterilaisen uskonnon opetuksen ydintehtävänä vuosiluokilla 3-5 on aineksien tarjoaminen oppilaan maailmankatsomuksen rakentumiseksi. Opetuksessa tutustutaan oppilaita ympäröivään uskonnolliseen maailmaan tietojen ja omien kokemusten kautta, perehdytään Raamattuun sekä rohkaistaan oppilaita eettiseen arviointiin ja vastuullisuuteen.

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii luottamusta elämään ja itseensä, kohtaamaan rohkeasti tulevaisuuden, ymmärtämään pyhän ulottuvuuden sekä näkemään uskonnon vaikutuksen omassa ja muiden elämässä
- tutustuu Uuteen testamenttiin, Jeesuksen elämään ja opetukseen
- tutustuu Vanhan testamentin keskeisiin kertomuksiin
- ymmärtää kirkkovuoden ja Jeesuksen elämänsä välisen yhteyden
- tutustuu luterilaiseen kirkkoon ja seurakunnan toimintaan
- tutustuu muihin kristillisiin kirkkoihin ja ympäröiviin uskonnollisiin ja ei-uskonnollisiin katsomuksiin
- oppii eettisten asioiden pohdintaa, omien tunteiden ja kokemusten jakamista sekä kristillisen etiikan soveltamista.

KESKEISET SISÄLLÖT

Luottamus ja turvallisuus

- oppilaiden kokemuksista ja elämäntilanteista nousevia elämään ja kuolemaan liittyviä asioita
- Jumala Isänä ja Luojana, Herran siunaus

Arvokas ja ainutlaatuinen elämä

- toisen ihmisen ja luonnon kunnioitus, valintojen tekeminen ja vastuullisuus
- teemaan liittyviä Raamatun kertomuksia
- suvaitsevaisuus, alustava tutustuminen niihin kirkkoihin, uskontoihin ja vähemmistöihin, jotka liittyvät oppilaiden elämään.

Raamatun kertomuksia ja opetuksia

- *alku- ja patriarkkakertomukset*
- *Egyptistä luvattuun maahan*
- *Jeesuksen elämä ja opetuksia*

Eettisyyteen kasvaminen

- *ihmisen arvo erityisesti luomisen näkökulmasta*
- *rakkauden kaksoiskäsky ja kymmenen käskyä*
- *yhdessä elämisen kysymykset ja oikeudenmukaisuus*

Luterilaisen kirkon elämä

- *seurakunta oppilaan elämässä*
- *kirkko- ja kalenterivuoden juhlia ja niihin liittyviä kristillisiä sisältöjä ja tapoja*
- *luterilaisen kirkon käsitys Jumalasta, armosta, pelastuksesta ja Raamatusta*
- *seurakunnan keskeisiä toimintoja kuten jumalanpalvelus, kirkolliset toimitukset, diakonia sekä toiminta seurakunnan jäsenenä*
- *kristilliset symbolit kirkossa ja oppilaan ympäristössä, kirkkotaide sekä virsiä ja muita hengellisiä lauluja*

Oppilaita ympäröivä uskonnollinen maailma

- *oppilaiden kohtaamat uskonnot ja kirkot Suomessa ja maailmalla*
- *juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä ja erilaisia piirteitä*

Uskonto ei ole pelkästään oppisisältö. Se on paljolti ihmisten kohtaamista. Sen luonteeseen kuuluu, että tilanteita ja asioita eletään yhdessä. Siksi tietyt aiheet toistuvatkin lähes läpi koko kouluajan. Oppilaiden elämäntilanteista nousevat aiheet ja kirkkovuoden kierto toistuvat vuosi vuodelta – näkökulmat ja painotukset saattavat kuitenkin vaihdella oppilaiden ikäkauden mukaisesti. Eettisen uskonnonopetuksen tehtävänä on tukea lasta ja nuorta ihmisyytensä kasvuun, opettaa häntä kysymään ja pohtimaan osatakseen muodostaa oman kuvansa elämästä.

VUOSILUOKKA 3

Luottamus ja turvallisuus

- *oppilaiden kokemuksista ja elämäntilanteista nousevia elämään ja kuolemaan liittyviä asioita*
- *Herran siunaus*

Arvokas ja ainutlaatuinen elämä

- *teemaan liittyviä Raamatun kertomuksia*

Raamatun kertomuksia ja opetuksia

- *alku- ja patriarkkakertomuksia*
 - *Jumala kutsuu matkalle*
- *Egyptistä luvattuun maahan*

Eettisyyteen kasvaminen

- Elämän pelisäännöt, ”Eletään ihmisiksi”
- Tutustuminen kymmeneen käskyyn (syventelyä vuosiluokalla 5)
- Kateus ja viha

Luterilaisen kirkon elämä

- kirkko- ja kalenterivuoden juhlapyhäperinne; arvönäkökulma/merkitys
- lasten hengellisiä lauluja ja virsiä

Oppilaita ympäröivä uskonnollinen maailma

- vieraita uskontoja lähiympäristöstä ja oppilaiden omasta tilanteesta käsin

VUOSILUOKKA 4

Luottamus ja turvallisuus

- oppilaiden kokemuksista ja elämäntilanteista nousevia elämään ja kuolemaan liittyviä asioita
- Jumala Isänä ja Luojana

Arvokas ja ainutlaatuinen elämä

- teemaan liittyviä Raamatun kertomuksia

Raamatun kertomuksia ja opetuksia

- alku- ja patriarkkakertomuksia
 - Perillä luvatussa maassa
 - Aikojen alussa

Eettisyyteen kasvaminen

- ihanteet ja arvot
- oikeudenmukaisuus
- ihmisen arvo erityisesti luomisen näkökulmasta

Luterilaisen kirkon elämä

- seurakunta oppilaan elämässä ja kirkolliset toimitukset
- jumalanpalvelus, ehtoollinen
- kirkko- ja kalenterivuoden juhlia (Pääsiäinen, syventävä käsittely)
- toiminta seurakunnan jäsenenä
- luterilaisen kirkon käsitys Jumalasta, armosta, pelastuksesta ja Raamatusta
- virsiä ja hengellisiä lauluja – pääsiäisteemavirsiä

Oppilasta ympäröivä uskonnollinen maailma

- vieraita uskontoja lähiympäristöstä ja oppilaiden omasta tilanteesta käsin

VUOSILUOKKA 5

Luottamus ja turvallisuus

- oppilaiden kokemuksista ja elämäntilanteista nousevia elämään ja kuolemaan liittyviä asioita

Arvokas ja ainutlaatuinen elämä

- teemaan liittyviä Raamatun kertomuksia
- toisen ihmisen ja luonnon kunnioitus, valintojen tekeminen ja vastuullisuus
- suvaitsevaisuus
- alustava tutustuminen niihin kirkkoihin ja vähemmistöihin, jotka liittyvät oppilaiden elämään

Raamatun kertomuksia ja opetuksia

- lähetystyö
- lähetyskäsky
- Jeesuksen elämä ja opetuksia

Eettisyyteen kasvaminen

- rakkauden kaksoiskäsky
- kymmenen käskyä (syventävä käsittely)
- yhdessä elämisen kysymykset ja oikeudenmukaisuus

Luterilaisen kirkon elämä

- kirkkovuoden rakenne, kirkko- ja kalenterivuoden juhlia ja niihin liittyviä kristillisiä sisältöjä ja tapoja
- diakonia
- kristilliset symbolit kirkossa ja oppilaan ympäristössä
- kirkkotaide
- nuorten virsiä, Gospel-musiikkia ja nuorten hengellisiä musiikkia

Oppilaita ympäröivä uskonnollinen maailma

- oppilaiden kohtaamat uskonnot ja kirkot Suomessa ja maailmalla
- juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä ja erilaisia piirteitä

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 5. Luokan päättyessä

Oppilas tuntee tiedonhankinnan pohjaksi keskeiset asiat kristinuskosta ja Suomen evankelisluterilaisesta kirkosta

Oppilas

- *tuntee Raamatun keskeisiä kertomuksia*
- *tuntee Suomen evankelis-luterilaisen kirkon peruspiirteet ja oman alueensa seurakunnan*
- *tietää Suomen evankelis-luterilainen kirkon kuuluvan kirkkojen suureen perheeseen ja tuntee myös muita kristillisiä kirkkoja ja yhteisöjä.*

Oppilas hahmottaa uskontoa ilmiönä

Oppilas

- *ymmärtää uskonnollisen kielenkäytön luonnetta*
- *tunnistaa uskonnollisia symboleja, käsitteitä ja kielikuvia*
- *näkee uskontojen vaikutuksia omassa elämässään ja lähiympäristössään.*

Oppilas osaa käyttää uskonnollista tietoa

Oppilas

- hahmottaa alustavasti uskon ja tiedon perusluonnetta
- oppilas osaa tarkastella itselleen läheisiä elämänkysymyksiä
- oppilas pystyy ikäkauttaan vastaavasti hahmottamaan omaa maailmankatsomustaan.

Oppilas osaa toimia eettisesti vastuullisella tavalla

Oppilas

- kykenee eettiseen pohdintaan
- tunnistaa moraaliseen päätöksentekoon vaikuttavia tekijöitä ja ottaa niitä huomioon omassa elämässään.

Vuosiluokat 6–9

Evangelisluterilaisen uskonnon opetuksen ydintehtävänä vuosiluokilla 6–9 on syventää ja laajentaa oppilaan ymmärtämystä oman uskonnon ja muiden uskontojen luonteesta ja merkityksestä. Näin tuetaan oppilaan oman maailmankatsomuksen ja eettisen näkemyksen rakentumista.

TAVOITTEET

Oppilas

- tiedostaa maailmankatsomuksensa rakentumiseen vaikuttavia tekijöitä
- ymmärtää uskonnon ja siihen sisältyvän pyhyiden ulottuvuuden merkitystä ihmisen ja yhteisön elämässä
- perehtyy Raamattuun inhimillisenä ja pyhänä kirjakokoelmana
- perehtyy kristinuskoon, sen syntyyn ja kehitykseen sekä sen merkitykseen ihmisen ja yhteiskunnan elämässä
- perehtyy luterilaiseen kirkkoon ja sen uskonkäsitykseen
- tutustuu keskeisiin maailmanuskontoihin pääpiirteissään
- osaa kunnioittaa eri tavoin uskovia ja ajattelevia ihmisiä
- tuntee eettisen ajattelun peruskäsitteitä ja kristillisen etiikan perusteita sekä osaa soveltaa näitä eettiseen pohdintaansa ja toimintaansa
- tutustuu oman seurakunnan toimintaan.

KESKEISET SISÄLLÖT

Oppilaan maailmankatsomuksellinen pohdinta

- elämän merkitys ja rajallisuus
- uskon ja tiedon suhde

Maailmanuskonnot

- keskeisten maailmanuskontojen levinneisyys, kokosuhteet ja uskonnollisen elämän pääpiirteet
- uskonnon ulottuvuudet ja vaikutukset yksilöön, yhteisöön ja kulttuuriin

Raamattu

- Vanha Testamentti Israelin kansan vaiheiden ja uskon ilmentäjänä
- Vanha Testamentti juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin näkökulmasta
- Uusi Testamentti Jeesuksen opetuksen ja kristinuskon synnyn ilmentäjänä

- Raamatun synnyn pääpiirteet sekä Raamatun tulkinta ja käyttö
- Raamatun kulttuurivaikutuksia.

Kirkko

- keskeiset asiat kristinuskon synnystä ja kehityksestä
- kirkkokunnat, niiden levinneisyys sekä elämän ja uskon pääpiirteet, ekumenia
- kirkkorakennus, sen symboliikka ja liittyminen seurakunnan elämään
- kristillinen usko, sen inhimillinen ja yhteiskunnallinen merkitys, erityisesti luterilainen usko, kristilliset symbolit

Suomalainen katsomusperinne

- yleiskuva Suomen uskontotilanteesta, erityisesti luterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkko sekä muita kristillisiä kirkkoja ja yhteisöjä, muita uskontoja ja uskonnottomuus
- uskonnonvapaus
- luterilaisen kirkon jäsenyys ja toiminta sekä kristillinen virsi- ja muu musiikkiperinne
- suomalaiset muinaisuskot, katolinen keskiaika, uskonpuhdistus ja sen jälkeinen aika

Ihminen eettisenä olentona

- eettisten normien, periaatteiden ja arvojen tunnistaminen, pohtiminen ja soveltaminen
- kristillinen ihmiskäsitys ja toisen asemaan asettuminen
- ihminen oman elämänsä, yhteiskunnan ja ympäristön muokkaajana
- kristillisen etiikan peruspainotukset kuten profeettojen sanoma, Jeesuksen Vuorisaarna ja vertaukset

VUOSILUOKKA 6

Oppilaan maailmankatsomuksellinen pohdinta

- elämän merkitys ja rajallisuus

Maailmanuskonnot

- tutustuminen suurimpiin maailmanuskontoihin

Raamattu

- Vanha Testamentti Israelin kansan vaiheiden ja uskon ilmentäjänä
- Uusi Testamentti Jeesuksen opetuksen ja kristinuskon synnyn ilmentäjänä
 - alkuseurakunnan elämää

Kirkko

- kirkkorakennus, sen symboliikka ja liittyminen seurakunnan elämään

Suomalainen katsomusperinne

- kristillinen virsi- ja muu musiikkiperinne
-

Ihminen eettisenä olentona

- kristillisen etiikan peruspainotukset esimerkiksi profeettojen sanoma, Jeesuksen Vuorisaarna ja vertaukset

VUOSILUOKKA 7

Maailmanuskonnot

- keskeisten maailmanuskontojen (myös yleiskatsaus kristinuskoon) synty, levinneisyys, kokosuhteet ja uskonnollisen elämän pääpiirteet
- uskontojen pyhät kirjat (Vanha Testamentti juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin näkökulmasta)
- uskonnon ulottuvuudet ja vaikutukset yksilöön, yhteisöön ja kulttuuriin

Suomalainen katsomusperinne

- muinaissuomalaisten uskonto
- vieraat uskonnot suomalaisesta näkökulmasta

Oppilaan maailmakatsomuksellinen pohdinta

- uskon ja tiedon suhde

VUOSILUOKKA 8

Kirkko

- keskeiset asiat kristinuskon synnystä ja kehityksestä
- kirkkokunnat (erityisesti luterilainen kirkko), niiden levinneisyys, sekä elämän ja uskon pääpiirteet
- ekumenia

Suomalainen katsomusperinne

- yleiskuva kristinuskon historiasta Suomessa (katolinen keskiaika, uskonpuhdistus ja sen jälkeinen aika)
- uskonnonvapaus
- luterilaisen kirkon jäsenyys ja toiminta
- yleiskuva Suomen ja oman paikkakunnan uskonnollisesta tilanteesta

VUOSILUOKKA 9

Raamattu

- Raamatun synty ja keskeinen sisältö
- Raamatun kulttuurivaikutuksia
- Raamatun tulkinta ja käyttö

Ihminen eettisenä olentona

- eettisten normien, periaatteiden ja arvojen tunnistaminen, pohtiminen ja soveltaminen
- kristillinen ihmiskäsitys ja toisen asemaan asettuminen
- ihminen oman elämänsä ja ympäristön muokkaajana

Päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Oppilas kykenee hankkimaan syventävää tietoa kristinuskosta ja evankelis-luterilaisesta kirkosta.

Oppilas

- *tuntee Raamatun keskeisen sisällön*
- *tuntee kristinuskon syntytahtumat ja hallitsee kristillisten kirkkojen muotoutumisen keskeiset vaiheet*
- *tuntee Suomen evankelis-luterilaisen kirkon historiaa ja ymmärtää suomalaisen luterilaisuuden perusluonteen*
- *ymmärtää suomalaista uskonnollisuutta ja katsomusperinnettä.*

Oppilas ymmärtää uskontoa ilmiönä

Oppilas

- *ymmärtää uskonnollista ajattelua sekä uskonnollisen kokemuksen ja käyttäytymisen luonnetta*
- *tunnistaa uskontojen vaikutuksia suomalaisessa ja eurooppalaisessa kulttuurissa*
- *tuntee maailmanuskontojen keskeiset piirteet*
- *arvostaa eri tavoin uskovia ja ajattelevia ihmisiä.*

Oppilas osaa käyttää uskonnollista tietoa

Oppilas

- *tuntee uskon ja tiedon perusluonteen sekä niiden keskinäisen suhteen*
- *hahmottaa oman maailmankatsomukseensa vaikuttavia tekijöitä*
- *kykenee keskustelemaan olemassaolon perimmäisistä kysymyksistä.*

Oppilas osaa toimia eettisesti vastuullisella tavalla

Oppilas

- *kykenee vastuulliseen eettiseen pohdintaan*
- *tunnistaa omien valintojensa ja tekojensa seurauksia.*

ELÄMÄNKATSOMUSTIETO

Elämänskatsomustieto oppiaineena on perustaltaan monitieteinen kokonaisuus, jonka lähtökohtiin kuuluu filosofiaa sekä yhteiskunta- ja kulttuuritieteitä. Elämänskatsomustiedon opetuksessa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uudistavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä vuorovaikutuksessa. Opetuksessa katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämänskatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä tutkia maailmaansa ja ohjata aktiivisesti omaa elämäänsä.

Opetuksen tehtävänä on antaa oppilaalle aineksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitsevaisiksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Elämänskatsomustiedon opetus tukee kasvua täysivaltaiseen demokraattiseen kansalaisuuteen, joka globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa yhteiskunnassa edellyttää eettisen ajattelu- ja toimintakyvyn kehittämistä, niihin liittyviä laaja-alaisia tietoja ja taitoja sekä katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamista. Elämänskatsomustiedon opetusta ohjaa käsitys oppilaiden mahdollisuudesta kasvaa vapaiksi, tasa-arvoisiksi ja kriittisiksi hyvän elämän rakentajiksi.

Vuosiluokat 1–5

Opetuksen ydintehtävänä on tukea oppilaan kasvua ja antaa hänelle välineitä tutkia ja rakentaa elämäkatsomustaan ja maailmankuvaansa.

TAVOITTEET

Tavoitteena on edistää oppilaan pyrkimystä

- *etsiä ja rakentaa identiteettiään ja elämäkatsomustaan ja sen myötä oppia hahmottamaan kokonaisuuksia, kasvaa kohtaamaan epävarmuutta ja kehittää taitojaan ilmaista itseään*
- *kehittää arvostelukykyään ja kykyään eettiseen toimintaan ja oppia huomaamaan kohtaamiensa arkipäivän tilanteiden eettiset ulottuvuudet ja käyttämään eettisen ajattelun taitoja ja katsomuksellista harkintaa*
- *tutustua ihmisoikeuksien, suvaitsevaisuuden, oikeudenmukaisuuden ja kestävän kehityksen periaatteisiin ja oppia kantamaan vastuuta itsestään, toisista ihmisistä, yhteisöstä ja luonnosta*
- *tutustua lähiympäristönsä katsomuksiin ja kulttuureihin.*

KESKEISET SISÄLLÖT

Sisällöistä muodostetaan opintokokonaisuuksia, joiden tulee sisältää aineksia seuraavista aihepiireistä. Vuosittain käsiteltävät sisällöt voivat vuorotella opetusryhmien koostumuksen mukaan.

Luokka-astekohtainen sisältöjen jaottelu ei tässä vaiheessa ole tarkoituksenmukaista.

Teemat ja aiheet poimitaan sen mukaan kun on tiedossa miltä luokka-asteilta oppilaita on ryhmään tulossa. Koska ryhmissä saattaa olla oppilaita hyvinkin monilta eri luokka-asteilta, on järkevää valita yhteisiä teemakokonaisuuksia, joita käsitellään oppilaiden ikätason mukaan eriyttäen.

Ihmissuhteet ja moraalinen kasvu

- *Toisen kohtaaminen ja hänen asemaansa asettautuminen*
- *hyvä, oikea ja väärä, oikean ja väärän erottaminen, ihmisen hyvyys*
- *ystävyyden sisältö ja merkitys elämässä*
- *oikeudenmukaisuus, oikeudenmukaisuuden toteutuminen jokapäiväisessä elämässä, rikkaus ja köyhyys maailmassa*
- *ajattelun vapaus, uskonnon- ja elämäkatsomuksen vapaus, suvaitsevaisuus ja syrjintä*
- *hyvä elämä, arvo ja normi, vastuu ja vapaus elämässä.*

Itsetuntemus ja kulttuuri-identiteetti

- *Kuka olen ja mitä osaan, elämänvaiheet ja toiveet*
- *erilaisia elämäntapoja, suvaitsevaisuus ja monikulttuurisuus*
- *suomalainen kulttuuri ja suomalaiset kulttuurivähemmistöt, maailman kulttuuriperintö*
- *elämäkatsomus, uskomus, luulo, tieto ja ymmärrys, erilaisia elämän- ja maailmankatsomuksia.*

Yhteisö ja ihmisoikeudet

- *Yhteiselämän perusteita, sääntö, sopimus, lupaus, luottamus, rehellisyys ja reiluus, kultainen sääntö*
- *lasten oikeudet, oikeus ja velvollisuus, ihmisoikeudet*
- *tasa-arvo ja rauha, demokratia, tulevaisuuden maailma*
- *etiikan perusteita, teon moraalinen oikeutus, teon tarkoitus ja seuraus, oman elämäni eettisiä ongelmia ja niiden ratkaisuja.*

Ihminen ja maailma

- *Ympäristö ja luonto, eloton ja elävä, kauneus luonnossa*
- *elämän synty ja kehitys, kertomuksia maailman synnystä, maa ja maailmankaikkeus, elämän erilaisia muotoja, syntymä, elämä ja kuolema luonnossa*
- *luonnon tulevaisuus ja kestävä kehitys, erilaiset aikakäsitykset ja niiden merkitys ihmisten elämässä, maailmanperintö ja ympäristö.*

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 5. Luokan päättyessä

Ihmissuhteet ja moraalinen kasvu

Oppilas

- *kykenee arvioimaan erilaisten tilanteiden moraalisia vaatimuksia ja teon moraalista oikeutusta*
- *ymmärtää tekevänsä väärin toimiessaan vastoin omaksumiaan periaatteita.*
- *kykenee tutkimaan moraalisia ongelmia yhdessä muiden kanssa ja hyväksyy erilaisten toimintalähtökohtien olemassaolon*
- *ymmärtää, että konflikteihin on löydettävissä väkivallattomia ratkaisuja.*

Itsetuntemus ja kulttuuri-identiteetti

Oppilas

- *tunnistaa katsomuksellisia kysymyksiä*
- *osaa käyttää oppiaineen keskeisiä käsitteitä (elämäkatsomus, kulttuuri, vähemmistö).*
- *rohkenee esittää omia näkemyksiään ja ymmärtää, että näkemyksiä tulee perustella*
- *pystyy hahmottamaan katsomusvapauden merkityksen omassa elämässään*
- *osaa hahmottaa suomalaisuuden osana maailman kulttuurista monimuotoisuutta.*

Yhteisö ja ihmisoikeudet

Oppilas

- *tuntee ihmisoikeuksien, suvaitsevaisuuden ja oikeudenmukaisuuden periaatteita*
- *ymmärtää yhteisten sääntöjen merkityksen*
- *ymmärtää yksilöllisen vastuullisuuden ja sen, että yksilö kuuluu erilaisiin yhteisöihin.*

Ihminen ja maailma

Oppilas

- *tuntee erilaisia maailmaa ja ihmisen paikkaa koskevia selityksiä*
- *ymmärtää luonnon ja ympäristön tärkeyden ihmiselle*
- *osaa toimia luontoa kunnioittaen ja on omaksunut kestävän kehityksen periaatteita.*

Vuosiluokat 6–9

Opetuksen ydintehtävänä on syventää nuoren omaa elämäkatsomusta ja maailmankuvaa koskevaa ymmärrystä. Opiskellaan perustiedot erilaisista katsomuksista ja uskonnoista sekä tuetaan nuoren kasvua vastuulliseksi ja aktiiviseksi yhteiskunnan jäseneksi.

TAVOITTEET

Tavoitteena on edistää oppilaan pyrkimystä

- etsiä ja rakentaa identiteettiään ja elämäkatsomustaan ja oppia samalla hahmottamaan kokonaisuuksia, kasvaen kohtaamaan epävarmuutta ja kehittäen taitojaan ilmaista itseään ja elämäkatsomustaan
- kehittää arvostelukykyään ja kykyään eettiseen toimintaan ja oppia huomaamaan kohtaamiensa arkipäivän tilanteiden eettiset ulottuvuudet ja käyttämään eettisen ajattelun taitoja ja katsomuksellista harkintaa
- omaksua ja sisäistää ihmisoikeuksien, suvaitsevaisuuden, maailman laajuisen oikeudenmukaisuuden ja kestävän kehityksen periaatteita ja oppia kantamaan vastuuta itsestään, toisista ihmisistä, yhteiskunnasta ja luonnosta
- laajentaa katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään ja oppia tuntemaan eri kulttuureissa tärkeinä pidettyjä arvoja, uskomusjärjestelmiä ja elämäkatsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustoja ja välittymistä sekä oppia arvioimaan tieteiden vaikutusta elämäntapaamme.

KESKEISET SISÄLLÖT

Opintokokonaisuudet, jotka voidaan opettaa kursseina, sisältävät syventäviä aineksia luokilla 1-5 käsitellyistä aihepiireistä: ihmissuhteet ja moraalinen kasvu, itsetuntemus ja kulttuuri-identiteetti, yhteisö ja ihmisoikeudet sekä ihminen ja maailma.

Kansalaisuus ja hyvä yhteiskunta

- Yhteiskuntateorian perusteet, demokratia
- politiikka, toimiminen kansalaisena, kestävä kehitys

Katsomusten maailma

- Katsomusten historiaa, katsomusvapaus
- maailmankuva, maailmankatsomus ja elämäkatsomus
- tieto ja tutkimus, luonnollinen ja yliluonnollinen
- uskonto ja uskonnottomuus, oma elämäkatsomus

Kulttuuri

- Kulttuurin tutkimus, kulttuuri ja luonto
- kulttuuri ja yhteisö, suomalainen kulttuuri, suvaitsevaisuus
- käsityksiä ihmisen ja luonnon suhteesta: humanistinen, utilistinen, mystinen ja luontokeskeinen

Etiikka ja hyvä elämä

- Etiikan pääsuuntia ja peruskysymyksiä, nuoren moraalinen kasvu
- ihmisoikeusetiikka, ihmisoikeusrikoksia kuten holokausti
- ympäristöetiikka
- monikulttuurisuus eettisenä kysymyksenä.

Tulevaisuus

- Tulevaisuuden tutkiminen
- luonnon ja yhteiskunnan tulevaisuus, maailmanperintö
- minun tulevaisuuteni, toimiminen tulevaisuuden hyväksi.

VUOSILUOKKA 6

- Kansalaisuus ja hyvä yhteiskunta
- Yhteiskuntateorian perusteet, demokratia
- Poliitiikka, toimiminen kansalaisena
- Kestävä kehitys
- Kulttuuriperinne
- kansainvälisiä juhlaperinteitä ja tapakulttuureja
- vähemmistökulttuureja Suomessa (siirtolaiset, pakolaiset, maahanmuuttajat)
- Suvaitsevaisuus
- Omasta ja yhteisestä omaisuudesta huolehtiminen

VUOSILUOKKA 7

- Katsomusten maailma
- Katsomusten historiaa, katsomusvapaus
- Maailmankuva, maailmankatsomus ja elämänkatsomus
- Tieto ja tutkimus, luonnollinen ja yliluonnollinen
- Uskonto ja uskonnottomuus, oma elämänkatsomus
- Suvaitsevaisuus

VUOSILUOKKA 8

- Kulttuuri
- Kulttuurin tutkimus, kulttuuri ja luonto
- Kulttuuri ja yhteisö, suomalainen kulttuuri
- Suvaitsevaisuus
- Käsityksiä ihmisen ja luonnon suhteesta: humanistinen, utilistinen, mystinen ja luontokeskeinen

VUOSILUOKKA 9

- Etiikka ja hyvä elämä
- Etiikan pääsuuntia ja peruskysymyksiä, nuoren moraalien kasvu
- Ihmisoikeusetiikka, ympäristöetiikka
- Monikulttuurisuus eettisenä kysymyksenä
- Tulevaisuus
- Tulevaisuuden tutkiminen
- Luonnon ja yhteiskunnan tulevaisuus, maailmanperintö
- Minun tulevaisuuteni, toimiminen tulevaisuuden hyväksi

Päätöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Ihmissuhteet ja moraalinen kasvu

Oppilas

- *osaa nähdä yhteyden arvovalintojen ja hyvän elämän välillä*
- *tunnistaa etiikan perusnäkökulmia kuten teon tahallisuuden, tekijän tarkoituksen, teon seurausten huomioon ottamisen, vastuun ja oikeuksien näkökulmat*
- *kykenee tunnistamaan moraalidilemmasta eettisen näkökulman ja esittämään siihen eettisen ratkaisun.*
- *kykenee havainnoimaan eettisiä ulottuvuuksia arkipäivästä, taiteesta, mediasta tai muilta elämän alueilta ja kykenee perustelemaan eron eettisesti kehittyneemmän ja kehittymättömämmän arvion välillä.*

Itsetuntemus ja kulttuuri-identiteetti

Oppilas

- *tunnistaa ja osaa nimetä keskeisten maailmankatsomusten ja kulttuurien olennaisia piirteitä ja kehityskulkuja*
- *kykenee suhteuttamaan erilaisia kulttuurisia käsitteitä ja symboleja eri katsomusperinteisiin*
- *ymmärtää sekulaarin ja uskonnollisen katsomuksen eron.*
- *osaa käyttää oppimiaan kulttuuriin liittyviä käsitteitä ja kykenee hankkimaan tietoa erilaisista katsomuksista.*

Yhteisö ja ihmisoikeudet

Oppilas

- *tuntee ihmis- ja kansalaisoikeuksien pääpiirteet sekä kykenee selittämään niiden eron*
- *hahmottaa yksilön eettisen näkökulman suhteessa yhteisöön*
- *pystyy perustelemaan oikeuksien ja velvollisuuksien keskinäisen riippuvuuden*
- *tuntee vaihtoehtoisia ja vastakkaisia yhteiskunnallisia näkemyksiä.*
- *tunnistaa ihmis- ja kansalaisoikeuksien loukkauksia ja osaa arvioida erilaisten tasa-arvo- ja oikeusvaatimusten perusteita*
- *tuntee nyky-yhteiskunnan ongelmia ja pystyy esittämään sekä optimistisia että pessimistisiä näkemyksiä tulevaisuudesta.*

Ihminen ja maailma

Oppilas

- *ymmärtää kestäväen kehityksen periaatteita*
- *tuntee ympäristöetiikan lähtökohtia.*
- *osaa arvioida yksilön eettistä näkökulmaa suhteessa ympäristöön*
- *ymmärtää yhteiskunnallisten ratkaisujen pitkän tähtäimen vaikutuksia.*

HISTORIA

Historian opetuksen tehtävänä on ohjata oppilasta kasvamaan vastuulliseksi toimijaksi, joka osaa käsitellä oman ajan ja menneisyyden ilmiötä kriittisesti. Oppilasta ohjataan ymmärtämään, että oma kulttuuri ja muut kulttuurit ovat historiallisen kehitysprosessin tulosta. Opetuksessa käsitellään sekä yleistä että Suomen historiaa.

Opetuksen tehtävänä on antaa oppilaalle aineksia rakentaa identiteettiään, perehtyä ajan käsitteeseen ja ymmärtää ihmisen toimintaa sekä henkisen ja aineellisen työn arvoa.

Valtakunnallisen opetussuunnitelman aihekokonaisuuksista historiaan nivoutuu erityisesti seuraavia kokonaisuuksia: Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys, Viestintä ja mediataito sekä Ihminen ja teknologia.

Vuosiluokat 5–6

Perusopetuksen vuosiluokkien 5 ja 6 historianopetuksen tehtävänä on perehdyttää oppilas historiallisen tiedon luonteeseen, sen hankkimiseen ja peruskäsitteisiin sekä omiin juuriinsa ja eräisiin historian merkittäviksi muodostuneisiin tapahtumiin ja ilmiöihin esihistoriasta Ranskan suureen vallankumoukseen saakka. Perusteissa määriteltyjen sisältöjen opetuksessa korostetaan historian toiminnallisuutta ja oppilaan kykyä eläytyä menneisyyteen.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- *ymmärtämään, että historian tiedot ovat historioitsijoiden tulkintoja, jotka saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä*
- *ymmärtämään erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin ja käyttämään oikein käsitteitä esihistoria, historia, vanha aika, keskiaika, uusi aika*
- *tunnistamaan muutoksia oman perheen tai kotiseudun historiassa ja kuvailemaan muutoksia, joiden on katsottu vaikuttaneen oleellisesti ihmisten elämään, kuten maanviljelyn syntyä*
- *tunnistamaan esimerkkien avulla jatkuvuuden historiassa*
- *esittämään muutoksille syitä.*

Keskeiset sisällöt

Omat juuret ja historiallinen tieto

- *oman perheen ja kotiseudun historia*
- *muistelujen, kirjoitusten, esineiden, kuvien ja rakennetun ympäristön merkityksien tulkitseminen*

Esihistoriallinen ja historiallinen aika sekä ensimmäiset korkeakulttuurit

- *kivikauden ihmisten elinolot ja niissä tapahtuneet muutokset pronssin ja raudan keksimisen seurauksena*
- *maanviljelyn aloittamisen, valtioiden synnyn ja kirjoitustaidon keksimisen vaikutukset ihmisten elämään*

Eurooppalaisen sivilisaation synty

- *antiikin Ateenan ja Rooman yhteiskunta ja kulttuuri*
- *antiikin heijastuminen tähän päivään*

Keskiaika

- *uskontojen vaikutukset ihmisten elämään ja ihmisten eriarvoinen yhteiskunnallinen asema*
- *Suomen liittäminen osaksi Ruotsia*

Uuden ajan murros

- *eurooppalaisen ihmisen maailmankuvan ja arvojen muutokset keskiajan ja uuden ajan taitteessa: renessanssi taiteessa, reformaatio uskonnossa, maailmankuvan avartuminen tietees-*
sä

Suomi Ruotsin valtakunnan osana

- *elämää kuninkaan alamaisina ja suurvallan asukkaina*
- *suomalaisen kulttuurin muotoutuminen*

Vapauden aate voittaa alaa

- *Ranskan suuren vallankumouksen vaikutukset*

Lisäksi yksi seuraavista teemoista, jonka kehitystä tarkastellaan esihistorialliselta ajalta 1800-luvulle saakka:

- a) jokin Euroopan ulkopuolinen korkeakulttuuri*
- b) kaupankäynnin kehitys*
- c) kulttuurin kehitys*
- d) liikkumis- ja kuljetusvälineiden kehitys*
- e) väestössä tapahtuneet muutokset*

Oppisisällöt vuosiluokittain

5. lk

- **omat juuret, historiatietoon orientoituminen**
- **esihistoriallinen aika Suomessa kivikaudesta rautakauteen**
- **keskiaika Suomessa, Suomi osaksi Ruotsia**
- **uusi aika alkaa Suomessa, Suomi osana Ruotsia, Suomalaisen kulttuurin muotoutuminen, Ruotsin suurvalta-asema, vapauden aika, kustavilainen aika**

6. lk

- **ensimmäiset korkeakulttuurit**
- **Antiikin Kreikka ja Rooma**
- **keskiaika: uskontojen valta-asema, eriarvoinen yhteiskunta**
- **Siirtyminen uuteen aikaan: löytöretket, maailmankuvan avartuminen, renessanssi**
-

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 6. Luokan päättyessä

Tiedon hankkiminen menneisyydestä

Oppilas

- *osaa erottaa faktan mielipiteestä*
- *osaa erottaa toisistaan lähteen ja siitä tehdyn tulkinnan.*

Historian ilmiöiden ymmärtäminen

Oppilas

- *tietää, että menneisyyttä voi jaotella eri aikakausiin (kronologia) ja pystyy nimeämään yhteiskunnille ja aikakausille ominaisia piirteitä.*
- *tunnistaa ilmiöiden jatkuvuuden eri aikakaudesta toiseen ja ymmärtää, ettei muutos ole sama kuin edistys eikä se myöskään merkitse samaa eri ihmisten ja ryhmien näkökulmasta.*
- *osaa eläytyä menneen ajan ihmisen asemaan: hän osaa selittää, miksi eri aikakausien ihmiset ajattelivat ja toimivat eri tavoin sekä tuntee syy- ja seuraussuhteen merkityksen.*

Historiallisen tiedon käyttäminen

Oppilas

- *osaa esittää käsiteltävästä asiasta kertomuksen siten, että hän selittää tapahtuman tai ilmiön joidenkin toimijoiden kannalta*
- *tietää, että jotkut asiat voidaan tulkita eri tavoin, ja hän pystyy selittämään, miksi niin tapahtuu.*

Vuosiluokat 7–9

Historian opetuksen tehtävänä vuosiluokilla 7–9 on syventää oppilaan käsitystä historian tiedon luonteesta. Historian opetuksen tehtävänä on vahvistaa oppilaan omaa identiteettiä ja perehdyttää hänet muihin kulttuureihin ja niiden vaikutuksiin.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- *hankkimaan ja käyttämään historiallista tietoa*
- *käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun mielipiteensä niiden pohjalta*
- *ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin*
- *selittämään ihmisen toiminnan tarkoituksia ja vaikutuksia sekä ymmärtämään oikeutensa ja vastuunsa kansalaisena*
- *tuntemaan ihmisoikeudet ja keskeiset ihmisoikeussopimukset*
- *arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja käyttäen apuna historiallista muutosta koskevaa tietoa.*

KESKEISET SISÄLLÖT

Käsiteltävät aihealueet liittyvät Suomen ja maailman historiaan 1800- ja 1900-luvuilla.

Elämää 1800-luvulla ja kansallisuusaate

- *elämää 1800-luvun Suomessa*
- *1800-luvun alun keskeiset valtiolliset muutokset ja kansallisuusaatteen vaikutukset Euroopassa*
- *kulttuuri kansallisuusaatteen heijastajana Suomessa*

Teollinen vallankumous

- *teollistuminen ja sen vaikutukset ihmisten elämään*
- *kaupungistuminen*

Murrosten aika Suomessa

- *sääty-yhteiskunnan mureneminen*
- *Suomen venäläistäminen ja sen vastustus*

Suurvaltojen kilpailusta ensimmäiseen maailmansotaan seurauksineen

- *imperialismi ja sen vaikutukset Euroopan suurvalloille ja siirtomaille*
- *ensimmäinen maailmansota, sen syyt ja seuraukset*
- *Venäjän keisarikunnan luhistumisen syyt ja vuoden 1917 vallankumoukset*
- *Suomen itsenäistyminen ja sisällissota*

Laman ja totalitarismin aika

- *maailmantalouden romahtaminen ja sen vaikutukset Eurooppaan*
- *elämää demokratioissa ja diktatuureissa*

Toisen maailmansodan aika

- *toinen maailmansota, sen syyt ja seuraukset*
- *Suomi toisessa maailmansodassa ja sodasta selviäminen*

Suomi 1950-luvulta nykypäivään

- *elinkeinorakenteen muutos ja sen vaikutukset ihmisten elämään*
- *suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen*

Idän ja lännen ristiriidoista etelän ja pohjoisen vastakkainasetteluun

- *kylmä sota*
- *maailman jakautuminen köyhiin ja rikkaisiin valtioihin ja siitä aiheutuvat ongelmat*

Elämää 1900-luvun lopulla ja 2000-luvun alussa

- *länsimaisen kulutusyhteiskunnan synty ja sen vaikutukset ihmisten elämään ja ympäristöön*
- *tiedonvälityksen kehitys*

Ihmisoikeuskysymykset ja kansojen yhteistyö

- *Ihmisoikeudet, ihmisoikeusrikokset kuten joukkotuhonta, holokausti ja muut kansanvainot*
- *YK:n toiminta, ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus*
- *Lapsen oikeuksien sopimus, Euroopan ihmisoikeussopimus ja muut keskeiset ihmisoikeussopimukset. Opetuksessa vastuu ja oikeudet opetetaan integroiden muiden reaaliaineiden, erityisesti uskonnon, yhteiskuntaopin, biologian ja maantiedon kanssa.*

Lisäksi yksi seuraavista teemoista, jonka kehitystä tarkastellaan 1800-luvulta nykyaikaan saakka:

- a) jokin Euroopan ulkopuolinen kulttuuri*
- b) tasa-arvoisuuden kehitys*
- c) kulttuurin kehitys*
- d) teknologian kehitys, esimerkiksi liikkumis- ja kuljetusvälineiden kehitys*
- e) Euroopan hajaannuksesta sen yhdistymiseen*

Vuosiluokat 7-9

TAVOITTEET

Päättävöitteena on opettaa keskeiset historian perustiedot 1800-luvulta 2000-luvulle. Opetuksessa otetaan huomioon myös paikallishistoriallinen näkökulma. Lisäksi kannustetaan oppilaita perehtymään oman perheensä/sukunsa vaiheisiin (esim. Suomen historian murrosvaiheissa) ja seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia joukkotiedotusvälineistä.

SISÄLLÖT

Perusopetuksen kaikille oppilaille yhteiset kurssit (4) opiskellaan vuosiluokilla 7 ja 8. Keskeisiä sisältöjä vuosiluokittain (Suomen ja maailman historiaa):

7. vuosiluokka (1800-luvulta ensimmäiseen maailmansotaan):

1. kurssi:

- elämää 1800-luvulla
- 1800-luvun valtiolliset ja yhteiskunnalliset muutokset
- teollistuminen ja sen seuraukset
- uudet aatteet

2. kurssi:

- Suomen venäläistämistoimenpiteet ja niiden vastustus
- imperialismi ja sen vaikutukset ensimmäinen maailmansota, syyt ja seuraukset
- Suomen itsenäistyminen ja sisällissota

8. vuosiluokka (ensimmäisestä maailmansodasta nykypäivään):

3. kurssi:

- maailmansotien välinen aika
- toinen maailmansota, syyt ja seuraukset
-

4. kurssi:

- kylmän sodan aikakausi
- maailma kylmän sodan jälkeen

Päätöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Tiedon hankkiminen menneisyydestä

Oppilas

- *osaa erotella asiaa selittävät tekijät vähemmän tärkeistä*
- *pystyy lukemaan erilaisia lähteitä ja tulkitsemaan niitä.*

Historian ilmiöiden ymmärtäminen

Oppilas

- *kykenee sijoittamaan opiskelemansa tapahtumat ajallisiin yhteyksiinsä ja niiden avulla aika-järjestykseen.*
- *osaa selittää, miksi jollain elämäalueella toimittiin ennen toisin kuin nykyään.*
- *osaa esittää historiallisille tapahtumille syytä ja seurauksia.*

Historiallisen tiedon käyttäminen

Oppilas

- pystyy vastaamaan menneisyyttä koskeviin kysymyksiin käyttämällä eri lähteistä, myös nykYTEKNOLOGIAN avulla saamaansa informaatiota
- pystyy muodostamaan tapahtumista ja ilmiöistä omia perusteltuja käsityksiä ja arvioimaan niitä.

YHTEISKUNTAOPPI

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on ohjata oppilasta kasvamaan yhteiskunnan aktiiviseksi ja vastuulliseksi toimijaksi. Perusopetuksen vuosiluokkien 7–9 yhteiskuntaopin opetuksen tulee antaa perustiedot ja -taidot yhteiskunnan rakenteesta ja toiminnasta sekä kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista. Opetuksen tarkoituksena on tukea oppilaan kasvua suvaitsevaiseksi ja demokraattiseksi kansalaiseksi ja antaa hänelle kokemuksia yhteiskunnallisesta toimimisesta ja demokraattisesta vaikuttamisesta

Valtakunnallisen opetussuunnitelman aihekokonaisuuksista yhteiskuntaoppiin nivoutuu erityisesti seuraavia kokonaisuuksia: Ihminenä kasvaminen, Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys, Viestintä ja mediataito, Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys, Turvallisuus ja liikenne sekä Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta.

Honkajoella yhteiskuntaoppi (3 kurssia) on keskitetty 9. vuosiluokalle.

Vuosiluokat 7–9

TAVOITTEET

Oppilas

- saa käsityksen yhteiskunnallisen tiedon luonteesta
- oppii hankkimaan ja soveltamaan yhteiskuntaa ja talouselämää käsittelevää informaatiota kriittisesti ja toimimaan aktiivisena vaikuttajana
- oppii tuntemaan julkiset palvelut
- saa valmiuksia työnteon kunnioittamiseen
- oppii yrittäjyyden perusteet ja ymmärtää yrittäjyyden merkityksen yhteiskunnan hyvinvoinnin tekijänä
- oppii ymmärtämään yhteiskunnallisten päätösten vaikutuksia kansalaisten elämään
- kiinnostuu yhteiskunnallisesta osallistumisesta ja vaikuttamisesta
- oppii tarkastelemaan ja kehittämään osaamistaan vastuullisena kuluttajana ja yhteiskunnallisena toimijana
- tuntee tekojensa oikeudelliset seuraamukset.

KESKEISET SISÄLLÖT

Aihealueina ovat suomalainen yhteiskunta ja talouselämä sekä Euroopan unioni.

Yksilö yhteisön jäsenenä

- *perhe, erityyppiset yhteisöt sekä vähemmistö- ja osakulttuurit*
- *yksilön mahdollisuudet toimia kotikunnassa, oman valtion kansalaisena, Pohjoismaissa ja EU:ssa*

Yksilön hyvinvointi

- *hyvinvointiyhteiskunnan eri ulottuvuudet*
- *tasa-arvo ja kestävä kehitys sekä muut keinot hyvinvoinnin edistämiseksi*

Vaikuttaminen ja päätöksenteko

- *kansalaisten mahdollisuudet vaikuttaa*
- *demokratia, vaalit ja äänestäminen*
- *politiikan ja hallinnon toimijat kunnallisella, valtakunnallisella ja EU-tasolla*
- *media ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen*

Kansalaisen turvallisuus

- *oikeusjärjestelmä, yksilön oikeudet ja velvollisuudet sekä oikeudellinen vastuu*
- *liikenneturvallisuus*
- *turvallisuuspolitiikka: ulkopoliittika, maanpuolustus*

Taloudenpito

- *yksityisen taloudenpidon periaatteet*
- *työnteko ja yrittäjyys*

Kansantalous

yksilö ja kotitaloudet kuluttajina ja talouden toimijoina

- *ulkomaankaupan ja globaalitalouden merkitys*

Talouspolitiikka

- *talouden suhdannevaihtelut, työttömyys ja inflaatio sekä niiden vaikutukset yksityistalouksiin*
- *julkinen talous ja verotus*

Vuosiluokka 9

TAVOITTEET

Päätavoitteena on antaa perustiedot suomalaisesta yhteiskunnasta ja kansalaisen/kuntalaisen/nuoren osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksista. Asioita pyritään käsittelemään nuoren, aikuistuvan ihmisen näkökulmasta. Kannustetaan oppilaita aktiiviseen kansalaisuuteen ja seuraamaan yhteiskunnallista keskustelua.

SISÄLLÖT

Opetettavat asiat jakaantuvat kolmelle kurssille, joiden keskeisiä sisältöjä ovat:

- yksilö yhteiskunnan jäsenenä
- yksilön hyvinvointi
- kansalaisen turvallisuus
- vaikuttaminen ja päätöksenteko
 - taloudenpito, työnteko ja yrittäjyys
 - kansantalous
 - talouspolitiikka

Päätöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Yhteiskunnallisen tiedon hankkiminen ja käyttäminen

Oppilas

- *kykenee tulkitsemaan kriittisesti median välittämiä tietoja, tilastoja ja graafisia esityksiä*
- *pystyy perustelevaan käsityksiään yhteiskunnallisista asioista*

- osaa vertailla yhteiskunnallisen päätöksenteon ja taloudellisten ratkaisujen eri vaihtoehtoja ja niiden seurauksia.

Yhteiskunnallisen tiedon ymmärtäminen

Oppilas

- ymmärtää, että yhteiskunnallisessa päätöksenteossa ja taloudellisissa ratkaisuisissa on olemassa useita vaihtoehtoja
- ymmärtää yhteiskunnallisen ja taloudellisen toiminnan eettisiä kysymyksiä.

MUSIIKKI

Musiikin opetuksen tehtävänä on auttaa oppilasta löytämään musiikin alueelta kiinnostuksen kohteensa sekä rohkaista oppilasta musiikilliseen toimintaan, antaa hänelle musiikillisen ilmaisun välineitä ja tukea hänen kokonaisvaltaista kasvuaan. Opetuksen tehtävänä on myös saattaa oppilas ymmärtämään, että musiikki on erilaista eri aikoina ja eri paikoissa.. Opetuksessa tulee ottaa huomioon, että musiikin ymmärtämisen perustana ovat musisoinnin ja musiikin kuuntelun yhteydessä saadut merkitykselliset kokemukset. Musiikin opetus antaa välineitä oppilaan oman musiikillisen identiteetin muodostumiseen prosessissa, jossa rakentuu arvostava ja utelias suhtautuminen erilaisiin musiikkeihin. Musiikillisia taitoja kehitetään pitkäjänteisellä, kertaamiseen perustuvalla harjoittelulla. Yhdessä musisoiminen kehittää sosiaalisia taitoja, kuten vastuullisuutta, rakentavaa kriittisyyttä sekä taidollisen ja kulttuurisen erilaisuuden hyväksymistä ja arvostamista. Oppilaan kokonaisvaltaisen ilmaisun kehittymistä tulee tukea myös etsimällä yhteyksiä muihin oppiaineisiin. Musiikin opetuksessa sovelletaan teknologian ja median tarjoamia mahdollisuuksia.

Musiikkikasvatuksen lähtökohtia

Musiikki on taiteen laji sekä koulun oppiaine. Musiikin opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille myönteisiä kokemuksia ja elämyksiä musiikin maailmasta lapsen kehitystason mukaisesti. Musiikkielämykset syntyvät mielikuvista, aistihavainnoista sekä yhdessä tai yksin tekemisestä musiikin eri työtapoja käyttäen.

Oppiaineen ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon se, että eri osa-alueet muodostavat kokonaisuuden. Musiikin opetus liitetään mahdollisuuksien mukaan koulun taide-, kulttuurikansainvälisyys-, ympäristö-, viestintä-, teknologia- ja kuluttajakasvatuksen eheyttämiseen sekä kunkin luokan aihesisältöihin.

Toiminnallisuuden ja vuorovaikutuksen kautta oppiminen tulee olla opetuksen lähtökohtana. Lapsi oppii parhaiten oman ja toisten tekemisen kautta, yksin ja ryhmän jäsenenä. Monipuoliset ja elämykselliset työtavat sekä ongelmanratkaisutilanteet edistävät osaltaan oppimista ja luovuutta

Laulaminen

Laulaminen on kaikilla luokka-asteilla keskeinen musiikin yhteisen harjoittamisen muoto. Laulutaitoa edistävät osaltaan leikinomaiset hengitysharjoitukset ja hyvä äänenmuodostusasento. Laulusto valitaan kunkin luokka-asteen ja oppilasryhmän tasoisesti ottaen huomioon integrointimahdollisuudet muihin oppiaineisiin.

Soittaminen

Musiikkitunneilla tutustutaan erilaisiin soittimiin. Soittamalla aktivoidaan oppilaat rytmijä ja melodiataajun (mm. rytmijä ja laattasoittimet, rummusto), harmoniataajun (kaikki soittaminen), dynamiikan, ja sointivärien kehittymistä edistäviin tavoitteisiin. Melodiasoitimien (mm. kellopeli, nokkahuilu) yhteydessä opitaan nuotinlukutaidon alkeita, tutkitaan eri sävellajeja, koetaan duurin ja

mollin ero jne. Opetukseen voidaan liittää basson, kitaran sekä sähköisten instrumenttien ja rumpujen soittoa taitojen karttuessa. Soittamisen ja yhteissoiton yhteydessä ohjataan oppilaita musikaaliseen esitykseen, toisten huomioon ottamiseen ja yhteispelin sääntöihin.

Kuunteleminen

Kuunteleminen on musiikkikasvatuksen perusta ja sen avulla viritetään oppilaissa elämyksiä, jotka synnyttävät tunteita ja rikastuttavat heidän mielikuvitustaan. Kuuntelun avulla harjoitellaan myös keskittymistä ja rentoutumista. Onnistunut yhteismusisointi vaatii kykyä kuulla oma ja toisten musisointi osana kokonaistuotosta.

Alkuopetuksessa kuunnellaan musiikkisatuja ja kuvaillaan musiikkia sekä opitaan tunnistamaan ääniä. Myöhemmin kuuntelun painopiste laajenee tiedollisten valmiuksien alueelle. Oppilaita ohjataan ääniympäristön havainnointiin, kuunneltavan musiikin valintaan ja arviointiin sekä pyritään kasvattamaan oppilaat arviointikykyisiksi kuuntelijoiksi sekä kuulon ja ääniympäristön suojelijoiksi.

Klassiseen musiikkiin tutustutaan kaikilla luokka-asteilla ikäkaudelle ja ryhmälle sopivien teosten avulla liittäen kuunteluun ilmaisua, eläytymistä ja kokemista.

Kuulohuoltoon, ääniympäristön ja kuulon suojeluun kiinnitetään huomiota sopivissa yhteyksissä kaikilla luokka-asteilla (erityisesti 5. luokasta alkaen).

Musiikkiliikunta, ilmaisu ja keksintä

Musiikkiliikunnassa, tanssissa ja ilmaisussa käytetään hyväksi lapsen luontaista halua liikkua ja ilmaista itseään eri tavoin. Näiden avulla voidaan kehittää kaikkia musiikillisia valmiuksia. Oppilaita ohjataan keskinäiseen vuorovaikutukseen ja toisen huomioon ottamiseen.

Oppilasta kannustetaan erilaisiin kokeiluihin ja improvisointiin esimerkiksi liikkumiseen, äänen tuottamiseen ja sen muokkaamiseen sekä omiin sepitelmiin, tuotoksiin ja esityksiin (omat sävellykset, sanoitukset, sovitukset).

Musiikkitieto

Teoria- ja tietopainotteisia asioita tuodaan esille musiikin tekemisen ja kokemisen kautta. Tarkoituksena ei ole opetella irrallisia asioita, vaan ainekset opitaan pääasiassa kuuntelun, soiton, laulun ja ilmaisun yhteydessä. Tutustutaan myös musiikin historiaan, eri maiden ja kansojen musiikkiperinteeseen sekä nykymusiikkiin oppilaskeskeisesti. Perinteisen notaation lisäksi annetaan valmiuksia musiikin uuden informaation vastaanottamiseen ja tuottamiseen ajankohtaisella teknologialla ja soittimistolla.

Juhlat, konsertit, vierailut ja vierailijat

Koulun ja luokan juhlat, tapahtumat ja teemat ovat tärkeä osa musiikin opetusta ja opetussuunnitelman eheyttämistä. Näissä yhteisissä tapahtumissa harjoitellaan opittuja asioita, kehitytään esittämisessä ja kasvetaan musiikkiin ja musiikin avulla sosiaalisesti ja yhteistoiminnan avulla.

Oppiainesta ja työtapoja valittaessa voidaan käyttää koulun ulkopuolisen ympäristön musiikkivirikkeitä ja paikallisia musiikin harrastajia ja osaajia.

Tavoitteena on, että jokainen oppilas pääsisi osallistumaan elävään konserttiin muutaman kerran perusopetuksen aikana.

Musiikin oppiaineessa toteutuvat aihekokonaisuudet

Ihmisenä kasvaminen

Musiikin opetuksen päämääränä on osaltaan tukea oppilaan kokonaisvaltaista kasvua ja tukea oppimisympäristö, joka tukee sekä yksilöllisyyden että yhteisöllisyyden kehitystä.

Tavoitteena on oman musiikillisen kasvun ja ainutkertaisuuden ymmärtäminen, oman toiminnan eettisyyden arviointi esim. laulamissa ja soittamisessa sekä toimiminen yhteisön jäsenenä yhteisissä harjoituksissa

Sisällöistä toteutuu omien musiikin aikaansaamien tunteiden tunnistaminen ja käsittely, tavoitteellinen itsensä kehittäminen sekä toisten huomioonottaminen, oikeudet ja velvollisuudet yhteistoimintaryhmissä (esim. laulu-, soitto- ja ilmaisutilanteissa).

Aihekokonaisuus toteutuu musiikin opetuksessa kaikilla luokka-asteilla.

Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

Eri maiden ja kulttuurien musiikkiin tutustumalla autetaan oppilasta ymmärtämään suomalaisen, pohjoismaisen, eurooppalaisen ja muun maailman kulttuuri-identiteetin olemusta, eroja ja yhtäläisyyksiä sekä kehitetään valmiuksia kulttuurien väliseen vuorovaikutukseen ja kansainvälisyyteen.

Sisällöistä toteutuu kotiseudun kulttuuri, suomalaisuus, pohjoismaalaisuus, eurooppalaisuus, monikulttuurisuus, kansainvälisyys ja erilaiset tapakulttuurit musiikin näkökulmasta

Toteutuu aineekseen soveltaen kaikilla luokka-asteilla.

Viestintä ja mediataito

Mediataidoista voidaan musiikissa edistää kriittisyyttä, valikointia ja vertailua erilaisen musiikillisen informaation ja tarjonnan suhteen (mediakriittisyys) sekä tutkia musiikillisia vaikuttamis- ja vuorovaikutusmahdollisuuksia yhteiskunnassa.

Sisällöistä toteutetaan erilaisten ajatusten ja tunteiden ilmaisua ja käyttöä musiikin keinoin. Käsitellään myös viestintäteknisten välineiden mahdollisuuksia ja käyttöä musiikin tallentamisessa ja välittämisessä.

Toteutuu soveltaen kaikilla luokka-asteilla, viestintäteknikan ja mediakriittisyyden osalta 5. luokalta alkaen.

Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjäyys

Tarkastellaan musiikkia sekä harrastuksena että ammattina. Pohditaan musiikin asemaa yhteiskunnassa kulttuuri- ja taide- ja viihdemuotona sekä osallistumista ja vaikuttamista musiikin kautta omassa elinympäristössä ja yhteiskunnassa

Toteutuu pääosin luokilla 7-9.

Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä kehityksestä

Aihealueen tavoitteista musiikkikasvatukseen liittyy erityisesti ihmisen vastuu ääniympäristöstä. Jokaisella tulee olla oikeus hiljaisuuteen, kuulon ja mielen suojelemiseen äänisaasteelta. Musiikin kuuntelutilanne tulee olla jokaisen itse valittavissa.

Erilaiseen musiikkiin ja kulttuureihin tutustumisella voidaan edistää kulttuurisesti kestävästä kehitystä ja esim. kansanmusiikin säilyttämistä, kehittämistä ja siirtämistä tuleville polville.

Toteutuu läpäisyperiaatteella kaikilla luokka-asteilla.

Ihminen ja teknologia

Aihekokonaisuuden tavoitteita tukee nykyaikaisen teknologian tarkastelu musiikin tekemisen ja tallentamisen apuna. Opitaan käyttämään musiikkiteknologiaa vastuullisesti ja kriittisesti.

Painottuu sisällöissä 6. luokalta alkaen.

3. ja 4. luokka

Opetuksen tavoitteet

- opitaan oman äänen luontevaa käyttämistä
- kehitytään itseilmaisussa ja keksimisessä laulaen, soittaen ja liikkuen sekä yksin että ryhmän jäsenenä käyttämällä erilaisia ääniaineksia sekä opittuja rytmisiä ja melodisia aiheita
- harjaannutaan ja keskitytään kuulemaan, kuuntelemaan ja havainnoimaan ääniympäristöä ja musiikkia
- opitaan musiikin peruskäsitteitä, tietoja ja taitoja
- opitaan ymmärtämään musiikillisen maailman monimuotoisuutta erityyppisten musiikillisten kokemusten kautta
- opitaan vastuullisuutta ja toisten huomioon ottamista yhteisten harjoitusten avulla
- ymmärretään kuulon suojelun merkitys

Keskeiset sisällöt

- Äänenkäytön harjoituksia puhuen, loruillen ja laulaen, ikäkauteen sopivia laululeikkejä ja lauluohjelmistoa sekä moniäänisyyteen valmentavia lauluharjoituksia
- keho-, rytm-, ja melodiasoittimilla yhteissoittoon valmentavia harjoituksia, erityisesti perussyketajua kehittäviä harjoituksia, joiden yhteydessä kehitetään myös soittotekniikkaa; lisäksi ostinorytmejä, säestystehtäviä ja yhteissoitto-ohjelmistoa
- monenlaisen musiikin kuuntelua erilaisia aktivointikeinoja käyttäen sekä omien elämysten, mielikuvien ja kokemusten kuvailua
- äänten sekä rytmisten ja melodisten aiheiden käyttämistä musiikillisen keksinnän aineksina
- musiikin elementteihin – rytm, melodia, harmonia, dynamiikka, sointiväri ja muoto – liittyvää peruskäsitteistöä musisoinnin, kuuntelun, liikunnan ja musiikillisen keksinnän yhteydessä
- laulu-, soitto- ja kuunteluohjelmistoa, joka tutustuttaa oppilaan sekä suomalaisen että muiden maiden ja kulttuurien musiikkiin sisältäen esimerkkejä eri aikakausilta ja eri musiikin lajeista.

Oppisisältöjä 3. ja 4 luokalla

Oppisisällöt ovat esimerkinomaisia. Valinta, järjestys, painotukset ym. ratkaistaan viime kädessä koulun ja opettajien toimesta oppilasryhmien, resurssien, vuosittaisten painotusten ym. perusteella.

3. luokka	4. luokka
Musiikin peruselementit (rytmi, melodia, harmonia, dynamiikka, sointiväri ja muoto)	
Perusrytmi, melodiarytmi, kehorytmiikka <ul style="list-style-type: none">• Tahti• Tasa/kolmijakoinen• Aika-arvot 1/1-1/4 (nuotit ja tauot)• Nuottiviivasto, G-avain, nuottinimet• Säe,säkeistö• Duuri/molli• Muotorakenteiden perusteita esim. liikunnan avulla• Dynamiikkaa (p-f, crescendo- diminuendo)	<ul style="list-style-type: none">• Rytmidiktaatteja, ostinorytmejä• Tahtiosoitus,tahtilajeja (2/4, 4/4, 3/4)• Iskusävel• Aika-arvot 1/8 - , pisteellinen nuotti• c1-c2 nuottiviivastolla• Kaanon• Muotorakenteita (esim. AB, ABC), kokeminen myös liikkuen, laulaen, soittaen• Dynamiikkaa (pp-p-f-ff)• Intervalleja
Äänenkäyttö, laulaminen, leikkiminen ja ilmaisu	
Äänen käytön harjoituksia (puhuen, loruillen, laulaen), vuorolaulantaa (soolo-tutti) <ul style="list-style-type: none">• Laulu- ja perinneleikkejä, pientansseja Ympäristö- ja luonnontietoon integroiden: <ul style="list-style-type: none">• Äänen ilmiöitä (esim. äänen lähteitä)• Kotiseudun ja kotimaakunnan lauluja, maakuntalauluja, kansanlauluja• Kristillinen virsi- ja muu musiikkiperinne (UE)	<ul style="list-style-type: none">• Äänen käytön harjoituksia, laulutekniikkaa, musiikki- ja ilmaisuliikuntaa, piiritansseja• Laulu- ja perinneleikkejä• Moniäänisyyteen valmistamista Ympäristö- ja luonnontietoon integroiden: <ul style="list-style-type: none">• Äänen ilmiöitä (esim. eteneminen, heijastuminen)• Lauluja Suomesta ja Pohjoismaista (mm. kansanlauluja, Kalevala)• Kristillinen virsi- ja muu musiikkiperinne (UE)
Soittaminen ja soittimet	
<ul style="list-style-type: none">• Jonkin/joidenkin soolo- ja/tai säestyssoittimen perusteita (esim. kantele, nokkahuilu, kellopeli/xylofoni, rytmisoittimet)• Yhteissoittoharjoituksia koulusoittimilla, vuorosoitantaa (soolo-tutti)• Omia sävelsepitelmiä• Muutamaaan orkesterisoittimeen tutustuminen (esim. viuluperhe, lyömäsoittimet)	Soiton ja yhteissoiton kehittämistä koulusoittimilla Perustahtilajeja rummustolla (esim. 2/4, 3/4) Omia sävellyskokeiluja, myös nuoteiksi merkittynä <ul style="list-style-type: none">• Muutamaaan orkesterisoittimeen tutustuminen (esim. vaski-/puupuhaltimista)

Kuunteleminen	
<p>Monenlaisen musiikin elämyksellistä ja aktivoivaa kuuntelua (integroitua AI, KU, LI)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kuunteluohjelmistoa etenkin kotimaakunnasta ja Suomesta (YM) • Ainakin yhteen suureen säveltäjään ja hänen tuotantoonsa tutustuminen • Klassista musiikkia ikäkaudelle ja ryhmälle soveltuen • Näyttämömusiikkia (esim. jokin lasten musiikkiteatteri tai musikaali) 	<p>Monipuolista musiikin kuuntelua, myös kuvailen, tulkiten ja eri tavoin ilmaisten (AI, KU, LI)</p> <p>Kuunteluohjelmistoa etenkin Suomesta ja Pohjoismaista (YM), kansallislauluja</p> <p>Ainakin yhteen suureen säveltäjään ja hänen tuotantoonsa tutustuminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klassista musiikkia ikäkaudelle ja ryhmälle soveltuen • Näyttämömusiikkia (esim. jokin lastenmusikaali)
Kuunteluesimerkkejä (klassinen)	
<ul style="list-style-type: none"> • Vivaldi: Vuodenajat • Saint-Saens: Eläinten karnevaali • Poulenc: Babar • Melartin: Prinsessa Ruusunen • Sibelius: Vesipisaroiita ja Finlandia • Rimski-Korsakov: Kimalaisen lento • Musorgski: Kuoriutumattomien kananpoikien tanssi • Tsaikovski: Prinsessa Ruusunen • Waldteufel: Luistelijat • Musiikkisadut • Musikaali, esim. Maija Poppanen, Ihmemaa Oz • Pokela: Mörköoppera • Kuusisto: Muumiooppera 	<ul style="list-style-type: none"> • Smetana: Moldau • Tsaikovski: Pähkinänsärkijä ja Joutsenlampi • Mozart: Koska meitä käsketään – muunnelma • Grieg: Peer Gynt • Prokofjev: Pekka ja susi • Musiikkisadut • Musikaali, esim. Viulunsoittaja katolla, Cats, Sound of Music, Phantom of the Opera • Chydenius: Peikko, joka halusi nähdä auringon • Bellmann

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 4. luokan päättyessä

Oppilas

- *osaa käyttää ääntään niin, että hän pystyy osallistumaan yksiaäniseen yhteislauluun*
- *hahmottaa musiikin perussykkeen niin, että pystyy osallistumaan soittamisen harjoitteluun ja yhteissoittoon*
- *osaa toimia musisoivan ryhmän jäsenenä ottaen huomioon muut ryhmän jäsenet*
- *hallitsee lauluohjelmistoa, josta osan ulkoa*
- *osaa yksin ja ryhmän jäsenenä ääntä, liikettä, rytmiä tai melodiaa käyttäen keksiä omia musiikillisia ratkaisuja esimerkiksi kaiku-, kysymys/vastaus- ja soolo/tutti-harjoituksissa*
- *tunnistaa kuulemaansa musiikkia ja osaa ilmaista kuuntelukokemustaan verbaalisesti, kuvallisesti tai liikkeen avulla.*

5. ja 6 luokka

Opetuksen tavoitteet

- musiikillisen maailman jäsentämistä ja kokemusten saamista aiemmin opitun ja uuden aineksen avulla
- ylläpidetään ja kehitetään musiikillisen ilmaisun osaamista
- opitaan tuntemaan erilaisia musiikin lajeja ja tyylejä
- opitaan tuntemaan ja ymmärtämään musiikin elementtejä (rytmi, melodia, harmonia, dynamiikka, sointiväri, muoto) kuuntelun avulla sekä opitaan käyttämään niitä ilmaisevia merkintöjä musiikin tuottamisessa

Keskeiset sisällöt

- *Äänenkäyttöä kehittäviä harjoituksia ja erilaisiin laulutapoihin perehdyttävää yksi- ja moniäänistä ohjelmistoa, josta osa ulkoa*
- *yhteissoittotaitoja kehittäviä harjoituksia sekä monipuolisesti eri musiikkityylejä ja -kulttuureja edustavaa soitto-ohjelmistoa*
- *monipuolista kuunteluohjelmistoa ja sen jäsentämistä ajallisesti, paikallisesti ja kulttuurisesti*
- *omien musiikillisten ideoiden kokeilua ja tuottamista esimerkiksi ääntä, laulua, soittimia, liikettä ja musiikkiteknologiaa käyttäen.*

Oppisisällöt 5. ja 6.luokalla

Oppisisällöt ovat esimerkinomaisia. Valinta, järjestys, painotukset ym. ratkaistaan viime kädessä koulun ja opettajien toimesta oppilasryhmien, resurssien ym. perusteella.

5. luokka	6. luokka
Musiikin peruselementit (rytmi, melodia, harmonia, dynamiikka, sointiväri ja muoto)	
Polyrytmiikka,rytmidiktaatteja Pop-/rock –musiikin rytmiiikkaa Tempomerkintöjä Moniäänisyys Duuriasteikko,sävelasteikko,ylennykset(#) F-avain, pieni oktaavi Duurisointuja, kolmisointu Muotorakenteita (ABCD) Musiikkisanastoa	<ul style="list-style-type: none">• Rytmejä eri maista, rytmipartituuri• Kansantansseja eri maista• Tempomerkintöjä• Moniäänisyyden syventämistä• Molliasteikko,sävelasteikko,alennukset(b)• Mollisointuja, sointutehoja (I, IV, V)• Muotorakenteita (esim. rondo, sikermä)• Musiikkisanaston laajentamista

Äänenkäyttö, laulaminen, liikunta/tanssi ja ilmaisu	
<ul style="list-style-type: none"> • Monipuolista lauluohjelmistoa Suomesta ja Euroopasta (integroiden ympäristö- ja luonnontietoon), kalevalalainen musiikki • Laulutaidon kehittäminen • Kuorotyyppejä (lapsi-, mies-, nais-, sekakuoro) • Kaksiäänisen laulannan kokeilua • Ilmaisuliikuntaa, tanssirytmisiä, vanhoja (HI) ja uusia tansseja Suomesta/Euroopasta (YM) 	<p>Monipuolista lauluohjelmistoa Suomesta, eri maista ja kulttuureista Laulutaidon kehittäminen Ihmisen äänialat (S,A,T,B)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kaksi-/moniäänisen laulannan kokeilua ja kehittelyä • Ilmaisuliikuntaa, tanssirytmisiä meiltä ja muualta (HI, YM) • Teema ja muunnelma
Soittaminen ja soittimet	
<ul style="list-style-type: none"> • Koulusoittimien soiton ja yhteissoiton kehittäminen jatkuu • Bändisoittimien alkeita valinnaisesti (esim. basso vapailla kielillä, rummusto), säestys- ja melodiasoiton perusteita • Yhteissoittoa koulu- ja bändisoittimin • Ääni- ja soitinryhmiä, orkesterisoittimien tunnistamista ja tutustumista, kamariorkesteri 	<ul style="list-style-type: none"> • Koulusoittimien soiton ja yhteissoiton kehittäminen jatkuu • Bändisoittimien soiton laajentamista, esim. basso otelaudalle, kolmisointusäestystä / melodiasoittoa (esim. kosketinsoittimella, kitaralla, xylofonilla), lisää rumpurytmisiä (esim. beat) • Yhteissoittoa koulu- ja bändisoittimin, yhteissoiton harmoniaa, nyansseja • Lisää orkesterisoittimia, syventämistä, sinfoniaorkesterin kokoonpano ja soittimet/soitinryhmät, partituuriin tutustuminen
Kuunteleminen	
<ul style="list-style-type: none"> • Monenlaisen musiikin kuuntelua, myös keskusteluun ja ilmaisuun yhdistäen • Monipuolista kuunteluohjelmistoa myös muualta Euroopasta ennen ja nyt (YM, HI) • Ainakin yhteen suureen säveltäjään ja hänen tuotantoonsa tutustuminen • Klassista musiikkia ikäkaudelle ja ryhmälle soveltuen • Näyttämömusiikkia (musikaali, ooppera) • Populäärimusiikin lajeja • Eri maiden kansallislauluja (Euroopasta) • Kristillinen virsi- ja muu musiikkiperinne 	<ul style="list-style-type: none"> • Monenlaisen musiikin kuuntelua, myös analysointiin, keskusteluun ja ilmaisuun yhdistäen • Monipuolista kuunteluohjelmistoa myös muista maanosista ja kulttuureista ennen ja nyt (YM, HI) • Ainakin yhteen suureen säveltäjään ja hänen tuotantoonsa tutustuminen • Klassista musiikkia ikäkaudelle ja ryhmälle soveltuen • Näyttämömusiikkia (esim. ooppera, operetti, elokuvamusiiikki) • Musiikin lajeja ja tyylejä yleisemmin • Eri maiden kansallislauluja • Kristillinen virsi- ja muu musiikkiperinne (UE)

Kuunteluesimerkkejä (klassinen)	
<ul style="list-style-type: none"> • Bizet: Carmen • Mozart: Taikahuilu • Händel: Vesimusiikkia • Beethoven: Kuutamonaatti, Fur Elise • Mozart: 40. sinfonia • Sibelius: Kullervo -sinfonia 	<ul style="list-style-type: none"> • Ravel: Bolero ja Pavane • Rautavaara: Cantus Arcticus • Aho: Hyönteiselämää • Beethoven: Sinfonia nro5 • Musorgski: Näyttelykuvia • Oskar Merikanto
Musiikkitietoa ja muuta	
<ul style="list-style-type: none"> • Tutustumista musiikin historiaan, tyylikausiin ja säveltäjiin (HI): esim. barokki (Vivaldi, Bach; Händel), klassismi (Haydn, Mozart; Beethoven) • Musiikkiteknologia (esim. jokin musiikkiohjelma,) • Äänimaailma, musiikki ja kuulo • Äänentoiston perusteita 	<ul style="list-style-type: none"> • Tutustumista musiikin historiaan, tyylikausiin ja säveltäjiin (HI): esim. romantiikka (Schubert, Chopin, Grieg, Sibelius), 1900 –luku (Stockhausen, Gage, Rautavaara) • Musiikin tallentaminen ja tekijänoikeudet (esim. kopiointisäännökset) • Musiikkiteknologia (esim. tietotekniikan hyödyntäminen, konemusiikki, tekno) • Äänentoisto, sähkö äänen vahvistajana • Kuulohuolto, kuulon suojeleminen, desibeli

Luokat 7. –9.

Keskeiset tavoitteet ja sisällöt

7. luokka

- oppilasta rohkaistaan persoonalliseen, luonnolliseen äänenkäyttöön ja laulamiseen
- ihmisääni ja äänialat
- bändi- ja koulusoittimiin tutustuminen ja niiden soittamiseen ohjaaminen
- yhteissoittamisen korostaminen, yhteistyötaitojen korostaminen soittamisen osana
- suomalaisen ja muihin musiikkikulttuureihin tutustuminen soittamalla, laulamalla ja kuuntelemalla
- paikallinen (honkajokinen ja maakunnallinen) musiikkikulttuuri,
- kuulon suojaus ja huolto
- orkesterimuodot ja niiden soittimet
- tekijänoikeudet

8. ja 9. luokka

- valinnaisessa musiikissa syvennetään aikaisemmin opittuja taitoja
- pyritään vahvistamaan oppilaan kiinnostusta musisointiin
- oppilasta ohjataan valikoivaan musiikinkuunteluun

- musiikin peruselementteihin (rytmi, harmonia, melodia, muoto) syventyminen musisoimalla
- nuotinlukutaidon kehittäminen
- musiikin historiaa
- musiikin lajeja
- suomalainen musiikkikulttuuri ja muiden maiden kulttuurit
- soitinhuolto
- äänentoistolaitteet
- tietokoneen käyttö musiikin tekemisen apuvälineenä mahdollisuuksien mukaan

Oppisisältöjä 7. - 9. luokilla

Oppisisällöt ovat esimerkinomaisia. Valinta, järjestys, painotukset ym. ratkaistaan viime kädessä koulun ja opettajien toimesta oppilasryhmien, resurssien ym. perusteella.

7. - 9. luokka	
Musiikillinen ilmaisu ja kuuntelu Musisoinnin perusharjoitteiden lähtökoh- tana elämyksellisyys ja jatkuva toiminnal- lisuus sekä eteneminen kohti musiikillisten symbolien käyttöä ja hallintaa	Musiikin tuntemus, musiikkitieto ja kuuntelu Musiikkikäsitteiden vahvistamista ja musiikin jäsentämistä ajallisesti, paikallisesti ja kulttuuri- sesti
<p>Laulaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • äänenkäyttöharjoituksia, terve äänen- käyttö • lauluja musiikin eri alueilta • yksi- ja kaksiaäänisiä lauluja • lauluja Euroopasta ja eri puolilta maailmaa • lauluja vuodenaikojen, koulun tapahtumien ja teemojen mukaan • erilaisia laulutyyplejä • mikrofoni laulu <p>Soittaminen yhteismusisoinnissa lähtökohtina esimer- kiksi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kitara; bassottaminen, sointusäestystä, power chord –tekniikkaa • sähkökitara: perustekniikkaa • basso: perustekniikkaa • rummut: perustekniikkaa ja ohjelmis- toon soveltuvia komppeja • koskettimet: soittotekniikkaa soveltu- vin osin • percussiosoitimet: ohjelmistoon soveltuvia rytmejä 	<p>Musiikin käsitteet</p> <ul style="list-style-type: none"> • ihmisääni, äänityypit, kuorotyypit, kotiseu- dun kuorot • poplaulun rakenne • nuottikirjoitus: merkintöjen tulkintaa ja selkiyttämistä sekä erikoissointuja yhteis- musisoinnissa • bluesasteikko ja blueskaava (I, IV, V) • latinalainen musiikki (esim. calypso, samba, tango, salsa) • laajempia muotorakenteita (esim. sonaatti- muoto, sonaatti, konsertto, sinfonia) • lisäksi esim. ooppera, oratorio, passio, musikaali <p>Suomalainen ja pohjoismainen musiikkiperinne</p> <ul style="list-style-type: none"> • lähiympäristön musiikkia (esim. honkajokis- ta ja satakuntalaista) • suomalaisen kansanmusiikin eri kerrostumia sekä kansanmusiikissa käytetyt ja käytettä- vät soittimet • naapurimaiden musiikkia <p>Musiikkia eri kulttuureista</p>

<ul style="list-style-type: none"> • 5-kielinen kantele; sointuja soveltaen • laattasoittimet; improvisointia, ostinatoja, ”bassottamista” <p>Musiikkiliikunta ja ilmaisu esim. seuraavia</p> <ul style="list-style-type: none"> • kansantansseja eri maista • latinalaisia tansseja • musiikin rakenteen ilmaisua liikkuen • vanhaintanssit <p>Musiikillinen keksiminen ja ilmaisu</p> <ul style="list-style-type: none"> • laulujen sanoittamista, riittelyä • äänimattojen, äänisommitelmien laatimista ja toteuttamista • improvisointiharjoituksia • musiikin ilmaiseminen kuvallisesti • omia sävellyksiä 	<ul style="list-style-type: none"> • Euroopan maiden musiikkia • Etelä- ja Väli-Amerikan sekä Oseanian musiikkia • Pohjois- Amerikan musiikkia • afrikkalaista musiikkia • valikoiden muiden vieraiden kulttuurien musiikkia • <p>Musiikin lajeja, tyylejä ja esittäjiä kuunnellen/laulaen/soittaen/ilmaisten, esim.</p> <ul style="list-style-type: none"> • kansanmusiikki • calypso, samba, tango, salsa • blues • country, folk • rock and roll • rock ja pop meillä ja muualla • jazzin tyylejä • näyttämö- ja elokuvamusiiikkia • hengellinen nuorisomusiikki • koululaiskonsertti <p>Musiikin keskeisiä aikakausia ja säveltäjiä Kerraten ja täydentäen esim.</p> <ul style="list-style-type: none"> • barokki, klassismi, romantiikka, 1900-luku • säveltäjäelämäkerta /elämäkertoja (esim. oppilastöinä) <p>Musiikin teknologia</p> <ul style="list-style-type: none"> • musiikkia sähköisillä soittimilla • tietokone musiikin tekemisen apuna • musiikkiteollisuus ja tuotanto -perusteita • äänentoisto ja kuulonhuolto • musiikkivideot • äänitys, miksaus, tallennus -perusteita
--	---

Musiikin arviointi

Arvioinnin perustana on musiikin opiskelun prosessi ja opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteuttaminen. Arviointi tukee myönteisesti oppilaan musiikillista edistymistä sekä kasvamista musiikkiin ja musiikin avulla.

Musiikissa arvioidaan suullisesti/kirjallisesti oppilaan musiikillista toimintaa, osaamista, osallistumista ja aktiivisuutta koulussa oppilaan omasta musikaalisuudesta ja lähtötasosta käsin. Arvosana koostuu eri osa-alueiden arvioinnista, ja sitä annettaessa voidaan painottaa oppilaan parasta osaamisaluetta. Oppilaan itsearviointi on osa musiikin arviointiprosessia.

Musiikin arvioinnin tehtävät

- Oppilaan persoonallisuuden kehittyminen ja sosiaalistuminen
- Oppilaan työskentely- ja opiskelutaitojen kehittyminen
- Oppilaan tiedollinen ja taidollinen kehittyminen
- Tiedon antaminen oppilaan osoittamista tiedoista, taidoista, asenteista ja edistymisestä
- Oppilaan valikoituminen jatko-opintoihin

Musiikin arvioinnin perusteet

- Prosessien seuranta ja suullinen palaute
- Oppilaan tiedot, taidot ja asenteet
- Oppilaan toiminta yksin ja ryhmässä
- Arviointi erilaisissa laulu- ja soittotehtävissä
- Tunnistamis-, erottelu- ja valintatehtävät
- Projektityöt, esitelmät ym. kirjalliset tehtävät
- Mahdolliset kirjalliset kokeet, esim. lähtötaso-, väli- ja päättökokeet
- Mahdolliset laulu- ja soitto- ja kuuntelukokeet
- Toiminta ja esiintyminen juhlissa ja tilaisuuksissa

Oppilaan itsearvioinnin keinoja

- Arviointilomakkeet ja keskustelut
- Oppilaan oma tavoitteenasettelu ja oma arviointi lopuksi siitä, miten tavoitteet on saavutettu

Päätösarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Oppilas

- *osallistuu yhteislauluun ja osaa laulaa rytmisesti oikein sekä melodialinjan suuntaisesti*
- *hallitsee jonkin rytmi-, melodia tai sointusoittimen perustekniikan niin, että pystyy osallistumaan yhteissoittoon*
- *osaa kuunnella musiikkia ja tehdä siitä havaintoja sekä esittää perusteltuja näkemyksiä kuulemastaan*
- *osaa kuunnella sekä omaa että muiden tuottamaa musiikkia niin, että pystyy musisoimaan yhdessä muiden kanssa*
- *tunnistaa ja osaa erottaa eri musiikin lajeja ja eri aikakausien ja kulttuurien musiikkia*
- *tuntee keskeistä suomalaista musiikkia ja musiikkielämää*
- *osaa käyttää musiikin käsitteitä musisoinnin ja musiikin kuuntelun yhteydessä*
- *osaa käyttää musiikin elementtejä rakennusaineina omien musiikillisten ideoidensa ja ajatustensa kehittämisessä ja toteutuksessa*

Klassista musiikkia lapsille: virikkeitä musiikin kuuntelutehtäviin

Beethoven, Ludvig van: Für Elise

Beethoven, Ludwig van: Sinfonia, nro5 (Kohtalosinfonia)

Bizet, George: Jeux d'enfants (Lasten leikkejä) osa La toupie
 Britten, Benjamin: A young person's guide to the Orchestra
 Debussy, Claude: Lelulaatikko
 Debussy, Claude: Le Petit nègre
 Delibes, Leo: Coppelia
 Faure, Gabriel: Sicilienne musiikista näytelmään Pelleas ja melisande
 Glasunov, Alexander: Vuodenajat
 Grieg, Edvard: Peer Gynt
 Kuula, Toivo: Kolme satukuvaa (ensimmäinen satokuva pohjautuu Aleksis Kiven satuun jäniksen-
 pojasta, jonka emo neuvoen ja varoittaen lähetti maailmalle. Toiset satukuvat ovat Kuulan omia,
 kertoen peikoista ja autiolla saarella asuvasta yksinäisestä metsätähdestä.)
 Kuula, Toivo: Pikku gavotti
 Merikanto, Oskar: Ukko Noak-muunnelmat
 Merikanto, Oskar: Lasten maailmasta, op31
 Mozart, Leopold: Leikkikalusinfonia
 Mozart, W.A.: Muunnelmat, piano, KV300e=265 (Ah, vous dirai-je, Maman) = Tuiki, tuiki
 tähtönen = Koska meitä käsketään
 Eine kleine Nachtmusik, KV525
 Musorgski, Modest: Näyttelykuvia
 Musorgski, Modest: Yö autiolla vuorella
 Prokofjev, Sergei: Pekka ja Susi
 Saint-Saens, Camille: Eläinten karnevaali
 Schubert, Franz: Erlkönig, D328 (Keijujen kuningas)
 Schumann, Robert: Villi ratsastaja, Pieni kansanlaulu, Iloinen maamies (Album für die Jugend,68)
 Sibelius, Jean: Valse triste, op44, nro1
 Smetana, Bedrich: Moldau (Isänmaa, Ma Vlast)
 Strauss, Johann: Kevään ääniä
 Tsaikovski, Pjotr: Vuodenajat, op.37, esim. Helmikuu
 Tsaikovski, Pjotr: Lasten albumi, op39
 Vivaldi, Antonio: Vuodenajat

Keijukaismusiikkia:

Debussy, Claude: Faunin iltapäivä
 Melartin, Erkki: Perhosvalssi Prinsessa Ruususesta
 Palmgren, Selim: Keijukainen lähteellä

Eläinmusiikkia:

Daquin, L-C.: Le Coucou
 Debussy, Claude: Jimbo's lullaby (Lasten nurkkaus)
 Hannikainen, Ilmari: Mustin hautajaiset
 Palmgren, Selim: Sudenkorento
 Ravel, Maurice: Hanhiemosarja
 Rimsky-Korsakov, Nikolai: Kimalaisen lento
 Rossini, Gioacchino: Duetto buffo di due gatti (Kissaduetto)
 Saint-Saens, Camille: Joutsen (Eläinten karnevaali)
 Similä, Aapo: Laulu oravasta (Makeasti oravainen...)
 Sonninen, Ahti: Hiirten häävalssi
 Tsaikovski, Pjotr: Leivonen (Lasten albumista)
 Pöllöjen laulu (Katalonialainen kansanlaulu)

"Sademusiikkia":

Chopin, Frederic: Preludit, piano, op28, nro15, Des-duuri, Regentroppen
Palmgren, Selim: Stars twinkling

Balettimusiikkia

Delibes, Leo: Coppelia
Hatsaturjan, Aram: Miekkatanssi (Gajaneh)
Marttinen, Tauno: Lumikuningatar
Meyer, Laverne: Aladdin
Rimsky-Korsakov, Nikolai: Sheherazade, ork.sarja
Sonninen, Ahti: Pessi ja Illusia
Strauss, Johan nuor.: Tuhat ja yksi yötä, valssi
Tsaikovski, Pjotr: Prinsessa Ruusunen
Tsaikovski, Pjotr: Joutsenlampi
Tsaikovski, Pjotr: Pähkinänsärkijä

Muuta tanssittavaa

Borodin, Alexander: Polovetsialaiset tanssit
Brahms, Johannes: Valssit
Brahms, Johannes: Unkarilaiset tanssit
Chopin, Frederic: Valssit, masurkat, poloneesit
Dvorak, Antonin: Slaavilaiset tanssit, op46
Kaski, Heino: Vuorenpeikkojen iltasoitto
Kuula, Toivo: Lampaan polska
Prokofjev, Sergei: Valssisarja, op110
Prokofjev, Sergei: Pushkin-valssit
Sibelius, Jean: Khadran tanssi (Belsazarin pidot)
Strauss, Johan: Valssit, mm. Tonava kaunoinen

Satuja ja satuolentoja:

Debussy, Claude: Syrinx soolohuilulle
Debussy, Claude: Faunin iltapäivä
Humperdinck, Engelbert: Hänsel und Grätel (Hannu ja Kerttu) Satuooppera
Linkola, Jukka: Ronja, ryövärin tytär
Melartin, Erkki: Prinsessa Ruusunen, näytelmämusiikkia
Poulenc, Pierre: Babar-norsun tarina
Sibelius, Jean: Pan ja Kaiku, tanssi-intermezzo
Stravinsky, Pjotr: Tulilintu
Tsaikovski, Pjotr: Prinsessa Ruusunen, baletti

Kalevala:

Sibelius, Jean: Kullervo-sinfonia (otteita)
Lemminkäis-sarja
Karelia, Alla marcia
Tuonelan joutsen
Klami, Uuno: Kalevala-sarja: Maan synty, Kevään oras, Kehtolaulu Lemminkäiselle, Sammon taonta, Terhenniemi
Merikanto, Oskar: Pohjan neiti
Merikanto, Aarre: Lemminkäinen
Merikanto, Aarre: Kyllikin ryöstö

Pianolle:

Bartok, Bela: For Children 1-2

Debussy, Claude: Lasten nurkkaus: Doctor Gradus ad Parnassum, Jimbo's Lullaby, Serenade for The Doll, Snow is dancing, Piani paimen, Golliwog's cake walk

Kodaly, Zoltan: Lasten tansseja

Merikanto, Oskar: Lasten maailmasta

Prokofjev, Sergei: Musiikkia lapsille

Schubert, Franz: Moment Musicaux, op94

Schumann, Robert: Kinderzehen, op15, esim. Takkatulen ääressä

Schumann, Robert: Album für die Jugend, op68 esim. Iloinen maamies

Schumann, Robert: Carnival, op9

Sostakovits, Dmitri: Pictures of Childhood

Tsaikovski, Pjotr: Lastenalbumi, esim. Nuken hautajaiset, Uusi nukke

Weber, Carl Maria von: Tanssiin kutsu

Musiikkilinkkejä Internetissä

www.makupalat.fi (sieltä <Musiikki>)

www.kirjastot.fi

KUVATAIDE

Perusopetuksen kuvataideopetuksen tehtävänä on tukea oppilaan kuvallisen ajattelun kehittymistä ja antaa valmiuksia omaan kuvalliseen ilmaisuun. Tavoitteena on, että taiteen tuntemusta lisäämällä ja omaa kuvallista ilmaisua kehittämällä oppilaalle syntyy henkilökohtainen suhde kuvataiteeseen. Opetuksella on tarkoitus antaa oppilaalle mahdollisuuksia käyttää kuvataiteen vastaanottamista ja omaa kuvailmaisuun henkisen kasvunsa ja hyvinvointinsa tukena. Kuvataideopetus auttaa oppilasta ymmärtämään visuaalista kulttuuria – omaa kulttuurihistoriaa ja nykykulttuuria sekä vieraita kulttuureita. Keskeistä on oppia tarkastelemaan ja ymmärtämään visuaalisen kulttuurin ilmenemis-
muotoja: taidetta, mediaa ja ympäristöä.

Kuvataideopetuksen tavoitteena on edistää oppilaan visuaalis-esteettistä havaitsemiskykyä ja kuvallista ajattelua. Kuvataiteen teorioiden, tekniikoiden, välineiden ja materiaalien opiskelulla pyritään oman kuvailmaisun valmiuksien laajentamiseen. Taiteentuntemusta lisäämällä ja taide-elämyksiä tarjoamalla pyritään tekemään taide ja kulttuuri tutuksi. Kuvataideopetus pyrkii kehittämään oppilaan mielikuvitusta, luovaa ajattelua ja itsenäistä ongelmanratkaisukykyä. Oppilas oppii ilmaisemaan tunteitaan ja ajatuksiaan kuvallisesti sekä käsittelemään sanallisesti kuvallista maailmaa.

Kuvataideopetuksen **lähtökohtina** ovat aistihavainnot ympäristöstä, mielikuvat ja elämykset sekä kuvataiteen maailma. Työskentelyssä käytetään ikäkauteen ja ilmaisumuotoon kulloinkin sopivia työtapoja ja työskentelymuotoja yksilötyöskentelystä pari-, ryhmä-, teema- ja prosessityöskentelyyn. Tehtävien tulisi koskettaa oppilaan kokemuspiiriä ja lisätä oppilaan itsetuntemusta ja kykyä toimia sekä itsenäisesti, että vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Tehtävät pyritään suhteuttamaan oppilaan valmiustasoon ja kehitysvaiheeseen siten, että työskentely olisi mahdollisimman motivoivaa ja palkitsevaa. Kuvataideopetukselle on ominaista kiireettömyys, pitkäjänteisyys, teemallisuus sekä kokeileva ja tutkiva työskentely. Kaikilla luokka-asteilla käsitellään kuvataiteen kaikkia keskeisiä sisältöalueita. Tavoitteet muuntuvat ikäkausien ja oppilaan kehitystason mukaan.

Kuvataideopetuksen **yleiset tavoitteet** perusopetuksessa ovat

- kehittää oppilaan mielikuvitusta
- tukea oppilaan kuvallista ajattelua
- kehittää luovuutta ja ongelmanratkaisukykyä
- antaa valmiuksia omaan kuvalliseen ilmaisuun
- opettaa ymmärtämään taidetta, kuvamediaa ja visuaalista ympäristöä
- herättää ja kehittää innostusta ja kiinnostusta visuaalis-esteettistä maailmaa kohtaan
- luoda henkilökohtainen suhde taiteeseen
- opettaa ymmärtämään omaa kulttuuria ja vieraita kulttuureita

Kuvataideopetuksen lähtökohdat ja tavoitteet luokilla 1 –4

Opetuksen lähtökohtia

- leikinomainen lähestymistapa
- kuvallisen työskentelyn perustuminen havaintoihin ja mielikuviin
- kuvailmaisun perustaitojen opettelu
- kuvataiteen työtapojen, materiaalien ja välineiden käytön opettelu
- prosessinomaisuus: suunnittelu, luonnostelu, toteuttaminen ja arviointi

Opetuksen tavoitteet

Oppilas oppii:

- havaintojen tekoa ja mielikuvien prosessointia
- ilmaisemaan itseään kuvataiteen keinoin
- kuvallisessa ilmaisussa tarvittavia tietoja ja taitoja
- kuvittelun, keksimisen ja luovan ongelmanratkaisun taitoja
- esteettisten valintojen tekemistä ja niiden perusteluja
- omien tavoitteiden asettamista
- tarkastelemaan kuvia ja keskustelemaan niistä myös kuvataiteen peruskäsittein
- tarkastelemaan omia ja toisten tuotoksia sekä keskustelemaan niistä
- arvostamaan ja arvioimaan erilaisia näkemyksiä taiteesta ja kuvallisesta viestinnästä
- ymmärtämään ja käyttämään keskeisimpiä kuvataiteen käsitteitä

Kuvataideopetuksen lähtökohdat ja tavoitteet luokilla 5 –9

Opetuksen lähtökohtia

- kuvallisen ilmaisun perusteiden hallinta
- yhdessä työskenteleminen, vuorovaikutus ja arviointi
- taide-elämykset
- kuvataiteen prosessien ymmärtäminen
- kuvallisen ajattelun ja taiteellisen oppimisen kehittyminen
- kuvan tulkinta
- kuvan merkitys viestinnän ja ilmaisun välineenä
- taiteen ja taidehistorian tuntemus

Opetuksen tavoitteet

Oppilas oppii:

- ilmaisemaan ajatuksiaan, mielikuviaan ja tunteitaan kuvallisesti
- tuntemaan ja käyttämään tarkoituksenmukaisesti kuvataiteen ja -viestinnän keskeisiä ilmaisutapoja, materiaaleja, tekniikoita ja työvälineitä

- tuntemaan ja käyttämään kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja
- ymmärtämään taiteen tapoja kuvata ja käsitellä erilaisia elämän ilmiöitä
- tarkastelemaan ja arvioimaan esteettisestä näkökulmasta taidetta, kuvaviestintää ja ympäristöä
- käyttämän kuvataiteen keskeisiä käsitteitä
- arvioimaan omaa ja toisten kuvailmaisua ja työtapoja
- käyttämään kulttuuripalveluita ja sähköisiä viestimiä

Kuvataiteen keskeiset sisällöt luokilla 1 –4

Kuvailmaisuu ja kuvallinen ajattelu

- Kuvailmaisun keinot, tekniikat ja ilmaisutavat, maalaaminen, piirtäminen, grafiikka, muovailu ja rakentelu
- sommittelun elementit: viiva, väri, muoto, tila, liike ja aika
- kuvien tarkastelu ja arvioiminen ja niistä keskustelu kuvataiteen käsittein.

Taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen

- Oman paikkakunnan museo- ja taidenäyttelyvierailut tai taiteilijan työhön tutustuminen
- taidekuvien tarkastelua tekemällä omia kuvia ja keskustelemalla kuvista
- suomalais-kansallisia mestareita, esimerkkejä eri aikakausien taiteesta ja nykytaide.

Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu

- Lähiympäristön luonto, rakennukset ja ympäristön muutosten tunnistaminen
- esineet, esineiden suunnittelu ja valmistaminen
- kolmiulotteinen rakentaminen, ympäristösuunnitelmien valmistaminen ja pienoismallit.

Media ja kuvaviestintä

- Kuvakerronnan perusteita
- kuvitus, sarjakuva, mainoskuva, valokuvaus sekä video, digitaalinen kuva
- television, tietokonepelien, elokuvien, sarjakuvien ja mainonnan visuaalisten viestien kriittinen tarkastelu ja tutkiminen.

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 4. luokan päättyessä

Kuvailmaisuu ja kuvallinen ajattelu

Oppilas

- *osaa antaa kuvallisen muodon ajatuksilleen, tunteilleen ja mielikuvilleen sekä muuntaa havaintojaan kuviksi*
- *osaa käyttää keskeisiä välineitä ja tekniikoita omassa kuvan tekemisessään sekä käyttää luonnostelua työskentelynsä apuna*
- *osaa huolehtia työvälineistä ja materiaaleista*
- *osaa sommittelun perusteita*
- *osaa taltioida työskentelyprosessiaan ja käyttää sitä itsearviointissaan.*

Taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen

Oppilas

- *osaa keskustella omista ja toisten tekemistä kuvista sekä perustella omia taidemielityksiään ja käyttää keskustelussa kuvataiteen käsitteitä*

- tietää, mitä taiteilijat, arkkitehdit ja suunnittelijat tekevät, tuntee joidenkin suomalaisten taiteilijoiden teoksia ja arkkitehtien töitä sekä omassa kokemuspöörissään olevien vieraiden kulttuurien visuaalista ilmaisua
- osaa toimia museossa ja taidenäyttelyssä
- osaa ohjatuksi käyttää tietolähteinä taideteoksia, ympäristön kuvia, luonnon ja rakennettua ympäristöä, kirjoja, lehtiä, museoita, gallerioita ja tietoverkkoa.

Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu

Oppilas

- tunnistaa ja osaa arvioida esteettisiä ja eettisiä arvoja lähiympäristössään ja koulussa
- tuntee suunnittelun ja muotoilun perusteita
- osaa työskennellä suunnitelmia tehdessään yksin ja vuorovaikutuksessa muiden kanssa.

Media ja kuvaviestintä

Oppilas

- osaa arvioida omaa median käyttöään, tehdä omia valintoja ja perustella näkökantonsa
- osaa havaita ja arvioida todellisen ja kuvitteellisen maailman eroja
- osaa käyttää joitakin kuvaviestinnän välineitä.

Kuvataiteen keskeiset sisällöt luokilla 5 –9

Kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu

- Piirustus, grafiikka, maalaus, keramiikka, kuvanveisto, tilataide ja taide ympäristössä
- sommittelu: muoto, väri, tila, liike ja aika
- kuvataiteen tyylien ja kuvasymboliikan käyttäminen kuvailmaisussa
- omien havaintojen, ajatusten ja mielikuvien ilmaiseminen kuvallisin keinoin.

Taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen

- Keskeisiä piirteitä taiteen historiassa ja nykytaiteessa sekä eri kulttuurien kuvamaailmassa
- ohjattuja näyttelyvierailuja, taiteilijavierailuja ja internetin kulttuuripalvelujen hyödyntämistä
- kuvien analysointia: taidekuvan rakenteen tutkimista, sisällöllistä tulkintaa ja taidekriittikää

Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu

- Luonnon ja rakennetun ympäristön vuorovaikutus
- ympäristöjen tarkastelua ja arviointia esteettisestä, eettisestä, ekologisesta ja suunnittelun näkökulmasta
- arkkitehtuurin ja muotoilun ilmaisukeinoja, tyylipiirteitä ja perinteitä
- tilan havainnointia, suunnittelua ja rakentamista
- suomalaisen arkkitehtuurin ja muotoilun tärkeimpiä edustajia
- muotoiluprosessi, materiaali ja käyttötarkoitus.

Media ja kuvaviestintä

- Kuvan käyttötarkoituksia mediassa, mediaesitysten rakenteellista ja sisällöllistä analyysia
- valokuvaus, videokuvaus ja digitaalinen kuva
- kuvakerronnan muodot: kuvitus, sarjakuva ja liikkuvan kuvan erityispiirteet

- graafinen suunnittelu: kuva ja sana, typografian ja taiton perusteita, mainonnan kanavia ja ilmaisukeinoja
- elokuvien ja TV-ohjelmien analysointia.

Päätösarvioinnin kriteerit 9. luokan päättyessä arvosanalle 8

Kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu

Oppilas osaa

- ilmaista itseään kuvallisin keinoin
- käyttää kuvan rakentamisen, kuvataiteen ja kuvallisen median keskeisiä materiaaleja ja tekniikoita
- valita työskentelyssään tavoitteisiin sopivimmat materiaalit ja tekniikat
- selostaa kuvan tekemisprosessin luonnoksista valmiisiin töihin

Taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen

Oppilas osaa

- tunnistaa keskeisiä kuvataiteen ilmiöitä
- sijoittaa kuvataiteen ilmiöitä ajalliseen ja kulttuurilliseen yhteyteen
- tarkastella ja tulkita taiteen ja viestinnän kuvia
- hyödyntää näyttely- ja museokäyntejä sekä internetin kulttuuripalveluja

Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu

Oppilas

- osaa erottaa, arvioida ja arvottaa ympäristöjen ja esineiden esteettisiä ja ekologisia ominaisuuksia
- tuntee suunnittelu- ja muotoiluprosessin vaiheita ja osaa soveltaa niitä työskentelyssään
- tunnistaa kulttuuri- ja tyylipiirteitä arkkitehtuurissa ja esineissä

Kuvaviestintä ja mediaosaaminen

Oppilas osaa

- kuvaviestinnän ja mediateknologian perusteita: valokuvausta, videokuvausta ja digitaalista kuvan käsittelyä ja graafista suunnittelua
- analysoida mediaesitysten sisältöjä, rakennetta ja visuaalista toteutusta.

Työskentely ja tiedonhankintataidot

Oppilas

- osaa havainnoida ja arvioida omaa oppimistaan
- osaa hyödyntää muilta saamansa palautteen omassa työskentelyssään
- pystyy tehtävän mukaisesti itsenäiseen ja vuorovaikutteiseen yhteistyöhön muiden kanssa
- osaa käyttää ohjatusti tietolähteinä taideteoksia, kirjoja, lehtiä, museoita, gallerioita, ympäristön kuvia, luonnonympäristöä ja rakennettua ympäristöä sekä tietoverkkoa.

Perusopetuksen aihekokonaisuudet kuvataideopetuksessa

Kaikki perusopetuksen aihekokonaisuudet toteutuvat kuvataideopetuksessa. Oppilas saa kuvataiteesta eväitä **ihmisenä kasvamiseen**, koska hänen itsetuntemuksensa lisääntyy. Hän oppii hyväksymään itseänsä omien töidensä, niistä keskustelemisen ja niiden arvioimisen kautta. Oppilas oppii

ymmärtämään toisia ihmisiä heidän töidensä ja keskusteluissa syntyvän vuorovaikutuksen kautta. Kuvallinen ilmaisu toimii henkisen kasvun välineenä ja terapeutisena ilmaisukanavana. Ihmisenä kasvamiseen liittyy myös itsensä mieltäminen osana omaa kulttuuripiiriä ja -perintöä. Kuvataiteessa opitaan suomalaista **kulttuurihistoriaa ja -identiteettiä ja sen suhteita kansainvälisyyteen** sekä ennen että nyt. Opitaan käyttämään kulttuuripalveluja. Monikulttuurisuus, mukaan lukien visuaaliset alakulttuurit, ovat kuvataiteen oppisisältöihin luontevasti integroituvia osa-alueita. Kuvataide antaa oppilaille välineitä ymmärtää **viestintää ja medioita** syvällisemmin. Opetetaan tiedostamaan niitä mekanismeja, joilla medioiden kuvalliset viestit vaikuttavat ihmiseen. Opitaan digitaalista kuvausta ja kuvankäsittelyä. Kuvataide tarjoaa mahdollisuuden **osallistuvaan kansalaisuuteen** mm. perehdyttämällä yhteisölliseen taiteeseen. Opitaan, että nykykuvataide voi olla keino osallistua kansalaiskeskusteluun. **Yrittäjyyttä** voidaan opettaa mm. kuvataideammatteihin tutustumalla. Kuvataiteen innovatiivisuuden tavoite on olennaista myös yrittäjyydessä. Kuvataiteen opetuksessa otetaan huomioon **turvalliset työmenetelmät**. Työskentelyssä otetaan huomioon materiaalivalinnoissa ekologiset ja eettiset arvot ja kierrätyksen mahdollisuus. Kuvataiteen tekniset osa-alueet perehdyttävät luontevasti **teknologian** hyödyntämiseen.

Arviointi kuvataideopetuksessa

Arviointipalautteen avulla tuetaan oppilaan edistymistä sekä omien kykyjen ja taitojen tunnistamista. Arvioinnilla ohjataan oppilaan opiskelua, tavoitteiden asettamista, oman työn suunnittelua ja itsenäisiä valintoja. Kuvataidetuoneilla on tärkeää keskustella oppilaan kanssa sekä työprosessin aikana että valmiista tuotoksesta. Oppilasta ohjataan keskustelemaan prosessin ja tuotoksen herättämistä mielikuvista, tuntemuksista ja ajatuksista. Arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan kuvallisen kehityksen vaihe. Arvioinnin ja palautteen tulee olla asetettujen tavoitteiden mukaista ja kannustavaa.

Arvioinnin kohteet

Arvioinnin kohteet ovat työskentelytaidot, työprosessi, asennoituminen, kuvailmaisuus, tuotos, kuvan ja ympäristön tarkastelu sekä taiteellinen oppiminen.

Työskentelytaitoja ja työprosessia sekä **asennoitumista** arvioitaessa arvioinnin kohteita ovat

- aktiivisuus ja innostuneisuus
- ohjeiden kuuntelu ja keskittyminen uuden asian opetteluun
- keskittyminen ja sitoutuminen itsenäiseen ja yhteistyöskentelyyn
- omien ajatusten ilmaiseminen, oivallusten tekeminen, tutkiminen ja ongelmanratkaisukyky
- osallistuminen tehtävästä käytävään keskusteluun
- tiedon hankinta
- oman tuotokseen suhtautuminen

Kuvailmaisu arvioitaessa tarkastellaan oppilaan tuotosta. Arvioinnin kohteina ovat

- kyky käyttää kuvallisia ilmaisukeinoja
- materiaalien ja välineiden hallinta
- kyky muuntaa havaintoja ja kokemuksia kuvataidetuotoksiksi
- kuvallisen ajattelun kehittyminen
- omaperäisyys

Tuotosta arvioitaessa tarkastellaan

- idean kehittäminen (luonnokset)
- ilmaisulliset valinnat
- omaperäisyys
- taitavuus

Kuvan ja ympäristön tarkastelun eli taidekuvan, median ja ympäristön eettisen ja esteettisen tarkastelun osalta arvioidaan

- oppilaan kykyä tutkia taideteoksia, median kuvamaailmaa, rakennettua ympäristöä ja luonnonympäristöä sekä esineitä

Taiteellisen oppimisen kohdalla arvioidaan oppilaan taitoa

- havainnoida ja arvioida omaa oppimistaan, työskentelyään ja tuotostaan hyödyntää muilta saatua palautetta kuvataidetyöskentelyssään

Sisältö- ja oppiainesesimerkkejä vuosiluokilla 3. –4.

3. lk	4. lk
1. Kuvailmaisu ja kuvallinen ajattelu	
Piirustus ja grafiikka	
Piirtiminä grafiitti, väri-, pastelli- ja rasvaliidut, hiili, sivellin, perushuopakynä, piirustus kynät	
<p>viivat</p> <ul style="list-style-type: none"> • piirtimen asento, ote <p>luonnosteluharjoituksia eri välineillä</p> <ul style="list-style-type: none"> • erilaiset viivat, viivan paksuus ja voimakkuus • viiva rajaajana <p>erilaiset pinnat</p> <ul style="list-style-type: none"> • pinnan rakenteen huomioiminen esim. erilaisten mallien avulla <p>kolmiulotteisuus</p> <ul style="list-style-type: none"> • esineiden ja hahmojen sijoittelu toistensa taakse, lomittain • piirtämisjärjestys <p>sommittelu</p> <ul style="list-style-type: none"> • rytmi, tasapaino, jännite, harmonia, liike <p>ihmiskuvaus</p> <p>painottaen havaintoja</p> <p>etukuva</p> <p>Tekninen piirustus</p> <p>viivainten ja mallineiden käyttö</p> <ul style="list-style-type: none"> • mittasuhteet, pienentäminen <p>grafiikka</p> <ul style="list-style-type: none"> • kohopainotöitä eri materiaaleilla, esim. leimasin, paperikohopaino • pinnan luominen, pintaornamentti • sabloonan- eli kaaviopainanta kalvolla, paperilla 	<p>hahmottelu</p> <p>pelkistäminen</p> <p>valöörit</p> <ul style="list-style-type: none"> • asetelman, maiseman, rakennusten valöörien tutkimista <p>kolmiulotteisuus</p> <ul style="list-style-type: none"> • kokoperspektiivi; esineiden koon vaihtelu etäisyyden mukaan <p>ihmiskuvaus</p> <p>ihmisen mittasuhteet</p> <p>profiili, yläkuva</p> <p>eläinten mittasuhteita</p> <p>Tekninen piirustus</p> <p>ruutusuurenos</p> <ul style="list-style-type: none"> • mittakaava <p>ATK-grafiikkaohjelmiin tutustuminen</p> <p>grafiikka</p> <ul style="list-style-type: none"> • syväpaino esim. press-print –levyllä • sabloonan käyttö esim. kankaanpainannassa ja korttien teossa • keskus- ja nauhaornamentti eri painomenetelmillä (rytmi)

<p>Maalaus ja kollaasi Väreinä esim. peiteväri, puolipeiteväri, akvarelli eri sivellintyypit, siveltimien ja värien huolto Erityisesti huomioidaan; pyrkimys pois pikkutarkkuudesta ja kaavoista, tutkien esineiden sijoittelua toistensa taakse, maalauksen tarkastelua etäämmältä</p>	
<p>värioppi päävärit sininen: ultramariini, preussi</p> <ul style="list-style-type: none"> • keltainen: kadmium, kromi • punainen: sinooperi, karminiini <p>1.asteen välivärit</p> <ul style="list-style-type: none"> • väriympyrän tekeminen • värin kylläisyys <p>työskentelyotteet ja asennot</p> <ul style="list-style-type: none"> • koko käden käyttäminen • siveltimen kärjellä maalaaminen • laveerausharjoituksia <p>kollaasi</p> <ul style="list-style-type: none"> • leiketöitä perusmuodoin • koko luokan koosteita 	<p>värioppi puhtaat värit: puhtaan värin sekoittaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • murretut värit: murtaminen ja taittaminen • vastavärit • valöörit • väreillä tiedottaminen <p>sommittelu</p> <ul style="list-style-type: none"> • rytmi • liikkeen kuvaaminen • ihmisen mittasuhteet • itse tuotetun kuvan sijoittaminen uuteen ympäristöön <p>kollaasi</p> <ul style="list-style-type: none"> • koko luokan koosteita • leikattujen kuvien sijoittaminen toistensa taakse niin, että syntyy syvyysvaikutelma
<p>2. Taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen</p>	
<p>kuvan tarkastelu</p> <ul style="list-style-type: none"> • satu- ja oppikirjojen kuvitus • koulun ja kodin ”taideteokset” • ”kuukauden taidekuva”; esim. suomalaiskansallisia mestareita • taiteilijaelämäkerrat taidekuvien yhteydessä <p>oma taidenäyttely töiden valinta ja ripustus</p> <ul style="list-style-type: none"> • ohjelma, avajaiset • omien töiden arviointia, omien mielipiteiden muodostamista 	<p>kuvan tarkastelu</p> <ul style="list-style-type: none"> • taidekuvien tarkastelua esim. diat, internet • ”kuukauden taidekuva”; esim. suomalaisia nykyaiteilijoita • taidekuvat lähtökohtana omille töille; aihepiiri, mielikuvat, tekniikka, sommittelu, taidesuunta <p>kuvantekijän työhön tutustuminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • kuvien tai vierailun kautta • graafikko, maalari, kuvanveistäjä • oman paikkakunnan taide; esim. vierailu lasitaiteilijan verstaalla
<p>3. Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • lähiympäristön luonto; kasvit, eläimet, vuodenaikojen vaihtelu • lähiympäristön rakennusten tarkastelua • koulun rakenteiden tarkastelua • oma esinemaailma; lelut, kodin, koulun esineet • huonetilan suunnittelua 	<ul style="list-style-type: none"> • luonnon ja rakennetun ympäristön vuorovaikutus • koulun lähiympäristön arkkitehtuuria; eri ikäiset rakennukset (puukoulu, Honkala) • pienoismallit • ympäristösuunnittelu

Muotoilu ja rakentelu	
Materiaaleina savi, muovailuvaha, lumi, paperi- ym. massat, paperi, pahvi, puu, metallilangat ja verkot, kierrätysmateriaalit, luonnonmateriaalit, folio, kipsi	
<p>muotoilu makkaratekniikka; saven liittäminen, saumaaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • levytekniikka; painamien esim. saveen • erilaisia pinnankäsittelytapoja; kaivertaminen, kohottaminen ym. <p>rakentelu</p> <ul style="list-style-type: none"> • paperin taittelua, sätkynukkeja, sorminukkeja • rakentelua luonnonmateriaaleilla 	<p>muotoilu</p> <ul style="list-style-type: none"> • veistoksen tekeminen muovailemalla esim. savesta, veistämällä esim. kipsikappaleesta <p>rakentelu mobile</p> <ul style="list-style-type: none"> • rakennuksen pienoismalli • naamari paperista ja liisteristä
4. Media ja kuvaviestintä	
kuviutus, sarjakuva, mainoskuva, valokuva, digitaalinen kuva, elokuva, TV, video, tietokonepelit	
<p>merkkien ja symbolien tarkastelua sarjakuvissa</p> <ul style="list-style-type: none"> • omien merkkien ja symbolien suunnittelu • sarjakuvan tehosteet <p>kirjoitus kirjainsommitelmia erilaisten kirjoitusterien käyttö</p> <p>taittaminen valmis kuva + teksti</p> <ul style="list-style-type: none"> • otsikointi, kuvan ja tekstin sijoittelu; julisteet, sarjakuvat, onnittelu- ja kutsukortit <p>valokuvaus positiivi - negatiivi</p> <ul style="list-style-type: none"> • kamerankäytön alkeita <p>näköpiirin rajaaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • havainnoinnin jäsentämistä siten, että oppilas löytää kohteesta esittämisen kannalta olennaisia piirteitä • rajaamisharjoituksia kehikolla, pahvitötteröllä <p>median ja kuvaviestinnän kriittinen tarkastelu (sarjakuvat, elokuvat, mainonta)</p> <ul style="list-style-type: none"> • elokuvan, TV-ohjelmien ja mainosten analysointia • dokumentti-, fiktio- ja mainoskuvan eron ymmärtäminen • huomion kiinnittäminen elokuvallisiin ilmaisukeinoihin 	<p>merkkien ja symbolien tarkastelua opasteissa (esim. liikennemerkkit), mainoksissa ja tuotepakkauksissa</p> <ul style="list-style-type: none"> • suunnittelua omassa töissä <p>kirjoitus</p> <ul style="list-style-type: none"> • kursiivi • kirjoitus ornamenttina <p>taittaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjoituksen sijoittelu • tiedote, moniste <p>elokuvailmaisun alkeita näköpiirin rajaaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • zoomaus • kuvakoot <p>kuvankäsittelyn alkeita</p> <ul style="list-style-type: none"> • esim. kalenterin valmistaminen käyttäen hyväksi tietokoneohjelmaa <p>median ja kuvaviestinnän kriittinen tarkastelu (mainonta, elokuvat, tietokonepelit)</p> <ul style="list-style-type: none"> • kuvallisen viestinnän vaikutusten havaitseminen, esim. stereotypiat, käyttäytymismallit • vastaanotetun viestinnän valintojen perusteleminen • mukana myös eettistä pohdintaa

Sisältö- ja oppiainesesimerkkejä vuosiluokilla 5. –6.

5. lk	6. lk
5. Kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu	
Piirustus ja grafiikka Piirtiminä mm. lyijykynät, erikoishuopakynät, kuitukynät, kalvokynät, tekstauskynät	
sommittelu viiva rytmin ja liikkeen ilmaisijana kolmiulotteisuus tilan silmämääräinen kuvaaminen kuvakulma, horisontti yhden pakopisteen perspektiivi <ul style="list-style-type: none"> • sammakko- ja lintuperspektiivi tekninen piirustus <ul style="list-style-type: none"> • työpiirustus; projektiopiirustuksen alkeita ihmisen kuvaus kokokuva mittasuhteet kasvotutkielma grafiikka pienikokoinen linopainantatyö; erilaisten kaiverrustapojen kokeilu, peilikuva; esim. ex libris <ul style="list-style-type: none"> • monotypia • paperisabloonapaita; esim. luokkapaita • vedosten merkitseminen, kehystäminen 	sommittelu tasapaino, jännite, harmonia kolmiulotteisuus valo ja varjo; muotoileva varjostus, heittovarjo <ul style="list-style-type: none"> • kahden pakopisteen perspektiivi • kavaljeeriperspektiivi tekninen piirustus <ul style="list-style-type: none"> • projektiot ihmisen kuvaus <ul style="list-style-type: none"> • mittasuhteet eri ikäisinä • eri asentojen kuvaus • muotokuva, silhuetti raapekartonkityöt grafiikka suurempikokoinen linotyö; esim. maisema, asetelma, kuvitustyö <ul style="list-style-type: none"> • paperin valmistus yhdistettynä eri tekniikoihin • kuvan muuntelu vedostamalla; eri värit, erilaiset paperit • pelkistäminen, tyylyttely, erilaiset pinnankäsittelytavat
Maalaus ja kollaasi	
värioppi <ul style="list-style-type: none"> • väriperspektiivi • 2. asteen sekoitusvärit • värisymboliikkaa; varoitus- ja huomiovärit värikontrastit maalausharjoituksia, esim. asetelmamaalaus peiteväritekniikka <ul style="list-style-type: none"> • väri – tila • värisommitelma esineaiheina abstraktio-käsité <ul style="list-style-type: none"> • luonnon muodoista ja väreistä pelkistäminen • väripintojen sommittelu; esim. kollaasi 	värioppi <ul style="list-style-type: none"> • värisymboliikkaa; heraldiset ja liturgiset värit • väripsykologiaa • harmonia sommittelun käsitteet tasapaino, horisontaalinen, vertikaalinen maalausharjoituksia, esim. maisemamaalaus paperin pingotus, luonnostelu <ul style="list-style-type: none"> • akvarellitekniikka, kuuluvat maalipinnat kollaasi <ul style="list-style-type: none"> • kolmiulotteiset kollaasit • kollaasin yhteys taidesuuntiin, esim. kubismiin

2. Taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen	
<ul style="list-style-type: none"> • internetin taidegalleriat taidekuvien ja tiedon lähteenä • muinaissuomalainen taide ja muotoilu; esim. kampakeraamiikka ja kivikirveet • kansantaide • kuukauden taidekuva • moderni kuvataide; esim. impressionismi, kubismi, ekspressionismi, abstrakti taide • vierailu esim. Kankaanpäässä; taidekoulu, kaupungin ulkotaideteokset • omat esitelmät ja näyttelyt 	<ul style="list-style-type: none"> • eri lähteiden käyttö taiteen tarkastelussa ja tiedonhaussa • kuukauden taidekuva • Egyptin, antiikin ja keskiajan taide; esim. ihmiskuvaus • muotokuvataide; mm. kasvojen mittasuhteet • soveltavia ja analyttisiä tehtäviä; esim. taidekritiikin kirjoittaminen taideteoksesta, lehdistön kritiikin analysointi • vierailu esim. Porin taidemuseossa ja Juseliuksen museoleumissa
3. Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu	
<ul style="list-style-type: none"> • kodin ja koulun vanhat esineet; esineiden elinkaari, uusien ja vanhojen esineiden vertailua • suomalaisen arkkitehtuurin ja muotoilun tärkeimpiä saavutuksia; esim. Alvar Aalto <p>ympäristön suunnittelu lähiympäristön arviointia ja suunnittelua</p>	<ul style="list-style-type: none"> • muotoilun tyyli-suuntia; renessanssi, barokki, rokokoo • keskiajan rakennustaide, roomalainen ja goottilainen tyyli; kirkot, linnat, luostarit; esimerkkejä Suomesta ja maailmalta <p>ympäristön suunnittelu • oman asuin ympäristön suunnittelua</p>
Muotoilu ja rakentelu	
<p>muotoilu</p> <ul style="list-style-type: none"> • käyttöesineen suunnittelu ja valmistaminen makkara- tai levytekniikalla tai dreijaamalla, poltto ja lasitus <p>rakentelu</p> <ul style="list-style-type: none"> • materiaaleja yhdistämällä • paperimassan valmistus • materiaalin ja käyttötarkoituksen yhteys • kierrätysmateriaalit, romutaide • ”veistos” paperista ja pahvista 	<p>muotoilu</p> <ul style="list-style-type: none"> • kipsivalu esim. savimuotista • ihmiskuvaus esim. savesta, rautalangasta, kipsistä; liikkeen, asennon kuvaus <p>rakentelu</p> <ul style="list-style-type: none"> • monumentaaliveistos, pienoismalli • tilateokset: tilan suunnittelu ja rakentaminen, ympäristöteos • vaateen/asun suunnittelu
4. Media ja kuvaviestintä	
<p>kirjoittaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • isot groteskit, kirjainsommitelmat <p>taittaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • valmis kuva + teksti: eri variaatioita • kuvittaminen: kuvan ja tekstin sommittelu aukeamalle • logo, kansikuva <p>valokuvaus</p>	<p>kirjoittaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • kalligrafia, fontit <p>taittaminen ja graafinen suunnittelu (myös tietokoneella)</p> <ul style="list-style-type: none"> • kuvan ja tekstin sommittelu: esite, luokkalehti, juliste esim. jonkin asian puolesta/jtkn vastaan • skannaus, tutustumista hypermedian keinoihin <p>valokuvausharjoituksia digikameralla</p>

<ul style="list-style-type: none"> • fotogrammi, camera obscura <p>median ja kuvaviestinnän kriittinen tarkastelu</p> <p>kuvakerronnan ja viestinnän perusteita</p> <ul style="list-style-type: none"> • TV-ohjelmat, mainokset ja uutiset • tiedottava kuva, asenteisiin vaikuttava kuva, taidekuva, graffiti • kuvien käyttö, merkitys, arviointi ja tulkinta • tietokonepelit <p>elokuvan analysoimista</p> <p>sekä sisällön että ilmaisun suhteen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kuvakoot, kuvakulmat, rajausta ja sommittelu <p>median ja kuvaviestinnän kriittinen tarkastelu</p> <ul style="list-style-type: none"> • lehtikuvien tarkastelua; kuvan vaikutus ja tarkoitus, sisältö, sommittelu • dokumentti- ja fiktiokuva, kuvamanipulaatio • elokuvan, television ja videon historiaa • musiikkivideon analyysi; aihe, rajaaminen, kuvakoot, kuvakulmat, zoom • myönteisen visuaalisen viestinnän valitseminen, kokemuspiirin avartaminen <p>videokuvauksen ja animaation perusteita</p>
---	---

Kuvataideopetus vuosiluokilla 7. –9.

Kaikki kuvataideopetuksen keskeiset sisältöalueet toteutuvat perusopetuksen vuosiluokkien 7-9 yhteisillä pakollisilla kuvataidekursseilla läpäisyperiaatteella - jokainen kuvataiteen tehtävä ja työprosessi edistää jonkin sisältöalueen (kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu, taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen, ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu sekä media ja kuvaviestintä) oppimista. Sisältöalueet painottuvat kurseittain siten, että erityisesti **ensimmäinen pakollinen kurssi** painottaa kuvailmaisuutta ja kuvallista ajattelua sekä taiteen tuntemusta ja kulttuurista osaamista **toisen pakollisen kurssin** sisällöllisten painopistealueiden ollessa ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu sekä media ja kuvaviestintä.

Kahden pakollisen kuvataidekurssin (7.- 8. luokka) tehtävänä on tutustuttaa oppilaat mahdollisimman laaja-alaisesti kuvataiteeseen, sen vastaanottamiseen, arvioimiseen ja analysoimiseen sekä kuvan tekemiseen eri tavoin. Kuvataideopetuksessa kehitetään sekä havaintoja, että mielikuvia ja niiden muuntamista kuvaksi. Opitaan valitsemaan ja käyttämään sopivia ja mielekkäitä tekniikoita ja työtapoja. Löydetään oman kuvailmaisuuden vahvuuksia. Käydään taidenäyttelyssä. Tutustutaan kuvallisen median ilmaisu- ja vaikutuskeinoihin.

Valinnaiskursseilla opiskellaan lisää oppilasta erityisesti kiinnostavia kuvataiteen alueita. Valinnaiskurssit tarjoavat mahdollisuuden syventää kuvallisen ajattelun ja ilmaisun taitoja tiettyyn kuvailmaisuuden osa-alueeseen perehtymisen kautta. Keskeisistä sisältöalueista kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu painottuu piirustus- ja maalauskursseilla, keramiikka-, grafiikka- ja valokuvauskursseilla. Taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen nivoutuu osaksi kaikkia valinnaiskursseja ja niillä erityisesti kohteena olevia kuvataiteen alueita. Muotoilu sisältöalueena toteutuu painotetuimmin keramiikan ja kuvanveiston valinnaiskursseilla. Median ja kuvaviestinnän sisältöalueet toteutuvat sekä valokuvaus- että liikkuvan kuvan valinnaiskursseilla.

Pakolliset kurssit 7. –8. luokka

Pakollisten kurssien tarkoituksena on laaja-alainen kuvataiteen tutuksi tekeminen. Pakollisilla kursseilla oppilaalle tarjotaan mahdollisuutta löytää oma kiinnostuksen kohde kuvataiteen alueelta ja oppia ymmärtämään kuvallista maailmaa, kuvataidetta ja kuvallista viestintää.

I - kurssi

Kurssilla piirretään ja maalataan eri välinein ja tekniikoin. Perehdytään viivaan, pintaan, väriin, muotoon ja sommitteluun. Tutustutaan taidehistorian merkkiteoksiin ja kuva-analyysiin sekä käydään taidenäyttelyssä. Havainnolla on pääpaino kuvantuottamisen lähtökohtana. Myös mieliku-

via opetellaan visualisoimaan. Kuvan tekemisen lähtökohtana voi toimia myös taidehistoriallinen tai muu kuvamateriaali. Kuvallinen tehtävä voi perustua myös visuaaliseen ongelmanratkaisuun.

Tehdään veistoksia eri materiaaleista. Tutustutaan saven ominaisuuksiin, muotoiluun ja keramiikan prosesseihin.

Ilmaisualueet:

- piirustus
- grafiikka
- maalaus
- keramiikka ja kuvanveisto
- muotoilu

Ilmaisualueesta siirrytään joustavasti toiseen, jolloin mahdollistuu yhden aihealueen pidempiaikainen prosessointi.

Aihealueita:

Ihmisen kuvaaminen, tilan ja maiseman kuvaaminen, asetelmat.

Väri- ja valovaikutelmat.

Esineen suunnitteleminen, veistoksen ja käyttöesineen tekeminen.

II- kurssi

Kurssilla keskitytään kuvalliseen viestintään: tehdään sarjakuvia, tutustutaan liikkuvan kuvan keinoihin, valokuvailmaisuun ja käyttögrafiikkaan. Havainnoidaan ja arvioidaan arkkitehtuuria ja ympäristösuunnittelua. Tarkastellaan kuvan käyttötarkoitusta mediassa, analysoidaan mediaesitysten rakenteita ja sisältöjä.

Ilmaisualueet:

- sarjakuva
- liikkuva kuva
- valokuva
- käyttögrafiikka
- arkkitehtuuri

Aihealueita:

Kuvakokojärjestelmät, tilan kuvaaminen ja perspektiivi, kuvan ja tekstin yhdistäminen.

KÄSITYÖ

Käsityön opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaan käsityötaitoa niin, että hänen itsetuntonsa sen varassa kasvaa ja hän kokee iloa ja tyydytystä työstään. Lisäksi hänen vastuuntuntonsa työstä ja materiaalin käytöstä lisääntyy ja hän oppii arvostamaan työn ja materiaalin laatua ja suhtautumaan arvioiden ja kriittisesti sekä omiin valintoihinsa että tarjolla oleviin virikkeisiin, tuotteisiin ja palveluihin.

Opetus toteutetaan oppilaan kehitysvaihetta vastaavin aihepiirein kokeillen, tutkien ja keksien. Käsityön opetuksen tehtävänä on ohjata oppilasta suunnitelmalliseen, pitkäjänteiseen ja itsenäiseen työntekoon, kehittää luovuutta, esteettisiä, teknisiä ja psyykkis-motorisia kykyjä, ongelmanratkaisutaitoja sekä ymmärrystä teknologian arkipäivän ilmiöistä. Oppilasta johdatetaan tutustumaan suomalaiseen ja myös muiden kansojen käsityön kulttuuriperinteeseen.

KÄSITYÖ / TEKNINEN TYÖ JA TEKSTIILITYÖ

Aihekokonaisuudet käsityön opetuksessa

Ihmisenä kasvaminen

Käsitöissä oppilas voi töitä suunnitellessaan toteuttaa luovuuttaan ja kehittyä siinä. Oppilas työskentelee taitojensa mukaan, kohtaa oman taitavuutensa rajat ja saa mahdollisuuden harjaantua niissä. Oppilas kokee iloa ja tyydytystä työstään ja saa myönteistä palautetta itsetunnolle onnistumisen elämyksien kautta. Käsityössä kiinnitetään huomiota yhteistoiminnallisuuteen, vastuun ottamiseen omasta työskentelystä sekä yhteisestä työskentely-ympäristöstä huolehtimiseen.

Ihminen ja teknologia

Oppilas oppii käyttämään työnsä suunnittelussa mahdollisuuksien mukaan tietokoneiden piirto- ja suunnitteluohjelmia, tutustuu työskentelyssä käytettävien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteisiin sekä hallitsee niiden käytön. Oppilas tutustuu materiaalin rakenteisiin, niiden valmistukseen, viimeistelyyn ja käyttötarkoituksiin sekä teknologian tarjoamiin kehitysmahdollisuuksiin.

Turvallisuus ja liikenne

Käsityön opetuksessa painotetaan työvälineiden ja koneiden oikeaa ja turvallista käyttöä. Materiaalitietoudessa otetaan huomioon myös turvallisuustekijät sekä työstämisen että käytön kannalta.

Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

Oppilas huomioi säästäväisyyden ja taloudellisuuden periaatteet materiaalivalinnoissa ja materiaalien työstämisessä, arvioi materiaalien ja tuotteiden ekologisuutta sekä sisäistää kierrätyksen sen eri muodoissa. Oppilaille opetetaan tuotteen elinkaaren merkitys ympäristölle.

Viestintä ja mediataito

Oppilas harjaantuu esittämään omia suunnitelmiaan ja valmistuneita töitä eri tavoin. Oppilas arvioi mainontaa ja sen merkitystä muotiin ja pukeutumiseen liittyvien asenteiden muokkaajana.

Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

Oppilas tutustuu Suomen ja muiden maiden käsityöperinteeseen sekä muodin ja muotoilun piirteisiin eri aikoina.

Opetusjärjestelyt

Opetussuunnitelma rakentuu konstruktiivisesti siten, että kaikkien uusien asioiden opettaminen pohjaa aikaisemmin opittuun. Vuosiluokkia 1-2, 3-4 ja 5-6 käsitellään kokonaisuuksina. Näiden kokonaisuuksien sisällä voidaan oppisisältöjen paikkaa vaihtaa. Kuitenkin aina taitekohdassa on kaikkien edeltävään kokonaisuuteen kuuluvat asiat on opetettu.

Vuosiluokilla 3 - 4 opetus järjestetään yhteisenä käsityönä. Tämä tarkoittaa sitä, että kaikki oppilaat opiskelevat sekä teknisen työn että tekstiilityön oppisisältöjä yhtä paljon.

Vuosiluokilla 5 - 7 oppilaat opiskelevat käsityötä valintansa mukaan joko teknisessä työssä tai tekstiilityössä. Valinta mahdollistaa oppilaan erikoistumisen toiseen käsityön alaan. Valinnan lisäksi opiskellaan joko teknistä työtä tai tekstiilityötä kunakin lukuvuotena noin 1/4 vuoden oppitunneista. Opettaminen voi tapahtua joko vaihtotyöskentelynä tai yhteisprojekteina.

Vuosiluokilla 8 - 9 tekninen työ ja tekstiilityö ovat valinnaisaineita. Oppisisällöt voidaan jaotella valinnaiskursseiksi koulukohtaisesti.

Työturvallisuus

Turvallisten työskentelyolosuhteet taataan niin, että turvallisuus ei missään olosuhteissa vaarannu. Turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä ovat ryhmäkoon pitäminen sellaisena, että jokaiselle oppilaalle löytyy työskentelypiste sekä turvallisuusvälineet, laitteet ja koneet ovat moitteettomassa käyttökunnossa.

Turvallisten työtapojen opettaminen:

- Valvonta, ohjaus
- Suojavälineiden käyttö
- Työskentelyn kiireettömyys
- pölyttömyyden korostaminen/hengitysilman puhtaus

Vuosiluokat 1–4

Käsityön opetuksen ydintehtävä vuosiluokilla 1–4 on perehdyttää oppilas arkielämässä tarpeellisiin käsityötietoihin ja -taitoihin sekä herättää hänen kriittisyytensä, vastuuntuntonsa ja laatu tietoisuutensa työskentelyssä ja materiaalivalinnoissa. Oppilasta autetaan omaksumaan suunnittelutaitoja ja hän oppii perusvalmiuksia suunnitelmiansa toteuttamiseen. Häntä ohjataan käyttämään käsityössä tarvittavia perustyövälineitä sekä erilaisia koneita turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti. Hänen pitkäjänteisyyttään ja ongelmanratkaisutaitojaan kehitetään sekä ryhmässä että itsenäisessä työskentelyssä. Monipuolinen työskentely, taidon kehittyminen ja osaamisen kokemus antavat työniloa, ja oppilaassa syntyy myönteinen asenne työn tekemistä ja opiskelua kohtaan. Opetus toteutetaan samansisältöisenä kaikille oppilaille käsittäen sisältöjä teknisestä työstä ja tekstiilityöstä.

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii tuntemaan käsityöhön liittyviä käsitteitä ja käyttämään erilaisia materiaaleja, työvälineitä ja menetelmiä
- oppii käsityön **oikeaoppisia** perustekniikoita, työtapoja ja tuotesuunnittelua sekä harjaantuu niiden edellyttämässä taidoissa, jolloin myös hänen ajattelun taitonsa ja luovuutensa kehittyvät
- oppii avaruudellista hahmottamista suunnitellessaan ja toteuttaessaan käsityötuotettaan
- oppii kiinnittämään huomiota tuotteiden esteettisiin ominaisuuksiin, väreihin ja muotoihin
- oppii kiinnittämään huomiota myös sommitteluun
- oppii valmistamaan, huoltamaan ja korjaamaan arkipäivän käytännöllisiä tuotteita
- oppii ottamaan vastuuta omasta esineympäristöstään ja ymmärtää, että tuotteilla on elinkaari
- tutustuu tietoteknisten välineiden käyttöön käsityöprosessin eri vaiheissa ja erilaisissa oppimisympäristöissä
- oppii vähitellen hallitsemaan kokonaisen käsityöprosessin
- tutustuu ympäröivän yhteiskunnan teknologiajärjestelmiin
- omaksuu positiivisen asenteen työsuojeluun, oppii turvallista työvälineiden, koneiden ja laitteiden käyttöä sekä oppii huolehtimaan oppimisympäristönsä viihtyisyydestä
- oppii arvioimaan ja arvostamaan omaa ja muiden työtä.

KESKEISET SISÄLLÖT

Arkipäivän elämän keskeiset tekstiili- ja teknisen työn materiaalit, työvälineet ja työtavat työskentelyyn ja työtilaan liittyvät turvallisuustekijät

- omien töiden suunnittelua ja sen yhteydessä suunnitelmien toteuttamiseen tarvittavien tekniikoiden kokeilua ja harjoittelua, suunnitelmien erilaisia kuvaustekniikoita sekä tuotteiden valmistamista
- kotipaikkakunnalle omaleimaisia, sekä vanhoja että moderneja käsityötuotteita, -välineitä, -materiaaleja ja työtapoja niihin liittyvine harrastuksineen ja ammatteineen tulevaisuuden mahdollisuuksina sekä piirteitä lähiympäristössä mahdollisesti vaikuttavien muiden kulttuurien käsityöperinteestä
- oppilasta lähellä, luonnossa ja rakennetussa ympäristössä, esiintyviä ilmiöitä ja niiden teknologisia sovelluksia
- materiaalin ja tuotteiden huolto, kunnostus ja korjaus sekä kierrätys ja uudelleen käyttö.

Vuosiluokat 3-4 / käsityö

Vuosiluokka 3 tekstiilityön oppisisällöt

VIRKKAUS

- Langan valinta, koukun koon valinta
- Virkkausote
- Kiinteä silmukka
- Työn viimeistely

OMPELU

- Käsin ompelu: napin ompelu
- Koneompelu: ompelutarvikkeet, ajokortti, sauma, huolittelu
- Työn viimeistely: langanpäiden solmiminen ja katkominen, koristelu, silitys

KIRJONTA

- Konekirjonta
- Applikointi
- Yksinkertaiset tilkkutyöt, esim. tilkkumaalaus, kaitaletekniikka, vapaa konekirjonta

ERITYISTEKNIIKAT

- Solmeilu: esim. ystävännauha, kiinalainen nyöri, erilaiset palmikkonyörit

Vuosiluokka 4 tekstiilityön oppisisällöt

OMPELU

- Koneompelu: puolaus, koneen säädöt, kankaan leikkaaminen kaavan avulla, päärme

NEULONTA

- Aloitus: työvälíneet, aloitussilmukkana vetosilmukka, ristikkäin luominen
- Neulominen: oikea silmukka, kerros, silmukkaketju, tasoneuleena aina oikein neule, langan jatkaminen, pudonneen silmukan nostaminen, silmukoiden päättely
- -> Esim. Kahden puikon tossut tai lapaset
- Viimeistely: kappaleiden sileyttäminen, langanpäiden päättely, koristelu

KIRJONTA

- Varsi-, ketju-, pykä-, laaka- ja tikkipistot

ERITYISTEKNIIKAT

- Huovutus: esim. hiussolki (askartelupunoksen päälle), kiven tai pallon päälle (kulkunen sisälle)

VÄRIOPPI

- mukana luontevasti kaikissa sisällöissä

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 4. Luokan päättyessä

Oppilas

- *osaa ohjatusti tuottaa luovia ideoita ja kokeilla teknisiä ratkaisuja sekä suunnitella toteuttamiskelpoisen tuotteen*
- *työskentelee ohjattuna tarkoituksenmukaisesti suunnitelmaansa toteuttaen ja työturvallisuuden huomioon ottaen*
- *hallitsee käsityön perustekniikoita, tuntee keskeisiä käsitteitä ja tunnistaa perusmateriaaleja*
- *pyrkii työskentelemään pitkäjänteisesti sekä ryhmän jäsenenä että itsenäisesti, haluaa kehittyä käsityöntekijänä ja tuntee vastuunsa yhteisistä työvälíneistä, työtilojen järjestyksestä ja viihtyisyydestä*
- *ymmärtää elinympäristön teknologisia toimintaperiaatteita*
- *arvioi ja arvostaa omaa ja toisten työskentelyä, oppimista sekä työn tuloksia*
- *suhtautuu myönteisesti omaan ja muiden kansojen kulttuuriperintöön.*

Vuosiluokat 5–9

Käsityön opetuksen ydintehtävänä vuosiluokilla 5–9 on syventää ja kartuttaa oppilaan käsityötieto- ja -taitoja siten, että hän kykenee entistä itsenäisemmin tekemään tarkoituksenmukaisia materiaali-, työta- ja työvälivalintoja käsityöprosessin eri vaiheissa. Häntä rohkaistaan luovaan suunnitteluun ja itseohjautuvaan työskentelyyn sekä ohjataan arvostamaan työn ja materiaalin laatua. Oppilaiden yhteistyötaitoja kehitetään toteuttamalla yhteishankkeita oppilasryhmissä sekä eri oppiaineitten ja paikkakunnan työ-, tuotanto- ja kulttuurielämän edustajien kanssa. Opetus käsittää kaikille oppilaille yhteisesti sekä teknisen työn että tekstiilityön sisältöjä, minkä lisäksi oppilaalle voidaan antaa mahdollisuus painottua käsityönopinnoissaan kiinnostuksensa ja taipumuksensa mukaan joko tekniseen työhön tai tekstiilityöhön.

TAVOITTEET

Vuosiluokkien 1–4 tavoitteita käsitellään syvällisemmin, ja lisäksi tulevat seuraavat tavoitteet:

Oppilas

- oppii suunnittelemaan ja valmistamaan laadukkaita, tarkoituksenmukaisia ja esteettisiä tuotteita sekä ottamaan työskentelyssään huomioon myös eettiset, ekologiset ja taloudelliset arvot*
- perehtyy suomalaiseen ja soveltuvien osin myös muiden kansojen muotoilu-, käsityö- ja teknologiakulttuuriin saaden siten ainesta oman identiteettinsä rakentamiseen ja omaan suunnittelutyöhönsä*
- perehtyy perinteiseen ja nykyaikaiseen teknologiaan liittyviin tietoihin ja taitoihin, joita voi soveltaa arkielämässä, jatko-opinnoissa, tulevaisuustyötehtävissä ja harrastuksissa*
- oppii arvostamaan ja tarkastelemaan kriittisesti omaa ja muiden työtä sekä etsimään luovia ratkaisuja havaitsemiinsa ongelmiin itsenäisesti ja yhteistyössä muiden kanssa käyttäen apunaan erilaisia tietolähteitä*
- oppii ottamaan kantaa teknologian kehittymiseen ja sen merkitykseen ihmisten, yhteiskunnan ja luonnon hyvinvoinnissa*
- oppii ymmärtämään yritystoimintaa ja teollisia tuotantoprosesseja.*

KESKEISET SISÄLLÖT

Käsityön yleiset sisällöt

- tuote- ja prosessi-ideointi*
- muodot, sommittelu ja värit*
- materiaali- ja kuluttajatietous*
- tarkoituksenmukainen materiaalien käyttö*
- erilaiset työjärjestykset ja työohjeet*
- käsityössä esiintyvien ongelmien ja sovellusten yhteys muihin oppiaineisiin, mm. kuvataiteeseen, luonnontieteeseen ja matematiikkaan*
- erilaisia suunnitelmien ja tuotosten kuvaus-, raportointi- ja dokumentointitekniikoita*
- tietoa ja elämyksiä suomalaisesta kulttuurista, perinteestä ja muotoilusta sekä vaikutteita muista kulttuureista*
- oman paikkakunnan tuotantoelämään ja yrittäjyyteen tutustuminen*
- oman työskentelyn ja sen tulosten arviointi sekä osallistuminen myös toisten töiden yhteiseen tarkasteluun.*

TEKSTIILITYÖN SISÄLLÖT

Visuaalinen ja tekninen suunnittelu

- *tekstiili- ja muotihistoriaa soveltuvin osin kodin tekstiilejä ja vaateista koskevien aihepiirien yhteydessä*
- *sisustustekstiilien, vaatteiden ja tekstiilitaiteen symbolinen merkitys eli viesti*
- *tietoteknisiä sovelluksia ja uusi teknologia suunnittelun apuvälineinä*
- *tekstiilituotteiden kolmiulotteisen muodon konstruointi, esim. kaavoituksen perusteita*
- *tekstiilimateriaalien tarkoituksenmukainen ja luova käyttö eri käyttötarkoituksissa ja eri tekniikoin.*
-

Valmistaminen

- *Tekstiilityön perinteisiä ja moderneja työvälineitä ja koneita, niiden oikea valinta käyttökohteeseen, toimintaperiaatteet, turvallinen käyttö sekä huolto*
- *tekstiilityön eri materiaaleja ja valmistustekniikoita sekä niiden valinta, yhdistäminen ja työstäminen luovasti*
- *tekstiilituotteiden hoito ja huolto sekä kierrätys.*

Vuosiluokat 5-7 / tekstiilityö

Vuosiluokka 5

VIRKKAUS

- Pylväs, piilosilmukka, ympyrä/neliö, langan jatkaminen
- Oma suunnitelma

NEULONTA

- Aloitus: mallitilkku
- Neulominen: nurja silmukka, suljettu eli pyöröneule, joustinneule, kärkikavennus, silmukoiden poimiminen reunasta
 - lapaset
- Viimeistely: koristelu
- Työn hoito
- Neulemerkit, -lyhenteet

KIRJONTA

- Ristipistot, aita- ja sidepistot tai muita pistoja, kuten etupistot, pykäpistot

ERITYISTEKNIIKAT

- Kudonta
- Painanta: töpötys, sabluuna

VUOSILUOKKA 6

VIRKKAUS

- Pitsimallit, reunat, nirkot, virkkausmerkit ja -lyhenteet

OMPELU

- Vaateompelu: mitat, yläosan/alaosan vaateen kaava, kaavan piirtäminen arkilta, kankaan leikkaaminen, kaavamerkkien siirtäminen kankaalle, sovitus, viimeistely
- Ompelukoneen huolto, neulan vaihtaminen

KIRJONTA

- Alikeompelu
- Vaatekappaleen uudistaminen jollakin kirjontatekniikalla, esim. intarsia

ERITYISTEKNIIKAT

- Solmeilu: makrame tasosolmu
- Silkkibatiikki

Tekstiilityö

Vuosiluokka 7

TS 1

NEULONTA , VIRKKAUS JA SOLMEILU

- Langan ja puikkojen valinta, lankavyöte
- Eri luomistavat, mallitilkku
- Sukan suunnittelu: värit ja neuleet sekä neulominen
- Neuleen hoito
- Virkkaustyö ohjeen mukaan
- Munkinnyörin, nimi- ja ystävännauhojen solmeilu

TS 2

OMPELU

- Saumuriompeleen perusteet
- Erilaiset saumat, napit, napinlävet ja vetoketjun ompelu
- Vaateompelu valmiskaavan avulla
- Työn kustannuslaskelma
- Vaatteiden hoito
- Materiaalituntemus: luonnonkuidut, tekokuidut, erilaiset kankaat ja langat

TS 3

KIRJONTA JA ERITYISTEKNIIKAT

- Neulahuovutus: mallin suunnittelu ja kankaan koristelu neulahuovutuksella
- esim. olkalaukku, koristetyyny
- Ristipistokirjontaa
- Tutustuminen kansallispuikuihin

Päätösarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Visuaalinen ja tekninen suunnittelu

Oppilas

- *kykenee havaitsemaan myös itsenäisesti ongelmia ja ohjatusti suunnittelemaan toteuttamiskelpoisia tuotteita, joiden suunnittelussa on pyritty ottamaan huomioon käytettävissä oleva aika, välineet, materiaalit, tuotteiden esteettisyys, ekologisuus, kestävyys, taloudellisuus ja tarkoituksenmukaisuus*
- *ymmärtää suunnittelemansa tuotteet myös viestiksi ympäristölle*

- dokumentoi suunnitelman esimerkiksi kuvallisesti, sanallisesti, näyttein, pienoismallin avulla tai muulla tavoin siten, että siitä käy ilmi, millainen idea on ja millä tavoin se on tarkoitus valmistaa
- osaa ohjatusti käyttää suunnittelussaan aineksia suomalaisesta ja muiden kansojen muotoilu-, käsityö- ja teknologiakulttuurista.

Valmistaminen

Oppilas

- työskentelee tarkoituksenmukaisesti ja huolellisesti työturvallisuusohjeita noudattaen sekä huolehtii työympäristönsä järjestyksestä ja viihtyisyydestä
- hallitsee perustekniikoita siten, että tuotteesta tulee tarkoituksenmukainen, ekologinen ja esteettinen
- osaa työskennellä tavoitteisesti yksin tai tiimeissä
- osaa ohjatusti käyttää työssään kehittyntä teknologiaa
- osaa soveltaa muissa oppiaineissa oppimaansa tietoa ja taitoa.

Itsearviointi sekä käsityöprosessin ja sen tulosten pohdinta

Oppilas

- kykenee ohjatusti tarkastelemaan omaa työskentelyään ja oppimistaan ja osoittamaan sekä prosessin kulussa että tuloksissa vahvuuksia ja heikkouksia
- osoittaa käsityöprosessin arvioinnissa kriitikkisietokykyä ja halunsa suunnata toimintaansa palautteen mukaisesti
- pyrkii arvioimaan arkielämässä tarvitsemiaan tuotteita esteettisin, taloudellisin, ekologisista ja tarkoituksenmukaisuuskriteerein
- muodostaa realistisen kuvan taidoistaan ja kehittymismahdollisuuksistaan.

TEKNINEN TYÖ

Teknisen työn sisällöt

Visuaalinen ja tekninen suunnittelu

- tekninen piirtäminen, mallintaminen ja tietotekniikan sovelluksia suunnittelussa
- erilaisten materiaalien tarkoituksenmukainen ja luova käyttö eri käyttötarkoituksissa ja eri tekniikoin
- rakennettu ympäristö ja erilaiset tuotteet sekä niiden sisältämä symbolinen merkitys eli viesti
- erilaisten laitteiden toimintaperiaatteita, rakenteita, teknologisia käsitteitä ja järjestelmiä sekä niiden sovelluksia

Valmistaminen

- teknisessä työssä tarvittavat käsityövälineet ja koneet sekä niiden taitava ja turvallinen käyttö
- teknisen työn eri materiaaleja ja valmistustekniikoita sekä niiden luova valinta, yhdistäminen ja työstäminen
- monipuolista laiterakentelua
- kodin ja vapaa-ajan välineiden huolto, kunnostus ja kierrätys

Keskeiset oppisisällöt

Ala-aste

3.-4 luokka

Puutyö:

- sahaus
- poraus
- höyläys
- viilaus
- veisto
- talttaus
- hionta
- naulaus
- liimaus
- pinnankäsittely
 - maalaus
 - lakkaus
 - petsaus
 - öljyäminen
- mitoitus
- piirrotus
- viivaimen, rullamitan ja suorakulman käyttö
- työkalutuntemus ja oikeat työtavat

Metallityö:

- ohuen metallilevyn
- leikkaus
- sahaus
- viilaus
- taivutus
- metallilangan taivutus
- työkalutuntemus ja oikeat työtavat

Muovityö:

- sahaus
- hionta
- liittäminen

7. luokka

Puutekniikan peruskurssi

Kurssilla perehdytään mm. koneelliseen puuntyööstöön, sorvaukseen sekä puun pintakäsittelymenetelmiin. Työturvallisuus, työkalutuntemus ja oikeat työtavat kerrataan ja evaluoidaan.

Metallitekniikan peruskurssi

Kurssilla perehdytään mm. kovajuottoon, kaasuhitsaukseen, metallin kylmä- ja kuuma-muokkaukseen sekä metallin pinnankäsittelymenetelmiin. Oikeat työtavat ja työkalutuntemus kertauksena.

Tekniikka:

- polkupyörän huolto
- taskulamppu, silitysrauta ym.

5.-6. luokka

Puutyö:

- muotosahaus
- ruuviliitos
- poratappiliitos
- saranointi
- sorvaus(lieriösorvaus)
- työkalutuntemus ja oikeat työtavat

Metallityö:

- niittaus
- pakotus
- pehmytjuotto
- työkalutuntemus ja oikeat työtavat

Muovityö:

- taivutus
- kiillotus
- kuumamuotoilu

Tekniikka:

- polkupyörän korjaus
- sähkömagneetti
- tasavirtamoottori
- yksinkertaiset elektroniikan komponentit
- vastus, kondensaattori, transistori ym.
- puhelin, kaiutin ym..

Työturvallisuusasiat kerrataan ja arvioidaan.

Kone- ja sähkötekniikan peruskurssi

Kurssilla perehdytään mm. 2- ja 4-tahtimoottorien toimintaan sekä sähköopin ja elektroniikan alkeisiin.

Teknisen opetuksen toteutus

Teknisessä työssä oppilas:

tutustuu ja oppii käyttämään erilaisia käsityön työvälineitä, materiaaleja sekä perustyötapoja. Oppii työskentelemään yksin ja ryhmässä niin, että hän työskennellessään etenee prosessissa kohti alussa annettua tavoitetta.

Tunneilla tehtävien töiden aiheet voivat olla puu- metalli-, muovi-, sähkölaite- tai elektroniikkarakentelua tai teknologian ymmärtämistä opettavia harjoituksia. Omaa suunnitelmaansa ja opettajan ohjeita noudattaen oppilas ohjatusti etenee työssään tarkoituksenmukaisesti, turvallisuusnäkökohdat huomioiden ja suhtautuen kriittisesti työhönsä, sen suorittamiseen ja lopputulokseen.

Käsityöprosessiin ja sen oppimiseen kuuluu tiedonhankintaa, suunnittelua, viestintää ja arviointia. Tavoiteltavien käsityötaitojen tulee sisältää paitsi kädentaitoja, myös ajattelun, ilmaisun ja luovuuden taitoja. Käsityöopetuksessa tulee hyödyntää saatavilla olevaa tietotekniikkaa. Oppilaan tulee tuntea kestävän kehityksen periaatteet. Käsityötuotokset ovat usein kestokulutushyödykkeitä. Tuotosten valmistamisen yhteydessä voidaan tuoda esille tuotteiden korjaaminen ja huoltaminen, elinkaari ja kierrätys, taloudellisuus ja laatu. Ryhmässä toimiminen, toisten auttaminen ja työympäristöstä huolehtiminen kuuluu olennaisena osana käsityön opetukseen.

Opetuksessa hyödynnetään muissa aineissa opittuja taitoja ja tietoja, esim. matematiikan laskuja ja mittauksia, historian muotoja ja tyylejä sekä kuvataiteen värien käyttöä. Töiden suunnitteluun paneudutaan siten, että seitsemännellä luokalla oman suunnittelun osuus on vähäisempää. Valinnaisaineessa oman suunnittelun osuus on huomattavasti suurempi ja opetuksessa siirrytään kohti tuotteen ja prosessin kokonaissuunnittelua.

Töiden valmistaminen

Opettaja valitsee tai hyväksyy työt oppilaille luokka-asteen, oppilaan iän ja taidon mukaan sopiviksi. Opitaan käyttämään työvälineitä oikein ja turvallisesti sekä tutustutaan erilaisiin materiaaleihin. Oppimisympäristö (työskentelytila, työvälineet ja ilmapiiri) on viihtyisyydeltään, toimivuudeltaan ja välineiltään sellainen, että se tukee oppimista.

Aih kokonaisuu det

Käsityön alueella tulevat esiin lähes kaikki ihmisen elämän osa-alueet. Osa eri oppiaineiden opetussisällöistä voidaan ajoittaa toisiaan eheyttäväksi esim. yhteistyöprojektein yli ainerajojen. Oppilas sisäistää ja ymmärtää eri opetussisältöjen yhtymäkohdat ja osaa rakentaa maailmankuvaansa ja tietoisuuttaan eri oppiaineiden yhteisiä mahdollisuuksia hyödyntäen ja toisiinsa soveltaen.

Ihmisenä kasvaminen

Saavutettujen käsityötaitojen myötä oppilaan itsetunto kasvaa ja hän oppii luottamaan omaan käsityö- ja ongelmanratkaisutaitoonsa. Oppilas oppii arvostamaan ja arvioimaan omaa työtään ja muiden työtä, oppilaan vastuuntunto ja pitkäjänteisyys lisääntyvät. Käsityön tehtävät laaditaan niin, että jokainen oppilas pääsisi kokemaan onnistumisen elämyksiä.

Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

Oppilas tutustuu ja oppii ymmärtämään suomen muotoilu-, käsityö ja teknologiakulttuuria suhteessa muiden maiden ja maanosien kulttuureihin.

Viestintä ja mediataito

Käsityöprosessin aikana oppilas hankkii tietoa käyttäen mm. internetiä ja kirjallisuutta, esittää omia suunnitelmiaan ja työselityksiään eri raportointimenetelmin, saa ja antaa palautetta. Käsityötuote on ilmaisun väline, siihen sisältyy symbolisia merkityksiä eli viestejä.

Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjäyys

Oppilas tutustuu paikkakunnan yrityselämään. Käsityön tekijän toimiessa itsenäisesti ja tavoitteellisesti omasta työstään vastuuta kantaen ja toimeen tarttuen, hänen sisäinen yrittäjäyhtensä ja osallistuvuutensa kehittyvät.

Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

Oppilas tulee tutustuttaa ekologiseen kestäväan kehitykseen aiheinaan tuotteen elinkaari, kierrätys, korjaus ja huoltaminen. Kiinnitetään työskentelyssä ja opetuksessa huomiota tuotteiden ja niihin käytettävien aineiden elinkaareen, ympäristöystävällisyyteen ja luonnonmukaisuuteen.

Turvallisuus ja liikenne

Työsuojelusäädösten ja työvälineiden turvallisen käytön ja oppimisympäristöstä huolehtimisen avulla oppilasta kasvatetaan huomioimaan turvallisuusnäkökohtia käsityössä ja teknologiassa. Huomioidaan opetuksessa liikenneturvallisuudessa käytettäviä teknologisia turvallisuusratkaisuja.

Ihminen ja teknologia

Opetuksessa tutustutetaan oppilas perinteiseen ja nykyaikaiseen teknologiaan ja erilaisten laitteiden toimintaperiaatteisiin sekä ohjataan ottamaan kantaa teknologian kehittymisen ilmiöihin ja yhteiskunnallisiin seuraamuksiin. Oppilas osaa arvioida teknologian merkitystä omassa elämässään.

Teknisen työn arviointi

Oppilaan teknisen työn taitoja ja tietoja arvioidaan säännöllisesti. Arviointi voi olla suullista tai kirjallista. Oppilaalla on myös itse mahdollisuus arvioida onnistumistaan. Arvioinnin kohteena ovat kaikki oppilaan käsityötaitoihin ja työskentelytaitoihin liittyvät osa-alueet. Arvioinnin tuloksena voidaan myös antaa arvostelu esim. todistusta varten koulussa vallitsevan arviointikäytännön mukaisesti. Opetushallitus on opetussuunnitelmien perusteissa määritellyt käsityön hyvän osaamisen perusteet, joita koulumme noudattaa.

LIIKUNTA

Liikunnanopetuksen päämääränä on vaikuttaa myönteisesti oppilaan fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen toimintakykyyn ja hyvinvointiin sekä ohjata oppilasta ymmärtämään liikunnan terveydellinen merkitys.

Liikunnanopetus tarjoaa oppilaalle sellaisia taitoja, tietoja ja kokemuksia, joiden pohjalta on mahdollista omaksua liikunnallinen elämäntapa.

Liikunta on toiminnallinen oppiaine, jossa edetään leikin ja taitojen oppimisen kautta kohti omaehtoista harrastuneisuutta. Tämä edellyttää yksilöllisten kehittymismahdollisuuksien huomioon ottamista. Liikunta ja oppimiskokemukset vahvistavat oppilaan itsensä tuntemista ja ohjaavat suvaitsevaisuuteen.

Liikunnan opetuksessa tulee korostaa yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta, reilua peliä ja turvallisuutta. Liikunnanopetuksen yhteydessä on korostettava turvallista liikennekäyttäytymistä. Liikunnanopetus pohjautuu kansalliseen liikuntaperinteeseen.

Opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon luonnon olosuhteet ja vuodenaajat, paikalliset olosuhteet, lähiympäristön ja koulun tarjoamat mahdollisuudet sekä oppilaan erityistarpeet ja terveydentila.

Yleistä liikunnan opettamisesta Honkajoella; huomionarvoisia seikkoja:

- Paikallisten olosuhteiden hyödyntäminen: Hongon koulun kenttä (erityisesti pesäpallo), Honkalan alue (kaukalo, hiihtoladut, hiihtomaa, sisäpalloilu- ja telinevoimistelu mahdollisuudet, suunnituskartat, urheilukenttä), mahdollisuus aitoon monipuolisuuteen!
- Hiihto ja pesäpallo ovat perinteisimpiä lajeja paikkakunnallamme.
- Korostetaan oikeaa pukutumista ja hygieniaa läpi koko perusopetuksen.
- Koululiikunnan kilpailutoiminnassa korostetaan osanottamisen itseisarvoa ja parhaansa yrittämistä.
- Tiivis yhteistyö urheiluseuran kanssa (toiminnasta tiedottaminen, välinehankinnat, muu konsultointi jne)

Aihekokonaisuudet liikunnan opetuksessa

Kun toteutetaan ajatusta, että liikunnanopetus on kasvattamista liikuntaan ja liikunnan avulla, voidaan liikuntatunneilla saavuttaa todella monipuolisia tavoitteita.

1. Ihmisenä kasvaminen

Liikunta tukee tätä aihealuetta hyvin monipuolisesti, kaikki ihmisenä kasvamisen sisällöt toteutuvat:

- liikunta tukee fyysisten ominaisuuksien kehittymistä ja fyysistä kasvua. Huomioidaan myös oikea pukeutuminen liikuntatunneilla ja hygienia.
- joukkuepelit ja –leikit sekä erilaiset ryhmässä tehtävät harjoitteet edistävät psyykkistä ja sosiaalista kasvua; liikuntatunneilla käsitellään monenlaisia tunteita (tappion sietäminen, voitosta iloitseminen, parhaansa yrittäminen, oman itsensä hyväksyminen sellaisena kuin on)
- oikeudenmukaisuutta opetellaan pelien ja leikkien sääntöjä noudattamalla – kasvu fair play –henkeen

- oppilaita kannustetaan liikuntaharrastukseen -> tavoitteellinen itsensä kehittäminen.
- toisten huomioon ottaminen, ryhmänä toimiminen ja erilaiset yhteistoimintatavat toteutuvat liikuntatunneilla jatkuvasti: joukkuepeleissä ja -leikeissä, pari- ja ryhmäharjoituksissa, mutta myös itsenäisten harjoitusten aikana – omat suoritukset näkyvät muillekin! Tällöin on oleellista korostaa, että parhaansa tekemisen pitää riittää paitsi itselle, myös muille, heikompienkin suorituksille annetaan arvo, opetellaan kannustamaan muita, pyritään positiiviseen ja suvaitsevaiseen ilmapiiriin, jossa kaikki voivat kokea onnistumisia.
- Huomioidaan erityisesti näiden seikkojen järjestelmällinen korostaminen läpi koko perusopetuksen jatkuvana 'linjanvetona'!

2. Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

Kotiseudun kulttuuriperinne ilmenee perinteisten honkajokisten lajien (pesäpallo, hiihto) korostamisena.

Tapakulttuuria käsitellään esim. pelien sääntöjä, oikeaa liikuntapukeutumista, ja tansseja opeteltaessa.

4. Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyyskasvatus

Oppilaita ohjataan huomaamaan sitkeän harjoittelun tuottamat onnistumiset – onnistumisen elämykset palkkiona tehdystä työstä!

5. Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä kehityksestä

Liikuntatunneilla kaikilla luokka-asteilla huomioidaan:

- vastuu käytössä olevista liikuntavälineistä ja -tiloista.
- maastoliikunnassa tuodaan esiin vastuu ympäröivästä luonnosta.
- opetellaan liikunnallista elämäntapaa. Ylemmillä vuosiluokilla tuodaan esiin sen myönteiset vaikutukset yksilölle ja yhteiskunnalle; kestäväälle kehitykselle.

6. Turvallisuus ja liikenne

Toteutuvat sisällöt:

- Opetellaan välttämään onnettomuuksia ja vammoja (opettaja ohjeiden ja pelien sääntöjen noudattaminen, oikeat suoritustekniikat, käytetään turvallisia välineitä, opetellaan uusia taitoja asteittain)
- Liikennekäyttäytymistä opetellaan retkillä, lenkeillä jne. Vuosiluokilla 1-6 tämä toteutuu myös siirryttäessä liikuntatunneille Honkalan alueelle ja urheilukentälle.
- Liikuntatunneilla käytettävien alueiden, tilojen ja välineiden sisältämien vaaranpaikkojen ja riskien tiedostaminen.

Vuosiluokat 1–4

Vuosiluokkien 1–4 liikunnan opetuksessa tulee ottaa huomioon oppilaan valmiudet sekä yksilölliset kehitysmahdollisuudet. Opetus toteutetaan leikinomaisesti kannustavassa ilmapiirissä ja se etenee motorisista perustaidoista kohti lajitaitoja. Liikunnan opetuksen lähtökohta on oppilaiden aktiivisuus, ja opetuksessa hyödynnetään oppilaiden mielikuvitusta ja omia oivalluksia.

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii monipuolisesti motorisia perustaitoja ja saa virikkeitä harrastaa liikuntaa
- oppii hyvinvointia edistäviä ja turvallisia liikuntatapoja sekä perusuimataidon

- *harjaantuu sekä itsenäisen työskentelyn taidoissaan että yhteistyötaidoissaan ilman keskinäisen kilpailun korostumista*
- *oppii toimimaan sovittujen ohjeiden mukaan ja reilun pelin hengessä.*

KESKEISET SISÄLLÖT

- *juoksua, hyppyjä, heittoja sekä niiden soveltamista liikuntamuotoihin*
- *voimistelua ilman välineitä, välineillä ja telineillä*
- *musiikki- ja ilmaisuliikuntaa sekä tansseja*
- *leikki-, viite-, pienpelejä ja eri palloilulajeja*
- *luontoliikuntaa*
- *talviliikuntaa*
- *veteen totuttautumista ja uintiharjoituksia*
- *liikunnallisia leikkejä*

Sisältöjä luokille 3.-4.

Yleistä: 3-4 –luokilla liikunnanopetus on jo pääosin lajeihin jaettava, pääpaino lajeihin tutustumisessa ja kokeilemisessa, viitepeleissä ja liikekehittelyissä. Motoriset perustaidot (juokseminen, hyppääminen ja heittäminen ovat edelleen korostetusti esillä opetuksessa. Lisäksi mukana paljon liikuntaleikkejä ja lajeihin jakamatonta liikuntaa.

Sisältöjä luokille 3.-4.

Yleistä: 3-4 –luokilla liikunnanopetus on jo pääosin lajeihin jaettava, pääpaino lajeihin tutustumisessa ja kokeilemisessa, viitepeleissä ja liikekehittelyissä. Lisäksi mukana paljon liikuntaleikkejä ja lajeihin jakamatonta liikuntaa.

3. lk

- tutustuminen yleisimpiin yleisurheilu-, palloilu-, maasto- (suunnistus ja retkeily) ja talviliikuntalajeihin
- liikuntaleikkejä
- musiikki- ja rytmiliikuntaa
- voimistelua
- uintia
- eri liikuntalajien sääntöjen perusteita
- voittaminen ja häviäminen

4. lk

- yleisimpiä yleisurheilu-, palloilu-, maasto- ja talviliikuntalajeja
- liikuntaleikkejä
- musiikki- ja rytmiliikuntaa
- voimistelua
- uintia
- eri liikuntalajien sääntöjä
- voittaminen ja häviäminen, joukkeen jäsenenä toimiminen, urheiluhenki

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 4. Luokan päättyessä

Oppilas

- *hallitsee motorisia perustaitoja ja osaa soveltaa niitä eri liikuntamuodoissa*
- *osaa juosta, hypätä ja heittää*
- *osaa voimisteluliikkeitä ilman välineitä, välineillä ja telineillä*
- *osaa ilmaista itseään liikunnan avulla ja liikkua rytmin tai musiikin mukaan*
- *osaa käsitellä pelivälineitä leikeissä ja harjoituksissa sekä toimia peleissä*
- *osaa liikkua luonnossa opetuskarttaa hyväksi käyttäen*
- *osaa luistelussa liukumisen, eteenpäin luistelun ja jarrituksen*
- *pystyy liikkumaan suksilla monipuolisesti*
- *pystyy uimaan monipuolisesti uintisyvyisessä vedessä*
- *toimii pitkäjänteisesti ja suhtautuu realistisesti omiin suorituksiinsa*
- *osaa pukeutua tarkoituksenmukaisesti liikuntaa varten ja huolehtia puhtaudestaan*

toimii itsenäisesti ja ryhmässä sovittujen ohjeiden mukaan sekä osallistuu vastuullisesti ja yritteliäästi liikunnan opetukseen.

Vuosiluokat 5–9

Vuosiluokkien 5–9 liikunnanopetuksessa tulee ottaa huomioon tässä kehitysvaiheessa korostuvat sukupuolten erilaiset tarpeet sekä oppilaiden kasvun ja kehityksen erot. Monipuolisen liikunnanopetuksen avulla tuetaan oppilaan hyvinvointia, kasvua itsenäisyyteen ja yhteisöllisyyteen sekä luodaan valmiuksia omaehtoiseen liikunnan harrastamiseen. Opetuksessa annetaan mahdollisuuksia liikunnallisiin elämyksiin ja tuetaan oppilaan itsensä ilmaisua.

TAVOITTEET

Oppilas

- *kehittää edelleen motorisia perustaitoja ja oppii liikunnan lajitaitoja*
- *oppii ymmärtämään liikunnan merkityksen hyvinvoinnin ja terveyden ylläpitämisessä*
- *oppii kehittämään ja tarkkailemaan toimintakykyään*
- *kehittää uimataitoaan ja opettelee vedestä pelastamisen taitoja*
- *oppii toimimaan turvallisesti ja asianmukaisesti liikuntatilanteissa*
- *oppii toimimaan itsenäisesti ja ryhmässä*
- *opettelee hyväksymään itsensä ja suvaitsemaan erilaisuutta*
- *tutustuu liikunnan harrastusympäristöihin ja osaa etsiä tietoa liikunnan harrastamis- mahdollisuuksista.*

KESKEISET SISÄLLÖT

- *juoksua, hyppyjä ja heittoja eri liikuntalajeissa*
- *voimistelua ilman välineitä, välineillä ja telineillä*
- *musiikki- ja ilmaisuliikuntaa sekä tanssia*
- *pallopelejä*
- *suunnistusta ja retkeilyä*
- *talviliikuntaa*
- *uintia ja vesipelastusta*
- *toimintakyvyn kehittämistä ja seurantaä sekä lihashuoltoa*
- *uusiin liikuntamuotoihin tutustumista ja liikuntatietoutta*

Sisältöjä vuosiluokille 5.-6.

Yleistä: Liikunnassa korostuu taitojen opettelu (ns. toinen liikunnallinen herkkyykskausi). Palloilulajeissa huomioidaan jo myös taktiikan / pelikäsityksen perusteet.

5. lk

- yleisurheilua, palloilua, maasto- ja talviliikuntalajeja
- liikuntaleikkejä
- musiikki- ja rytmiliikuntaa
- voimistelua
- uintia
- eri liikuntalajien sääntöjä
- liikuntalajien taktiikan ja pelikäsityksen perusteita
- voittaminen ja häviäminen, joukkueen jäsenenä toimiminen, urheiluhenki
- liikuntaharjoituksen sisältö: alkuverryttely, harjoitteet, loppuverryttely

6. lk

- yleisurheilua, palloilua, maasto- ja talviliikuntalajeja
- liikuntaleikkejä
- musiikki- ja rytmiliikuntaa
- voimistelua
- uintia
- eri liikuntalajien sääntöjä
- liikuntalajien taktiikan ja pelikäsityksen perusteita
- voittaminen ja häviäminen, joukkueen jäsenenä toimiminen, urheiluhenki
- kuntoliikuntaa kohti ohjaaminen
- liikuntaharjoitus, lihaskuolon perusteita

Vuosiluokat 7-9

Yleistä:

- korostetaan edelleen monipuolisuutta, oikeaa pukeutumista ja hygieniaa
- syvennetään aikaisemmin opittua
- ohjataan kohti liikunnallista elämäntapaa, kuntoliikuntaa

7. lk

LI1:

Kehitetään monipuolisesti eri liikuntamuotojen perustaitoja, perehdytään lisää lihaskuoltoon, painotetaan turvallista ja asianmukaista käytöstä liikuntatunneilla. Sisältöjä ainakin seuraavista lajeista: yleisurheilu, maastoliikunta (sunnistus), palloilu sisällä ja ulkona, telinevoimistelu.

LI2:

Perehdytään lisää ainakin seuraaviin liikuntamuotoihin: talviliikunta (hiihto, luistelu), tanssi, erilaiset sisäliikuntamuodot sekä pesäpallo.

8 lk.

LI3:

Sisällöt kuin LI1:llä. Tavoitteena kehittää aikaisemmin opittuja tietoja ja taitoja. Palloilussa huomiota erityisesti taktiikkaan ja pelikäsitykseen, lisäksi voidaan käsitellä eri lajien tuomari- ja toimitsijatoimintaa.

LI3: Sisällöt kuin LI2:lla. Painotukset samoja kuin LI3:lla.

9.lk

LI5:

Sisällöt kuin LI1:lla, myös kuntosaliharjoittelua. Painotus: Ohjaaminen kohti kuntoliikuntaa ja liikunnallista elämäntapaa. Tavoite, että oppilas ymmärtää liikunnan merkityksen terveydelle ja yleiselle hyvinvoinnille.

LI6:

Sisällöt kuin LI2:lla, painotus kuin LI5:llä. Kokeillaan mahdollisesti myös uusia lajeja.

Päätösarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Oppilas

- *osaa ydintaidot juoksuissa, hyppyissä ja heitoissa*
- *osaa voimistelun, välinevoimistelun ja telinevoimistelun liikkeitä*
- *osoittaa toiminnassaan ymmärtävänsä rytmin merkityksen liikunnassa ja tanssissa*
- *osaa yleisimpien pallopelien perusteet ja pelaa niitä sovittujen sääntöjen mukaan*
- *osaa suunnistaa karttaa ja kompassia apuna käyttäen sekä tietää jokamiehen oikeuksista ja velvollisuuksista*
- *osaa luistella sujuvasti*
- *hallitsee hiihdon harrastamiseen tarvittavat perustekniikat*
- *hallitsee uimataidon sekä osaa vesipelastamisen taitoja*
- *tuntee liikunnan ja terveyden välisiä yhteyksiä*
- *osaa ylläpitää, arvioida ja kehittää toimintakykyään*
- *osoittaa oppimis- ja yrittämishalua koululiikunnassa, varustautuu liikuntatunnille asiallisesti ja huolehtii puhtaudestaan*
- *toimii vastuullisesti ja ottaa toiset huomioon sekä noudattaa sopimuksia, sääntöjä ja reilun pelin periaatetta.*

KOTITALOUS

Vuosiluokat 7–9

Kotitalouden opetuksen tarkoituksena on kehittää arjen hallinnan edellyttämiä käytännön taitoja, yhteistyövalmiuksia ja tiedonhankintaa sekä niiden soveltamista arkielämän tilanteissa. Tehtävänä on ohjata oppilasta ottamaan vastuuta terveydestään, ihmissuhteistaan ja taloudestaan sekä lähiympäristön viihtyisyydestä ja turvallisuudesta.

Kotitalouden opetuksen tulee perustua käytännön toimintaan ja ryhmässä toimimiseen sekä oppilaan omien lähtökohtien huomioon ottamiseen ja kokonaisvaltaisen kasvun tukemiseen. Oppiaineessa perehdytään moniin ihmisen hyvinvoinnin ja hyvän elämän kannalta tärkeisiin kysymyksiin, jotka käsittelevät nuorta itseään, kotia ja perhettä sekä niiden yhteyksiä muuttuvaan yhteiskuntaan ja ympäristöön. Kotitalouden opetus tarjoaa mahdollisuuksia opetuksen eheyttämiseen ja yhteistyöhön muiden oppiaineiden kanssa ja soveltaa käytäntöön useiden eri alojen tietoa.

Yhteistyötä tarvitaan erityisesti terveystiedon ja biologian kanssa.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- *ymmärtämään hyvien tapojen ja tasa-arvon merkityksen yksilön ja perheen hyvinvoinnin kannalta*
- *oppii pohtimaan kotitalouksien arjen hallinnan kannalta tarpeidensa ja voimavarojensa merkitystä sekä yhteyksiä omiin valintoihinsa ja toimintaansa*
- *ruokatalouden, asunnon ja tekstiilien hoitoon liittyvät perustaidot ja käyttää tarkoituksenmukaisia, turvallisia ja kestävän kehityksen mukaisia aineita ja työtapoja*
- *toimimaan harkitsevana ja vastuunsa tuntevana kuluttajana sekä tiedostamaan kulutuksen monimuotoisuutta ja kulutukseen liittyviä ongelmia*
- *tiedostamaan kotitalouksien toimintaan liittyvää kansallista kulttuuria sekä kansainvälistymisen ja monikulttuurisuuden tuomia mahdollisuuksia.*

KESKEISET SISÄLLÖT

Perhe ja yhdessä eläminen

- *Hyvät tavat, tapakulttuuri ja kodin juhlat*
- *sosiaalinen vastuu ja välittämisen ilmapiiri*
- *tasa-arvo ja ajankäyttö perheessä.*

Ravitsemus ja ruokakulttuuri

- *Ravitsemussuosituksot ja terveellinen ruoka*
- *ruoan laatu ja turvallisuus*
- *perusruoanvalmistusmenetelmät*
- *aterioiden suunnittelu ja erilaiset ruokailutilanteet suomalaisessa ruokakulttuurissa*
- *ruokakulttuurien muuttuminen.*

Kuluttaja ja muuttuva yhteiskunta

- *Oman rahankäytön suunnittelu*
- *kuluttajan oikeudet ja velvollisuudet*
- *tuotteiden ja palvelujen hankinta ja käyttö*
- *kulutuksen ympäristövaikutukset.*

Koti ja ympäristö

- *Asunnon ja tekstiilien hoito*
- *lähiympäristön hoito sekä jätehuolto*
- *kotitalouskoneiden ja kodin laitteiden käyttö.*

Aihekokonaisuudet

Ihmisenä kasvaminen

Toisen huomioon ottaminen tasa-arvoisesti ja oikeudenmukaisesti. Yhteistoiminta ryhmässä, sekä suunnittelussa että työskentelyssä. Vastuu ryhmän toiminnasta. Omien työskentelytaitojen kehittäminen. Terveellisten elämäntapojen kehittäminen.

Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

Tutustuminen suomalaisiin eri maakuntien ruokakulttuureihin sekä muutamaiin kansainvälisiin ruokakulttuureihin myös valmistamalla niihin liittyviä ruokia.

Viestintä ja mediataito

Oppimistehtävien tiedon haussa käytetään internettiä, lehtiä ja alan julkaisuja.

Projektitöiden esittelyä.

Paikallisen lehden tilaaminen jutun tekoon oppiaineessa tapahtuvasta erityisestä, mielenkiintoisesta aiheesta.

Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys

Oppilas oppii oman ja ryhmänsä työskentelyn kautta kantamaan vastuuta työtehtävistään.

Oppilas oppii näkemään työnsä merkityksen työtaitojensa kehittymisenä ja oman persoonansa kasvuna.

Tutustuminen paikallisiin ruokapalvelualan liikeyrityksiin ja majoituspalveluihin.

Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

Oman toiminnan ja valintojen vaikutus ympäristöön (jätteet, vesi, energia). Kestävä elämäntapa
Kuluttajatietoa

Turvallisuus ja liikenne

Työturvallisuus kotitaloustöissä: turvallinen työskentely, onnettomuuksien välttäminen työskennellessä ja toimiminen onnettomuuden sattuessa.

Ihminen ja teknologia

Kotitalouskoneiden tarkoituksenmukainen käyttö.

TAVOITTEET

Kasvatukselliset tavoitteet

Kotitaloustunneilla oppilas harjoittelee yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja. Ryhmässä toimimalla harjaannutaan neuvottelutaidoissa, itseilmaisussa ja toisten huomioimisessa. Tavoitteena on vastuuntunnon kasvaminen omasta, ryhmän ja koko luokan työskentelystä.

Tiedolliset tavoitteet

Oppilas oppii hankkimaan tietoa monipuolisesti ja arvioimaan sen luotettavuutta sekä käyttämään ja soveltamaan sitä tehdessään omaa arkeaan koskevia valintoja.

Taidolliset tavoitteet

Oppilas harjoittelee suunnittelemaan ja arvioimaan työtään kestävän kehityksen periaatteiden ja käytettävissä olevien resurssien mukaisesti. Oppilas saa perustaidot

- ravitsemuksessa
- ruoanvalmistuksessa
- kodin koneiden ja työvälineiden käytössä
- tekstiilien hoidossa
- kodin puhtaanapidossa
- kuluttajatietoudessa

ja harjaantuu näissä omien edellytystensä mukaisesti.

Tavoitteiden saavuttamiseksi toimintatapoina voidaan käyttää yksilö-, pari- ja ryhmätyötä, projektitöitä, opettajan esityksiä ja demonstraatioita.

Vuosiluokka 7 / yhteinen kotitalous

KO 1

Perhe ja yhdessä eläminen

- hyvät tavat ja tapakulttuuri
- kalenterivuoden juhlat ja ruuat
- kotitöiden vastuullinen jakaminen

KO 2

Ravitsemus ja ruokakulttuuri

- ravitsemussuosituksat ja niiden vaikutukset hyvinvointiin
- terveellinen ruoka
- ruoka-aineiden valintaan vaikuttavat tekijät
- perustiedot erityisruokavalioista
- perusruoanvalmistusmenetelmät ja työvälineet
- arkiaterioiden suunnittelu ja toteutus

KO 3

Kuluttaja ja muuttuva yhteiskunta

- kuluttajan oikeudet ja velvollisuudet
- ruoan hinta ja sen muodostuminen
- jätteiden lajittelu ja kierrätys

Koti ja ympäristö

- tekstiilien pesu- ja jälkikäsittelyaineet ja –menetelmät
- kodin puhtaanapidon perusasiat
- tavallisimpien kotitalouskoneiden ja kodin laitteiden käyttö

Päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Oppilas

- *osaa noudattaa hyviä tapoja sekä ymmärtää kodin ihmissuhteiden ja tasa-arvon merkitystä*
- *tuntee kotitalouteen liittyvän suunnittelun, työnjaon ja ajankäytön perusteita*
- *tuntee ruoka-aineiden ominaisuuksia ja tavallisimpia ruoanvalmistuksen ilmiöitä ja*
- *osaa käyttää näitä tietoja hyväkseen ruoanvalmistuksessa*
- *ymmärtää elintarvikkeiden pakkausmerkintöjä*
- *tietää ruoan turvallisuuteen liittyviä vaaratekijöitä*
- *pystyy ohjatusti valmistamaan aterioita sekä tietää monipuolisen ruokavalion merkityksen omalle terveydelle ja hyvinvoinnille*
- *tunnistaa suomalaisen ruoka- ja tapakulttuurin keskeisiä piirteitä*
- *tuntee tärkeimmät kuluttajan oikeudet ja velvollisuudet ja on selvillä kuluttajan vastuusta*
- *tuntee kotitalouden rahankäytön perusteita ja osaa tehdä oman rahankäyttösuunnitelmansa*
- *käyttää tarkoituksenmukaisia työtapoja ja aineita sekä tavallisimpia kodinkoneita turvallisesti*
- *osaa huolehtia jätteiden peruslajittelusta*
- *osaa tulkita tekstiilien hoito-ohjeita ja osaa tekstiilien perushoitomenetelmät*
- *osaa tehdä tavanomaiset kodin siivoustyöt.*

VALINNAISET AINEET

Perusopetuksen valinnaisten aineiden tehtävä on syventää ja laajentaa perusopetuksen yhteisten oppiaineiden, erityisesti taide- ja taitoaineiden, mukaan luettuna kotitalous, sekä haluttaessa aihekokonaisuuksien tietoja ja taitoja oppilaan valinnan mukaisesti. Valinnaisten aineiden tehtävä on myös antaa oppilaalle mahdollisuus syventää harrastuksiaan ja löytää uusia kiinnostuksen kohteita. Valinnaisten aineiden tulee tukea perusopetuksen tavoitteita.

Valtioneuvoston asetuksen 1435/2001 6. §:ssä on määritelty valinnaisten aineiden yhteenlaskettu vähimmäisviikkotuntimäärä sekä niiden jakaminen

- *oppiaineiden syventäviin tai soveltaviin oppimääriin*
- *useasta oppiaineesta muodostettuihin kokonaisuuksiin*
- *vieraisiin kieliin*
- *tietotekniikkaan liittyviin aineisiin.*

Opetussuunnitelmassa päätetään jokaisen valinnaisen aineen nimi, laajuus, tavoitteet, sisällöt sekä vuosiluokat, joilla sitä tarjotaan.

Vieraiden kielten osalta näissä perusteissa on määritelty A- ja B-kielinä opettavien valinnaisten kielten tavoitteet ja keskeiset sisällöt. Muista valinnaisista kielistä päätetään opetussuunnitelmassa.

Mikäli opetuksen järjestäjän hyväksymässä tuntijaossa ylitetään perusopetusasetuksen määrittelemä oppilaan vähimmäisviikkotuntimäärä, voivat viikkotunnit ylityksen osalta sisältää myös valinnaisia aineita.

Tuntijaossa on vuosiluokilla 1–4 taide- ja taitoaineiden (musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta) vähimmäistuntimäärän lisäksi varattu kuusi vuosiviikkotuntia näille aineille yhteistä opetusaikaa. Myös vuosiluokilla 5–9 on kuusi vuosiviikkotuntia näiden aineiden yhteistä opetusaikaa. Paikallisessa opetussuunnitelmassa taide- ja taitoaineiden yhteinen opetusaika voidaan jakaa mainittujen aineiden kesken yhteisesti kaikille oppilaille tai se, taikka osa siitä voidaan jättää oppilaskohtaisesti valittaviksi taide- ja taitoaineiden syventäviksi opinnoiksi.

RUOTSI

RUL1: Kieliopinkertaus

Aihepiirit: harrastukset, musiikki, tulevaisuus, koulu, maaseutu.

Kerrataan kysymyslauseet, aikamuodot, imperatiivi, substantiivien taivutus, futuuri, adjektiivien taivutus ja vertailu.

Sivulauseet, konditionaali, att + infinitiivi, refleksiiviverbit.

ENGLANTI

ENL1: Kieliopin kertaus

Kuullun- ja luetunymmärtämisen sekä kieliopin keskeisten asioiden kertausta ja harjoittelua.

Arvostelu: suoritusmerkintä (= S/4).

VALINNAINEN KIELI (B2-SAKSA)

Laajat valinnaiset (4 kurssia, SAV1, SAV2, SAV3, SAV4)

Vuosiluokat 8 -9

Valinnaisen kielen opetuksen tulee painottua puheviestintään kaikkein tavanomaisimmissa arkipäivän tilanteissa ja toimia samalla johdantona pitempikestoisille kyseisen kielen opinnoille toisen asteen koulutuksessa

Saksan kielen opiskelu tukee muiden kielen opiskelua ja laajentaa muuten suppeaa kielitarjontaa. Sen tulisi innostaa oppilasta myöhemminkin hankkimaan ja laajentamaan kielitaitoaan

Nämä opetussuunnitelman perusteet on laadittu kahdelle vuosiviikkotunnille.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- *kommunikoimaan puhekumppanin tukemana kaikkein tavallisimmissa tilanteissa*
- *ymmärtämään arkielämää ja rutiininomaisia tapahtumia käsittelevää tekstiä tai puheen keskeisen sisällön*
- *tuottamaan vastaavanlaisista asioista lyhyitä suullisia ja kirjallisia viestejä*

Taitotasoasteikolla ilmaistuna tavoitteena on puheen ja kirjoittamisen osalta taso A1.1–A1.2 ja kuullun ja luetun ymmärtämisen osalta taso A1.2–A1.3.

Kulttuuritaidot

Oppilas oppii

- *viestimään arkitilanteissa kohdekulttuurille luontevalla tavalla*
- *tuntemaan kielialueen kulttuuria ja tapoja*
- *suhtautumaan arvostavasti kohdekulttuurin edustajiin.*
- *pystyy edustamaan ja arvostamaan omaa kulttuuriaan*

Oppimaan oppiminen

Oppilas oppii

- *käyttämään rohkeasti kielitaitoaan*
- *hyödyntämään muissa kielissä hankkimiaan tietoja, taitoja ja strategioita*
- *arvioimaan omaa työskentelyään ja kielitaitonsa eri alueita suhteessa annettuihin tavoitteisiin.*

Keskeiset sisällöt

Tilanteet ja aihepiirit

- *lähiympäristö ja siihen kuuluvat koti, perhe ja ystävät*
- *vapaa-aika ja harrastukset*
- *koulu, oppilastoverit, opettajat*
- *asuminen*
- *ostoksilla käynti*
- *vieraiden aikuisten kanssa keskustelu*
- *tuntee terveyteen ja sairauteen kuuluvaa sanastoa*

- ympäristönsuojelu
- kansallisuussanoja
- asioiminen ravintolassa ja hotellissa
- virallinen viesti sähköpostitse
- tutustuminen muihinkin saksankielisiin maihin kuin Liittotasavaltaan

RAKENTEET

Vuosiluokka 8

- verbin preensenstaivutus
- persoonapronominit
- omistuspronomineja
- apuverbejä
- man-rakenne
- päälauseen sanajärjestys
- kysymyslauseen muodostaminen
- eriävät yhdysverbit
- substantiivin monikko
- kieltolauseet
- akkusatiivi

Vuosiluokka 9

- substantiivin ja persoonapronominin datiivi
- datiiviprepositiot ja - verbit
- imperatiivi
- monikon omistuspronominit
- perfektiä

Arviointi

Arvostelu perustuu kokeisiin ja tuntityöskentelyyn. Kokeilla testataan sanaston hallintaa, rakenteita, tekstin ja kuullun ymmärtämistä. Hyvä tuntityöskentely edellyttää kotitehtävien suorittamista ja aktiivisuutta tunnilla viittaamalla ja keskittymällä opiskeluun. Numeroarvostelu 4 – 10. Oppilas voi arvioida itseään oppikirjan arviointilomakkeita käyttäen.

TIETOTEKNIikka

Peruskoulun tietotekniikan yleisinä tavoitteina on

- antaa myönteisiä oppimiskokemuksia tietotekniikan hyväksikäytössä
- luoda yleiskatsaus tietotekniikan historiaan
- opettaa ymmärtämään tietotekniikan käytännön sovelluksia nyky-yhteiskunnassa ja antaa valmiuksia tietotekniikan käyttöön
- edistää oppiaineiden välistä integraatiota ja koulun työtapojen kehittämistä
- opettaa näkemään tietotekniikan mahdollisuuksia ja rajoituksia
- antaa virikkeitä omaehtoisen tietoteknisen taidon ja tiedon hankkimiseksi

Tietotekniikka 8-9. luokille

Tietotekniikkaa tarjotaan kaksi laajaa oppijaksoa:

- 8. luokalla perusjakso (2 kurssia)
- 9. luokalla erikoisjakso (2 kurssia)

Vuosiluokka 8

Perusjakso (2 kurssia)

ATV1 Tietotekniikan perusteet ja käyttötaito

Tavoite

Opetuksen tavoitteena on tutustuttaa oppilaat tietotekniikan perusteisiin, joiden avulla he pystyvät käyttämään tietokonetta eri oppiaineiden tunnilla.

Sisältö

- käyttöjärjestelmän perusteita
- laitteistoon ja oheislaitteisiin tutustuminen
- tutustuminen aineopetusohjelmiin
- internetin käyttöä
- tutustuminen verkkoympäristöön

ATV2 Tietokone ilmaisuvälineenä

Tavoite

Kurssin tavoitteena on opettaa oppilas ilmaisemaan itseään tietokoneen ja valmisohjelmien avulla.

Pääpaino on tekstinkäsittelyssä ja grafiikassa.

Sisältö

- tekstinkäsittelyn kehittyneemmät ominaisuudet
- tietokonegrafiikan perusteet
- internetin hyödyntäminen tekstinkäsittelyssä ja grafiikassa
- tutustuminen julkaisuohjelmaan

Vuosiluokka 9

Erikoisjakso (2 kurssia)

ATV3 Tiedonhallinta ja tiedonsiirto

Tavoite

Kurssin tavoitteena on antaa yleiskuva tiedonhallinnasta, taulukkolaskennasta sekä tiedonsiirron perusteista.

Sisältö

- taulukkolaskentaohjelmiston käyttö
- tietokantaohjelmiston käyttö
- tiedonsiirto (laitteet, ohjelmistot, yhteydet)
-

ATV4 Ohjelmointi ja tietokoneen rakenne

Tavoite

Kurssin tavoitteena on antaa oppilaalle kyky tulkita ohjelmien toimintaa ja muokata sitä omia tarpeita vastaavaksi sekä taito laatia myös omia pienimuotoisia ohjelmia.

Tavoitteena on myös oppia tunnistamaan tietokoneen tärkeimmät osat ja oheislaitteet sekä pystyä suorittamaan yksinkertaisia huoltotoimenpiteitä ja asennuksia.

Sisältö

- ohjelmointikielistä
- ohjelmoinnin perusteet
- muistit, prosessorit, kiintolevyt, näytöt jne.
- tietokoneen huolto, virukset
- muistin lisääminen, lisäkortin asentaminen, ohjelmien asentaminen

MATEMATIIKKA

Valinnaiskurssi 9. luokalla

MAL1: Matemaattiset apuneuvot

Sisältö

Kurssin tarkoituksena on valmistaa oppilaita sellaisille jatko-opinnoille, joissa matematiikkaa tarvitaan keskimääräistä enemmän. Kurssilla syvennetään potenssi- ja polynomilaskentaa, opiskellaan rationaalilausekkeiden sieventämistä ja syvennetään yhtälöiden ratkaisutaitoa.

MUSIIKKI

Laajat valinnaiset (4 kurssia)

MUV1: Minä musiikissa

Minun mahdollisuuteni harrastaa ja tehdä musiikkia; tutustutaan erilaisiin työtapoihin.

MUV2: Minun ääneni

Tutustutaan oman äänen käyttömahdollisuuksiin laulaen, puhuen, näytellen: äänenkäytön peruskurssi.

MUV3: Nykysoittimet studiossa

Tietokone soittajana ja muusikkona, midi peruskurssi syntetisaattoreille.

MUV4: Viestintä

Kuvan ja äänen mahdollisuudet esim. mainonnassa ja elokuvassa. Tutustutaan ääniefektien ja mainosmusiikin tekoon.

Valinnaiset (2 kurssia)

MUV5: Musiikin kuuntelu, katselu ja liike

- POP-musiikki ennen ja nyt.
- Äänen ja tanssin yhteensovittaminen. Kuinka liikun.
- Arvostelu: suoritusmerkintä (= S/4).

MUV6: Orkesterisoitto ja kuoro

- Bändi ja äänilaulun syventävä peruskurssi
- Arvostelu: suoritusmerkintä (= S/4).

KUVATAIDE

Valinnaiskurssien tarkoitus on antaa oppilaalle lisävalmiuksia häntä kiinnostavalla kuvataiteen alueella.

KUV1. Piirustus ja maalaus

Harjoitellaan havaintojen kuvaamista eri piirustus- ja maalausvälineillä.

Perehdytään tyyleihin ja kuvasymboliikan käyttämiseen kuvataiteessa ja omassa kuvailmaisussa.

Kehitetään omaa ilmaisua ja kuvataiteellista käsialaa.

KUV2. Keramiikka ja kuvanveisto

Kurssilla käytetään erilaisia savia, valmistetaan keraamisia käyttöesineitä ja veistoksia.

Tutustutaan erilaisiin saventyöstötekniikoihin: dreijaamiseen, muottiin prässäämiseen ja valamiseen sekä käsinrakentamiseen.

Opetellaan hallitsemaan saven työstämistä keramiikaksi.

KUV3. Grafiikka

Kurssin lähtökohtana on piirtäminen. Jatketaan tutustumista erilaisiin piirtimiin ja tarkastellaan erilaisia piirtämiskäsialoja.

Piirustukset toimivat grafiikan luonnoksina.

Tutustutaan grafiikan eri menetelmiin: kohopainoon, syväpainoon ja laakapainoon.

KUV4. Valokuvaus

Tutustutaan valokuvauksen perusteisiin ja kameran käyttöön kuvallisen ilmaisun ja taiteen välineinä.

Kuvataan filmille ja digitaalisesti.

Opetellaan pimiötyöskentelyä: MV-filmin kehittämistä ja MV-kuvien vedostamista.

Tutustutaan digitaalivalokuvaustekniikkaan ja digitaaliseen kuvankäsittelyyn.

Kurssille osallistuminen edellyttää 1.-, 2.- tai 3.-kurssin suorittamista.

Valinnaiset Lyhyet

KUL1. Piirustus ja maalaus

Kurssilaiset valitsevat kiinnostavan piirustus- tai maalaustekniikan ja syventyvät siihen; esim. akryylimaalaukset, temperamaalaus, öljymaalaukset, hiilipiirustus, kuivapastelli jne.

KUL2. Keramiikka ja kuvanveisto

Kurssilaiset valitsevat kiinnostavan keramiikka- tai kuvanveistotekniikan ja syventyvät siihen; esim. dreijaus, muottitekniikat, käsin rakennustekniikat jne.

TEKSTIILITYÖ

Laajat valinnaiset (4 kurssia)

TSV1 Ompelu

- Vaateompelu: vaativampi vaatetus kangas, joustavat materiaalit, vuoritettu vaate, erikoismateriaaleja ja käyttötarkoituksia
- Vaate itselle tai lapselle
- Pukeutumistietoutta ja vaatteiden hoito
- Pukuhistoriaa

TSV2 Neulonta

- Neuluri ja neulekone
- Mallin suunnittelu ja neulekaava
- Neuletyö neulurilla tai puikoilla

TSV3 Kirjonta

- Tilkkutyöt: välineet, materiaalit ja niiden käsittely, pikatekniikka sommittelu ja värit / perinteiset mallit
- Sisustustekstiilit

TSV4 Kankaankudonta

- Välineet: kangaspuut jne.
- Loimet ja kuteet
- Kudotaan matto tai poppana
- Kierrätysmateriaalit

Valinnaiset (2 kurssia)

TSV5 Erityistekniikat

- Helmityöt: helmikudonta, -pujotus
- Marmorointi: kangas
- Värjäys: kasvi- ja aurinkovärjäys
- Painanta: kaaviopainanta
- Perinne: pirta-, lautanauha, neulakinnas, koukkuaminen, nypläys, ryijy
- Silkkinauhakirjonta
- Silkkimaalaus: suolatekniikka, laveeraus, guttaus

TSV6 Kirjonta

- Pistokirjonta: esim. pöytäliina, huoneentaulu
- vaateen uudistamista kirjojen jne.
- Tilkkutyö: tilkkumaalaus /
- oman mallin suunnittelu ja toteutus

TEKNINEN TYÖ

Laajat valinnaiset (4 kurssia)

8. luokka

TNV1 Puutekniikan jatkokurssi

Syvennetään peruskurssilla opittuja taitoja. Kurssille osallistuminen edellyttää puutekniikan peruskurssin suorittamista.

TNV2 Metallitekniikan jatkokurssi

Syvennetään peruskurssilla opittuja taitoja sekä perehdytään kaari- ja kaasukaarihitsaukseen (puikko- ja mig -hitsaus) ja perehdytään metallin sorvauksen perusteisiin. Kurssille osallistuminen edellyttää metallitekniikan peruskurssin suorittamista.

9. luokka

TNV3 Suunnittelukurssi I

Kurssilla suunnitellaan ja valmistetaan omiin tarpeisiin käyttöesine tai -esineitä. Kurssin alussa perehdytään tekniseen piirustukseen. Kurssiin osallistuminen edellyttää puu- ja metallitekniikan perus- ja jatkokurssien suorittamista.

TNV4 Suunnittelukurssi II

Sisältö sama kuin suunnittelukurssi I:llä.

LIIKUNTA

Laajat valinnaiset (4 kurssia)

LIV1: Palloilu 1

Pelataan erilaisia pallopelejä kuten pesäpalloa, lentopalloa, koripalloa, salibandya jne. Kurssilla pelataan paljon ja pidetään hauskaa, mutta keskitytään myös eri lajien teknisiin suorituksiin ja taktiikkaan. Voidaan kokeilla myös harvinaisempia lajeja.

LIV2: Palloilu 2

Pelataan erilaisia pallopelejä, mutta mennään syvemmälle pelien taktiikkaan ja pelikäsitykseen (esimerkiksi Salibandyn ylivoimapeli, lentopallon passarin toiminta, pesäpallon merkkipeli jne.).

LIV3: Kuntoilukurssi

Kurssin tavoitteena on ymmärtää liikunnan merkitys omalle hyvinvoinnille. Kurssilla tehdään jokaiselle henkilökohtainen kuntosuunnitelma omien tavoitteiden saavuttamiseksi. Tavoite voi olla mikä tahansa: parantaa peruskuntoa, lisätä lihasvoimaa, parantaa oman lajin taitoja, saada liikunnasta elinikäinen harrastus jne. Kurssilla harrastetaan liikuntaa laidasta laitaan aina pallopeleistä aerobiciin.

LIV4: Metsävaelluskurssi

Tutustutaan retkeilyn perusteisiin. Suunnitellaan ja toteutetaan vaellus. Kurssilla tehdään vaellus kiinnostavalle luonnonsuojelualueelle. Vaelluksella tutustutaan metsälajistoon havainnoiden ja kartoittaen. Kurssilla oppilaat voivat opetella tunnistamaan eliölajeja niiden luonnollisessa elinympäristössä. He saavat tietoja ja taitoja, joiden avulla he ymmärtävät merkittävien luontokohteiden merkityksen. Kurssilla käydään läpi jokamiehen oikeudet teoriassa ja käytännössä. Kurssi toteutuu biologian ja liikunnan opetuksen integraationa

Valinnaiset Lyhyet

LIL1: Rytmiliikuntaa

Monipuolista liikuntaa, jossa rytmiliikunnan (esim. tanssi, aerobic) osuus suuri.

LIL2: Kohti hyvää kuntoa

Harrastetaan liikuntaa monipuolisesti. Painotetaan kuntoliikuntaan ohjaamista. Ainakin osa kurssin sisällöstä voidaan valita ryhmän mielenkiinnon mukaan.

KOTITALOUS

Valinnaisessa kotitaloudessa laajennetaan ja syvennetään seitsemännellä luokalla opittuja perustietoja ja -taitoja.

Laajat valinnaiset (neljä kurssia)

Vuosiluokka 8

KOV1

Perhe ja yhdessä eläminen

- vastuu perheestä
- kalenterivuoden juhlat sekä perhejuhlat

Kuluttaja ja muuttuva yhteiskunta

- hintatietoisuuden syventäminen
- puolivalmisteiden ja teollisten elintarvikkeiden järkevä käyttö

KOV2

Ravitsemus ja ruokakulttuuri

- suomalaisten perinneruokien ja -leivonnaisten valmistaminen sekä
- suomalaiseen ruokakulttuuriin tutustuminen
- ateriasuunnittelu ja toteutusta
- erityisruokavaliotietouden syventäminen

Vuosiluokka 9

KOV3

Perhe ja yhdessä eläminen

- kansainvälinen tapakulttuuri

Ravitsemus ja ruokakulttuuri

- kansainväliset keittiöt
- erilaiset ruokailutilanteet

KOV4

Kuluttaja ja muuttuva yhteiskunta

- palvelujen ja tuotteiden käyttö taloudellisten ja inhimillisten resurssien näkökulmasta

Valinnaiset lyhyet (yksi kurssi)

KOL1

MLL:n ohjelman mukainen lastenhoitokurssi

KOL2 Leivonta

Ravitsemus ja ruokakulttuuri

- suomalaista ruokaleipää ja juhlien leivonnaisia
- leivontaperinnettä maailmalta

Kuluttaja ja muuttuva yhteiskunta

- elintarviketeollisuuden tarjonta
- hintavertailu

Koti ja ympäristö

- työvälineiden, koneiden ja laitteiden käyttö

OPPILAANOHAUS

Oppilaanohjauksen tehtävänä on tukea oppilaan kasvua ja kehitystä siten, että oppilas kykenee edistämään opiskelunvalmiuksiaan ja sosiaalista kypsymistään sekä kehittämään elämänsuunnittelun kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. Ohjauksen tuella oppilas tekee omiin kykyihinsä ja kiinnostuksiinsa perustuvia opiskelua, koulutusta, arkielämää ja elämänuraa koskevia ratkaisuja.

Oppilaanohjauksen tarkoituksena on edistää koulutyön tuloksellisuutta, lisätä hyvinvointia koulussa sekä ehkäistä syrjäytymistä. Sen avulla edistetään myös koulutuksellista, etnistä ja sukupuolten välistä tasa-arvoa.

Oppilaan turvallista siirtymistä opintopolun nivelvaiheissa tulee tukea oppilaanohjaajien ja toisen asteen oppilaitosten ohjauksesta vastaavien opinto-ohjaajien sekä opettajien välisellä yhteistyöllä, joka ylittää oppilaitosten ja kouluasteiden väliset rajat.

Tavoitteet

Oppilas

- oppii itsenäisyyteen, vastuullisuuteen ja itsetuntemukseen
- oppii yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja
- oppii kehittämään oppimisvalmiuksiaan ja tunnistamaan oppimisvaikeuksiaan sekä etsimään apua ongelmatilanteissa
- oppii tuntemaan erilaiset oppimistyyli
- oppii kehittämään opiskelutaitojaan ja oman toiminnan arviointitaitojaan
- saa tukea ja ohjausta siirtyessään koulutuksen eri nivelvaiheissa perusopetuksen sisällä ja perusopetuksen päättövaiheessa
- oppii etsimään tietoja ja hankkimaan taitoja opiskelua, tulevaisuutta sekä elämää koskevia suunnitelmia ja valintoja varten käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologian tarjoamia mahdollisuuksia
- oppii kehittämään päätöksentekotaitojaan sekä toteuttamaan ja arvioimaan tulevaisuudensuunnitelmiaan myös muuttuvissa olosuhteissa
- saa tukea ja ohjausta ammatillisessa suuntautumisessa, myös sukupuolirajat ylittävissä oppiaine-, koulutus- ja ammatinvalinnoissa
- oppii hankkimaan tietoja yhteiskunnasta, työelämästä ja yrittäjyydestä sekä kasvamaan monikulttuurisuuteen ja kansainvälisyyteen.

Vuosiluokat 3–6

Vuosiluokkien 3–6 aikana oppilaanohjauksen tehtävänä on ohjata oppilasta itsenäistymiseen ja vastuullisuuteen koulutyössä ja tehtävien tekemisessä. Oppilasta tulee ohjata myös hänen tehdesään ainevalintoja perusopetuksen aikana ja nivelvaiheissa. Vuosiluokkien 3–6 aikana aloitetaan tutustuminen ammatteihin ja työelämään.

Ohjauksen tehtävänä on lisäksi ohjata oppilaita kehittämään tiedonhankinnan valmiuksia ja käyttämään monipuolisia työtapoja. Oppilasta tulee ohjata myös yhteistoiminnallisuuteen ja toisten ihmisten huomioon ottamiseen.

Oppilaanohjausta toteutetaan vuosiluokkien 3–6 aikana pääasiassa eri oppiaineiden opetuksen ja koulun muun toiminnan yhteydessä. Ohjaukseen voidaan myös varata oppitunteja opetussuunnitel-

massa päätettävällä tavalla. Myös vuosiluokkien 3–6 oppilaiden tulee saada henkilökohtaista ohjausta opiskelunsa ja valintojensa tukemiseksi sekä erilaisissa arkielämän kysymyksissä.

Vuosiluokat 7–9

Perusopetuksen 7.–9. vuosiluokkien oppilaanohjaus tulee järjestää siten, että se tarjoaa oppilaalle kokonaisuuden, joka muodostuu:

- luokkamuotoisesta ohjauksesta
- yksilöllisiin kysymyksiin syntyvästä henkilökohtaisesta ohjauksesta
- sosiaaliseen vuorovaikutukseen perustuvasta pienryhmäohjauksesta
- työelämään tutustumisesta

Oppilaalle tulee järjestää henkilökohtaista ohjausta, jolloin oppilaalla on mahdollisuus keskustella opintoihinsa, koulutus- ja ammatinvalintoihinsa sekä elämäntilanteeseensa liittyvistä kysymyksistä. Oppilaalle tulee järjestää pienryhmäohjausta, jonka aikana hän oppii ryhmässä käsittelemään kaikille yhteisiä tai kunkin ryhmään osallistuvan opiskelijan henkilökohtaisia, muiden oppilaiden kanssa jaettavissa olevia ohjauksellisia kysymyksiä.

Perusopetuksen päättövaiheessa oppilasta tulee ohjata ja tukea jatko-opiskeluvalinnoissa sekä ohjata käyttämään opetus- ja työhallinnon sekä muita yhteiskunnan tarjoamia ohjaus-, neuvonta- ja tietopalveluita.

Työ- ja elinkeinoelämän sekä koulun välisen yhteistyön tavoitteena on, että oppilas hankkii tietoa ammattialoista, ammateista ja työelämästä sekä saa virikkeitä yrittäjyydestä.

Oppilaalle tulee järjestää työelämään tutustumisjaksoja koulutus- ja ammatinvalintojensa perustaksi ja työn arvostuksen lisäämiseksi. Oppilaan tulee voida hankkia omakohtaisia kokemuksia työelämästä ja ammateista aidoissa työympäristöissä. Työelämään tutustumisen yhteydessä oppilaalle tulee järjestää mahdollisuus arvioida hankkimiaan tietoja ja kokemuksia. Opetussuunnitelmaan tulee laatia suunnitelma työelämään tutustumisen järjestelyistä.

Luokkamuotoinen ohjaus

Tavoitteet

Oppilas

- oppii itsetuntemusta ja vuorovaikutustaitoja
- muodostaa kokonais käsityksen koulun toimintatavoista ja opiskelumahdollisuuksista
- oppii käyttämään erilaisia opiskelumenetelmiä ja tiedonhankintakanavia sekä arvioimaan omia opiskelutaitojaan
- oppii kehittämään itselleen sopivia opiskelustrategioita
- tuntee Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteet ja oppii etsimään tietoa jatko-opiskelumahdollisuuksista
- hankkii perustietoa työelämästä ja eri ammattialoista
- opettelee etsimään tietoa opiskelusta ja työnteosta ulkomailla.
-

Keskeiset sisällöt

- itsetuntemus ja ammatillinen kehitys
- kouluyhteisössä toimiminen, perusopetuksen rakenne, eteneminen ja oppilaan arviointi

- *opiskelun taidot*
- *tulevaisuudensuunnittelu- ja päätöksentekotaidot*
- *työelämätietous, elinkeinorakenne ja ammattialat*
- *Suomen koulutusjärjestelmä*
- *jatko-opintomahdollisuudet peruskoulun jälkeen ja hakeutuminen jatko-opintoihin*
- *opiskelu ja työskentely ulkomailla*
- *ohjaus-, tiedotus- ja neuvontapalvelut*
- *tasa-arvo yhteiskunnassa ja työelämässä*

Kuntakohtaiset painotukset

Valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteiden (4. luku/§29) lisäksi halutaan kunnassa tuoda esiin vielä seuraavia seikkoja oppilaanohjauksesta.

Vuosiluokat 3 – 6

Koulujen sijainti ja oppilasryhmien koot määräävät pitkälti oppilaanohjauksen toteuttamisen käytännössä.

Mahdollisuuksien mukaan aloitetaan tutustuminen perheen ja oppilaiden vanhempien ammatteihin. Voidaan myös tutustua kunnan palveluihin, kuten esim. kirjastoon ja pankkipalveluihin.

Nivelvaiheen yhteistyö

Kuudennen vuosiluokan keväällä toteutetaan tutustuminen yhteiskouluun, jota ohjaavat 7. – 9. – luokkien tukioppilaat. Tällä pyritään helpottamaan siirtymistä uuteen kouluun seuraavana syksynä.

Vuosiluokat 7 – 9

Luokkatunnit vuosiluokilla 7 – 9.

Tuntijako toteutetaan seuraavasti:

7. luokalla ½ vuosiviikkotuntia

8. luokalla ½ vuosiviikkotuntia

9. luokalla 1 vuosiviikkotunti

Oppitunteja pyritään hajauttamaan eri jaksoihin.

Keskeiset sisällöt

- *tasa-arvoisuus ja toisen huomioon ottaminen ryhmässä (7. lk)*
- *kouluyhteisössä toimiminen (7.–9. lk)*
- *kurssivalintojen tekeminen (7. ja 8. lk)*
- *perusopetuksen rakenne, eteneminen ja oppilaan arviointi (7. lk)*
- *opiskelun taidot (7.–9. lk)*
- *tulevaisuuden suunnittelu (8.-9. lk)*
- *itsetuntemus ja ammatillinen kehitys (8.-9. lk)*
- *tuoda esiin hyvien tapojen merkitys toimivassa yhteisössä (7.-9. lk)*
- *oppia arvioimaan oman toiminnan eettisyyttä ja seurauksia yhteisössä (7.-9. lk)*
- *koulutusjärjestelmä (8.-9. lk)*
- *jatko-opintomahdollisuudet peruskoulun jälkeen(8.-9. lk)*
- *ammattialat(8.-9. lk)*

- työelämä tietoisuus (8.-9. lk)
- hakeutuminen jatko-opintoihin (9. lk)
- ohjaus- tiedotus ja neuvontapalvelut (9. lk)

TET-toiminta

Oppilaalle järjestetään kaksi työelämään tutustumisjaksoa 9. vuosiluokalla. Ensimmäinen jakso sijoittuu 9. luokan syksyyn ja jälkimmäinen kevääseen. Työpaikat hankkii pääsääntöisesti oppilas itse, mutta opinto-ohjaaja avustaa tarvittaessa. Työnantaja arvioi oppilaan työskentelyä kirjallisella palautteella. Työpaikka hankitaan ensisijaisesti omalta paikkakunnalta, mutta on myös mahdollisuus työskennellä lähikunnissa. Käytännön järjestelyt hoitaa opinto-ohjaaja, työnantaja oppilas yhteistyössä.

Työ- ja elinkeinoelämän sekä koulujen välinen yhteistyö

Opinto-ohjaaja järjestää mahdollisuuksien mukaan vierailuja yrityksiin, sekä vierailijoita kouluun yhteistyössä paikallisten yritysten kanssa. Tavoitteena on kasvattaa tietoutta paikallisesta yritystoiminnasta, sen erityispiirteistä ja mahdollisuuksista.

Yhteistyö toisen asteen kanssa

Oppilaanohjaajan on oltava selvillä muutoksista koulutusjärjestelmässä ja tämän vuoksi opojen koulutustilaisuudet ja tapaamiset ovat erittäin tärkeitä. Tapaamiset ja koulutukset on pyritty järjestämään perjantai-päiviksi, jolloin opolla pitäisi olla tunniton päivä. Oppilaiden tutustumiset ja infotilaisuudet järjestetään koulukohtaisesti.

Jälkiohjaus

Kesäkuussa oppilaanohjaaja listaa ilman opiskelupaikkaa jääneet oppilaat ja ottaa heihin yhteyttä. Yhteistyössä oppilaan, sekä oppilaan huoltajien kanssa selvittää mahdollisuudet jatko-opintojen aloittamiseen jo samana syksynä. Kuntatasolla kerätään tiedot toisen asteen koulutuksen keskeyttäneistä oppilaista.

Opinto-ohjaajien työn eettiset periaatteet (Suomen opinto-ohjaajat ry)

Johdanto

Ohjauksen tavoitteena on tukea oppilasta ja opiskelijaa koulutukseen, opiskeluun sekä elämään ja tulevaisuuteen liittyvissä kysymyksissä.

Ohjauksen peruseräpäätteen on ohjattavan ihmisarvon kunnioittaminen, hyvinvoinnin ja tasa-arvon edistäminen.

Opinto-ohjaajan keskeinen työväline on hänen oma persoonansa. Omien, ammattikuntansa ja yhteiskunnassa yleisesti hyväksytyjen arvojen tiedostaminen ja niiden mukaan toimiminen on ohjaustyön perusta.

Eettiset periaatteet

Itsemääräämisoikeus:

Ohjaaja kunnioittaa ohjattavan itsemääräämisoikeutta. Ohjaaja tuo monipuolisesti esille vaihtoehtoja ja ohjattavan oman valinnan tueksi.

Luottamuksellisuus:

Ohjaus on luottamuksellista. Mikäli ohjattavan edun kannalta on välttämätöntä, tietoja voidaan antaa viranomaisille, joilla on oikeus niitä saada. Asiasta on ensin pyrittävä keskustelemaan ohjattavan kanssa. Luottamuksellisuus tulee säilyä myös uusissa ohjausympäristöissä.

Totuudellisuus:

Ohjaaja toimii rehellisesti. Ohjaustiedon tulee olla ajankohtaista, monipuolista ja tiedon kriittiseen arviointiin ohjaavaa.

Riippumattomuus:

Ohjaaja tiedostaa omien, työyhteisönsä ja muun yhteiskunnan odotuksien ja arvojen vaikutuksen työhönsä. Ohjausmateriaalin tekijä on tuotava esille.

Ammattitaidon kehittäminen:

Ohjaaja arvioi ja kehittää työtään. Hän huolehtii ammattitaitonsa ylläpitämisestä ja täydennyskoulutuksestaan. Ohjaaja toimii yhteistyössä muiden ohjaajien kanssa. Ohjaajana toimiminen edellyttää yhteistyötä myös oman työyhteisön ja muun yhteiskunnan kanssa. Omasta hyvinvoinnista huolehtiminen on perusedellytys hyvän ammattitaidon ylläpitämiselle.

8. OPPILAAN ARVIOINTI

Oppilaan arviointi jaetaan arviointiin opintojen aikana ja päättöarviointiin, joilla on erilaiset tehtävät.

8.1 Arviointi opintojen aikana

Arvioinnin tehtävä

Opintojen aikaisen arvioinnin tehtävänä on ohjata ja kannustaa opiskelua sekä kuvata, miten hyvin oppilas on saavuttanut kasvulle ja oppimiselle asetetut tavoitteet. Arvioinnin tehtävänä on auttaa oppilasta muodostamaan realistinen kuva oppimisestaan ja kehittymisestään ja siten tukea myös oppilaan persoonallisuuden kasvua.

Arvioinnin periaatteet

Opintojen aikaisen arvioinnin tulee olla totuudenmukaista ja perustua monipuoliseen näyttöön. Arvioinnin tulee kohdistua oppilaan oppimiseen ja edistymiseen oppimisen eri osa-alueilla. Arvioinnissa otetaan huomioon sen merkitys oppimisprosessissa. Oppilaan arviointi muodostaa kokonaisuuden, jossa on tärkeää opettajan antama jatkuva palaute. Arvioinnin avulla opettaja ohjaa oppilasta tiedostamaan omaa ajatteluaan ja toimintaansa sekä auttaa oppilasta ymmärtämään oppimistaan. Oppilaan edistymistä, työskentelyä ja käyttäytymistä arvioidaan suhteessa opetussuunnitelman tavoitteisiin ja kuvauksiin oppilaan hyvästä osaamisesta.

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta sekä päättöarvioinnin kriteerit määrittelevät kansallisesti sen tieto- ja taitotason, joka on oppilaan arvioinnin pohjana. Numeroarvostelua käytettäessä hyvän osaamisen kuvaus määrittelee tason arvosanalle kahdeksan (8). Sanallisessa arvioinnissa kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta tukee opettajaa hänen arvioidessaan oppilaan edistymistä, ja se on arvioinnin perusta kuvattaessa, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet. Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta on laadittu jokaisen oppiaineen osion päätteeksi tuntijaon nivelkohtaan.

Opetussuunnitelmassa tulee määritellä yleiset ja oppiainekohtaiset arvioinnin periaatteet. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen tulee antaa etukäteen tietoa arvioinnin perusteista ja pyydettyä on selvittävää jälkikäteen, miten niitä on arvioinnissa sovellettu.

Oppiaineet, aineryhmät ja käyttäytyminen arvioidaan sanallisesti, numeroarvosteluna tai näiden yhdistelmänä. Numeroarvosana kuvaa osaamisen tasoa. Sanallisella arvioinnilla voidaan kuvata myös oppilaan edistymistä ja oppimisprosessia. Yhteisten aineiden arvioinnissa tulee todistuksissa käyttää numeroarvostelua viimeistään kahdeksannella vuosiluokalla. Jos oppilas suorittaa jonkin yhteisen oppiaineen kaikki opinnot ennen tätä, tulee numeroarvostelua käyttää lukuvuositodistuksessa jo sinä lukuvuonna, jolloin kyseisen oppiaineen opiskelu päättyy. Sanallista arviointia käytettäessä lukuvuositodistuksesta tulee käydä ilmi, onko oppilas saavuttanut vuosiluokan tavoitteet hyväksytysti. Valinnaisten aineiden arvioinnista päätetään opetussuunnitelmassa.

Arviointipalautetta tulee antaa oppilaalle ja hänen huoltajalleen lukuvuositodistusten lisäksi riittävästi ja monipuolisesti. Tietoa tulee antaa oppilaan edistymisestä, vahvuuksista sekä niistä oppimisen alueista, joita on kehitettävä. Arviointipalautetta voidaan antaa välitodistuksin, erilaisin tiedottein ja arviointikeskusteluissa tai muilla tavoin.

Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain

Perusopetusasetuksen 11. §:ssä on määritelty opinnoissa etenemisen ja vuosiluokalta siirtymisen periaatteet. Opetussuunnitelman perusteet täydentävät asetusta. Opetussuunnitelmassa tarkennetaan vuosiluokalle jättämisen käytäntöjä.

*Oppilas siirtyy seuraavalle vuosiluokalle, jos hän suorittaa hyväksytysti kaikki opetussuunnitelmas-
sa määritellyt vuosiluokan oppimäärään kuuluvat eri oppiaineiden tai aineryhmien opinnot.*

Oppilas voi myös siirtyä seuraavalle vuosiluokalle, vaikka hänellä olisi hylättyjä suorituksia, jos arvioidaan, että hän kykenee selviytymään seuraavan vuosiluokan opinnoista hyväksytysti.

Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, jos hänen suorituksensa yhdessä tai useammassa vuosiluokan oppimäärään kuuluvassa aineessa tai aineryhmässä on hylätty. Oppilaalle tulee varata mahdollisuus opetukseen osallistumatta osoittaa saavuttaneensa hyväksyttävät tiedot ja taidot. Mahdollisuuksia voidaan antaa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla yksi tai useampia lukuvuoden aikana tai lukuvuoden koulutyön päätyttyä.

Jos suoritusmahdollisuus annetaan lukuvuoden koulutyön päätyttyä, luokalle jättämisestä voidaan tehdä ehdollinen päätös. Päätöksessä mainitaan ne vuosiluokan oppimäärän osa-alueet, joiden hyväksyty suorittaminen erillisessä kokeessa on vuosiluokalta siirtymisen edellytys. Erillinen koe voi sisältää monipuolisesti erilaisia näyttömahdollisuuksia.

Oppilas voidaan myös jättää luokalle, vaikka hänellä ei ole hylättyjä suorituksia, jos sitä on pidettävä hänen yleisen koulumenestyksensä vuoksi tarkoituksenmukaisena. Oppilaan huoltajalle tulee tällöin varata mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä.

Vuosiluokalle jäävän oppilaan suoritukset raukeavat.

Oppilasarviointi vuosiluokilla 3-6

Kirjallinen arviointi annetaan väliarviointina syyslukukauden päättyessä ja lukuvuosiarviointina kevätlukukauden päättyessä.

Vuosiluokalla 3 väliarviointi on sanallinen arviointi. Sanallisessa arvioinnissa arvioidaan kaikki oppiaineet, lisäksi oppilaan käyttäytymistaidot. Työskentelytaidot sisältyvät kunkin oppiaineen arviointiin.

Vuosiluokalla 3 lukuvuosiarviointi ja vuosiluokilla 4-6 kaikki arvioinnit ovat numeroarviointeja, joita voi täydentää sanallisella arvioinnilla. Myös oppilaan käyttäytymisen arviointi tehdään numeroarvioinnilla. Oppilaan työskentelytaidot sisältyvät kunkin oppiaineen arviointiin.

Oppilasarviointi vuosiluokilla 7-9

Jokainen kurssi arvioidaan erikseen. Jaksoihin sitomattomat oppiaineet arvioidaan kaksi kertaa lukuvuoden aikana. Oppilaan käyttäytyminen arvioidaan jakson 2 ja jakson 5 jaksotodistuksessa. Jakson 5 todistus on samalla lukuvuositolustus.

Opinnoissa eteneminen

Oppilas kertaa vuosiluokan mikäli hänen suorituksensa kahdessa oppiaineessa on hylätty lukuvuoden päättyessä. Yläasteella oppilaan suoritus on hylätty, mikäli vähintään puolet lukuvuonna suoritetuista oppiaineiden kursseista on hylätty. Oppilaan voidaan edellyttää kertaavan vuosiluokan myös yleisen koulumenestyksen vuoksi, vaikka hylättyjä arvosanoja ei olisikaan, jos se oppilaan jatkomenestyksen kannalta on perusteltua. Jos oppilaan aiotaan kertaavan vuosiluokan yleisen koulumenestyksen vuoksi on oppilaan huoltajia kuultava ennen päätöksentekoa. Myös oppilaan huoltajalla on mahdollisuus pyytää oppilaalle luokan kertaamista, mikäli se on perusteltua. Päätöksen luokan kertaamisesta tekevät ao. opettaja ja koulunjohtaja/rehtori yhdessä. Vuosiluokalle jäävän oppilaan suoritukset raukeavat.

Jos oppilaan suoritus on hylätty yhdessä oppiaineessa, oppilaalle annetaan mahdollisuus uusia hylätty/hylätyt kurssit. Hylätyn kurssin voi suorittaa uudelleen uusintakokeessa lukuvuoden aikana tai erillisenä koepäivänä lukuvuoden päättyttyä. Vuosiluokalta siirtymisen edellytyksenä on hylätyn oppiaineen hyväksytyt suorittaminen.

Oppilaan huoltaja voi pyytää rehtorilta/koulunjohtajalta oppilaan arvioinnin uusimista, mikäli hän on tyytymätön koulun tekemään arviointiin. Pyyntö on tehtävä kahden kuukauden kuluessa arvioinnin tiedoksi saannista. Uudesta arvioinnista päättävät rehtori ja ao. opettaja yhdessä.

Opinnoissa eteneminen oman opinto-ohjelman mukaan

Mikäli opetussuunnitelmassa on perusopetusasetuksen 11. § 3. momentin mukaisesti päätetty, että oppilas etenee vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijasta oman opinto-ohjelmansa mukaan, opetussuunnitelmassa on määriteltävä ne tiedot ja taidot, jotka ovat edellytyksenä kunkin opintokokonaisuuden opiskelun aloittamiselle. Perusopetusasetuksen mukaan oman opinto-ohjelman mukaan opiskeleva oppilas siirtyy lukuvuoden koulutyön päätyttyä seuraavalle vuosiluokalle. Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle vain yleisen heikon koulumenestyksen perusteella.

Oppilas luetaan yhdeksännen vuosiluokan oppilaaksi, kunnes hän suorittaa perusopetuksen koko oppimäärän ja saa päättötodistuksen tai hänen oppivelvollisuuskänsä täyttyy ja hän eroaa koulusta.

Arvioitavat oppiaineet

Perusopetuksen kaikki oppiaineet arvioidaan ympäristö- ja luonnontieto -aineryhmää lukuun ottamatta erillisinä. Vuosiluokilla 1–4 arvioidaan yhtenä kokonaisuutena ympäristö- ja luonnontieto. Vuosiluokilla 5–6 biologia ja maantieto arvioidaan yhtenä kokonaisuutena, samoin fysiikka ja kemia. Vuosiluokilla 7–9 arvioidaan biologia, maantieto, fysiikka, kemia ja terveystieto jokainen erikseen.

Työskentelyn arviointi

Työskentelyn arviointi on osa oppilaan oppimistaitojen arviointia. Työskentelyn arvioinnin pohjana ovat työskentelylle eri oppiaineissa asetetut tavoitteet. Työskentelyn arviointi kohdistuu oppilaan taitoon suunnitella, säädellä, toteuttaa ja arvioida omaa työtään. Arvioinnissa otetaan huomioon

myös, miten vastuullisesti oppilas työskentelee ja miten hän toimii yhteistyössä toisten kanssa. Työskentelyn arviointi on osa oppiaineen arviointia. Työskentelyä voidaan arvioida myös erikseen.

Käyttäytymisen arviointi

Käyttäytymisen arviointi kohdistuu siihen, miten oppilas ottaa huomioon muut ihmiset ja ympäristön sekä noudattaa sääntöjä. Oppilaan käyttäytymistä arvioivat kaikki oppilasta opettavat opettajat. Opetussuunnitelmassa tulee asettaa tavoitteet oppilaan käyttäytymiselle. Käyttäytymisen tavoitteita määriteltäessä otetaan huomioon koulun kasvatukselle asetetut tavoitteet.

Oppilaan käyttäytymisen arvioinnissa otetaan huomioon koulun arvopohja ja kasvatukselle asetetut tavoitteet.

Käyttäytyminen arvioidaan vuosiluokilla 3-6 lukuvuosittodistuksessa ja vuosiluokilla 7-9 jaksosten 2 ja 5 jaksotodistuksissa.

Oppilaan itsearviointi

Perusopetuksen yhtenä tehtävänä on kehittää oppilaan edellytyksiä itsearviointiin. Itsearviointitaitojen kehittämisen tarkoituksena on tukea oppilaan itsetuntemuksen kasvua ja opiskelutaitojen kehittymistä. Tavoitteena on, että oppilaan itsetunto ja myönteinen minäkuva oppijana sekä osallisuuden tunne vahvistuvat. Itsearviointitaitojen kehittymisen myötä oppilas oppii myös tiedostamaan omaa edistymistään ja oppimiselle asetettuja tavoitteita sekä asettamaan itse opiskelulle tavoitteita ja säätelemään oppimisprosessiaan.

Itsearviointitaitojen kehittymiseksi oppilasta tulee ohjata tarkastelemaan oppimisprosessiaan sekä arvioimaan oppimis- ja työskentelytaitojaan. Tämä edellyttää säännöllisen palautteen antamista oppilalle hänen työskentelystään. Oppilasta tulee ohjata ja kannustaa arvioimaan monipuolisesti osaamistaan ja oppimistaan.

Tukea tarvitsevan oppilaan arviointi

Oppimisvaikeudet tulee ottaa huomioon oppilaan arvioinnissa. Tämä koskee myös oppilaita, joiden vaikeudet ovat lieviä ja joille ei ole tehty erityiset tuen päätöksiä. Arvioitaessa tulee käyttää menetelmiä, joiden avulla oppilas kykenee mahdollisimman hyvin soittamaan osaamisensa. Arviointipalaute auttaa oppilasta tunnistamaan omat kehittymistarpeensa.

Jos oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin ja kuvauksiin oppilaan hyvästä osaamisesta.

Jos erityisen tuen päätöksessä päätetään, oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa, arvioidaan oppilaan suorituksia henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteeseen perustuen. Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskelluissa oppiaineissa voidaan käyttää sanallista arviota kaikilla vuosiluokilla.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan arviointi perustuu perusopetuksen yleisiin oppimääriin tai yksilöllistettyihin oppimääriin, sen mukaan mitä oppilaan erityistä tukea koskevassa päätöksessä on päätetty.

Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, arviointi perustuu oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Oppilaan

arviointi kohdistuu edistymiseen toiminta-alueittain. Arvioitavia toiminta-alueita ovat motoriikka, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot. Oppimista arviotaessa tulee ottaa huomioon oppilaan vamman tai sairauden aiheuttamat esteet oppimiselle.

Maahanmuuttajaoppilaan arviointi

Maahanmuuttajaoppilaiden eri oppiaineiden arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan tausta ja vähitellen kehittyvä suomen tai ruotsin kielen taito. Oppilaan arvioinnissa tulee käyttää monipuolisia, joustavia ja oppilaan tilanteeseen sovitettuja arviointimenetelmiä, jotta hän kykenee osoittamaan osaamisensa mahdollisista suomen tai ruotsin kielen taitojen puutteista huolimatta. Maahanmuuttajaoppilaan arviointi voi olla sanallista koko perusopetuksen ajan lukuun ottamatta päättöarviointia.

8.2 Päättöarviointi

Arvioinnin tehtävä

Päättöarvioinnin tehtävänä on määritellä, miten hyvin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut perusopetuksen oppimäärän tavoitteet eri oppiaineissa.

Arvioinnin periaatteet

Päättöarvioinnin tulee olla valtakunnallisesti vertailukelpoista ja kohdella oppilaita tasavertaisesti. Päättöarvosanan tulee kussakin yhteisessä oppiaineessa perustua oppilaan osaamiseen perusopetuksen päättövaiheessa vuosiluokilla 8–9. Päättöarviointia varten on laadittu perusopetuksen päättöarvioinnin kriteerit kaikkiin yhteisiin oppiaineisiin. Oppilaan osaaminen arvioidaan perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden pohjalta, monipuoliseen näyttöön perustuen.

Jos yhteisen oppiaineen opiskelu päättyy ennen perusopetuksen päättövaihetta, oppilaan osaaminen arvioidaan kyseiseen oppiaineeseen laadittujen perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden mukaan.

Päättöarvioinnin kriteerit määrittelevät tieto- ja taitotason arvosanalle kahdeksan (8). Päättöarvioinnin kriteerit on laadittu siten, että oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin oppiaineen kriteereiden edellyttämää osaamista. Joidenkin kriteerien saavuttamatta jäämisen voi kompensoida muiden kriteerien tason ylittäminen.

Oppilas on saavuttanut perusopetuksessa vaadittavat tiedot ja taidot välttävästi (5), mikäli hän pystyy osoittamaan jossakin määrin kriteerien edellyttämää osaamista.

Päättöarvioinnissa työskentelyn arviointi sisältyy oppiaineen arvosanaan.

Jos erityisen tuen päätöksessä on päätetty, että oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, arvioidaan oppilaan suorituksia henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin perustuen. Silloin oppilaan osaamista ei arvioida suhteessa opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin päättöarvioinnin kriteereihin.

Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, päättöarviointi perustuu oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin.

Arvioitavat oppiaineet

Perusopetuksen päättövaiheessa numeroin arvosteltavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, ensimmäinen vieras kieli, matematiikka, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämäkatsomustieto, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta sekä kotitalous.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa arvioidaan kohdassa 7.2 mainitut oppimäärät, joista oppilas opiskelee yhtä tai kahta. Jos oppilas on vaihtanut äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen tai vieraiden kielten oppimäärää, arvioidaan päättöarvioinnissa se oppimäärä, jota hän on viimeksi opiskellut. Samoin menetellään, jos oppilas on vaihtanut katsomusaineesta toiseen.

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin.

Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti. Mikäli sanallisesti arvioitu valinnainen aine katsotaan jonkin yhteisen aineen syventäviksi opinnoiksi, sen suoritus voi korottaa kyseisen oppiaineen arvosanaa.

8.3 Todistukset

Oppilaan todistukset ovat julkisia asiakirjoja. Jos niissä on oppilaan henkilökohtaisten ominaisuuksien sanallista arviointia koskevia tietoja, todistus on näiltä osin salassa pidettävä, ja se voidaan antaa vain oppilaalle ja hänen huoltajalleen.

Perusopetuksen aikana käytettävät todistukset

Perusopetuksen aikana käytettävät todistukset ovat

Lukuvuositodistus

Välitodistus

Erotodistus.

Oppilaalle tulee antaa lukuvuositodistus lukuvuoden päättyessä. Lukuvuoden aikana voidaan lisäksi antaa välitodistuksia. Jakso-opetusta noudatettaessa jakson päättyessä annettava jaksotodistus voi toimia välitodistuksena. Lukuvuoden aikana annetut jaksotodistukset voivat yhdessä muodostaa lukuvuositodistuksen.

Erotodistus annetaan oppilaalle, joka vaihtaa toiseen kouluun tai eroaa perusopetuksesta tai ei ole saanut oppivelvollisuutta suoritetuksi oppivelvollisuutensa aikana. Erotodistuksen liitteenä tulee olla koulussa noudatettu tuntijako sekä selvitys opetuksen mahdollisista painotuksista. Erotodistukseen ei merkitä käyttäytymisen arviota. Erillistä erotodistusta ei tarvitse antaa, jos oppilas siirtyy saman opetuksen järjestäjän ylläpitämään toiseen kouluun.

Todistuksiin merkitään todistuksen, opetuksen järjestäjän, koulun ja oppilaan nimi, oppilaan henkilötunnus, todistuksen antamispäivä, allekirjoitus, arvio oppilaan käyttäytymisestä sekä oppilaan opinto-ohjelma ja arvio siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet. Jos työskentely arvioidaan erikseen, merkitään sen arvio todistukseen. Lukuvuositodistukseen merkitään myös tieto

luokalta siirtymisestä sekä mahdollisesta luokalle jättämisestä. Numeroarvostelua käytettäessä todistukseen merkitään perusopetusasetuksen 10. §:n mukainen arviointiasteikko. Todistuksissa tulee olla merkintä, että ne ovat Opetushallituksen 16.1.2004 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukaisia. Opetuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään todistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä todistukseen.

Jos oppilaan oppitunneista lukuvuoden aikana vähintään puolet on opetettu muulla kuin koulun opetuskielellä, tulee todistuksessa mainita opetuksessa käytetty kieli ja sillä opetetut oppiaineet.

Jos erityisen tuen päätöksessä on päätetty, että oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, varustetaan kyseisen oppiaineen numeroarvosana sekä sanallinen arvio tähdellä (*). Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee maininta siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt (*) oppiaineet henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa määritellyn yksilöllisen oppimäärän mukaan.

Perusopetuksen päättötodistus

Päättötodistus annetaan perusopetuksen päättyessä oppilaalle, jonka suoritukset kaikissa numeroin arvosteltavissa aineissa ovat vähintään välttäviä.

Päättötodistukseen merkitään samat tiedot kuin perusopetuksen aikana käytettäviin todistuksiin seuraavin poikkeuksin: Päättötodistukseen merkitään oppilaan koko nimi ja henkilötunnus, rehtorin allekirjoitus, yhteisten oppiaineiden ja numeroin arvosteltavien valinnaisten aineiden arviointi sanoin (välttävä–erinomainen) ja numeroin (5–10). Oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen ja vieraat kielet, uskonto) merkitään suoritettu oppimäärä. Taito- ja taideaineista todistukseen merkitään oppilaan opiskelemien oppiaineiden laajuus vuosiviikkotunteina. Taito- ja taideaineista opintojen laajuus merkitään viidenneltä vuosiluokalta alkaen. Päättötodistukseen tulee maininta siitä, että oppilaan opinto-ohjelmaan on kuulunut oppilaanohjausta ja työelämään tutustumista. Arviota oppilaan työskentelystä ja käyttäytymisestä ei merkitä päättötodistukseen.

Kaikki yhteisiin oppiaineisiin liittyvät valinnaiset aineet merkitään päättötodistukseen välittömästi kyseisen oppiaineen alle. Numeroin arvosteltavista valinnaisista aineista merkitään nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja annettu arvosana. Sanallisesti arvioitavan valinnaisen aineen nimen kohdalle tulee merkintä ”valinnaiset opinnot”, sen jälkeen kaikkien kyseiseen yhteiseen aineeseen liittyvien sanallisesti arvioitavien aineiden yhteenlaskettu vuosiviikkotuntimäärä sekä merkintä ”hyväksytty”.

Ne valinnaisena opiskeltavat vieraat kielet ja muut valinnaiset aineet, jotka eivät liity mihinkään yhteiseen oppiaineeseen merkitään päättötodistukseen otsikon ”muut valinnaiset aineet” alle. Aineesta mainitaan nimi, vuosiviikkotuntimäärä, mahdollinen oppimäärä sekä arvio joko numeroin tai merkinnällä ”hyväksytty”.

Mikäli oppilas vaihtaa valinnaisen aineen toiseen, päättötodistukseen merkitään molempien valinnaisaineiden nimet ja opiskellut vuosiviikkotuntimäärät. Kesken jääneen valinnaisaineen kohdalla tulee merkintä ”osallistunut”. Uudesta valinnaisaineesta tulee todistukseen joko numeroarvosana tai merkintä ”hyväksytty” vuosiviikkotuntimäärästä riippuen.

Mikäli oppilaan huoltaja pyytää kirjallisesti, ettei oppilaan päättötodistukseen merkitä numeroarvosanaa valinnaisena aineena opiskeltavasta kielestä, arvosana jätetään pois ja todistukseen tulee merkintä ”hyväksytty”. Toista kotimaista kieltä opetetaan kuitenkin yhteisenä oppiaineena ja se arvostellaan numeroin.

Päättötodistukseen voi kuulua liitteitä, esimerkiksi arvio oppilaan käyttäytymisestä ja työskentelystä sekä sanallinen liite alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista. Jokaisesta liitteestä tulee ilmetä oppilaan tunnistetiedot. Päättötodistuksen liitteistä ei tule mainintaa päättötodistukseen.

Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään päättötodistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä päättötodistukseen.

Päättötodistukseen tulee merkitä oppiaineen opetuksessa käytetty kieli, mikäli jonkin oppiaineen perusopetuksen oppitunneista on päättövaiheessa opetettu vähintään puolet muulla kuin koulun opetuskielellä.

Jos oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, myös päättöarviointi voi näissä aineissa olla sanallinen. Päättötodistuksessa voidaan käyttää näissä oppiaineissa myös numeroarvostelua. Sekä numeroarvosana että sanallinen arvio varustetaan tähdellä (). Todistuksen lisätietoja-kohtaan tulee merkintä siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt (*) oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan. Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, päättöarviointi on sanallinen.*

Yhdeksännen luokan oppilaalle tulee antaa tarvittaessa jatko-opintoihin pyrkimistä varten välitodistus, jossa oppilaan osaaminen arvioidaan samoin perustein kuin päättötodistuksessa.

Muut todistukset

Muut perusopetuksessa käytettävät todistukset ovat

- 1. Todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta*
- 2. Todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä*
- 3. Todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.*

Jos oppilas on suorittanut perusopetuksen jonkin oppiaineen oppimäärän erityisessä tutkinnossa, hänelle annetaan todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta. Todistuksesta tulee käydä ilmi suoritettu oppiaine ja oppimäärä. Samaan todistukseen voidaan merkitä useamman oppiaineen suoritukset. Jos oppilas on suorittanut osan perusopetuksen oppimäärästä, kuten vuosiluokan oppimäärän, annetaan hänelle todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä. Jos perusopetuksen koko oppimäärä on suoritettu erityisessä tutkinnossa, annetaan todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

Todistuksiin merkitään samat yleistiedot kuin päättötodistukseen. Suoritetuista oppiaineista merkitään oppiaineen nimi, mahdollinen oppimäärä sekä arvosana. Yhteisten oppiaineiden laajuutta vuosiviikkotunteina ei merkitä. Oppivelvollisen on suoritettava hyväksytysti kaikki yhteiset oppiaineet saadakseen todistuksen perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

